

MAGYAR
TÖRTÉNELMI TÁR

A TÖRTÉNETI KÚTFŐK ISMERETÉNEK

ELŐMOZDÍTÁSÁRA

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTMÁNYA.

NYOLCZADIK KÖTET.

Hasonmásokkal négy kőirati táblán.

PESTEN,

EGGENBERGER FERDINÁND AKADEMIAI, ÚGY GEIBEL, HARTLEBEN, KILIÁN EGYETEMI, LAMP-
PEL, LAUFFER ÉS STOLP, MÜLLER, OSTERLAMM, PFEIFER KÖNYVÁRUSOKNÁL.

MDCCCLXI.

A M. TUDOM. AKADEMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTMÁNYA

1861-ben.

B. EÖTVÖS JÓZSEF bizottm. elnök,
CSENGERY ANTAL
ÉRDY JÁNOS
NAGY IVÁN
PODHRADCZKY JÓZSEF
SALAMON FERENCZ
SZALAY LÁSZLÓ
TOLDY FERENCZ bizottm. előadó és szerk.
WENZEL GUSZTÁV.

I.

GRÓF ESZTERHÁZY MIKLÓS NÁDOR

LEVELEI.

KÖZLI

RÁTH KÁROLY.

Jelen közleményem szolgáljon kiegészítésül e nagy nádor munkáihoz, melyek Toldy Ferencz által összeszedve s bő életrajzzal bevezetve az Újabb Nemzeti Könyvtárban megjelentek. Böven kiviláglik e leveleiből is hazafisága és honszeretete. Sajnos azonban, hogy levelei egy részét csak kivonatban adhatom, de a mely kivonatok hiteles helyről, Győr megye eredeti jegyzőkönyveiből íratlak ki. A kevésbbé érdekeseket csak rövid kivonatban adandom, ellenben életiratát és a haza történetét közelebbről érdeklő egyéb nevezetes leveleket egész kiterjedésben fogom közleni.

I.

Az 1626. évi január hó 31-dikén tartott Győr megyei nagygyűlésen felolvastatott a nádor levele, melyben meghagyja, hogy a hamis és rossz hírek elhíntetői ellen — kik a legközelebb elmúlt soproni országgyűlés hozta köz ország törvényeit (melyek ő fölsége szentesítése által megerősítettek), mérészen és vakmerően kisebbíteni nem irtóznak, — keményen ellenszegüljenek, és elfogatván őket, mint közbéke háborítóit, csendesség gyűlölőit irgalmatlanul megbüntessék, főképen, hol rólok ilyképeni ártani-kivánás bebizonyodnék.

II.

Ugyanazon évi február hó 14-én tartott Győr megyei nagygyűlésen felolvastatott a nádor levele, melyben megparancsolja, miszerint a rendes és rendkívüli adó, vagy bármely felvetés hátralékai kifürkészése tekintetéből a perceptorok Pozsonyba megjelenjenek. Ugyanekkor

III.

Egy másik levele is elolvastatott, melyben jelenti és tudtára adja a megyének, hogy a fraknói és kaboldi, Austriának elzálogosított javak, bekebelezettek édes hazánkba.

IV.

Azon évi május hó 15-én tartott Győr megyei kisgyűlésen a nádor levele felolvastatott, melyben a particularis expeditiót — a töröktöli félelem és történhető ellenséges berontás miatt — siettetni parancsolja.

V.

Hasonlag ez évi július hó 30-án tartott Győr megyei ünnepélyes gyűlésen a nádor levele felolvastatott, melyben meghagyja, hogy vagy a particularis expeditiót tevő lovas vitézekből álló megyei illetményt, vagy a kiszedett pénzt, hozzá felküldeni siessenek.

VI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor inti Győr megyét, hogy vagy katonákat fogadjon augusztus hó 15-éig, vagy pénzt küldjön, melyből illetékek toborzása és fizetése kikerülhessen. *Bécs városában* augusztus 6. 1626.

Reverendissimi, Spectabiles, Magnifici, Generosi Egregy et Nobiles domini Amici nobis obse^{mi}. Salutem, et Servitiorum nostrorum paratissima commen. pmissa. Váltig igiekeztiönk halasztani, a mint halasztottuk is, hogi ne kelletek vala az nemes Varmegieket keoltetniők vitezleonep fogadasara, deim ugian nem lehete egiéb benne, hanem be hozta az sziökség, hogi hazank otalmaert sem magunk fáratságát, sem keoltsegiönket nem kemelhetjiők. Írtunk vala két izbenis ¹⁾ kegielmetekk, hogi az particularis expeditiora gongia legien, hogi az mikor re-

¹⁾ Lásd a IV. és V. alatti kivonatokat.

guiraliuk kegielmeteket, mingiárt eleo allithassa az katonákat hazánk szorgalattiára. Kegielmeteket annak okaért szorgalmatosan intiiők, hogi mingiárást se orát se napot nem uáruán kegielmetek, rendeljen embert, a ki siessen megh fogadni az katonákat, ha eddig megh nem fogadta kegielmetek, s noha ugi intéztiők uolt, hogi ha penziöl praestaliais kegielmetek, magunk gondot viseltetiők rea, hogi megh legienek az katonak, mind az által inkab akariuk, ha maga fogadtat kegielmetek, hol penig penziöl kiöldijs nem gondolunk uelle, csiakhogi semmi haladék ebben ne legien, mert az sziókseg nem szenuedi.

Ha kegielmetek maga akar katonakat allatni, addig még eosze csioportoznak, es még mi teoliönk értenek houa kellessek szallani (minthogi az ideohöz is kel magunkat alkalmaztatunk) az maga Varmegiejeben rendelien bizonios quartirokat nekiek, sine exceptione bonorum alicujus, ha két három nap eggiött mulatnak az nem sok terhére leszen az szegéni embernek, kiben kegielmetek, ugiis szorgalmatoskodgiék, a mint maga és Hazaja jauat szereti. Isten kegielmetekkel. In *Ciuitate Viennensi* 6. Augusti. 1626.

Rrend. Splium, Mag. G.

Egr. et nob. D. Vrum.

Seruator et amicus paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

de Galantha.

P. S. Ha kegielmetek maga akar katonakat fogadni azon legien minden uton, hogi ad 15^{tum} hujus fel állassa eoket s minekiönk hirrre tegie, hol penigh penzt kiöld, eleöb kiöldgie, hogi fogiatkozás ne legien benne.

Külezm :

Rren^{mo}. Splibus Magcis Gen. Egregys N. Comiti, Vice Comiti, Judicibus ac Vniuersitati Dominorum magnatum et Nobilium Comitatus Jaurien. etc. Dnis Amicis nobis obser^{mis}.

A nádor veres ostyába nyomott zárt és tojásdad alakú pecsétének körirata : „COMES. NICOLAVS. ESTERHASI. DE. GALANTA. REG. HVNG. PALATINVS.“

VII.

Gr. Eszterházy Miklós nádor a bosznai basa és Mansfeld tábornok igyekezetét Győr megyének tudtára adván, a particularis expeditiót sürgeti, és meghagyja, hogy a beállható szükség esetére a nemesség is készen álljon a felülésre. Kismartoni várából augustus 16. 1626.

Reverendissimi sat. Salutem, et servitiorum nostrorum paratissima commendatione praemissa. Akaronk kegielme- teknek Intimalnunk, hoga az mint ez egész tavasztól fogua lengedezet az Bosznai Bassa feleöl ualo hir, hoga Budahoz szall taborba, Immár bizoniossan el érkezet, es nem keués szamu neppel ot uagion Budanal, kinek mi szandeka legien, noha niluan nem tudhattiuk meg, de azt keönieö megh itilniönk, hoga az mikor es a mi termiszet szerint valo ellensegiönk fegyuert uészen kezében s illien keözzel szall szomszedsagunkba jo szandekkal ninchen ez mi szegeni hazánkhoz. E mellet egi- nehani feleöl ualo motusok is léuén, holot egész lengiel or- szag mind talpon és fegyuerben uagion s — Mandsfeld is amaz veszedelemnek fia Silesiaban irrumpaluan, minthoga eö Feölségének az mi kelgmes Vrunknak derekas hada szoron- gattia és persequallia, ugy ertjiök, hoga nem tudom michoda reménsegh mellet ide Magyar orszagban igiekeznék reci- pialni magat, ha valamikor szükhseges volt annak okaért az magunkra es édes hazankra ualo uigiazas mostan bizonj fe- lette szüökséges, melire nézue kgteket szeretettel kerjiök es tisztiiönk szerint intiiük is szorgalmatossan, hoga ha melli Var- megie, miegh az Particularis expeditiot feöl nem uötte uolna, mingiart Nulla jnterposita mora vegie feöl és kiölgie az ren- delt hellire, hol penig ki katonat illien hertelen nem allathatna (noha eddigh megh lehetet volna) penziöl kiölten kiölten kiöl- gie Generalis Vram kezéhez Wyuarba ¹⁾ vagi penigh mi ke- ziiönkben minden mentsegeket hatra uetvén. Annak feölette

¹⁾ Német-Ujvár (Güssing) Vas megyében. A Tábornok alatt gróf Nádasdy Pál Dunán túli részek főkapitánya értetik.

maga is kegték mind vri s, — mind Nemes rendek, a mint maga es edes hazai a iauat szereti ugi kesziöllieon, hagi ha kiteől Isten otalmazzon nagio b ingruens necessitas talalna benniönket, mingiarast ennek utana valo requisitionkra feliohlhessen es mellénk jöhessen kegték, vgy penigh hogy arra giölest se hirdessen, mint hogy az kereskedelemmel lenne megh, hanem csiak feö a uagy Vice Ispan Vramat fogiuk requiralni hamar eb uoltaért, és eo kegmeknek legien arra Authoritassok, hagi az insurrectiot mindiarast hirdethessék és bizionos feö Capitaniokat neuezuen ugian most kegték oda mehessen, az hol az mi szemeliönk, es az eö Feölségi Banderiumja lészen kit mi jntimalni foghiuk Feö és Vice Ispan Vraimenknak eö kegkk kibenhogi valamint se eö Feölsegenek az mi keglmes Vrunknak se maganak es édes hazájának megh ne fogiatkozék kegték, serio hortaliuk megis kegtéket.

Eö Feölsege is az mi kelmes Vrunk minden Attiai kegielmes gonduisselessel leszen klgmetékhez, es oli dispítiotkat is teött kegielmessen eö Feölsége, hagi chiak meg ne fogiatkozék maganak kegték, eö Feölségeben megh nem fogiatkozik. Myis penigh sem keoltsegiönket, sem eieli s nappali niughatatlansagunkat nem szániuk, seött ugy kiuanuan az sziöksék, veriönket is készek uagiunk kégtékert ki adnunk es ontanunk.

Egieb arant ha ki olli talalkoznék (melliet nem reméliök) hagi ez my minniajunk megh maradasat nezeö dologból ki maradna, uagi ennek ellene allana, Mi ugian protestalunk kegték eleött, hagi semminek okai nem lesziönk, de azok ellen Nador Ispansagunknak tizti szerint, animaduertalnys akarunk, hazank teörüeniebeöl. Tarcha In jo egésségben kegték. Datum In *Arce nostra Kis Marton* ¹⁾ die 16 Aug: Anno 1626.

Rsma. Splium, Magr.

Gener. Egr. et N. d. Vrm

Sr et amicus paratissimus

Comes N. Esterhasi m. k.

de Galantha.

¹⁾ Németül Eisenstadt, Sopron megyében.

VIII.

II. Ferdinánd király parancslevele Győr megyéhez, melyben meghagyja, miszerint a megyei nemesség annyira készen tartsa magát a felülésre, hogy a nádortól felhíva, királyi banderiumjához csatlakozhassanak. Bécs, augusztus 18. 1626.

Ferdinandus Secundus DEI gratia, electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. Rex, etc. Reverendi, Magnifici, Egregy et Nobiles, fideles nobis dilectj. Posteaquam passim et dietim uary rumores, quoquomodo Regno nostro Hungariae metuendi et speciem hostilitatis praesferentes latius percrebescunt, Neue quispiam aduersarius ex inopinato hoc in Regnum nostrum Hungariae, nobis apprimé charum irrumpendi ansam maiorem nasciscatur, publicamque pacem antehac multis impensis et laboribus prouisam, in extremam fidelium nostrorum et Regni nostri perniciem confundere ausit, et omnino nitatur; Pro suscepti Regiminis nostri officio et potestate, proque paterna cura et sollicitudine nostra, singulariter pro hoc casu nobis, una vobiscum prouidendum esse, clementer statuimus. Ac proinde fidelitates vestras et vestrum singulos, hisce benigne requirimus, ut uiso et intellecto praesenti mandato nostro, omnes et singuli personaliter, nemine excepto, insurgere debeatis, et ita instructi existatis, quatenus ubi necessitas postulauerit, nullam moram nectatis. Dabitur porro in praesenti hac vestra frequenti Congregatione, eam potestatem Vice Comiti, et Iudicibus Nobilium istius Comitatus, et in vestri medio constitutis, ut dum et quando memoratus Regni nostri Palatinus vos penes Banderium nostrum adesse uoluerit, et propterea Vice Comitem ac Iudices Nobilium vestros requisierit, non expectata ampliori, seu iterata Congregatione, sed saltem ad certificationem dictorum Vice Comitis et Iudicum Nobilium propterea factam uel fiendam, mox et statim mouere et pro defensione Regni et vestri, penes praelibatum nostrum Banderium, ad arbitrium praefati Palatini procedere et exercituare uelitis et debeatis, vestrumque studium et fidelita-

tem erga Majestatem nostram et sacratissimam Regni nostri hungariae Coronam, tanquam optimi Cives Patriae ipso facto contestari, maioremque nostri gratiam, vobis per id conciliare et publicae tranquillitati, una nobiscum consulere satagatis. Quibus in reliquo gratia nostra benigne propensi manemus. Datum in Ciuitate nostra *Vienna*, die decima octaua Mensis Augusti, Anno domini 1626.

Ferdinandus m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

Külczím : Reuerendo, Magnificis, Egregys ac Nobilibus, Comiti, Vice Comiti, Judicibus ac Uniuersitati Magnatum et Nobilium Comitatus Jaurien. etc. Fidelibus nobis dilectis.

E levélre Győr megye az augustus 28-kán tartott gyűléséből a győri olvasó kanonok és Nagy Gergely jegyzőjét küldé a nádorhoz, kérvén en gedné el nekik a felkelést.

IX.

Gr. Eszterházy Miklós nádor értesíti Győr megyét, hogy a hozzá küldött követek szóval fogják izenetét kifejezni. Pozsony, september 3. 1626.

Rdissime etc. Salutem etc. Az kgtek izenetit nekünk az kgtek keőueti megh mondottak, es minkis uiszont eő kgmek által szoual izentünk kgteknek, melliet megh ertuen teoleők kgtek, szükszegh hogi az szerint alkalmasztassa maghat. Isten tarcsa kgteket io egesseghben. Datae *Posony* die 3. Septembris. Anno 1626.

Rdiss. etc.

Seruator et amicus

paratissimus

Comes N. Ezterhazi m. k.

de Galantha.

A septèmber 12-kén tartott megyei gyűlésen a nádortól visszajött követek elmondván annak izenetét, határozott, hogy september 17-én a fő szemle megtartassék Győr-Sziget faluban. Ebből kitűnik, hogy Eszterházy nádor nem hajolt kérésökre.

X.

Gróf Eszterházy Miklós nádor tudatja Győr megyével, hogy Bethlen Gábor Erdélyi fejedelemmel a béke Pozsonyban kötöttetett, és a hadak is kivonólnak az országból. Lakompakban január 30. 1627.

Reuerendissimi sat. Salutem sat. Melj véletlen háboruja teortint uala szegéni hazánkknak chak nem régen, sok szantalan káruallással, puztulással, sokféle nemzeteknek nagi meszze orszagokbol valo be jeouetelével, és az pogánj ellenségnekis szép végházunk megh szállasual, sok faluink égetésével és rablásával nyluábban uagion kegteknél, hagi nem mint azt sok szoual kellettnek jelengetniönk. Be jeouének hazánk romlására elseoben egineháni féle hadak, nemet, Magyar, Teoreok, Kurtan ¹⁾ és nagi meszziönnen ide vonak az mi keglmes Urunk erejétis, melli két ereos had mint emberi mod szerint nem egiébknek, hanem szeorniió ha szinten nem utolsó uezsedelmének kel uala keouetkezni ez mi szegéni hazánkknak. De az Isten kezében léuén az királiok szíue, szokot kegielmességre hozá mind ez mi kegielmes Vrunkat, mind penigh nékwnkis anny ereot ada, hogj io utra uiuén esmet hazánk dolgát és nem kichin munkauál mind ezeket az sokféle hadakat az országból ki uiuén, Jsten után immar chendes és allandó békeségétis remeljiök. Mivel azért mi es keozónséges jonak megh szerzésében sem nagi keoltségiönket, sem, szwnetlen faratságunkat, sem, a ki nagiob eggésségiönket ugian megh bontakozásáualis nem kimillettiök, kiuántatik, hagi kegtekis minnjaian, minden elmjét, szándékiát, seot tehetségétis arra fordicha, mikeppen ez az szent békeség (kinél hagi megh maradásnnkra teób oruosság ninchen, sok káros experienciakkal es probakkal tanultuk országul) álhatatossan megh maradhasson, kihez tudgiuk nem kichin keduét kegtekkis, magok hazaiok és szép nemzetiókhez való jo szeretetibeol. Es minthogj és, kiualtkeppen fwgh az egimás keozeot való eggiességteol esszwksegnek idejen

¹⁾ Moldvai katona.

az oltalomnak jó renditeol, abban sinchen kétségiönk, hoga a melj fogiatkozás kegték keozsiöl nemeljekteol es mostani oltalom dolgában esetis, ez után eltauoztattatik. Mi penigh ezt az tehetségiönk szerint valo igaz szolgálatot es faratsagot kegtékért es édes hazánkért a mint készséggel es öreomöst chelekettiök, ugi ennék utannais semmiben megh nem akarunk szegeni hazánknek es kgtékkis fogiatkoznunk. Eltesse Isten kgtéket sokaig io egessegeben. Datum *in Lakompak* die 30. Jan: 1627.

Rmar. Splium, M.

G. Egr. ac N. D. Vrarum

Seruitor et amicus paratiss.

Comes N. Ezterhasi mk.

de Galantha.

XI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor sürgeti Győr meyyénél a korona-örök fizetésének felküldését. Kismartoni várában martius 5. 1627.

Reuerendissimi sat. Salutem sat. Ennek eleötteis irtunk uolt kgtékk, keruen, es intuén azon, hoga az maga Uármegieiben leueö Dicatorokat auagy Perceptorokat, minden restantiaknak, de kiualtkeppen az Korona penz restantianak kisedesere kényszeritette uolna, s, ninchenis ketsegiönk abban, hoga megh ne hatta uolna kgték nekiek, de ighen keués lattatia uolt mind eddighis. Az eginchani korona eörzeö szegeny gialogh penigh, el fogiatkozuán az fizetésére ualo uarakozásban, sokszor es mostanis keseruesen keönieöreögnek, hoga ne hadgiuk eökeot, s, akarnank hoga helién lehetne dolgok szegénieknek, de im chak eötuenen léuén s, országot szolgálúan es az mi szent koronánkat, kinél nagioib iönk es kinchiönk ninchen, eörizuénis, mintha nemis kellenének. Kgtéket azért meghis keriwk szeretettel, seöt tisztiónk szerint intiökis, hadgia megh effectiue az Dicatoroknak, hoga szorgalmatosan szedgiék ki ha mi afféle restantia uagion, s, hasonlőkeppen erre az esztendeöre rendeltetet Corona penztis, s,

ahoz legien assistentiaual es segítséggel kgték nekik , hogy annual hamaréb iarhassanak el dolgokban, de nem akariuk hogy sehouais uigie, ha ki szedi, es keszen lészen, hanem, ide mi hozzánk ieőieőn, elseőben, s, ide hozza mind az perceptumot, mind penigh minden registrumot, hoga megh lássuk mind azt, a mit percipialt, mind penigh hol es kiteől nem szedhetek ki, es mi okon, hoga ahoz kepest conduiselésiönk lehesen touabbis az dologra, es animaduersionkis azok ellen, az kik contumacia ducti nem akarnak praestalni az mivel tartoznak, es az mit orszagostol illi keozeonseges ionkat nezeő dologhra rendeltiönk, s, el igazettiuk mit kellessék touáb chelekedniek. Isten tarcha jo egessegeben Kgteket. Datum *in Arce nostra Kis marton*, die 5 Marty. Anuo 1627.

Splium, Magcar. Gen.

Egr. et Nob. D. Vrum

Stor amicus paratissimus
Comes N. Ezterhasi mk.
de Galantha.

XII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor meghagyja Győr megyének, hogy a törökkel alkudozó biztosok mellé két követet küldjön, kik mind a török által rabúl elvitt nép száma, mind a behódolt faluk és elkövetett jogtalanságok felől értesíthessék őket. Kis-martoni várában Aprilis 12. 1627.

Rmi, Sples, Magci, Generosi,

Egregy et Nobiles domini amici obseruan^{mi}.

Salutem et seruitiorum Nrorum paratissima. comen. Nyluan uagyon kegteknel, hogy az minemő bekeseget az el mult időkben az Teőreőkel nagy sok keölchegek es faratsagok utan vegesztünk uolt, azt nemely magunk nemzetiből allo nyughatatlan emberek, nem chak feől bontattak uelek, de minemő mostoha kezzel es szandokalis fogtak uala hozzánk, megh beőchölhetetlen es ki mondhatatlan nagy karakat s pusztasagokat teuen orszagunkan, tudgyuk hogy azt kegtek nem chak jól latta de hatalmas ruiuanalis experialta. Mely bekeseget ily niluan es melto ok nekül ennyszer megh szeguen az Török, ugy uagyon, melto gondol-

kodast adhatna az eő velek valo tractahoz es bekesegh szerzeshez, mint keöllesek nyolnunk. Mind azon altal latuan eő feolsege az mikeyelmes urunk szegeny hazanknak ily nagy pusztulasra jutot allapattiat, kegyelmessen arra indetatot eő feölsege, hogy az touab ualo bekeseghben bizonyos semritast kiuanuan eő feölsege az teőreöktol, kesz leszen jo okok és Conditioik alat uyonnan az Velek valo bekeseget mind el vegezni s mind megh erősetenny. Az kire feő ury Commissariusit elis rendeuen mar eő feölsege, ala bochatotta Komaromban. Szüksegh annakokaert hogy onnentis az kegtek Varmegyeieiböl valasza bizonyos Attiofiait kegyelmetek az Commissarius Urak melle, az kik altal, minden iniuriait, s — kiualkeppen az raboknak szamat, az kit onnet az kegtek Varmegieieiböl az Teöreök el uitth uolna, és az Erdeli feiedelem első ki jöveteletöl foguast, az minemő falukat be holdoltattak, azokat vegye mind szamban és küldgye az Comissarius urak kezeben, informaluan minden keppen eő kegket egyeb dolgokrolis, melliet vegben uiuen az kegyelmetek attia fiait, megh visza mehetnek, ha kegnek ugy tettezik hogy ne szoporetsak keölcheget kegnek sokaigh az Commissarius urak mellet valo laktokal. Tarcha megh Isten kegteket io egessegben. Datum *in Arce Nostra Kismarton* die 12 Aprilis Anno dni 1627.

Rmar. Splium, Mag.

Gen. Egr. et Nob. D. Vrar.

Stor et amicus paratiss.

Comes N. Ezterhasi m. k.
de Galantha.

XIII.

Kis Sennyei Sennyei István váczai püspök és királyi korlátnok Galanthai Eszterházy Dániel, Cziráky Mózsés és N. ¹⁾ a törökkel alkudozásokra küldött királyi biztosok kérik Győr megyét, hogy melléjük két követet küldjön, kik a töröktől szenvedett bánalmak és nehézségek érdemében őket felvilágosíthassák. Komáromban május elején 1627.

¹⁾ Pecséteik körirata szerint : „S. S. D. K. E. V. C. R.“ „ . H. . L.“ négy betűjéből kettő vehető ki, „DANIEL. EZTERHASI. DE. GALANTA.“ „MOIZES. CZYRAKY.“

Reuerendiissimi sat. kgteket effelöl akarank tudositany. Miuel elkeözeölget az eödeö, a melyben az Törökökkel valo Tractahoz keöl kezdeneönk, es nyulnunk, holot mind az ket reszreöl el uannak Commissariusok rendeltetuén es mij Romay Csyaszar es koronas kijráliunk eö feölsege részéreöl mar itt vagyunk Komaromban az Török Commissariusok penighlen bizonyossan Esztergamban vannak, nem fogh igen meszire haladny szemben leteleleönk. Azert kerjuk es eö feölsege neuuel intyukis kegteket, hogy kgtek bizonyos ertelmes es feö attyaffiat az Tractahoz illendö készeölettel, hol mij difficultasokkal, es grauamenekkel, az melyeket kgtek szenvedett az Törököktöl keözinkbe keölgye minden haladek nelkeöl Komaromban, az kikteöl informaltathassunk minden dolgokról es ha szeögséges ió tanácZ adásokkalis elhesseönk az kgtek hasznara. Ez mellett kgtek prouideallijon Varmegyeeöl de victualibus necessarijs, hogy elesbeöl sem kgtek sem mij megh ne fogyatkozunk, miuel most igen szeögh hely ez elesbeöl. Tarchia megh Jsten kgteket. Datum *Comarini* (igy!) die ¹⁾ Maij. 1627.

Reueren. sat.

Seruitores et amici
paratissimi
N. N. Sacr. Caes. Regiaeqttis ad modernum
Tractatum Turcicum deputati
Commissary.

XIV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Györ megyéhez, melyben a töröknek Buda alá szállása és a békeértekezletek sikeresítése tekintetéből — generalis insurrectiót parancsol hirdetni, meghagyja továbbá, hogy mindenképen készen levén, második levele bármely órában érkezik, oda jöhessen a sereg, hova a szükség kívánja. Lakompak, ²⁾ július 24. 1627.

Reuerendi sat. Salutem stb. Nem ketelkedünk abban, hogy nyluan ne uolna kegyelmeteknél minemeö tractaban le-

¹⁾ Dallos János Györ megye alispánja május 10-kén vette e levelet, tehát a kelet ily formán kipótolható.

-) Sopron megyében.

giünk mostan az Törökkel. Az mi kegyelmes Vrnknk eö fölsege kesz uolna ez mi szegen hazanknak enni uezedelmi es laborui utan, ualami jo es batorsagos bekesseget chinalni, kibben mijs nem keuesset faradunk de az Török nem hagiuan szokását, medio tempore, ualami hadat szallitot ki Budahoz, és a mint nyluán ertiük teöbbeket is akar szallítani, hogy palcza leuen kezeben, azzal facilitallia a maga reszereöl az bekesseget, es neheziche az mi igyünket, s — az mit igassagaua ueghez nem uihet, kenszeritessel is extorquealhassa tülünk. Eö fölsegenek az mi kegyelmes Vrnknknak, ugi uagion, hagi nagi es sok giözodelmes hadai uadnak mindenüt, es chak közelis hozzank, s — uolna mod benne, hagi kesz idegen vitezleö nepet elegendendöt szallitathatna eö fölsege az Török szomszedsagaban, es ellene alhatna ennek az eö igiekezetinek, a mint hagi az is uolt intentioia eö fölsegenek, es intimaltais kegyelmessen minekünk, de mi köniörgöttünk alazatossan eö fölsegenek, hagi halasza eö fölsege az idegen hadnak behozását, s — magunk vigiazatban fogunk lenni es azt remilliük hagi az menni a Török, magunk is ellene adhatunk annak, s — ha behozna az szüksegh (kit nem remelliük) közel leuen itt Slesiaban eö fölsegenek hadai, lessen eö fölsegenek alkalmatossaga arra, hagi mingiarast in instanti kegyelmes segedelmet nyuithat hozzank. Mind az tractalasra nezue annak okaert, hogy ualamit hamissunk ne kezdgien lenni az törökbül, mind pedig az uigiazasert, es oltalomert, hagi hertelen valo irruptiot es rablast ne attentallion, mint tavaly eztendöbe, ha ueghez nem mehetne uelek az bekesseg, es hagi az idegen hadnak terhetiöl is, (a ki menni alkolmatlansagot hozzon magaua, nagi karunkal experialtunk mar) menekedgiünk, kegtöket szeretettel intiük, es tiztünk szerint hadgiuk is szorgalmatosson, hogy mingiarast ueuen ez leuelünket, generalis Insurrectiot hirdessen ktek, es minden cunctationak beket hagiuan, mindenkeppen keszen legien, hagi valameli oraban masodik leuelünk erkezik kgtökhöz, azonnal föl üluen oda ieöhessen mellenk, az houa az szüksegh fogia kiuanni, melibe hogy ktök eggiebet se chelekedgiük, sub poena in Articulis expressa megis hadgiunk kgtöknek. Mi, a mint eddigh, ez utannis kegtöknek megh nem akarunk fogiatkozni, remeluen hogy kgtök is maga maganak

megh nem fogiatkozik. Isten tarcha jo egessegben kgtöket. In *Lakompak* 24. July 1627.

Reverendissimarum, Spectabilium, Magnificarum, Generosarum, Egregiarum et Nobilium Dominationum Vestrarum.

Servitor et amicus paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

de Galantha.

XV.

Gróf Nádasdy Pál a Dunán túli részek generalis kapitánya Győr megyét Vas megyei Vát helységhez rendeli táborba. Sárvári várából augustus 20. 1627.

Reverendissimi, Admodum Reverendi, Spectabiles, Magnifici, Generosi, Egregy et Nobiles Domini Amici et Vicini nobis observandissimi.

Salutem et seruitiorum nostrorum paratissimam commendationem.

Kiuansaghi szerint valo sock jockal aldgya megh In kegyelmeteket. Minemü uigezest töttenek legyen az Nemes Warmegyek Palatinus Vram ö Naga akaratyabul nyomorult es megh romlott hazanknak oltalmara valo tekintetbül az Generalis insurrectio felöl, nyiluan lennj bizonnyal tudgyuk kegyelmeteknek, tudnia illik hogy az houa mi, ugy minth Kemenes alatt leuö Watt ¹⁾ neuü faluhoz ki szállunk, kegyelmetek is egyenlö ertelemmel oda mellénk jüiön es szallyon, es hazank oltalmara uigyazon. Miuel azert az Pogany ellensegh nem aluszik, hanem eyel nappal azon mesterkedik, mikeppen az keresztyenseget megheythesse, es annak arthasson, az minth most-is Commissarius Vraim adgyak Zichi Pál Vram által tudtunkra, hogy az Török Veres Varon ²⁾ fellyül leuö Késztöczhöz ³⁾ felesed magauál szállott oly szandekkal es igyekezettel, hogy az Dunan innend leuö darab fölnek, az miben modgyat lattya archon. Minnek okaert kerjük szeretettel kegyel-

¹⁾ Váth helység Szombathely és Sárvár között Vas megyében.

²⁾ Vörösvár Pest megyében Budától éjnyugotra.

³⁾ Kesztölez Esztergom megyében Vörösvár és Esztergom között.

meteket, hogy az közönseges jora nezendő Nemes Warmegyek uigezesek szerint generaliter mingyart insurgallyon, es az fellyül megh neuzet helyre mellenk jüiön, oly keszülettel és szerszammal, hogy valahova az szüksegh keuanandgya, uelünk együt mingyart indulhasson, s ellensegünk igyekezetinek ellene alhasson. Ebben kegyelmetek semmi halladekot ne tegyen, hogy hazajanak ily szükseges igyében megh ne fogyatkozek es az articulushnak Poenaiat ell tauoztassa. Isten eltesse es tarcha kegyelmeteket kedues egesseghben. Datum *ex Castro nostro Saruar* dje 20 Augusti Anno 1627.

Reverendissimarum, Admodum Reverendarum, Spectabilium, Magnificarum, Generosarum, Egregiarum et Nobilium Dominationum vestrarum

Servitor Amicus et

Vicinus paratissimus

Comes Paulus de Nadasd m. k.

A tojásdad alakú kis veres viaszba papir közé nyomott pecsét külkörében : „Comes. Pavlvs. De. Nadasd. PP. Terrae Fogaras. Svp. Com.“ Belkörében folytatva : „Comit. Castri: Part. R. (H. T. Danvb. Svp.) Capitan.“

XVI.

II. Ferdinánd magyar király tudtára adja Győr megyének a törökkel megkötött békét, továbbá a birodalombai távozását, és hogy a nádort tiszténél fogva a kormányzat vitelével megbízta, ki iránt hogy tartozó engedelmességgel viseltessenek, megparancsolja. Bécs, september 30. 1627

Ferdinandus Secundus, DEI gratia, electus Romanorum Imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, etc. Rex etc.

Rnde Magci Egregy et Nobiles fideles nobis dilectj. Quanta cum sollicitudine, paternaque cura ac diligentia, inde ab initio, ex diuina dispositione, suscepti Regiminis Regni istius nostri hungariae de conseruatione et optima constitutione, eiusdem saluteque populi asserenda, non parcendo ullis laboribus et etiam moli profusionis impensarum, conatum et operam impenderimus, palam esse, et fidelitates vestras quoque dum

ea quae tam temporibus concitatorum motuum quam in pacis Tractatibus perferenda et curanda erant recoluerint, experimento didicisse perspectissimum habemus. Cui benigno nostro proposito et affectui insistentes, salutis publicae curam nequam deponentes, etiam pacem cum Turca, non sine in commo- haud dubie Regnicolarum, a tanto tempore haerentem, et dubiam DEI beneficio constabilivimus, sed nec contenti his duntaxat commodis Regni emolumento, consultum ac prouisum esse, etiam in hac profectione nostra, in Impery partes, apud Sacri Romani Impery ordines, coetera Regna et Ditiones nostras, ea procurare quae pro hoc eodem Regno nostro oportuna et proficua futura cognouerimus, in proposito et intentione habemus. Cujus quidem profectionis nostrae vos quoque ante discessum nostrum certiores reddere voluimus, ut eo amplius benignitatis et affectus nostri paterni sollicitudinem et curam, omnimode nos reddere velle agnoscatis, id ipsum luculenter agnoscentes et experti, vos quoque eo pacto accommodetis, uti in synceritatis et fidelitatis obsequio vos continentes; id agatis et curetis, quatenus concordiam in uicem fouentes, omnis universitatis et periculorum fomenta in medio istius Comitatus praecaueantur, et penitus tollantur, cuius quidem ut etiam fidelis noster Regni istius nostri hungariae Palatinus, ad quem utpote ordinarium Regni Magistratum, in hac absentia nostra uos remittendos esse duximus, commone- rat et hortetur iniunximus. Quo quidem fidelitatis vestrae officio ac deuotione et clementiam gratiamque nostram demerituros vos sciatis, et patriae quoque ac nationis emolumento, optime consulturos esse persuasum habere debetis. Quibus in reliquo benignitatem et gratiam offerimus. Datum in Civitate nostra Vienna die decima septima mensis Septembris, Anno Domini 1627.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Sennyey

Episcopus Vaciensis m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

XVII.

Gróf Eszterházy Miklós Nádor levele Győr megyéhez, melyben a megyék felkelése következtében elősegített béke megkötését, a királynak Prágába menetelét, és ezen idő alatti Helytartóvá ki-neveztetését tudtúl adja, intvén őket a béke felvigyázására, hogy a király visszatérvén, minden jót hallhasson felőlök. Kis-Marton september 30. 1627.

Reverendissimi sat. Salutem sat. Noha tudgiuk hogy ny-luan uagion már kgtelnél az teörökkal való bekeségnek is végben menetele, mindazonal tal hiatalunknak esmerénk lenni hogy mijs kgteket azonrol tudósítsuk. El uegezeődeött azert Jsten akarattiból, és mindenkeppen ueghhez ment, noha bizoni nem keves teöreődessel és faratsaggal, az kit nem kevéssé segetet az kgetek insurrectioia is, meli promptitudoia kgtelnek, kit mind eő fölsegehez, s mind edes hazaiához mutatott, eő fölsege is az mi kegmes Vrunck, kegielmessen veőtte kgtektől, s mijs nagy keduessen és szeretettel. Meli bekesegyet hogy Jsten hazánkban sokaigh megh tarchion, kiuannunk kell, és abban munkalodnunk és faradoznunk is, hogy a mit enni hoszu ideő alat 's megh beőchiölhetetlen káruallasunk utan vegben uittiönk, annak szorgalmatos és vigiazo eorzeoijs legiwnk.

E mellet akaram arrol is tudositanom kgtelket, hogy eő fölsege az mi kegmes Vrunck Becsbeöl Pragw felé indult, azzal az igiekezettel hogy maga Fiat eő fölseget az Jffiu kiralt, az Chech orszaghi koronával is megh koronasztassa, és annak utanna fel menuen az Jmperiumban, kegmissen mindeneket el rendellien ott is, és jo egijessegre s bekesegre hozza azokat is az orszagokat, melliet minden bizonnial uegben is viszen eő fölsege. Az alat penigh, hogy tavol leteben eő fölsegenek valami uy alkalmatlanságh ne talallia szegeni edes hazankot, atiaj kegielmessege szerint gondot uiselt eő fölsege arra is és nekwnk is parancholuán országha s, kegmetek felől, jm jrt eő fölsege szep atiaj intéssel kgtelnek, intuén az szep egigességre és egimaskeőzt való szeretetre kgtelket. Kire mijs kerjwk

nagy szeretettel kgtetek, hogy mind szegeni edes hazanknak mostani állapotát, és az el múlt eginehani Esztendeőknek is uezedelmes emlékezetit, 's az mi kgmes Vrunknak is valamente teőliők ualo tavozását, és nemzetestől minniajunknak megh maradasat is előtte uiseluén, rendellie ugy kgték minden dolgait, hogy ez keues bekesegiőkre uigiazuán, elljiők igen szep egigességben, hogy tauol leteben is eő felsege az mi kgmes Vrunk halhasson minden jot felőlwnk, és Jsten eő felseget egességben reőuid nap visza hozuan kezinkben, találhassa kedues orszagat kgtékkel edjwtt azon jo bekeségben és Dichiretes egigessegben, kiben el hittem kgték megh sem fogiatkozik, sem az mi kegmes Vrunk atiaj intesenek, sem edes hazának sem penigh az mi keresiőknek, es szeretettel ualo intesiőknek is Jgiruén mijs arra magunkat, hogy a mint Jffiusa-gunktól foguast semmi alkalmatossagot, az mi edes hazank jauat nezeő dolgokban, el nem mulattunk, ugi ez utan is hivatalunk szerint ualo kiötelessegiők is azt kivanuan teolionk nagy kesseggel és igassaggal igiekezwnk edes hazanknak és nemzetwnknek szolgálni keszek léuén azert, mindennemő faratsagot munkat és költsetis (igy) fel uennionk, el hivén mégis kgték felöl is, hogy Vgiän ezen eő felsege tavol leteben, ugy alkalmaztattia magát hozzank az keözeönseges jokat nezeő dolgokban, a kiuel maga és edes hazaia jouat is eőregbeti, az mi kegmes Vrunk atiaj intesenek eleget teszen és az mi kgték felöl ualo varakozasunknak is megh felel kgték.

Tarchia megh In kgteket sokaigh jo egessegben. In *Kis Marton* vltima Septembris. 1627.

Rren Splium Mag : Gen :

Egr : ac Nob : D : Vrarum

Seruitor et amicus paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

de Galantha.

XVIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor tudatja Győr megyével, hogy a rendkívüli törvényszékek megtartására December hó 6-át tűzte ki, helyül pedig Nagyszombat városát. Kismartoni várából october 24. 1628.

Reverendissimi etc. Salutem etc. Libenter intellexerunt haud dubie D. Urae ex nuperis Suae Mattis Domini nostri Clementissimi Jntimatorijs et nostris, pacem cum Turca benignitate Dej conclusam, in quibus non praetermisimus D. Uestras pro debito officij nostri diligenter commonere; quae ad eam sarte tecteque conseruandam spectarent. Quia uero inter alia almae pacis bona, quae illa Regnis et populis eam colentibus, pleno copiae cornu elargiri solet, non postremo loco censendus sit Jurium ordinariorum cursus et justitiae qua suum cuique tribuitur, administratio. Jdeo nos quoque sopitis iam tot bellorum tumultibus, siquidem nihil hoc magis desiderari animaduertimus, in animum induximus nostrum Extra ordinaria Jura, juxta articulum Regni 60. anni 1625. superinde editum, ad diem sextum Mensis Decembris anni hujus fluentis 1627. festum uide licet Sancti Nicolai Episcopi, in Regiam ac liberam ciuitatem Tyrnauensem indicere et celebrare, atque ibidem Particulares Deretales (igy) quoque causas nonnullas ex Clementi et peculiari suae mattis mandato discutere. Pro eo Do. Uestras omnes et singulos praesentibus his nostris certificandas duximus et admonendas, ut in Comitatu suo praenominatum hunc extraordinarijs Juribus administrandis terminum a nobis praefixum publicare uelint et debeant, quatenus praemissa inuicem certificatione partes interessatae ad juris et justitiae debitae complementum, loco et termino in praenotatis comparare debeant et teneantur. De quo partes omnes interessatas atque etiam Do. Uestras tempestiue requirimus et certificamus. De caetero eisdem felicia omnia apprecantes. Datum *ex arce nostra Kis Marton* 24. Octobris Anno 1627.

Renmar. Splium, Mag. Gen.

Egr. et Nlium D. Urar.

Stor et amicus paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. p.

de Galantha.

XIX.

Gróf Eszterházy Miklós nádor a belügyekre fordítván figyelmét, meghagyja Győr megyének először, hogy az igazság kiszolgáltatása tekintetéből a törvényszék bírái számát töltsé be; másodsor, a gonosztevők ellen vizsgálatot rendeljen; harmadszor, az adószedők számadását átnézze; negyedszer, a Perceptorok számát adjanak a pozsonyi kamara előtt; ötödször, a közmunkát és gabna-segélyt megadni el ne mulasztják; végre az utolsó felkeléskor kötelességét híven nem teljesített nemeseket megintetni parancsolja, egyúttal értelmezvén a nádornak insurrectiót hirdethető jogát. Kismartoni várában october 26. 1627.

Rren sat. Salute sat. Ennek elotte irt leuelünkben, meghirtuk kgteknek veszedelmes haboruj utan bekeséget szegeni hazanknak, intimaluán az ő Felsége töliönk ualo tauozasat is, intuén ez mellet az jo egigességre és szeretettre kgteket, az kit most is mindenek elöt kiuanunk nemzetwnk keziben. Melliet hogy annial inkab köztiönk megh tarthassunk és nevelhessönk is és ez keues hazánk bekesigiuel is gwmeölchwssen elhesswnk, felette igen szioükséges hogy az kwlső dolgoknak eligazitasa után, magunk honniaban is tekinchiönk, és holmi eddigh ualo fogiatkozásokat magunk közt is eligazichuk, és orszagunk jo rend tartásunkra ualo uegezesit in effectum uigjiök. Mindenek előtt annakokaert kgtek Isten akarattjabol mostani keues szioeretit elvégezvén, legien azon, állassa heliere az szekekben ualo birakat, és teörüenieket szolgaltasson, hogy kinek kinek legien megh az eö igassaga, az kiben eddigh sokfele káros halladékok estenek. Masodsor hogy az Jsten igassaganak is elégh tetessék s, megfelellhessiönk magunk orszaga vegezesenek, is latuán hogy ennire elaradot az szabadságh és gonoszságh az Emberek között, adgion Exmissionalist kgtek az Uice Jspannak, és bochassa ki inquisitióra, hád inquirallianak az gonoszok ellen s, biöntethessiök őket gonosz cselekedetek szerint, holot bizoninial hihettiök, hogy azoknak gonoszsagok miattis uagion az Jstennek latogatasa szegeni hazankon és Nemzetiönken. Ebben penigh kegmetek mindenestöl az országh

Articulussához alkalmaztassa magát és mind Praelatusok, Urak és Nemessek jóságát, egierant sine respectu personarum inquirallia. Harmadszor, bizonios uegezese uagiunk orszagunknak arról is, hogy az Varmegiekben ualo Tisztuiseleoktól az Perceptoroktól bizonios szamott vegienek mindenwt, de im az is az országnak detrimentumauaal, es az szegeni kössegnek is nem kichin karauaal, mind eddigh haladot. Ez arant is azert hogy az országgh uégetenek eleget tegien kgtek szwkseges és kiuanniuk is kgmetektől s mingiart elseő giőleseben rendellien effele szam ueueőket s terminallionis az Uarmegie Perceptorinak.

Negiedszer uigezesiönk uagion arrol is, hogy mi bizonios szemeleket rendeluen az egiebfele Perceptorokert is, compareallianak azok előtt az szemeliek előtt, és azok is szamotadgianak az eő tőlök Percipiáltatot penzreől, kiknek noha ez elott is terminaltunk uolt napot, de igen keuessen compareallianak és igazitották el dolgokat. Szwkseges azert hogy ezeknek is publicallia kgtek és iniungallia mi neuőkel sub poena in Articulo expressa, hogy Szent Miklos napiara, compareallianak, az Posoni Camoran leuő Rationum Migister (így) előtt, es eő kegme melle adot deputatusok elott s, ki ki adgion szamot a ő Perceptuma felől nefogiassia az keozeonséges iot, ezzel is valaki priuatum commodumia.

Eötodszeőr. Vagion az Nemes orszagnak illien uégezese és rendeleseis, hogy az szegheni megh romlott uéghazakra bizonios gratuitus labort praestallianak és a mellie minden Portaktól ualami bizonios szamu Gabona segitséggel is legienek, de ebben is nagy abusus szokot lennj, mert az Gabona felől sok Varmegiekben ingien csak nem is gondolkodnak, s, az gratuitus labort is nemelliek chak imigi amugi praestalliak, nemelliek, penigh az országgh nyluan ualo uegezese ellen mindenestől elfogtak Jóságokat effele gratuitus labornak adasatol, hogy azert magunkat megh ne csalliuik, és magunk uegezesenek is megh ne fogiatkozzwnk, kegmeteket szeretettel intjwk, hogy mingiarast ez leueliönket uéuen, az országgh uégezese szerint, exigaltassa az Portakra rendelt Gabonat is, ahoz rendellien egy auagy két bizonios szemelt, a ki kezehez szolgaltassék az gabona, és bizonios helt is, kit az mikor egibe szerzenenek tudosechon

minket Vice Jspan Uram felöle, s, mi edes hazánk iauaert s romlot Vegházainkért, hasznos rendeleteket akarunk felöle teni, praestaltassa mindenwt szorgalmatossán kmetek az gratuitus labort is, és ha ki praestalni nem akarna; adgion Exmissionalistkgték Vice Jspan Uramnak ki tiszte szerint az Articulus mellett, mennienki es exigallia az Poenauual edgiott az limitatio szerint ualo gratuitus labort, kiben hogy Uice Jspan Uram egiebet se chelekedgiék, ighen iol meghlassa eö kme.

My az arant az hol orszagunk uegezesehez alkalmaztattia az Nemes Varmegie és Vice Jspan Uram magat keszek uagiunk minden assistentiankat, magunk, is kmeteknek niuitanunk.

Tovabba nylyan uagion kmeteknek az is minemeo uegezést töt legien az Generalis Insurrectiot dolgában is az Nemes orszagh, kit azt is nemellek megh uetuén az mostani utolszori insurrectioban, mintha se edes hazához (így) se orszagunk uegezesehez semmi keozni nem uolna, masok peldaia is nem indituan öket mindenestöl kj uontak keözeöliönk magunkat, semmi nemeö segedelmeket nem niuituan illien nagy igieben romlot hazanknak, sokan keozeoleök minden engedellem nélkül hazaknál maraduán, nemelliek uiszont el menuén az mustrara, azutan eleöjaroioknak engedelme nelkiöl megh haza mennek, Nemellek uiszont taborban szaluán fel keölte nek onnét is, és azokis elotteok iaroiook engedetme nelkiöl elmentenek.

Hogy annakokaert ebben is mind orszagunk Uegezesenek eleget tegiönk, mind az io rendtartást keözeottwnk megh tartasswk, és kitöl Isten oltalmazzon, ha mi sziöksége szegöni edes hazanknak talalkozik annak is ezután megh ne fogiatkozzunk igen sziökséges dologh hogy elönkben uéuen az Articulust, annak része szerint procedalliunk azok ellen, mert hogyha magunk is megh vettjiök az magunk uegezeset, mitt itilhetiönk ot masokrol? s talam masokat nezueö Articulusunk is, effelek miatt szoktanak ereotlensegben jutnj, az kireol eginehani példank uagion s, meltan is bizoni, mert regi s igen igaz beszéd, hogy Turpe est Doctori cum culpa redarguit ipsum, hogy az mit masokban feddiönk azonban talaltatunk magunk is s egieb nagy sok inconuenientiaj, és veszedelme is keöuetkezhethnek szegeni hazanknak effele dologbol, Maga és edes Hazaiá iaua-

ertis azért, az kik inpingaltuk ez Articulus ellen, szorgalmatos animaduersiot tegyén kgtek ellenek, és az kik azokban az mi Executionkat nezik, azon lesziönk mys, tudósétván kgtek benniönket felöle, hogy hiuatalunknak és orszagunk uegezesenek meg ne fogiatkozzunk.

Noha ugy uagion az mint ertjiök nemellek magok fogiatkozását, és hazajokhoz ualo affectioiokat tapasztaluan ez mostani Expeditioban, in diuersum sensum akariak interpretalni, erröl az Insurectiorol ualo orszagunk uegezeset azt creosituén mintha nem atta uolna az országh Palatinussanak azt az Authoritast az Articulus, hogy eö indicalhassa az Jnsurectiot, hanem hogy chak orszagunk sziöksegenek, és periculumianak eö Folségenek ualo intimatioia illetni az Palatinust, s az Insurectiora ualo parancholat penigh az Nemes Uarmegiekre, eo Folséget magát nezne, ezzel akaruán magat is menteni s, az Palatinusnak is Auctoritast el uenni s, hazankat is uele ualami confusiwban hozni, maga expresse uagion az Articulusban, hogy post intimationem periculi in Regno annual és parancsol az Palatinusnak, az uian az Palatinus Publicallia az Insurectiot, ki ebben az mostani Insurectioban igen megh tartatot, mert mi iteratis uicibus intimaltuk alazatosan eö Folségenek hazanknak periculumját és szwkségét, Melliet eö Felsege is latuan nem chak nem jouallot és annak annualt kegielmessen hogy Generaliter insurgallion de annak modgiarul s maga Banderomianak is mellenk ualo kwldeseröl Tractaltott eö Felsege ueliönk és uegezet s concludáltis, az mint ex effectu megis teczet mert bizonios szamu Nemet hadait az kik tauol uoltanak is, szinten hazank hataraban szallította eö Felsege, hogy mi ueliönk conrespondeallianak, és egienló akarattal s segedelemmel, succuraliunk orszagunk sziöksegenek, ugy kiuanuan Jnjuriat teszen es detrahalis annak okaert az mi nekwnk es a mi tisztiónknek is a ki illi idegen ertelemben ueszi orszagunk uegezeset, kiben mintha nem ketelke diönk hogy kgtek in uero sensu ne uegie az Articulust, mindazonalt effele inconuenientiaknak el tauoztatasaert, miuelhogy uagion olli hazank Fia is, a ki ugian Protestalt is ez mi ertelmiönk ellen sziöksegesnek esmerenk hogy kgtek minden Uarmegie magan magan, annak értelmére minekiönk rescri-

ballion és jria megh abban ualo ertelmet, hogyha egigiez e az mi felleöl megh irt értelmiönkel auagy nem hogy ualami szakadas e miatt keözinkben ne jeöien, is miatta szegeni hazank is ueszedelmes karba ne essek, mijs megh ne fogiatkozzunk se kgteknek se tisztionknek.

Mindenben akaruán magunkat, orszagunk vegezesehez alkalmaztatnuk és rendelniönk. Tarcha meg In kgteket so-kaigh jo egeességben. Datum in *Arce Nra Kismarton* die 26 octobris. Ao 1627.

Rren Splium Mag : Gen :

Egr et Nob : Dnis Urarum

Seruator et amicus paratissimus

Comes N. Esterhazy m. k.

de Galantha.

XX.

Győr megye válasza Gróf Eszterházy Miklós nádornak kismartoni várában October 26-án 1627-ben kelt levelére, különösen a felkélést hirdető jog érdemében. Györött november 12-én tartott megyei gyűlésből, 1627.

Illustrissime Comes et domine Patrone gratiosissime. Salutem sat. Nagyságodnak az eö feölsége keglmes parancso-lattia es requisitioia mellet, ednehan leueleit ueuen. Megerttetük mind ö fölsegenek s mind penig Nagyságodnak szegen hazankhoz ualó kegies gongia uiseleset es wduösséges intesit; Mellijert imádkoznunk kell, hogy Isten eö felseget az mi kgmes urunkat ebben az mostani utiaban es io propositomaban tegie szerencsesse es keduesse, hagi eö felsege mind azokat, ualamelieket iger es szemé eleiben ueöt, dicsiretessen és hasznossan szegen hazank es nemzetunk elő meneteliert el uegezessen es disponalhasson, es hogy ismeg röuid wdön lathas-suk eö felsegeket kedues s — egesseges állapotban. E mellett Nagyságodnakis ily nagy szorgalmatos es el fáradhatatlan gondgia uiseleset melto es illendökeppen meghalalhassuk.

Thouabba min azokat az io es hasznos articularis dolgokat, a mellieket Nagyságod utolsó irasaban szep intö besze-

deből ad ertesunkre, mijs rend szerint in accuratiorem discursum előnkbe ueuen, azok felől ugy elmelkettünk, mint közönseges es csendessegre nező dolgok felől ez azert magunk ja-uaert is azoknak ertelmeben meg eggiezuen :

A mi uegezetre Nagysagodnak az Generalis Insurrectioniorol ualo tecczeset es kiuansagat illety, abbanis Nagysagodtol inkab mint Supremus Ordinarius Magistratustol uaruan expectatitot, chak szinten az Articulusra referalliuk magunkat, mely eő magabanis eleg clarus es expressus, s — nemis praeiudicalgatunk ebben az Nagysagod autoritassanak. In reliquis akaruan magunkat mindenben orszagunk uegezesehez alkalmaztatnunk es rendelnunk. Illustrissimam Dominationem Vestram nobis ac patriae nostrae diutissime salvam et incolumen uiuere et ualere desiderantes. Datum *Jaurini* ex speciali Conuentu nostro die 12 Mensis Nouembris. Anno 1627.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

Seruitores paratissimi

Vniuersitas Dominorum, Magnatum

atque Nobilium Comitatus

Jauriensis.

A jegyző-fogalmazta ívről.

XXI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor parancsolja Győr megyének, hogy a jobbágyot először földes urától kérjék törvényhez, mit ha ez rájta nem tétetne, akkor menjen ki az alispán az ország törvényei szerint. Nagyszombat, december 13. 1627.

Reuerendissimi sat. Salutem sat. Ugy halliuk bizoniosan nemellyek relatiyabol, hogy ott az kgték Varmegieyeben akár mely Ur auagy neőmeős ember jobagija vechennis ualakinék, nem certificalliak annak földes uratt auagy töruenhez sem kérjk elsőben urától, hanem mindgyart, ki megyen Vice Ispánj uram,¹⁾ es executitot teszen. Mivel azert erről uigezet

¹⁾ Ekkor Dallos János volt, Dallos Miklós győri püspök és örökös főispán fivére.

az nemeös orszagh, az ki nem azt continealia, hogy mindgyárt ki mennyen Vice Ispanj uram, es akarmely ur es neömeös ember jobagyarais teöruent tegyen, nem keruen az mas fel teöruenhez elsöben, hanem azt tarttya, hogy elsöben afféle embert az feöldes uratol köl töruenhez kernj, ki ha jobbagyara auagy alatta ualoiara teöruent nem tetetne, tunc demum mehessen ki az Vice Ispanj. Hogy annakokaert orszagunk vegezeset iol megh érchiwk, ighen szükseges es az magunk szabadsagatis megh tarchuk azis fölöteb ighen kiuantaték, az kire nizve ezutan Vice Ispanj uramek cautusok légyenek, ha kitöl edigh teörtent uolnais ualami effele, es effele abususokat tollalianak, mert egyebarant ugy leuén az dologh az mint ielentenk, mind orszagunk uegezesenek, s — mind pedigh neömeösségünk szabadsaganak praejudicalnánk euel. Isten eltesse kgteket jo egessegben. Datum *Tyrnauiæ* die 13 Decembris Anno 1627.

Reuerendiss. etc.

Seruitor amicus
paratissimus
Comes N. Ezterhazy m. k.
de Galantha.

XXII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor meghagyja Győr megyének, hogy a törökkel a hódolt faluk ügyében Körmenden tartandó alkudozásokra egy követet küldjön; kinek, valamint a fő követ Eszterházy Dánielnek adandó költség kiszedéséről eleve gondoskodjanak. Bicssei várában (Trencsin m.) január 25. 1628.

Reuerendissimi sat. Salutem sat. Niluan uagyon kegnel minemő uegezes lett legyen ez elmult utolszori Töröckel valo tractakon az holdult faluk dolga felöl, tudnj illik magan valo bizonios comissio által igazitasék el, meljnek ideie im elotünk uagyon, söt ha az feő köuöttek megh ualtozhattak volna in termino elkellet volna edigh is kezdödnj annak is az Comissionak, de volt valamj akadék mint Török reszeröl s mint innt, a mellyért eddig halladot, hanem az meg leuen imar nem soka-

ra ki boczattjak az Comissariusokat is, kiket az Dunán innen el is rendöltök, mindenkepen, bizonios es elegendendő Instructi-ot aduan eü kegknek s ugy intesztük penig hogy el erkezuén as Kaputsj Bassak, inen Dunan kezgyenek elseöben az dologhoz itt eluegezuen ugy menjenek osztan a Dunan, De oda mas rend-beli Comissariusok kiuantatnak a kiknek praeseseue mi Ezterhasj Daniel Uramot rendöltök, a ki ielen uolt az tractan es ertj minden keppen az dolgot. Chelekegye azert az kegdték, hogy idein valaszon egy feö embert a kit itel magok közül a negy Varmegyeböl a kik tudniaillik Interessatusok ez dologhban, had legyenek keszen, és nem csak azt, hanem miwel magunk édes hazank dolgadan iar s, eö fölseget nem terhelhetjük azzal, es azt sem kiuanhattjuk hogy az magáét költse valakj, keszicsen kegtek ualamj bizonios pénzt az maga köwete ugy Comissariusssa költsegere és a mellet külön az praesens költsegere is, ugy hogy az Interestatus Varmegyek, mindenek aduan ualamit lehessen annj költsege eö kegnek a, mit mellyere rendelendő Comissariusoknak is, hogy tisztessigessen comparealhasanak, és szolgálhassanak az közenseges ionak, melj penzt ki szedetuen kegtek juxta suam discretionem et limitationem tartassak keszen Vice Ispan Uramnal, hogy az miat ne legyen valamj fogyatkozás, az Comissio heljenek penig Körmöndet¹⁾ rendöltök kin a Török is megh nyugodo difficultas nélkül tudgyuk oda által sem leszen a dologh, de miuel innet sokkal több difficultassok vadnak ha it eligazithattjak ahozkepest könyekben fognak ott eligazodhatnj benne. Ez két dologra hogy kegtek gondot vesellyen, ugy mint az köuet valasztásra es az nekik ualo költsegh szerzesre ugyan intyük is szeretettel kegyelme-teket. In kegtekkel. Datum *in arce nostra Bichensi* ²⁾ die 25. Januarij Anno 1628.

Reuerendsmar. Splium, Magcar.

Gen. Egr. et Nlium D. Var.

Seruitor et amicus paratmus
Comes N. Ezterhazy m. k.
de Galantha.

¹⁾ Körmend Vas megyében.

²⁾ Trencsin megyében a Vág mellett.

Győr megye a Körmen di gyűlésre Vitézlő Wyssi Nagy Pált, a Győri magyar vitézlő rend hadbíráját küldötte, 40 magyar forint költséggel.

XXIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor meghagyja Győr megyének, hogy egyik főbíró a másik járásába ne avatkozzék, mert azt sem a jó rendtartás, sem az ország törvényei nem engedik meg. Kis-martoni várában Május 6. 1628.

Reuerendissimi sat. Salutem sat. Egy Saaghy Istuani ne-
ueő it Sopron Vármegieében lakozo neőmeős ember elönkben jö-
uén és panaszokoduán jelenté, hogy Szemereben, meli az kgték
Vármegiejében vagion, valami Jobagit szabadetota légien feöl
az Neőmeős Vármegie edgik Szolgabiraia, vgimint Szeghy
Miháli s — az kiueöl magatis azt neőmeős embert in persona
conuincaltais, az meli jobagiok ablicentiatioia es az conuictiois
semmi utal azon Szolgabiro által nem lehetet volna, miuel az a
Szemere meuő falu, nem az ő kglme processusaban az kiben
autthoritassa uagion teőruent tenni, s- jobagiokat buchuztatnj,
hanem mas processusaban, tudniillik Kéry Thamaseban uagion.
Igy leuén azért az dologh, kglmeteket akarnak ez leuelwnk
által requiralnunk, hogy effele abusosokat ne engedgien maga
közé bé mennj, az kiből sok inconuenientiakis jöhetnének ki,
edgik biro az masik biro jurisdectioiaban ingeraluan magát,
holot egiéb arant is mind az jo rendtartas s- mind pedig or-
szagunk törüénye nem engedi megh hogy ualameli biro az ő
Iurisdictionian kiueöl hagiuán sese in alterius miscere inmittat,
hanem ha az Iobagiok legitime akarnak buchuzni, bochiassa
az megh neuzet Kéry Tamast ki, az kinek az megh neuzet
falu processusaban uagion, s- ő kglme ex officio procedalhat,
az kinek ez arant biróságatis nézi, az megh irt neőmeős ember.
Tarcha megh Isten kglteket jo egeességben. Datum *in Arce
nostra Kis Marton* die 6. May Anno 1628.

Reuerendiss. sat.

Seruator et amicus paratissimus
Comes N. Ezterhazy m. k.
de Galantha.

XXIV.

*II. Ferdinánd király ez évi Lukácsnyolczadára Pozsonyba meghívja Győr megye peres lakosait az ott tartandó főtörvényszékre.
Bécs, september 7. 1628.*

Ferdinandus Secundus ect. Reuerende ect. Sedatis per Dei gratiam, iam undique uel etiam in uicinis Provincijs motibus et disturbijs, sed et pace Turcica, post longas et varias tractationes, non absque grauibus curis et expensis nostris stabilita et firmata, operae pretium esse et e re publici boni fore arbitramur, si in hoc quoque Regno nostro Hungariae, juris et Iustitiae administratio, solitusque legum cursus, per temporis iniuriam aliquamdiu intermissus, iam denuo postliminio quasi iterum ad suum usum reuocabitur, consuetoque termino, ac debito modo continuabitur. Proinde pro assidua nostra et diligenti quam erga fideles regnicolas nostros gerimus cura et sollicitudine et pro hac quidem Vice, in Comitatus Cis et ultra Danubianis degentes (quorum uniuersae lites et differentiae post cladem Mohachiensem in Iudicys Octauilibus Posony celebrandis, discuti et definiri solent). Generalia Iudicia ad octauam festi Beati Lucae Evangelistae, proxime offuturi, hoc est diem decimum octauum, immediate sequentis Mensis Octobris anni currenti Sexcentissimi Viginti octavi, supra Millesimum, in praefatam Civitatem nostram Posoniensem, de more et consuetudine iam antiquitus recepto indicenda, promulgandaque et celebranda decreuimus. Quod ipsum uobis per praesentes intimandum et significandum esse duximus, quo ipsi Causantes, in hoc quoque Comitatu Vestro existentes litibus et praetensionibus suis attendere matureque sibi prospicere et prouidere possint ac ualeant. De reliquo gratia et clementia nostra Caesarea et Regia uobis benigne propensi manemus. Datum in Civitate nostra *Vienna* die 7-ma Mensis Septembris Anno Domini 1628.

Ferdiuandus m. p.

Stephanus Sennyei El.

Episcopus Vesprimiensis m. p.

II. Ferdinánd nagy pecsétének körirata : „Ferdinandvs.
II. D : G : El : Ro : Im : Se : Avg : Germa : Hvng : Bohem : zc.
Rex. Archid : Avst : Dvx. Bvr. zc. Co : Tyr : zc.

XV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor meghagyja Győr megyének, hogy számadó tisztjeit Sz. András napjára Pozsonyba a királyi kamara biztosai előtt 1608—1625-ik évig terjedő számadásaik vizsgálatára okvetetlen felküldje. Pozsony, november 9. 1628.

Rren etc. Meminerint procul dubio dominationes vestrae per optime antea quoque per nos fuisse serio requisitas, ut omnes et singulos Comitatus istius officiales proventuum publicorum quorumlibet Perceptores et administratores, quos nimirum Articuli novissimarum publicarum constitutionum ad dandas rationes ab anno 1608. usque ad annum 1625. inclusive obligant, quive vel a Camera suae mattis hungarica, vel vero a Dnis Commissariis ad exigendas rationes vigore publicarum constitutionum per nos deputatis super gestis officijs hactenus absoluti et plenarie expediti non fuissent, e medio sui inquiri facere, et in presentiam dictorum Dominorum Commissariorum, ad reddendas officiorum gestorum sufficientes et absolutas rationes, certo et infallibiliter ablegare debuissent.

Cum autem certo intelligamus adeo exiguum illius nostrae seriae commissionis substitutum huc usque fuisse effectum, paucique nimis de officijs suis coram praedictis dominis Commissarijs reddiderunt rationes, plurimique contumacia forte ducti (contra quos omnia jura clamant) emanserint seque absentaverint. Ideo denuo ac ex superabundanti D. Vestras juxta officij nostri exigentiam et auctoritate Palatinali, qua pleno jure fungimur, serio ac diligenter requirimus, velint jam tandem nostrae iteratae requisitioni debitum obsequium praebere, et ad festum proxime affuturum S. Andreae omnes et singulos, ut praemissum est, officiales istius Comitatus in praesentiam praefatorum D. Commissariorum, nullo alio exspectato termino emittere, coram quibus justas et liquidas rationes de gestis officijs sunt reddituri. Secus si fecerint et propterea quidpiam ipsis extra opinionem ipsorum evenerit, sibi imputent. De ce-

tero easdem d. Vras bene valere optamus. *Posonij 9. Novembris. 1628.*

Earundem D. Vrarum

Stor et amicus paratiss.
Comes N. Ezterhasi m. p.
de Galantha.

XXVII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor Nagy-Megyer városát, (oppidum) Izsap helységét és Keszi pusztáját Komárom megyében, Amade Ilona özvegy Nagy-Mihályi Ferencznének 5,000 tallérért elzálogítja. 1628. (Eredetiye a Gr. Szapáryak mura-szombati levéltárában Y. Nro. 58.)

XXVIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor az 1628-ik évi Lukács nyolczadán tartott pozsonyi törvényszékkor alkotott néhány pontot nyílt levelében megküldi Győr megyének, s igéri, hogy egyéb abusokat is — ha Isten megtartja, — velök jó rendbe hoz. Kismartoni várában január 12. 1629.

(A megye levéltárában ezen említett nyíltlevelet nem találtam meg, csak e kísérő levelet.)

Reuerendissimi sat. Salutem sat. Enny veszedelmes haboruí után szegeny édes hazanknak, ez kis chendességet latvan, igyekezven azon, hogj kinekkinek az eó Torvenyes igazsága ki szolgáltassek, eszünkben vöttük, hogy abban is nem kevés alkalmatlansagink találkoznak, az orszagh Articulusi-nak idegen értelméből, es hol mj egjeb abususokbul is. Hogj azért azoknak complanalasiban, securiusb procedalhassunk, némölj dolgokat közlöttünk az eo Fölsége Tabla Biraiual és elmult Szent Lukácsj Posoni Octavan, s velünk, edgjut, teczet eo kegyelmeknek is, hogy ez mi kegyelmeteknek küldöt Patensünkben specificalt punctumokat publicalljuk. Mellyet im megis chelekettünk, kérven szeretettel kegyelmeteket, s tisztünk szerint intvén is, hogj propter evitandas confusiones, az kik ézekből emergáltak, es emergalhatnanak naponkint ezután is, alkalmasztassa minden uton ahoz magat, mely dolgokat az Orszagh Birajnak, s az eo kegyelmek Mesterinek, es

az szent szeknek is serio intimaltunk, s reményük eo kegyelmek is ahoz foghjak magokat alkalmaztatni. De ha kj (kit nem itellyünk) kölömbet chelekednek is eo kegyelmek közül, ad importunitates causantium, kegyelmetek mind az által ugyan ehez conferallja magat, mivelj hogy nyilván szolnak az Articulusok, ezekben az mi patensünkben specificalt dolgokban.

Tovabba ezek kívül is, az novum Judiciumnak kiadásában is, sok alkalmatlanságokat latunk, mert nemelj Birak nem tekintven az 1608 esztendőbelj negyedik és 1609 esztendőbelj constitutioknak 29. Articulusara, az kiben tertium, et specificatum quartum Arlos dietalj annj octavi explicalljak, az régi szokot stylust tartjak megh, az ott specificalt causakban is azt kivanvan, az Pedaneus Biraktol, hogj repetitis primum literis adjudicatorijs in dominio existentibus adgyanak helt az novum Judiciumnak, es hogj azt ad apellationem partis succumbentis absque ullo onere transmitalnak is, az eo Fölsege Tablajara, kit nemelljek ugjan in extradatione superabundatis Mandatj Parancsolljak, kire nézve azt latvan az commissioban, az causesok panaszolkodnak gyakran az nemes Varmegyebelj Birakra, hogy nem az Commissio szerint chelekesznek, nemelj együgyő Birak harcalnak is effele dologhban nem tudvan mit köllessék cselekednj. Hogy annakokaert abban valo ambiguitast is tollaliunk intimaltuk azt is az orszagh Birainak, hogj az Novum Judiciumnak kj adasaban valo stylust conformalljak az megh nevezet orszagh Articulusához, propter tollendas confusiones, kihez hogj kegyelmetek is communiter alkalmaztassa magat szükséges. Vadnak egjeb abususok is, az Törvénynek kj szolgáltatásban az kiket cum tempore Isten megh tartvan benünket azon leszünk hogy kegyelmetekkel edgyüt jo rendben hozuk. Tarcha meg Isten kegyelmeteket jo egesseghben. Datum in *Arce Nostra Kismarton*, die 12. Januar. 1629.

Rndissimar. Rndar. Splium, Mag. Gener. Egr. et Nlium Dom. Vrarum

Stor et amicus
Comes N. Ezterhasi m. k.
de Galantha.

A veres ostyába nyomott zárt pecsét körírata: „C. Nico. Ezter. Reg. Hvn. Palatinvs. Eqves. Avr. Vel. S. C. R.“

XXVIII.

II. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben országgyűlés nem-tartásának okait sorolja elő, ígéri azonban, hogy ezek megszüntével neje- és gyermekeivel a legközelebb tartandón megjelenni fog. Bécs, február 15. 1629.

Ferdinandus Secundus etc. Reuerende, etc. Non dubitamus, quin fidelitates Vrae bene perspectum habeant, gratissimaeque memoria recolant, qualinam pia ac paterna cura sollicitudineque non solum tranquillo statuj et securitati Regni istius nostri Hungariae, Nobis cumprimis chari, verum etiam fidelium nostrorum Regnicolarum florenti statuj et commodis, inde ab initio suscepti regiminis nostri, dum gubernaculorum Regni moderamen teneremus, prospectum esse uoluerimus: Nihil iutermittere volentes eorum, quae vel ab externis iniuriis immunitatem praestarent, vel ad domestica rite administranda optimam et commodam rationem conferrent. Hinc est, quod clementer memoria tenemus inter caetera publica Regni negotia, iuxta Regni constitutiones, tertio quouis anno Diaetam publicandam fuisse: Considerantibus tamen Nobis, quidnam maxime expediens Regni negotijs foret, animaduertimus operae praetium esse, ut intermissam, et tot annorum decursu neglectam Octauialium Judiciorum celebrationem, quadamtenus postliminio reuocatam, tametsi non sine onere impensarum, nihilominus pro beneficio Regnicolarum, cum Orphanorum, Pupillarum, Viduarum, tum aliorum egenorum, et ex intermissa, tantoque tempore causarum ac litium vigentium reuisione, dilata Justitiae administratione aggrauatorum et damnificatorum, celebranda esse benigne duxeramus. Peracta autem huiusmodi Judiciorum Octauialium celebratione, absque ullo plane respirio, denuo generali Congregatione indicta, et expensarum mole (quod Diaetam secum ferre notum est) et alijs incommodis, quae concursu hyemis ingruentis ob frigoris asperitatem, Viarum impedimenta, annonae subuehendae rationem, aliaque cum condescendendi angustia, incommoda causabant, Regnicolas aggrauare haud expediens esse ducebamus. In conside-

ratione quoque habito eo, quod tamesti cum defectu profectus aerarij Fiscij nostri ex consuetudine tempore Comitiorum celebrandorum Diae impositione dilationem eiusmodi fieri, commoda tamen Regnicolarum ea quoque in parte aliqua nimirum intercurrente dilatione, potius praeferenda esse uolumus. His accedebat et illud, quod cum hactenus Sacri Romani Imperij res, pacato et tranquillo statu restituere, magnopere conati fuerimus, illudque DEO propitio, Principibus Christianitatis iam etiam bene inclinatis secundis successibus secuturum spes habeatur, salutarem hanc curam et cogitationem, unde etiam non minus bonum patriae et genti istius causaretur, ob Diaetae publicationem haudquaquam deponendam aut differendam esse censere mus. Sed et domesticum illud ac priuatum accedit, quod praeparationes ad celebritatem nuptiarum Serenissimi Ferdinandi Tertij, Hungariae et Bohemiae Regis etc. filij nostri charissimi, ab hoc pro moderno tempore auocare uideatur: Dum aduentante iam Serenissima sponsa, et ob locorum longiorem distantiam minus certi quid haberi possit de praesentia eiusdem, incidente uero, casu quo, in illud, quo celebranda essent Comitia, aut certe de facto iam celebrarentur, non sine aliqua negotiorum perturbatione, aut etiam Tractatum suspensione, uel certe ipsius Diaetae ex aliquo incidenti necessaria dilatione Conuentusque dissolutione perplexitas aliqua et insperati quippiam emergere possit; Sed et citra praemissa affecta moderna valetudine, qua coelitus visitamur, in causa esset, quo minus iuxta voluntatem nostram pro maiori satisfactione, desiderioque statuum et ordinum publicandis Regni Comitij negotijque Regni moderandis et iuuandis interesse possemus. Cupe remus autem pro consolatione Regnicolarum declarandoque vberioris clementiae nostrae argumento, ut quemadmodum praeteritorum temporum Comitij, una cum Serenissima Conthorali nostra et charissimis liberis interesse soliti fueramus, huic quoque proxime celebrandae Diaetae nos ipsi in persona interessemus, ad hoc vero subleuamen ex aegritudine, quando nam bonitas Diuina largiri dignabitur, a Voluntate eius non nisi Nobis expectandum proponimus. Porro bene memores constitutionum Regni publicarum et Diaetae promulgandae termino iam praesente non intermissuri sumus, tales debitas or-

dinationes suscipere, quatenus DEI auxilio quam optime dispositis, et ad bonos successus directis praemissis omnibus, Comititia generalia quantocyus promulgemus: Benigne interim fideles nostros Status et ordines hortantes, quatenus ad gratiae nostrae thronum cum fiducia recurrere debeant: Parati et gratioso ac paterno affectu vniversos complectj, et laborantibus aliqua in re Juris et Justitiae administratione, iuxta dictamen aequitatis et normam legum Patriarum debitum complementum fierj. Gratia et clementia nostra Caesarea et Regia Vobis in reliquo propensi manentes. Datum in Ciuitate nostra *Vienna*, die 15. mensis Februarij, Anno Domini 1629.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Sennyey

Eppus Vesprimien. m. p.

Lauren. Ferenczffy m. p.

XXIX.

Gróf Eszterházy Miklós nádor Győr megyéhez írott levelében országgyűlés nem-tarthatásának okául a király betegségét állítja, a rendkívüli törvényszék tartását Nagy-Szombatba martius hó 25-ére kitűzi, az adószedőket és számvevőket számadásra, az alispánt a gonosztevők üldözésére hivatal-vesztés büntetése alatt szoríttatni parancsolja. Kismartoni várában február 25. 1629.

Rnmi etc. Salute etc. Licet Sacra Caesar. Regiaque Mtas, Dominus noster clementissimus, post tot exantlatos labores stabilita Regni pace iuxta sancitas Regnj constitutiones, elapso iamtrium Annorum curriculo generalia Comititia seu Diaetam fidelibus suis Regnj Hungariae Statibus et ordinibus indicere et promulgare statuisset, in qua si quae differentiae ad complanandum necessar. occurrissent, easdem quasi postliminio reuocare et in integrum restituere decreuisset, nisi certae rationes praesertim vero quartana Febris qua Suattas iam a dimidio annj satis anxie afficitur, intentum Suaettis aliquantum prorogandum impediuisent, prout ex Intimatorijs Suaettis ad D. Vras expeditis literis D. V. uberius intellectu-

rae sunt. Restituta tamen suae Maiestatis pristina valetudine (quam per Dei gratiam breui futuram speramus) non intermit- tet Suattas dilatam Diaetam primo statim tempore promulga- re, cuius effectuationem et Nos indesinenter sollicitamus; In- terim vero inter alia almae pacis bona quae Regno et populis eam colentibus pleno copiae cornu elargiri solet, non ultimo loco censendus sit, Jur. Ordinar. et extraordinar. cursus et Jus- titiae, qua suum cuique tribuitur, administratio. Cum enim ni- hil eo magis desiderarj animadvertimus, in animum induximus nostrum (ex eo quod Judicia quoque breuia seu locumtenen. ex certis rationibus pro Dominica Inuocauit proxime affutura celebrarj intermissa sunt, Suaque Mattas Judicia generalia pro termino festi beatj Georgij Militis et Martyris celebrari facere perbenigne intendat) extraordinar. Jura iuxta constitutiones Regnj, tam articulum 60. Annj 1625. quam alios, ad festum Annunciationis beatissimae Virginis Mariae, quod incidit in diem 25. futurj Mensis Martij Annj currentis 1629. in Regiam ac li- beram Ciuitatem Tyrnauensem indicere atque celebrare, et ibi- dem Vniuersas causas articulares, tam praecitatum articu- lum, quam vero alios passim in constitutionibus Regni super- inde expressos articulos concernentes, Decretalesque ex cle- mentj et peculiarj Suaettis mandato discutere.

Pro eo D. Vras omnes et singulas praesen. his nostris certifican. duximus, et admonen. ut in Comitatu suo Extraor- dinar. Jur. administrandis terminum a nobis praefixum, publi- care velint, et debeant; quatenus praemissa inuicem certifica- tione partes interessatae ad Juris et iustitiae debitae comple- mentum recipien. loco et termino in praenotatis comparere de- beant et teneantur. De quo partes omnes interessatas atque etiam D. Vras tempestiue requirimus et certificamus.

Accedit ad haec; Ex non reddita ratione nonnullorum perceptor. Coronalis pecuniae, et prouentuum Regiorum quos- dam defectus irrepsisse, haud minime animaduerten.; prouen- tuumque Regiorum non administrationem et non exolutionem conseruatorum Sacr. Coronae Regnj, custodumue eiusdem fere cum extremo detrimento seu jactura palpantes et spectantes operae pretium duximus, quatenus hac oblata occasione D. Vras superinde quoque certificaremus, admonen. easdem, ut prae-

fatos omnes et singulos perceptor. sui Comitatus et Dicato s Regios, tam ante hoc, quam vero ad praesens officio perceptoratus et Dicoratus fungentes (si qui duntaxat eorum hactenus sufficient. rationem iuxta constitutiones Regnj coram deputatis ad id per Nos Commissarijs non reddidissent, uel reddere etiam post varias easque scrias admonitiones Nostras neglexissent) serio admoneant, ut loco et termino in praenotatis coram deputatis Commissarijs pro tunc ibidem constituent. et comparen. comparere ac de vniuersis perceptis et non perceptis rationem plenar. reddere debeant et sint astrictj, sub poena in constitution. Regnj superinde sancita (quibus etiam Nos ut sub praescripta poena compareant, rationemque sufficientem reddant, praesen. per vigorem praecipimus. Qui si comparuerint et rationem sufficientem coram dictis Commissarijs, de super administratione et non administratione Coronalis pecuniae, et prouentuum Regionum dederint bene quidem: alioquin certificarij volumus eosdem per D. Vras quod Nos id faciemus in eo, quod dictauerint constitutiones Regnj superinde editae.

Praeterea; Ex eo etiam variae querelae a nonnullis erigj consueuerint, quod in Comitatus quoque rationes ibidem praestari solitas et praestandas perceptor. Comitatum penitus omittant, exindeque non modicae inconuenientiae, tam miserae plebj, quam etiam Comitatu emergere soleant, ut id circo huic quoque defectui opportune occurratur, iustitia et constitutionibus etiam Regnj id requirentibus, necessar. est, ut Vestrae etiam Dominationes tales rationes diligenter exigj curent, ne quispiam per hoc defraudetur atque cuiuspiam iusta conquerentia praebetur.

Ad extremum; Cum constet D. Vris praeter tempor. ratione variorum excessuum in Comitatus patratorum certam annuatim fieri debitam inquisitionem institutam fuisse, sub poena amissionis officior. Vice Comitum; quae quia hactenus executioni demandari neglecta fuisset, ex eoque de die in diem huiusmodi excessus, et nefanda scelera ut pote furta, rapinae, spolia, homicidia, facinora, hactenus inter gentem nostram taliter inaudita patrari consueuerunt, quibus et Dei iram in nos seuerius excitare, et patrantibus maiorem libertatem ad scelera concedere uidemur. Ad hanc itaque euitanda, ut etiam di-

uina ira complacetur, quam in nobis hactenus manifeste et merito aduertimus, ob quae etiam Regna de gente in gentem iusto suo Iudicio diuina potentia transferre consueta est; D. Vras superinde iterum atque iterum requirend. duximus serio committentes, quatenus secundum constitutiones Regnj, Nos-tramque propterea iam tertio factam admonitionem, primo statim tempore talem inquisitionem, medio Vice Comitis peragere nullomodo intermittant, secus si factum fuerit, certo sibi ipsis persuadeant, Vice Comites talem inquisitionem negligentes, Nos ad primam statim extraordinar. iurium celebrationem eosdem citaturos, et vigore constitutionum publicar. Regnj superinde editarum, graui cum ipsorum dedecore in ipsos animaduersuros, et officio etiam priuatuos; De reliquo easdem bene valere desideran. Datum *in Arce nostra Kis Marton* die 25. Februarij. Anno 1629.

Rdmar. Reuerend. Splium, Magcar. Gener. Egr. et Nobili-um D. Vestrar.

Seruitor et amicus parat.

Comes N. Ezterhasi m. p.

XXX.

II. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben írja, hogy noha a nyolczados törvényszék tartását Lőcse városába május 1-jére kitűzte, mindazáltal azt a hódolt faluk ügyébeni török-keli alkudozás meg nem szakaszthatása miatt — hol a nádornak jelen lenni kell — elhalasztani kénytelen Bécs, apríl 26. 1629.

Ferdinandus II. etc. Reverende etc. Cum nihil magis in votis habeamus, quam ut regnum hoc nostrum Hungariae diuturnis bellorum jactationibus pressum et nunc tandem Dei benignitate ad optatae pacis tranquillitatem perductum, juris et justitiae quoque administratione in dies reflorescat. Idcirco juxta antiquam ac laudabilem regni istius nostri consuetudinem, generalia Iudicia Octavalia ad octavum festi divi Georgij Martyris in Civitatem nostram Leuchouiensem promulgaveramus. Verum quia tametsi pax Turcica per dei gratiam jam stabilita

sit, tractatio tamen de pagis deditiis nonnullas difficultates habeat, neque vero dicta tractatio sine gravissimo dispendio interrumpi, neque fidelis noster nobis sincere dilectus, Regni nostri Hungariae Palatinus longius abesse possit, et propterea alia quoque haud levia incommoda interveniant, quae dilationem judiciorum octavalium necessario svadent, fidelitatibus vestris clementer intimandum duximus, pro hac vice Judiciorum octavalium celebrationem per nos dilatam esse. Operam tamen commendaturi sumus, ut tractatione Turcica feliciter absoluta, ac pace in hoc Regno nostro Hungariae firmiter observata, futuris deinceps temporibus juris ac justitiae administratio statutis terminis celebretur. Gratia etc. Datum — *Vienna* die 26. Aprilis. Ao. 1629.

Ferdinandus m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

XXXI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor meghagyja Győr megyének, hogy a hódolt faluk jegyzékét két követtel, vagy e helységek szolgabíráját küldje hozzá, tőle nyerendő értesítés végett. Kismarton Majus 5. 1629.

Reuerendissimi sat. Salute sat. Kiuantuk annak előtte is hogy az holdult faluk számát ott az kgték Varmegieiben Regestumba vette volna kegték, s eddig is igen nagi szükségünk löt volna rea, es most is chak az heaval vagiunk, az holdultsággh felöl valo vegezes dolghabán. Kegtek annak okaert Varmegie gyulésat sem varvan, külgie ki Vice Ispan es szolgabirak Vraimékat mingiarast s — vétesse igen szorgalmatossaggal mind magán magán valo Laistrumba a kiket az Sitvatoroki vegezés utan az Becsé Vegezéség az Becsé Vegezestől fogva penigh az haboruigh, és az haboru kezdete utan eddigh be hodultattanak, az pusztakot is mind s külgye megh minekünk, miuel az Török minden Lajjstrumokat Kanisa, Fejervar es az töb Varokhoz valo holdulo falukrol ide küldet s conferralnunk kellene az mi Lajjstrumunkat is velek, mivelük többet is irhatnak, had tudnank mi holdult nekjk continue s mi nem, s — örömet is kj vennénk kezekből azok-

ban az falukban az mellieket az haboru alat holdultatot be, es nevezet szerint is hadnank nala, mi hodulljon nekj s mi nem, hogi azután tovab ne menne, mivel eok minden Vezer es Bas-sa valtozassal holdultatni szoktak valamit, s tovab mennek örömet, valami ket embert is kulgien penigh hozzank kegték, vagi az holdult faluk szolgálja biraját vagi másokat, a kjk tudnak és értenék az holdultsagh dolgát, s mind az Tractusokat is es heljeket, had informálnak szoval is benünket. Az Török Lajstrumaban is. Isten kgkel. In *Kismarthon* die 5 Maij. 1629.

Rndmar.Splium, Magcar.Gensar.Egr. et Nlium Dom. Vrar.
 Stor et amicus paratissimus
 Comes N. Ezterhasi m. k.
 de Galantha.

A már most harmadszor változott pecsét körirata : „C. Nico Ezter. Reg. Hvn. Palatinvs. Eqves. Avr. Vel.“

XXXII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Győr megyéhez, melyben írja, hogy e megyében fekvő némely nemes uraknál zálogban levő jószágait kiváltani akarja. Kismartoni várában május 11. 1629.

Reuerendissimi sat. Salute sat. Bizonios joszaginkat akarvan kj váltani az kgtek Varmegiejében lakozo nemöli nömös Vrainktol, azkjk tudni illik chak zalagh keppen avagi taliter qualiter birjak azokat, requiraltuk volt ö kgmeket levelünk es szolgaink altalis arrol, hogy producalván azokban valo igassagokat, a kikel azokat birják s megh latvan, s — mijs le tevén penzeket, azt föl vették volna, s — joszaginkot remittaltak volna; De az mint informaltatunk, ahoz ö kglmek nem accommodalván magokat, referalták abban valo praetensiojokat kglmetek eleiben, azt praetendalván, hogy ök emberink előtt nem producalnak, hanem ha kivantatik kgtek előtt in facie Comitatus, kjre ugivagion, hogy mi accedalnank nem volna szükséges, holot mi vagiunk azokban az joszagokban proprietariusok, s le tevén penzeket, joszagainkhoz niolhatnank sza-

badon, s nem tennénk senkinek is injuriat, amaz mondas szerintis, tolle quod tuum est, et redde quod alterius est, mas az : hogy chak az magunk székinnis producaltathatunk volna — kgtekkel, s — de necesse producalniis köllöt volna; De nem akarván ö kglmeket annira farasztani, non de necesse hanem chak szintén magunk jo akaratiabol accedalunk arra, hogy ö kglmek kglmetek előtt producaljanak, az kiknek ha kivantatik pariajatis vehessük kgltektől; de cum protestatione, hogy ebbéli mostansagal ö kglmek adatot s chak merő magunk jo engedelműnköl szar mazot indulgentiánk, se most az dologban, se pedigh ezután effeleben nekünk ne prejudicallion, mert az mint feliusis irank, evvel nem tartoznánk egiebirant. Isten éltesse kglteket jo egessegben. Datum *in arce nostra Kismarton*, die 11. Maj. Anno 1629.

Reverendissimarum etc.

Servitor et amicus paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

de Galantha.

XXXIII.

Az 1629-ik évi május 18-án tartott Győr megyei nagygyűlésen Gróf Eszterházy Miklós nádor levele a Rába folyó medrének kitisztítása és régi árkábai vezetése érdemében — felolvastatott; mire nézve határoztatott, hogy Sopron megye végzése szerint Győr megye is minden faluból, minden 5-ik jobbágy egyet, kupa, fejsze és vesszővel ellátva küldjön a munkához, a hódoltsági részben pedig minden tizedik jobbágy egyet, kik egész héten át ott, hol a főfelügyelő Simándi István erdélyi püspök és csornai prépost parancsolni fogja, dolgozni tartoznak. Hasonlag az egy jobbágytelekkel bíró, török alá nem vetett nemesek minden ötödike, alattvalóiknak pedig minden tizedike egy munkást küldjön. A megyei dolgozó nép felügyelőiül kinevezettek Kún Miklós és Écsi György.

XXXIV

Az 1629-ik évi october hó 19-én tartott Győr megyei nagygyűlésen a királynak Dallos János alispánhoz küldött levele felolvastatott, melyben parancsolja, hogy e megyéből árulás végett mindennemű élelemszer vitessék Komáromba a török orator és követek számára, kik itt időzni fognak. Mire nézve határozott, hogy minden 12 szabad porta egy, és minden 24 hódolt szinte egy élelmi szerekkel megterhelt szekeret tartozik haladék nélkül Komáromba küldeni.

XXXV.

Az 1629-ik évi december hó 22-én tartott Győr megyei nagygyűlésen II. Ferdinánd királynak Bécsben november hó 1-én kelt, s a jövő évi február hó 2-ra pozsonyi országgyűlésre meghívó levele felolvastatott.

XXXVI.

II. Ferdinánd király tudtára adja Győr megyének, hogy a Pozsonyba február hó 2-ra kitűzött országgyűlést elhalasztja. Bécs, január 22. 1630.

Ferdinandus II. etc. Reverende etc. Tametsi nihil magis in votis habuerimus, quam ut inter alia publica Sacri Romani Imperij, adeoque totius Christianae Reipublicae ardua negotia, etiam ea, quae pro conservatione tutaque et tranquilla permutatione istius Regni nostri hungariae, nobis cum primis chari oportuna et expedientia forent, cum circa alia, tum etiam in celebratione Generalis Regni Diaetae, varijs et relevantibus ex causis hucusque prorogatae, quam optime consultum esse potuisset; unde etiam fidelibus nostris statibus et ordinibus publica et generalia Comitata pro festo Purificationis beatissimae Mariae Virginis, in Civitatem nostram Posoniensem indixeramus; Quia tamen incidentibus certis arduis causis, nobis pro praefato termino diaetae interesse omnino importunum est; et alioquin fidelibus nostris Commissarijs, in publicis Regni ne-

gotijs, in partibus istis Regni nostri Hungariae superioribus versantibus, sine jactura interesse status publici infecta et inexecuta re (quod ipsum plusculum temporis exigit) abscedere integrum fore, ex eorundem relatione informemur. Animadvertentes hac rerum conditione haudquaquam e re esse, ut fideles nostri status et ordines, expensarum mole et alijs incommoditatibus graventur: Benigne nobis resoluendum esse duximus; *ut tempus celebrationis Diaetae prorogetur: Porro terminum oportunum*, et qui tam Commissioni peragenda, quam etiam pro publici Regni commodo, et fidelium nostrorum Regni statuum et ordinum confluxu, nobis pro Commissionis terminatione idoneus dabitur, Fidelibus nostris statibus et ordinibus Regni postmodum confestim intimaturi erimus. Quam quidem necessariam causam dilationis interim per praesentes in isto quoque Comitatu intimandam esse duximus. Vobis in reliquo benigne propensi manemus. Datum in civitate nostra *Vien-na*, die 22. Mensis Januarij; Anno Domini 1630.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Sennyei.

Episcopus Vesprimiensis m.p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

XXXVII.

Az 1630-ik évi april hó 4-kén tartott Győr megyei nagygyűlésen II. Ferdinánd királynak Bécsben, martius hó 14-kén kelt — s az ez évi april hó 14-én kezdendő pozsonyi országgyűlésre meghívó levele — felolvastatott.

XXXVIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor Győr megyéhez írott levelében a porták pontos összeírását ajánlja, s magának is megküldetni kéri; meghagyja az adó-, korona-örök fizetése- és országházára rendelt összegek mielőbbi beszédését, végre hogy a gabonabeli segélyt inkább pénzüll szeretné fogadni, kijelenti. Lakompak, augustus 24. 1630.

Reuerendissimi sat. Salute sat. Confirmaluán kglmessen

eő fölsége az mi kglmes Urunk az mostani utolszori Posoni Giülésben concludalt Articulusokat hogi megh küldötte legien az nemes Uármegiéknek niluán uagion tudom kgtéknél, kit elis ueöt és megh oluasot kgltek reménlliük. Miuél annakokáért kjuántatik, hogi necsak jrásban hanem ususbais uétesse nek az ország statutumai, legelsőbeis szeretettel kérjük és tiztünk szerint intiük azon kgteket, eleiben ueuén az Articulusokat, juxta eorum continentiam ne késsék connumeráltatni az portákat és azt igen fideliter s — diligenter, ne essék uétek benne, holot comperialtatot hogy sok helien nem kichin fogiatkozással let, chak ez elöt ualo connumeratio is, kiért méltó animaduersiot érdemlettek uolna az Dicatorok. Ne esalliuik azért megh magunkat; nám eő fölsége ezt a Statusoktól ígért keués Dicát nem akarta maga szükségére fordítani, hanem megh romlot és fogiatkozot uégeink építésére atta, és engette eő fölsége, hogy convertalliuk. Illik azért anniuál jnkáb oli emberekre bizni a connumeratiot, és ki szedését az Dicának, a kik hiuen és in tempore ad festum scilicet Epiphaniarum administralliák a Generalis Perceptoroknak, megh külduén kgték az porták laistromát mineküink.

A Korona pénz kiszedésében és administratiójában sokszori intésüink ellenis nem kichin fogiatkozások leöttek eddigh, restantiában hagiúan az Perceptorok job részét. És noha az országgh végezése szerint kötelesek uoltak uolna az Perceptorok nem chak exigálni az restantiákat, de számotis adni rola az rendelt személieknek, mindazonáltal többen negligálták, hogi sem praestálták uolna, szükségben és fogiatkozásban maraduán a miát az eginéháni szegéni korona eörző gialog, országostol ualo böcstelenségüinkre, hogi chak a keués szolgának sem tudgiuk gondgiát uiselni. Erreis azért kérjük szorgalmatossan kgteket, imponallia serio nekik, ha kik uadnak afféle restantiás és számadatlan Perceptorok, ne késsenek uele, hanem menekedgienek meg teöle, mert az üdeő eljár s — megh halnak az emberek, és maradékjokat kölletik osztán uexálni az számadásért, a ki ritkán szokot bün nélkül megh lenni, hirt tévén kglmetek nekik, hogi mijs az ország statutuma szerint, el nem mulattiuk ellene ualo animaduersionkat.

Ez szerint és ezen egy alkalmatossággal az ország háza épöletire ígért keves pénzti, ne mulassa el kglmetek exigáltatni. A mint az köüetekért ualó költségét is szükségh és talám mindeneknek előtte megh szerzeni és kézhez küldeni, mert bizonyosan giülések leszen ez jöueő Nouemberben az Lengieleknek, s — be kel az köüeteket küldenünk az ország uégezése szerint.

Végezetre a gabonabéli subsidium felölis most a mikor a szegény embernek uagion honnat és mibeöl adni, igen szükségh rendelést tenni kglteknek s — eösze szedetni az Articulus continentiaia szerint, hogy ualamint hallasztuán a dolgot falat kenierét ne uegiék el azután, kiuel mind eő nekik jniuariat, mind penigh az uégházaknak fogiatkozást szerzenék. Noha kiuánnánk, hogi bár pénzül adna inkább megh ezt az feluetet gabonát kgtek, ugian az Generalis Perceptor kezében szolgáltatuan magán ualó számadással, miuel teöb hasznot tehetnénk az uégházakban uéle, imigi penigh chak tékozlódni fog, kireöl tegien hirt kglmetek, s — ha pénzeöl szedeti ki, mi jó igassággal rendelést teszünk felöle, houá és mennit kellessek partialni. Ha penigh ugian gabonául, tehát elrendelliük aztis, houa hordassák és szolgáltatassák az Szolgabirák, de az igen szükséges, hogi kglmetek rescriballion minekünk bizonyos emberteöl, miuel az táuol ualó Vármegiekre ugian, magán jrtunk, hogi pénzeöl adgiák megh, s ha lehet cselekedgie azt kglmetekis.

A gratuitus labor praestálásának módgiábannis mindenképpen és ideien tarcha az Articulushoz kglmetek magát, a hol pénzeöl kel praestálni pénzeöl, s ahol kézi munkával ugij fideliter praestáltatuán. Tarcha megh Isten kgteket jó egészségben. Datum in *Lakompak* die 24. Augusti Anno 1630.

Earundem Dominationum Vestrarum

Servitor et amicus paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

de Galantha.

XXXIX.

Gróf Eszterházy Miklos nádor írja Győr megyének, hogy örömet hallja a dicator kiküldését az ajánlt adó beszédésére, mivel pedig az Isten koporsóját sem őrzik hiába, 40 forint fizetést rendel szolgálatjáért. Kismartoni várából september 15. 1630.

Reuerendissimi sat. Salute sat. Az kgtek levelét, mellijet az Dicatoroknak ki bocsatasáról 6. hujus irt, elvettük s hogij kgtek akaruan magát declaralni ebben is igaz hazafianak, s — igyekezuen az Nömös országh végezésének is, s — abbol következendő maga Securitásának is megh felelni, azt örömet halljuk, s — megh chelekedvén azt, hogy destinalta ő kgmeket es exmittalta; Miel ő Fölsége az mij kgmes Vrunk ezt a Dicat (a kit Jure Regiminis sui máshova fordithatot volna, s — az mij hazánk s — magha véghazaira fordította) szükséges és igen kivantatik, hogy ő kgmek quam diligentissime procedalljanak hivatalijokban, hogy valamint, (exorbitaluán) magokat megh ne chalják, s — mij előnkbe se jöiön panasz felöle, holot, tudgijuk azt (tisztesség adassék ő kgmeknek) de ezelőt valo Dicatorokban sok defectussok estenek.

Az mij az ő kgmek Salarioniát illeti, ugy vagijon akar mij kichin munka s — ninchen faratsag nélkül s — az szent iras szerént is: dignus est Mercenarius mercede sua, s — masut aual is élnek az emberek hogij az Isten koporsoiat sem őrzik hejába; De mindezek az példák arra nézhetnek az hol ember, a vagy valamelij béres nem hazajára, a vagy valami közenséges dologra, hanem az magha kiváltképpen valo hasznara nezuén szolgál; ő kgmek azért Hazaja fia léuén, s nem masnak, hanem partim magoknak is, ugymint masnak szolgálnak az mij limitationk és tetszésünk szerént, s kiváltképpen magha lévén Vice Ispan Vram, az mint értjük az kgtek leveléből, megh iri ő kgme Negyven forintal remilvén azt hogy a mellet in connumeratione Portarum a Schaedis lehet ő kgmek, hanem sok is, kevés Accidentiaia, s — azon kivöl ratione victus tempore Connumerationis böchületes alapottija.

Ezt pedig az Negyven forintot Quietantiat vévén Generalis Perceptor Uramtol ő kgetöl, ki vehet ő kegne az Dicabol és uno contextu mind az követekre való pénzt, s — mind pedig az Corona örzőknek deputalt subsidiumot exigallhattija egij laborral. Tarcha megh Isten kgeteket jo egessegeben. *In Arce nostra Kis Marton die 15 Septembris Anno 1630.*

Rssmae, Splium, Magcar. Generosar. Egriar. et Nlium Dnum Vrarum

Servitor et amicus benevolus

Comes N. Ezterhasi m. k.

XL.

Gróf Eszterházy Miklós nádor írja Győr megyének, hogy az erdélyi zavarok miatt 15 nap alatt a particularis expeditiót helyben állassa. Kismartoni várából september 24. 1630.

Reuerendissime sat. Salutem sat. Szokot nyughatatlan-sagokoth, nem hagyhatván némellyek az Erdély Uraimi kö-zül, mi mégh valami Uij alkalmatlansagot inditottak, és be-ütuén az ő Fölsége birodalmában nagy sok alkalmatlanságo-kat chelekettének, kényszeritvén fegyuer alat, az ő fölsége szá-mara levő Haydusagot is a magokhoz valo kötelessegre, k minémő Nagy serelmére legyen a my kemes Urunk meltossa-ganak is, és ez my szegén Hazánknak is mely karos, veszedelmes és gyalázatos is, könnyü megh itelnünk, kit ugyan maid szokasul is kesztek venni, és alig lehet chak egy esztendönk is bekesseges miattok. Hogy azért tovab nyughatatlansagok ne serpallyon, és meghint valami Uy veszedelmes állapotban szegén edes Hazánkot ne invol-vallyak, szükséges minnel hamarab ebbéli tüzet Hazánk-nak megh oltanunk, és noha media placidiora praemittaltunk, mindazonaltal ennire menuén már Insolentiajok, bizontalau sőt igen kétséges is, hanem szükséges hogy az orszag Con-stitutioihoz alkalmaztatvan magunkath, principys obstemus. Kire nezue, noha az Dunantul valo Varmegyéknek Generalis Insurrectiot promulgaltunk; mindazonaltal tudván azt, hogy itt is igen szükséges az vigyázás, szinten ayal most kgeteket nem terhelyük; Dehogy valami particularis Expeditiotol kgetek

is szintén üres legyen, azt Hazánknek mostani nagy szüksége nem engedi.

Kérjük annak okaert kgteket szeretettel, sőt ugyan tisztünk szerént is intyük és hagyuk kgteknek, hogy uéuén ez leuelünköt, intra quindenam minden okvétetlen az particularis Expeditiot helyben allassa kgtek, s — uisellye ugy gongyát, hogy mihelyen my kgteket erről requiralni fogiuk mindgyárt oda küldhesse kgtek az katonakot minden fogyatkozás nélkül, a hova az szükség kivannya, kit mys kgteknek akkor insinualnys fogunk, a holott magunk is az ő Fölsége és magunk Banderiumjával jelen lészünk. Ebben kgtek egyebet chelekedni ne mérészölyön, sub poena Decreti in Generali Decreto expressa. Tarcha meg Isten kgteket jo egessegben. Datum *in Arce nostra Kismarton* die 24 Septmb. Anno 1630.

Rarum Dnum Vestrarum

Stor et amicus paratissimus

Comes N. Ezterhasi mk.

de Galantha.

A már most negyedszer változtatott pecsét körirata:
„C. NICO. EZTER. REG. HVNG. PALATINVS. EQVES.
AVR. VELLER.“

XLI.

*Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Győr megyéhez, melyben sajnálja az alispán *) hazafiatlanságát és engedetlenségét; meghagyja, hogy a gabona segélyt pénzüll szedjék ki. Kismarton, september 25. 1630.*

Reuerendissimi sat. Salutem sat. El uettük az kgtek leuelét, s — mit irion kglmetek megh értettük, s chudalkozunk azert Vice Ispan uram dolgan, hogy illjen difficultast teszen az penznek kiszédeseben, lam az magunk prjuatumira oly pronusok uagiunk, hogy akarmely nehez legien azis, könnyen bele ereszkedünk s — az közönseges dologhban penigh nagy

*) Ekkor Dallos János — Dallos Miklós győri püspök és örökös főispán fivére — volt a megye alispánja.

bérert akarunk valamj kéueset faradoznj s — ha minniajan chak az prjuatomot keressük, nem tudgiuk az közönseges dologhnak, a kik hazank jauat es megh maradasat nezik, ki leszen Executora. Ha azért Vice Ispan uram ugian semmi uttal nem akar maga ki menni, annak az penznek beszedesere, intiuk kglmeteket s — ugian tisztünk szerent hadgiukis, hogy mingiart imponallia az Szolga Biraknak, hogy sub poena decreti superinde sancita, hirdessek megh minden fele, hogy azt a Dica penzt, mjndenünnen magok az szegeni emberek auagy a kik az Dicat füzetik, vigiek Vice Ispan Uram kezeben s — percipiallia ugy Vice Ispan uram, de a szolgabirak annak be szedesere ki ne mennienek, hanem chak erős büntetes alat megh hirdessek az szerent, az mint megh irank. Mely penzt ha osztan percipialni fogh Vice Ispan uram, mindenfelel, iria megh kgelmetek mi nekünk s erette küldünk mj, auagy penigh küldgie maga kglmetek Posonban Generalis Perceptor Uram kézehez, a ki el veszi, annak bérjt megh kell belöle fizetnj, s a töbjt adgiak Generalis Perceptor Uram kezehez.

Az mi az buza dolgat illetj, egieb Varmegiek egy köből buzaert egy frjntot adnak; miuel penigh sem heliünk oly a houa az buzat tehetnenk, sem penigh mas alkalmatossagunk annak conduiselesire ninchen, s — az elötis sok fogiatkozasok estek effele buza dolgaban, penzül szedgie ki kglmetek aztis, minden köbölert egy egy forjntot uéuen, de erről magan ualo Quietantiat vegien kglmetek. Tarcha megh Isten kglmeteket jo egessegben. Ex *Kismarton* 25 septembr. 1630.

Earundem Do : Vrarum

Seruator et amicus

paratissimus

Comes N. Ezterhazi m. k.
de Galantha.

XLII.

II. Ferdinánd király meghagyja Győr megyének, hogy az erdélyi alkalmatlanságok miatt felkeljenek és a nádor parancsolatainak engedelmeskedjenek. Regensburg, september 28. 1630.

XLIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor megparancsolja Győr megyének, hogy az Erdélyből átharapódzott bajok miatt a megyei felkelés készen legyen, addig is a portás lovasokat elküldjék, kik már october 20-án Nyitrán legyenek. Kismartoni várában october 5-én 1630.

Rmi sat. Salutem sat. Meghjrtuk vala bizonios okokra nézue, hogy kgtek olly keszeölettben legyen, hogy mihelien masodik leuelwnk érkezik mindgiart az Portas louasokat fel wltetvén oda küldhesse az houa mi rendellwk. Miuel mar az az ideö be jeöt és nem csak az Erdeliek niughatatlankodnak es keues hatra maradott reszechkejett edes hazanknak magok szamara foglalliak s — annak lakositt eskwttetik de magunk haza fiays nem tudom michoda rendetlen méltosagra ualo uagiakodasokbol uy twzett georjesztettek hazankban; s, Rakoczi Georgy Uram is Coniungalni keszte magatt az Erdeljekkel, es houa touab ujulni kezd hazank twze ingien chak alligh aladhatuan megh, auagy megh sem aluduan eleöbennj twze is. Hogy annak okaért valahanj niughatatlan iffiaknak chelekedetek utolsó uezedelmet szegenj hazankra ne hozzon, auagy ualamj nagy idegen hadaknak behozasara is auual eö Feolsége ne keszerettség méltó mind magunk megh maradásához kesedeliem nelkwl magunknak niulnunk, az minthogy ex auctoritate nostra Palatinalj et locumtenentiae s, kiualtképpen in absentia suae Mattis requiralliuik nagy szeretettel kegteket hogy eleobennj irasunk szerént Uice Ispan Uram requisitioiara minden halladék és kesedeliem nelkwl ugy indicha megh az Portaktol ualo louasokat, hogy ad uigesimum praesentis mensis 8-bris minden bizonnial Nyttran lehessen, az hol mijs Isten megh tartuán personaliter jeljen akarunk lennj, és ualamit szegenj edes hazank jovara es megmaradasara feöl tudunk talalnj, attol semminemeö keöltsegwnket és faratsagunkat nem szanniuk, s ha ugy kiuantatnék uerwnk hullasat is, kire megh is serio intiwk kgket seött az mint mondank auctoritate nostra qua praesertim in absentia suae Mattis fungimur hadgiuk

is, hogy sub graui indignatione ejusdem Mattis Regiae et poena in Generali Decreto expressa, kgték ebben egyebet ne che-
liekedgyek. Eltesse Isten kgtet jó egessegeben. *In arce nostra Kismarton*, die 5 8bris. Anno 1630.

Earundem Dnum Vrarum

Seruitor et amicus paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

XLIV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor meghagyja Győr megyének, hogy a nemesség minden pillanatban készen tartsa magát, mert az erdélyi dolgokra a török is vigyáz és gyűlelkszik; írja továbbá, miszerint e rész gondviselését gróf Nádasdy Pál generális kapitányra bízta. Kis-Martton, october 14. 1630.

Rrenmi sat. Salutem sat. Megh irtuk uolt ennek elcotte kegtéknek es egiebwneis nyluan uagjon kgtéknél az Erdelyeknek alkalmatlan magok uiselése, a ki nem chendesedet, hanem touáb lattatik terjedni. Most két fejedelmek uagion a Jamboroknak, Minthog az Aszoni latuan hoga ninchen securitasa, engedni kenszerittetet az wdwnek, es le teotte az fejedelemséget s azon nap mingiart délután ugimint 29 Septembris, az Gubernatort uálasztotta es proclamalta az orszag. It kwn penig Zoliomi Daudid es Betlen Istuan az Varadi Kapitany Rakoczi Georgjöt ueotték fel es 1-et 2-da hujus által uitték az Tiszán, s fejedelemnek salutalták eokis, kik mint fognak alkunnj, ez után tudyuk meg, de az bizonios, hogy ez, az eo dolgok utolso ruinat hozhatna az mi hazánknak es nemzetwnknek s magoknak is Mert az teorök is intentus erre, es két heljen is, ugimint Giulánál *) és Budán az houa az Canisai Passa, es egieb teoreokök is alá mentenek, uigiaz a dologra, s — ha mi alkalmatosságot kaphat, minthogi eoreomeost szokot az zauaros uizben halaszni el nem mulattia. Szwkség annak okaert az szorgalmatos uigiazas. Nemet és Lengiel had-

*) Gyula Békés vármegyében.

ra is offeralta magát az mi kgyemes Vrank eo felsege, hogi kész adni, de miuel tudgiuk meli nagi terhére uagion szegéni nemzetwnknek afféle idegen had eltauoztattjuk ha lehet annak behozasat, hanem magunk nemzetebeli hadakkal igiekezwnk chak occurralni az uezedelemnek s — remeljwk hogi Isten segítsegeuel megis olthattjuk ezt az twzet. Mi annak okaert keues nap alat által megiwnk s hogj interim uigiázás nelkwl ne maradjon ez is a feold, kegteket szeretettel intiwk maturaluán az mint megh hattuk uolt az Particularis insurrectiot, legien maga is készen personaliter, hogi ha mikor kiuannia es parancsolia Generalis Uram ew kgyeme, a kit itt hagiunk kglmetek kwzwt, adhasson assistentiat kgtek ew kgmének maga es az keozeonséges io szolgálattjára. Kiben nem is kételkedwnk. Isten tarcha megh kgteket. In *Kis-Marton* 14. Octobris 1630.

Earundem D. Vrarum

Seruator et amicus paratissimus
Comes N. Ezterhasi m. k.

XLV.

Zichy Pál Győr erősségének alparancsnoka gróf Nádasdy Pál generalis kapitány levélbeli megkeresésére indítványba hozza Győr megye 1630-ik évi october hó 25-kén tartott nagygyűlésén, hogy a Rába szabályozására (expurgatio) segédkezet nyújtsanak.

XLVI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor megparancsolja Győr megyének, hogy ha a nemesség otthon akar maradni, lovasokat fogadjon, vagy azok fogadására pénzt küldjön, melyet tisztán a nemesség tartozzék összeadni. Kismartoni várából november 30. 1630.

Rmi sat. Salutem sat. Latuan es igen niluan tuduan kg ek is mostani allapatiat szegeny édes hazanknak, hogy maid ednehany felöl, csak nem vtolso ruinaban, szallando volna ha hiualkodo szemel néznénk s — mindazaltal hogy megh is sem az maga félelme, sem pedigh az mi requisitionk és az

egész Nemeös orszagh példajais (feöl eöluén minniajan, nez-
uén hazánk meghmaradasara) kgtetek feöl nem indétotta, es
latuan magát csak chak kgték ki vonnj, az Nemes orszagh
kezeöl, igen czudalkozunk raita, s noha ben léuén mar az teli
ideöis, talam nem szinten uolna alkalmas hazunkon kéueöl
valo lakassunk, de hogy az feöl gyulat tözet, ez azt az Zurza-
uart, az ki chak nem hazunkban vagyon, leszalléthassuk
méégh ez télen, es magunknak touab ualo securitast is chinal-
hassunk, szeökseges és szegény hazánk es egész Nemzeteönk-
nek mi volta kevanja teöleönk, hogy elboczatuan az Nemes
Varmegyeket, az téli ideöre nézue, az töb fogadot hadakat,
ugyan feön keöl azért tartanunk. Miuel azért az Dunan tul
valo Attyafiak magok is, feöl eöltenek szemelljek szeriat, s
azon kiueöl az Portaktul valo gyalogot is megh adtak s most
uiszont magokért fogadot hadakat adtanak s az hadak is rai-
tok léuén, s mégh sem difficultaliák, latuan hogy magoknak
szolgálnak véle s nem masnak. Kgtetek denuo requiraljuk es
tiszteönk szerint serio intjeök is, hogy elötte viselvén az ma-
ga jauat, es megh maradasat s az Nemes orszagh peldajat is,
az mint ez elöt is megh irtuk volt kgeteknek, vesse feöl azt
az contributiot az kiuel Louasokat köllöt volna fogadni, s ha
louasoknak magha szerét nem teheti (az minthogy az talam
mar késseöis lenne) keölgje mi kezeönkben az pinszt, s, adunk
mi Louasokat, de ezt az szegény embereken semiképpen nem
akarjuk hogy exigalia, hanem maga agya megh kgték, holot
az maga szemelljét menti euel az personalis insurectiotul megh
s ne is késék euel kgték, mert egyeb arant tudni keöl kgték-
nek hogy az Nemes orszagh Articulusához niulunk s megh
mutatjuk, hogy nem illendeö annak opponalni embernek ma-
gat, es az Nemes orszagal is nem érteni egyet, alkalmatlan
dolog. Éltesse Isten kgtetek jo egészéghben, Datum *in arce
nostra Kis-Marton* die 30. Nouembris Anno 1630.

Ear. Dnum Vrar.

Seruator et amicus paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

de Galantha.

XLVII.

II. Ferdinánd király értesíti Győr megyét, hogy Tresztianzky Gáspár királyi személynök halála következtében, e tisztet Brukonoczi Mikulich Tamásra ruházta. Bécs, február 10. 1631.

Ferdinandus II-dus etc. Reuerende etc. Siquidem Personalis praesentiae nostrae Regiae in Judicijs Locumtenen. officium, quod per mortem Egregij quondam Casparis Tresztianzky etc. uacabat, iam fideli nostro Egregio Thomae Mikulich de Brukonocz, cuius fides et sufficientia nobis diligenter commendatur, recepto ab eo solito superinde juramento, clementer contulerimus, velimusque ipsum officio suo praefato, pro bono et commodo Regni nostri Hungariae, partiumque ei subiectarum, ad instar praedecessorum suorum rite fungi. Idcirco fidelitati Vestrae, et Vestrum singulis firmiter committimus et mandamus, ut praefatum Thomam Mikulyes, a modo imposterum, pro Personalis praesentiae nostrae Regiae in Judicijs Locumtenente recognoscere, debitum ipsi honorem deferre, et in rebus ac negotijs, ad eius officium pertinentibus, ipsum requirere, eiusque mandatis, de Jure et consuetudine Regni emanandis, parere et obtemperare debeatis. Secus non facturi. Datum in Ciuitate nostra *Vienna*, die 10-ma Mensis Februarij, Anno Domini 1631.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Sennyei

Eppus Jauriensis m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

XLVIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádornak egy levele felolvastatott a Győr megyei 1631-ik évi június 13-kán tartott gyűlésen, melyben megparancsolja, hogy a portás lovasok fizetését — melyet tőle követelnek — a megye neki megküldje; másodsor az országgyűlés ajánlotta adót más egyéb tartozásokkal együtt kisse-

*detvén, a kamara Generalis Perceptora kezéhez a porták össze-
írási lajstromával és a megye adószedői által az adó behajtá-
sokról vitt számadásokkal együtt felterjeszse.*

XLIX.

*Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Győr megyéhez, melyben
jelenti, hogy az elhalt protonotarius helyébe Hadritius Győr-
gyöt választotta. L a k o m p a k i k a s t é l y á b a n j ú-
lius 25. 1631.*

Reuerendissimi sat. Salutem sat. Szegeni Kerezthuri
Andrast, a ki nekönk Prothonotariusonk volt, Isten ez vilag-
bol ki szollitvan, s — medio tempore jo emlekezető Alaghi
Menjhart Uramis megh halvan, s — latvan hogi ot kgteknel,
chak egi Judex Ordinarius sincz, mostan pechetes, szükse-
gesnek iteltük, hogi meghirt szegeni Andras Mester Uram
heljet mast eligalliunk, a ki arra az bechülletes hivatalra eleg-
seges leven, mind in communi s — mind penigh in privato,
kglmeteknekis tiztihez valo hivatallianak megh felelhessen
haznossan, Melliekre nezve annak okaert, mivel az Nemes es
Nemzetes hadritins Georgi Vramat sok Uri és förendekis com-
mendaltak mi nekönk, s — magunkis penigh arra az hivatalra
elegseges personanak iteltük, minden qualitasira tekintuenis,
ö kglmét valasztottuk, és meghis esküttettük rea, assignalvan
ö kglmenek az Judiciale pechetönketis ha kinek azert ke-
gyelmetek közül az ö kglme meghirt hivataliaban valo szol-
galatiara szükseghe fogh lenni, bizvast recurralhat ó kglme-
hez, es az mi nevönk alatt ó kglmétől extrahando s — ki
adando juridicum Mandatumokalis elhet kglmetek országunk
törvenie es a réghi bevót szokas szerentis. Tarchia megh Is-
ten kglmeteket io egessegeben. In castello nostro La-
k o m p a c h die 25 Julij, Anno 1631.

Earun. Dnum Vrarum

Seruator amicus
paratissimus
Comes N. Ezterhasi m. k.
de Galantha.

L.

II. Ferdinánd király tudtára adja Győr megyének, hogy a nyolczados törvényszékek tartását Lukács evangelista nyolczadára Pozsonyba tűzte ki, mit a megyében kihirdettetni rendel. Bécs, augustus 22. 1631.

Ferdinandus II. etc. Reverendissimi etc. Cum legitima Juris et Justitiae administratio, quemadmodum Reipublicae utilis et necessaria, ita etiam Deo ipsi, grata et accepta esse dignoscatur; Hinc pro pia et paterna nostra qua erga fideles Regnicolas nostros ducimur cura et sollicitudine eisdem, in Comitatus scilicet Cis et ultra Danubianis, degentibus (quorum universae lites et differentiae, post cladem Mohachiensem, in Judicijs octavalibus, Posonij celebrandis, discuti et definiri solent) generalia Judicia, ad octavam festi b. Lucae Evangelistae paulo post imminentem, anno praesenti sexcentesimo trigesimo primo supra millesimum, in praefatam Civitatem nostram Posoniensem, de more et consuetudine jam antiquitus recepto indicenda et celebranda decreuimus. Quod ipsum, vobis per praesentes intimandum duximus, quo ipsi causantes, in hoc quoque Comitatu vestro existentes, litibus et praetensionibus suis attendere, matureque sibimet ipsis prospicere et providere possint atque valeant. ect. Datum Vienne, 22. Augusti 1631.

Ferdinandus m. p.

P. S. Et quia Posonium, hoc tempore, infectionis suspicione laborare dicitur, nisi medio tempore hoc impedimentum penitus cesset, ipsa nihilominus Judicia octavalia, vigore articuli, commode Tyrnaviae celebrabuntur.

Laurentius Ferentzffy m. p.

LI.

Az 1631-ik évi szeptember hó 13-án tartott Győr megyei gyűlésen felolvastatott és kihirdettetett II. Ferdinánd király levele, melyben tudtára adja a megyének, hogy Rákóczy Pál Sáros és

Torna megyék alispánja, királyi kamarás és tanácsosát nevezte ki a megírált országbírói hivatalra. B é c s, augusztus 25. 1631.

LII.

Ugyanezen gyűlésen felolvastatott a nádornak a Savanyú víznél (in Acidulis) ezen 1631-dik évi július hó 10-én kelt Győr megyéhez szóló levele, melyben a nemességtől kiszendő adót az ország generalis perceptora kezéhez küldeni sűrgeti.

LIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor meghagyja Győr megyének, hogy martius 7-ére Szombathelyre követeit elküldje, s a főemberek közül is kiki személye szerint ott legyen. K i s m a r t o n, február 21. 1632.

Rndissimi sat. Salutem sat. Megh irtuk vala ez előttis kgteknek, hogy mágunkra vigiaznank, es jo jdeien gondot uiselnünk szukseges, hogy valamint az szuksegek jdeien készületlen ne talaltassunk. De miuel azok olj dolgok, kiket nem mjndenek ertenek, ad septimum futuri mensis Martij léssen Generalis Giulese es Törveni székys Vas Uarmegienek Zombathelien, a holot Isten égessegünket aduan, magunkis jelen ákarunk lenny. Minekokaert kgtetekis szeretettel keriuk s — intiukis, hogy kgtekis rendellie ugy giuleset, hogy a megh neuzet napra nem chak magok Attiafiat küldhesse oda Zombathelre, de ki ki az főemberek közzul szemelie szerentis ielen légien, hogy Communicatis consilijs, azt végeznessuk, az mjt szegeni házank megh maradasara, hasznosbnak találhatunk, az meniere lehet. Datum in K i s M a r t o n die 21. Febr. 1632.

Earun. Dnum. Vrarum

Seruitor et Amicus
paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

Az ez évi február hó 28-kán tartott Győr megyei gyűlé-

sen követeknek választottak: 1. Nagyfalvay Gergely választott szerémi püspök, pápóczi prépost és győri kanonok, 2. Vasváry György püspöki helyettes és győri kanonok, 3. Ákos-házai Sárkány Miklós és 4. Szapáry Endre, kiknek útiköltéségül 25 forint adatott kezökbe. (Győr megye jegyzőkönyve szerint).

LIV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor tudósítja Győr megyét, hogy Gönyű faluját ki akarván váltani Opaka Györgynétől, az a pénzt felvenni nem akarta, mindazáltal a zálogösszeget letevén a káptalanban, a helységet elfoglalta. Kis-Marton, martius 7. 1632.

Reverendiss. sat. Salutem sat. Akarank kgteteknek értésére adnunk, hogi mi Opaka Geörgjöt Geonjeo neuo falunk uéget, ki Gezteshez tartozo, es ezen kglmetek Varmegijében uagion s — az eoreoke miénk, régen es sokszor requiraltuk már, hogj fel uéuen azon falunak felessége penzét, ki bochassa kezébeol, nem chelekedte ad amicabilem requisitionem, hanem citaltatnunk kellett az ország birai elejben s — bono iuris obtinealtuk, mind az által ugi sem cedalt, hanem még sokat nielueskedet a mint haliuk, hiheteo penig, hogi ez után is azont foghia chelekedni. Most azért nem szenuedhetuén to-uáb az eo unalmas es helitelen praetensiojt, leteottiök az inscriptionalis summát neki, noha talám azzal sem tartoztunk uolna s — azt sem ueotte fel, hanem kaptalanban tétetet le. Mi annak okáert a ioszágot mint magunk eoreökét el foglaltuk, es nem ugi mint de necesse, hanem hogi constalion kglmeteknél megh akartuk jelentenj kglmeteknek, protestaluan azon (kit magais kglmetek kérjiök intimalion neki) hogiha ot az megh neuzet falunkon kapathattjuk (a kire uigiázásis leszen) nyluan olian dolgot fogh chengetni, a kit bár elkerülne, semmit sem uiolenter, sem orszagunk teoruenie ellen nem chelekeduén hanem igasságunkal élúén chak. Isten kglmetekkel. In Kis Marton die 7. Martij 1632.

Earundem D. Vrarum.

Seruitor et amicus paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

LV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Győr megyéhez, melyben keservesen panaszkodik a szombathelyi végzések ellen; protestál továbbá, hogy ha mi véletlen veszély éri a hazát, nem ő leszen az oka; végre kijelenti, miszerint visszás dolognak látja mind testi, mind lelki ügyekben, mikor a nyáj akarja és kívánja legeltetni a pásztort. Kis-Marton, martius 13. 1632.

Rvermi sat. Az minapi requisitionkra kglmetek Szombathelire giülekezven, minemó resolutiot teót legien, az mi, maga kgltek jovat nezó propositioinkra, megh ertettük mind az vegezéseknek tenorabol s — mind Kaldi Ferentz es Rechei Balint Uram relatiojabol, melliet ertven nem tagadhunk, hogi szomoruan es busulással is vóttunk, hogi im chak megh nem szaraztiuk magunkat, mind erónkben s — mind értékónkben kglmetekért, és az kglmetek jovaert s — megh maradasaert, melliet elege latni es erteniis adunk kglmeteknek, mindazonaltal nem chak nem veszi jo neven azt; de megh feddeni lattatik erette bennónket, mint ha mi sem az orszagh statutomat, sem az Nemessegnek szabadsagat, sem mostani hazánk szúkseget nem tudnank es latnank, holot nem vagiunk oli egiúgióvek, vagi giúlólói nemzetónknek es hazánknek (az kiert eletónket is felteóttúk) hogi azt szúksegh kivól fogiatni kivannank, de mivel jobban lattia kglmetek eztis, mi ezert teóbszór kglmeteket nem zorgalmazzuk, eszeben veszi róvid nap kglmetek, hogi nem hátunk meghe hanem elő nesztünk, es bizonios experienciabolis beszellünk, mert igen jól tugiuk mi, mit teszen, s — michoda giúmólcse vagionis az kglmetek Generalis Insurrectioianak, es az szerint mint es hogi szokta az Particularis expeditiotis fel venni, s — haszna es szolgallattia annakis michodas ez mi szegeni hazánknek, de mivel az mint mondank, kglmetek jobban es maskeppen erti, mi velle se magunkat, se kglmeteket nem farasziuk, hanem protestalunk, hogiha mi véletlen veszedelem es akadek talallia szegeni hazánkat, nem mi, hanem kglmetek leszen az oka. Nemeli propositionkat penigh chak elő

sem vótte kglmetek, nem hogi statualt volna valamit felölle, maga az sok szivek es elmek haborito s — kegielmes Urunktul idegeniteó sok roz, gaz hirekról, az kik magunk kóztis giúlóseget es Confusiot szerzenek, ugi techik requisitionk nélkúlis, nem chak statualni valamit, de animadvertalniis affellek ellen, melto volt volna, melliet kglmetek nem akarvan eriteni, mi ketelenek vagiunk ennek gondviseleset magunkra vennónk, es rolla ugian tudomantis tennónk, hogiha kik effele kózikben konkoli hintó emberek kezónkben akadnak, oli animadversio ala veszik, az kiról tanulni foghnak masokis.

Némeli postulatomink ellen penigh contrariumot vegezet kglmetek, a hol kivantuk, hogi az minemő hadakat most eó Felsege fogadhat egiúttis másuttis, az meli Varmegieken altal jónek, es egi ket napot kesnek, avagi imit amot valahanian giúlekeznekis, azokert bizonios Commissariust rendelt volna, es azok attendaltak volna reajok, hogi indiscrete az szegeniseget ne vesztegettek volna, se penigh pro libitu ipsorum kózteók ne kestek volna, es az kiknek ordinantiojok hova nem volna, ne jarna szabadgiában, de nem felelt erre vagi vegezet erról kgltek, hanem hogi az eó Felsege hada, maga orszagan, magunk nemzete it chak altal se mennien, azt vegezte, melliet nem tudgiuk bizoni michoda kegyesseggel veszen eó Felsegeis, seót eli statutomotis chinalt kgttek, az kiról mi semmi requisitiot nem tóttünk kglmeteknek. De ezeket ebben hagivan, magunk hivatallianak mi, megh fogiatkozvan kglmetek maga maganakis, megh fogiatkozni nem akarunk, visza valo dolognak latvan azt, mind az testi, s — mind az lelki dologban, az mikor az niai akarja es kivannia legeltetni az paztort. Isten kglmetektel. In Kis Marton die 13. Martii Ao. 1632.

Ear. Dnum. Vrar.

Stor. et amicus

paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

LVI.

Gróf Nádasdy Pál levele Dallos János Győr megye alispánjához, melyben a porták számának jegyzékét megküldeni kéri, s a gabnasegély mielőbbi beszolgáltatását sietteti. Sárvári várából, ápril 1. 1632.

Generose Domine Amice nobis observandissime. Salutem sat. Aldgya megh Isten kglmedet kivánsaghi szerint valo sok jokkal. Kelletik kglmedet megh találnunk: nylyvan constal kglmednel, az nemes Vármegyek, az ell mult Szombatheli Gyülesben az eő Feolseghe Kanisa ellen vettettet vegh hazainak Contributiojrol mint vegezet legyen. Minek okaert kerjük, intjükis kglmedet tisztünk szerint, hogy kglmed tisztiben, az Nemes Varmegyenek Portaj szamat nekünk Lajstrumban jruan küldgyeő, hogy azokatt latvan es ertuen, tudhasunk az Vegh hazakra, azon contributiokbul, job modgyaval disponalnunk. Az Contributioknak penigh be szolgaltatasat kglmed hoszszu jdöre ne hallogassa, mivel az megh fogyatkozott állapot miat most kivantatik egyczer légh inkab aratásnak előttö. Isten eltesse kgmedet. Datum ex arce nostra Sárvár 1. Apprilis, Anno 1632.

D. Vrae

ad officia paratus
Comes Paulus de Nadasd manu pr.

LVII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor keményen megparancsolja Győr megyének, miszerint a legjobb készülettel felkeljenek személyesen úgy, hogy a hova a szükség kívánja, megvárván legközelebbi levelét, elindúlhassanak. Kis-Márton, ápril 6. 1632. (Győr M. jegyzőkönyve szerint).

LVIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor a Rába szabályozását megtekintvén megírja Győr megyének, hogy a tavali munka mind

haszontalan volt, biztosok kiküldetését kívánja, végre némely pénzürtéki szabályokat alkot. Nagy Hefflán, május 12. 1632.

Reverendissimi sat. Salutem sat. Miel jn az Rába Asásnak ideie szintén bejöt, magunkis több dolgaink között, odais kifutamottunk uala ez elmúlt napokban, es mind azt, az melire mi az előtt szegin Csiki urammal annak elását es tiztítást rendöltük uala, s -- mind penigh az mölire most keztek asni szorgalmatossan consideraltuk, de ezt az mostani asást, kit nagi erőuel es munkáual chelekettének, telliességesen haszontalannak láttuk es iteltük lenni, holot természeti ellen más folio uiznek ugimint az Marczalnak, akartak az Rába uizet archal vinni, ki az mennire mi consideralhattuk, közel negi vagi ött ölliel vagion föllieb az Rába uizenél, s — ugi lattiük, hogi nem chak mi, kik annak elásására es tiztítására rendelttünk, de egez országulis nem tudnank azt uégben uinni, igi azert telliessegesen heában ualo munka, es chak szegin emberek niomorusaga volt az tauali asás ezen. Ujjobban kel annak okaert kezdeni, s — arra kel asni, az mölire mi az előtt szegin Csiki urammal rendöltük uolt. De minek előtte hozza kezdetnék, kglmetek rendöllion két fő embert magok közül Commissariust, kit chak maga is kgedmed Vice Ispan uram uégben vihet s -- elrendelhet, az kik ad 23 hujus ugi jöienek ide hozzank, hogi mi it tanusagot es instructiot aduán nekik, ugian jnnét menten mehessenek Geörre, az honnét elkezdüén, mind az uiz mellett jöienek föl, es minden helieket jól megh lássanak, az houa mi munka es dologh kiuántatik, hogi egiebarant heaban ualo faratsagot es munkat ne chelekedgiünk, s — ezek megh leuén az után köl oztán Isten segetsegebül az uiz elásához es tiztításhoz kezdenünk, el limytaluan minden Uarmegie, az ki erre rendoltetet mit miuellien. Az ösztöröket mindazaltal azomban ugian chinaltassa kglmetek szorgalmatossan, az szerent, az mint mj ot letünkben el limitaltuk.

Az limitatiot, kit kglmetek töt, mi az egi pénz dolga kiüöl mindenekben approbaltuk s — jovallottuk, de az, mi a pénz dolgat illeti, ha abban maradna, az mint kglmetek limi-

talta, confusio jöhetne ki belöle, mert az hol eginek s — két-
tőnek hasznót csinálnánk, az mellet száznak tennénk kárt.
Egiebazert nem lehet benne, hanem az garast öt pénzre köl
szabni, s — az tallért masfel forentra, ugi hogi harmintz ga-
ras más fél forentot tegien, es igi ehez kepest minden egieba
arutis rendelni, egiebarant nem jól esnék az dologh, es nem
chak rendet nem chinalnánk, de nagio b rendetlenséget cau-
sálnánk jnkáb, az mit penigh ezarant uegezet kglmetek, hogi
azt effectuatiobannis uegie kiuántatik. Tarcha megh Isten
kglmeteket jó egessegben. Datum in possessione nos-
tra Nagi Hefflan die 12 May. Anno 1632.

Earun. D. Vrum.

Stor et amicus
paratiss.

Comes N. Ezterhasi m. k.

LIX.

*Gróf Eszterházy Miklós nádor Győr megye követei által a me-
gyének küldött levelében meghagyja, hogy a felkeléssel készen
legyenek, és a rablók ellen is intézkedjenek. Hefflan i fü r-
dő j é b e n május 25. 1632.*

Reuerendissimi sat. Salutem sat. Az kglmetek hozzánk
kuldott attiaffiai megh ádak nekünk leuelet kglmeteknek. Im
azert uisza bochatottuk ö kglmeket, mjuel az teöb Varmegiek
küetjtis vagy Commissarjusit oda fogiuk bizonjos Instructjo-
ual Geörre bochatanunk, kit ot eö kglmekis meg fognak er-
teni, interim légienek készen. Tarcha Isten jó egesseghben
kglmeteket. In Termis nostris Hefflaniensibus die
25. May. Anno 1632.

Earun. D. Vrar.

Stor et amicus
paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. p.

A következő utóiratot saját kezével igen sietve írta :

„Izentünk szoualis kglmeteknek azon kglmetek attiafiaitól
kiualkeppen az pusztakon usekedeökteöl az kik hatán nem

tugiak megh mutatny vagi nem akariak s — mindazaltal szünetlen kapdosnak a masok Jouain.“

LX.

Gróf Eszterházy Miklós nádor megparancsolja Győr megyének, hogy a török csintalankodása és kapdosása következtében minden portától egy lovast és két gyalogot állítson, sőt magok is oly készen legyenek, hogy ha a király felhívná őket, személyesen, késedelem nélkül felülhessenek, végiratában a Svédeknek Nürnbergnél történt megveretését körülményesen elbeszéli. L a k o m p a k september 12. 1632.

Reuerendissimi sat. Salute sat. Nem szükség igen exag-
 geralnunk az Teöröknek gonosz szomszedságát s — az beke-
 ség ellen valo giakor chintalankodasit, miuel inkább nyluán
 uagion kglmeteknél, hogisem akartuk volna kárunkal expe-
 rialni. Es noha már Vezér jeot keozikben, de keueset had-
 nak ugis hátra benne. Itten a Kanisai Teörök, az Dunan
 tul az Eztergami Pesti és teobbek oda alá penig az
 Egriek mindennap kapdosnak szegéni nemzeteönkeon. Mint
 feniegeteodzenek penig teobbi keozött az Eztergamiak, ha
 be nem hadgiuk holdolni azokat a falukat nekik, a melieket
 még Szuliman Csaszar idejében ualo laistrum szerint prae-
 tendalnak, im extractusban uéuen, egi feo ember szolgánknak
 relatioiabol, ki chak ez eleot egi hettel jeot megh az Vezér-
 teol includaltuk kglmeteknek. Nem minniáian érte talám kgl-
 metek miben álion ez az eo praetensioiok, de ha azt uéghez
 uihetnék, hogi uagi ereouel uagi engedelemebeol, (kit Isten ta-
 uoztasson el) be holdoltathatnák azt a darab feoldet, a ki chak
 nem nagioob része Nitra Varmegiének, nem hadnák bizoni
 chak abban, hanem mint az teöz eléb mennének az holdolta-
 tasban, s — az egész országonnis által uetnék az határt. Hogi
 azért eorökkevalo gialazatunkal es kárunkul eoszzeteot kéz-
 zel ne láttassunk nézni mind ezeket, szeökség felette igen,
 hogi a mi oltalommal leheteönk magunknak, el ne mulassuk,
 miuel a miat contemnaltatunk mostis teolök, hogi oltalom
 nélkeöl latnak beneönket, s tudgiák az Végbelieknekis az

resistentiara valo elegtelensegeket. Chelekedgie azt azért kglmetek, hagi mingiárást, véuén ez leueleönket, hirdessen gieölést es sub poena in statutionibus Regni expressa appromptalia az particularis expeditiot, minden negi portától egi louast es ket gialogot állatuán, vgi hagi készen léuén azok, oda fordithasuk az houa az szeökség kiuánja, feoképpen penig az Végházakban a meliek az Vegbelieknek keués es fogiatkozott uoltok miat inkább periclitálnak. Hol penig penzeöl exigaliais kgltek rendelien, a mint annak elwtteis irtuk egy bizonios perceptort arra magok kwzzeöl, a ki keszen tartuan magánál, ha mi katonát fogadtatunk, fizethessenek mingiárt azon pénzbeol neki. Csakhagi ezzel megh ne késsék uagi el ne mulassa kglmetek, szorgalmatossan intiwk kglmeteket, seot tiztwnk szerint hadgiuk is.

Annak felette minthogi holmi hirekis lengedeznek mind eggiwnnen s — mind masunan, ha valami nagio b ellenség uagi subitus casus ingrualna, niughatatlanok leuen a nem-meszzére nézeo elmék, in omnem eventum legien oli készen magais kglmetek, hagi ha requiralnánk az eö fölsege kglmes parancholattiabol kglmeteket, akkor se giwlésre nem halasztuán, se más kesedelmet nem teuén, wlhessen fel personaliteris mellénk, meli kglmetek promptitudoiban nem ketelkeduén, elhitteök aztis, hagi az eo Felsége hiuségenek es maga s — hazáia szolgaltianak s — oltalmánakis megh nem fogiatkozik, melire mijs igérjwk kglmeteknek magunkat. Tarcha megh Isten kglmeteket io egeességben. In L a k o m p a k die 12. Septembris. Anno 1632.

Earnn. D. Vrum.

Servitor et amicus
paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

P. S. Immár megh irtuk uolt ez leuelwnket kglteknek, hagi kegielmesen adatá értéswnkre eo felsege, mikeppen a Sueciai királi (kitjWalstain fejedelem sokaig obsidealt Norimbergánál, kiuánuán azt hiszem onnan megh szabadulni, mint-hogi nem lehetuén szabados ki iárása hadanak uagi pabulatioia, szwkség uolt annij nepnek megh szükülni) rea menuen az eo felsége táborára harmad egész napig, mint harczott es

keméni leouest teot, negiedik napon penig mintegi desperate minden ereieböl ualo impressiot teuen, ugi atta Isten hogi nem chak resistalt az eo Felsége népe ezen Suecusnak, de hatalmas uérontassal megh futamodnijs kenszeritette, a meli harczon nem chak kwz népe de feo Generalisa es nagi emberi sokan uestzenek el, maga io resze impedimentumát es gialoghiatis elhagiuan Frank neuuo város felé futot, de mingiárt nem chak a Magiar es Horuat keoniw hadat, hanem derek nehez hadatis bochatuan utána az Chaszar Generalisa el érték ottis Franknál kiuánnunk kellett uolna ugian, hogi ne mennjen illien nagi ver ontásra az keresztienségkeozt ualo dissensio, a menij es egi nehani esztendeobenleot. De ugi szokot az lennj, a ki keueliségbeol minden igaz ok kiueol ualo hadat indit, maga országát el hagiuan mások ellen, a minthogi ezis az Suecus azt ueli uala már, hogi az Imperiumban kezeuel neket, talám erre nézue méltan esmertette megh Isten az praesumptionnak haszontalanságát véle. Ezek igi leuen, Isten akarratiából keonniebben resistalhatunk az teorök ellenis, ha continualná az excursiokat, nem leuén szinte annij distractioj eo Felsegenekis, a mint ennek eleotte.

LXI.

II. Ferdinánd király meghagyja Győr megyének, hogy a jobbágyok elbocsátását vagy felfüggeszszék, vagy a következő országgyűlésre halaszszák. Bécs, martius 18. 1633.

Ferdinandus II. etc. Reverende etc. Pervenit ad aures Mattis nrae, prauum quendam abusum, sensim irrepere, in nonnullis Comitatus hujus Regni nostri Hungariae, dum *coloni a suis dominis dimissionem petunt et sedes pro libitu commutant, quae res, quam magnum praejudicium et damnum nobilitati gignat, nemo non videt: dum domini suis colonis inviti destitutuuntur et coloni hac licentia freti, insolescunt, nec debita obsequia praestant, sed mox abitum minantur. Imo, hoc ipsum potentioribus ad oppressionem ipsiusmet nobilitatis, insignem praebet occasionem, cum per hanc colonorum ablicentiationem, minores a maioribus oppressi, suis priuantur*

colonis, haud sane leuia oriri est necesse. Quae cum ita sint, nos inter alias graues Regni curas, quae non tenent, hanc non postremam censentes, fidelitates vestras clementer hortamur, ac mandamus, ut hanc praeposteram colonorum ablicentiationem, aut omnino tollatis, aut ad futura Regni Comitata differatis, ubi de ea certius ac maturius statuere possimus. Nam in praesenti quoque major Regni pars, hac subditorum ualedictione non utitur: et vel ante annum, in partibus Regni superioribus, quantos tumultus contumax rusticorum turba excitaverit, in comperto est apud omnes, ita ut licentia ipsorum immiui potius ac frangi, quam extendi augerique debeat. Secus itaque non facturi. Gratia et clementia nostra vobis in reliquo benigne propensi manemus. Datum in Civitate nostra *Vienna Austriae*, die 18-va mensis Marty Anno Domini 1633.

Ferdinandus m. p.

Georgius Draskouith Ep

Laurentius Ferenczffy m. p.

LXII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor felszólítja Mosony és Győr megyét, hogy a lósi május 22-én tartandó gyűlésre néhány bizonyos főbb követit elküldje, ott, az ő elnökölete alatt a portás katonaság kiállítására érdemében tartandó tanácskozmányra. Kis-Marton, május 4. 1633.

Reuerendissimi sat. Salute sat. Wgy vagyon beuen irtunk kglmeteknek csak im szinten most, bizonyos közönseges jonkat nező dolgokrol, mindazonaltal touab gondolkoduan az dologhrol, ugy gondolkottunk feleöle, hogy alkalmatossab leszzen, ha mindegy bizonyos helyben gyülne kgték az Dunan innen valo Vármegyek, ugy mint Losra it Sopron Varmegyeben, a houa magunkis el mennenk kegmek köziben es beövebben informalnank minden dolgokrol kglmeteket, együt alkalmatossabban vegezhetnenk az dologhrol, holot egyeb arant, ki egykeppen, s — ki maskeppen tenne ezt a dispositiot, s — confusiot causalhatnank vele, kerjük azert szeretettel kglmeteket, hogy valaszon bizonyos feö attyafiait ezen

dologhnak veghben vitelere, az mi levelünkre hirdetendeő gyülesben es ad 22 Maij ki Szent Haromsagh vasarnap esik, küldje feöl a megh nevezet helylyre valasztando attyafiait jo tanusaggal, de nem csak kettöt, harmat, hanem mennel szamosban lehet negyet, eötöt, hatot, kiben meghis szeretettel intyük kglmeteket, egyebet ne czelekedgyek. Tarcza Isten jo egesseghben kglmeteket. In *Kismarton* die 4 May. Anno 1633.

Earundem Domin. Vrar.

Stor et amicus

paratiss.

Comes N. Ezterhasi m. k.

A külczim alatt ez olvasható: „Commendatur Domino Vice Comiti Mosoniensi ad transmittendum Cito Cito Cito Citissime.“

LXIII.

Az 1633-ik évi június hó 9-én tartott Győr megyei nagy gyülesen II. Ferdinánd király levele felolvastatott, melyben excusat se Sua Maiestas, quod juxta Constitutionem Regni instante triennio Comitata Regni celebrari non potuerint, ponit autem Sua Maiestas praecipue id pro ratione, quod videlicet tractatus Transylvanicus jam quatuor menses in se inclusit, item turbatissimam Imperij confusionem, adversariorum in Silesiam ingressum, nihilominus assecurat fideles suos quam primum temporis ac rerum ratio et conditio tulerit pro emolumento regni Diaetam indicturum. Bécs május 4. 1633. (Győr m. jegyzőkönyvéből.)

LXIV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor felszólítja Győr megyét, hogy a lósi végzés szerint vagy minél előbb kiállítsa a katonákat, vagy pénzt küldjön, hogy fogadtathasson; mert a török árpára fogta lovait s nyugodni nem fog. Hefflan, június 19. 1633.

Reuerendissimi sat. Nem tudgiuk mire uelni, hagi kglmetek sem az keués ígért katonát megh nem küldé, szerzet-

teie megh uagi nem, sem penigh penzt nem küldé, hogi eddig fogadtathattunk volna véle, ha magának difficultasa vagion kglmeteknek azoknak megh fogadásában, kérjük azért kglmeteket, vagi egyiket uagi másikat szerezzé megh s külgie el, mert az üdeo eljár, s — nem tudgiuk az oráiátis a melien mind szüntelen felnünk kel az Teoreők excursiojától, ki im ezennel Árpára foghia a louát s — megh lattia kglmetek, hogi nem niugszik oztan, hanem kapdosni fog szokása szerint minden felé ha uigiázásunk nem leszen reáiok, nem tudom penigh aztis mint leszen touab ha chak ezt az elseo conductiora ualo ho penztis enyére valo késedelemben ueotte kglmetek, kit imar ha megh ígért, bár ne maradna utoll a teob Nemes Varmegieknél kglmetek is véle, hanem appromtálná szorgalmatosban. A mit az magunk es hazánk keozönséges jauára keöltünk azt nem despergaliuk. Isten kglmetekkel. In *Hefflan* die 19. Junj. 1633.

Earundem Dnum Vrar.

Stor et amicus paratíss.

Comes N. Ezterhasi m. k.

A nádor e levele a györmegyei julius 1-én tartott gyűlésen felolvastatván, határozottatott: „Palatinus Urunk leveleiben az Losy vegezes szerent katonaknak valo portakrul penzt kerí, mint az eleöt megh igerte az Neomeös Varmegye, mostis offerallya magat, hogy praestalni keöll kiuálkeppen az ieöueö Szerdara, ugy mint az 6 diem huius Mensis, valamely Neömeös ember auagy Ur akkorra az portakrul megh nem adgya, az után in duplo vehesse megh az Szolgha biro.“

LXV.

Amade Leonárd Generalis Perceptor saját kezével írja Györmegyének, hogy a korona-örök két évi fizetését küldjék kezéhez.

P o z s o n y, julius 16. 1633.

Illmi sat. Seruitiorum sat. Palatinus Urunk eö Nagysága, hogy Országunk giulese ennire haladoth es aztis, hogy egy esztendőbelj contributioual, melly az Szent Korona Eörzőkerth rendeltetet uolth fizetéseket nem erny kj. Requiralta az

neñess Varmegieketh (minth ez előttis uolth) hogy Contributio pro Conseruatoribus Sacrae Coronae annuatim praestaltassék mass Varmegiekbull pro Anno 1631. es 1632. máaris administráltak Nagyságtok es kglmetek Varmegiejebull, mégh semmit nem praestaltak az keth esztendőre. Bizonios fogiatkozoth allapattall uannak az Varbeliek fizetetlensegék miat, kiknek ha nem succuralunk ell nem alhatjak, jlly nsgy kinche, azerth az orszagnak hogy Eörzők neküll mégh ne fogiatkozzék. Ngtokat es kglmeteket kerem, menten hamareb leheh mind a ket esztendőbely Contributioth administralyha kezemhöz. Ngtokat es kglmeteket Isten szerencsessen eltesse sok esztendeigh. Datum *Posony* die 16. July, Anno 1633.

Illmarum sat.

Stor addictissimus
Leonardus Amade
Generalis Perceptor m. k.

LXVI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor levele, Gróf Nádasdy Pál a Dunán túli Részek generalis kapitányához, miszerint oly rendelést tegyen a parancsa alatti megyékben, hogy készen legyenek a generalis insurrectióval. B i c s e v á r á b a n (Trencsinmegyében), september 17. 1633.

Spectabilis ac Magnifice Domine Comes Affinis observan. Salutem sat. Ide jövéen es mégh akarvan latnj az ide valo dolgokatis ala küldöttem vala Eperjesreis, az honnet postam csak szinten ez oraban juta mégh s, jollehet az mj ott leuő Commissariusink, az dologhban semmit sem mulatnak el, s elegghe laboralnak, s mar öttször cencludaltanak de mindenkor fölbonttja az Erdély fejedelem, az mint hogy mi utolszor ugyan magha küldöttő irva mégh az Commissarius Uraknak az Diplomanak parjajatt ha szeretike, kitt per omnia acceptalvan mégh küldöttek nekj, mellyet viszont holmj rossz es gaz uy kiuansagokkal mind föl zurtt zauartt, s csak ugy hallogattya az tractat. Melynek nem egyeb az oka, hanem hogy a Török szorongattya, három helen gyülven öszuő, jelen le-

venSzekelyMoyses edgyik helen, s kerik tülö Jenött,Lugost, Karansebest, az kit Fejedelemsegheben menven megh igertt volt Váradon az Töröknek, s nincz hova lennj, s feelmes leven mind kijövele, s mind penigh a Töröknek reaja valo metetele az mj szegeny hazanknakis, főkeppen oly szep veghazainak elvetelére nezveis szükseghes, hogy mijs gondott visellyünk dolgainkra, s tudgyuk, hogy eö Fölseghe is Czaszar Urunk nem mulattya el attyai gondviselesett paranczolvan azertt eö Fölseghe kegyelmessen de generalj insurrectione, kglmed per omnia media rendellye ugy az ott valo Várme gyekett, hogy keszen lehessenek kjkj az magha Varmegyejeben ad omnem fortunae eventum, az mégh magham is oda mehetek es dispositiokat tehetek kglmeddel edgyütt. Irtunk eö Fölseghenekis, s itt nem kesven Szombattban *) fogok mennj, s ott varom az eö Fölseghe resolutiojat, s ugy megyek osztan által a Dunan, ha által köl mennem. Interim kglmedis irjon ennekem. *In Arce Bicza die 17 Septembris. Anno 1633*
S. ac M.^fD.³Vrae.

Stor et affinis
paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

E levél következtében, mely másolatban a következő levél mellé van csatolva.

LXVII.

Gróf Nádasdy Pál megparancsolja Győr megyének, hogy mind nemes, mind nemtelen készen legyen, és mihelyt második parancsolatja érkezik, felülhessen, s hova a szükség kívánja elindúl hasson; végre meghagyja, hoyy a minő gabonát a lósi gyűlésen a végbeliek segítségére ígért a megye, azt adja meg. S á r v á r v á r á b ó l September 28. 1633.

Reuerendissimi sat. Salutem sat. Mit paranchollyon mi nekünk Palatinus Uram eö Nagysága ez includalt eö Ngha levelenek pariajabol kglmetek meg erti. Mivelhogy ez orsza-

*) Nagy-Szombat városa.

gunknak es megmaradasunknak javára nezeő dolog, mijs kgtetek az eő Nagysága parancholattya mellett intyuk, seőt mint eő Feőlsegenek Dunan innen feő Generalis Capitannya, tisztunk szerent hadgyuk es parancsollyukis, hogy kglmetek egész Vármegyeüul mind nemes, nemtelen keszen legyen, mihelyen masodik requisitionk kglmetekhez erkezik viritim sub poena in articulis expressa fölülhessen, es a hova a szükség kivannya hazanknak javara es megh maradasara szolgálhassunk, alioquin kit Isten eltavoztasson, ha valami inconvenientia törtennek, orszagunkban kglmetek kesedelme miatt, my, mind eő fölsege, s mind Palatinus Uram előtt kglmetekkel adunk számot. E mellett ez elmúlt Losi gyülesunkkor, a minemü gabnat a vegbeliek segetsegere kglmetek igért, aztis tovább valo dilatio nélkül compleallya kglmetek. De caetero eltesse Isten io egessegben kglmeteket. Datum *ex castro nostro Sárvár* die 28 7bris. Anno 1633.

Earundem Dominationum Vrum.

Stor et amicus
paratissimus
C. Paulus de Nadasd
manu pr.

LXVIII.

II. Ferdinánd király megparancsolja Győr megyének, hogy miután jelenleg a Portára küldi Gróf Puchaim követét, s avval a török határbeliek által elkövetett károk jegyzékét is bemutatni kívánja, ugyanazért ha azok által némi sértéseket, bántalmakat szenvedtek, azt írásba foglalva, felküldjék. Bécs, october 25. 1633.

Ferdinandus II. etc. Reuerende etc. Posteaquam fidelem nostrum Spectabilem ac Magnificum Comitem Puchaim, ad Portam ottomanicam destinatum oratorem nostrum, expeditis iam et in promptu habitis, quae ad proseguendam profectionem requirebantur, propediem dimissuri sumus: Is cum inter coetera Legationis puncta etiam de injuriis, damnisque illatis et insolentijs Confiniariorum Turcicorum in porta agendi man-

data habet; qua in re si forte istius Comitatus incolae laesi fuissent, inuestigationem ac consignationem eorum per personas Comitatus, Magistratus officio fungentes ut quantotius fieri procuretis, nobisque quam primum et absque longiori mora profectionis, acceleratione id exigente, transmittere debeatis, et proprium interesse, et Regni commune bonum exposcunt, nosque clementer id fieri volumus. Gratia et benignitate nostra vobis in reliquo propensi manentes. Datum in civitate nostra *Vienna* die 25-ta Mensis Octobris, Anno Domini 1633-tio.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Sennyey

Eppus Jauriensis m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

November 4-én a megyei nagy gyűlésen felolvastatott és határozatott, hogy: „gravamina vndique comportentur infra octiduum, ad manus D. vice Comitis, qui ijs collectis, confestim ad manvs JUmj. Dni Supremi Comitis mittat.“

LXIX.

Gróf Eszterházy Miklós nádor Győr megyéhez írott levelében menti a királyt országgyűlés nem tarthatása miatt; másodszor megparancsolja, hogy a megye vagy fogadjon katonákat, vagy a fogadásra küldjön pénzt, kikkel a török portyázóknak ellent lehessen állani; végre számadásra vonatni kéri az adószedőket, kiknek fizetését is meghatározza. Kis-Marton October 27. 1633.

Reuerendissimi sat. Salutem sat. Nem ketelkedünk benne, hoga kegyelmeteknek nyílván nem volna, az ő Fölsége az mi Kegyelmes Urunk, s koronás kiralljunk nagy sok fele való distractioi, s kivalképpen az Imperiumban való hatalmas változások miát, kire nézue kegyelmes aianlása szerént, semmiképpen nem érkezhetett, mind eddighis ő Fölsége, az országh gyűlésének szolgáltatásárais, noha magunk tudgiuk, hogy sokszor consultalkodott ő Fölsége felöle és igiekezett is raita mind az által (az mint netalam maga is kegyelmessen intimalni fogia ő Fölsége kegyelmeteknek) bizonios lehet kegyelmetek

benne, hogy első alkalmatossággal publicaltatni fogia ő Fölsége, kit mijs hivatalunk szerent is, az mint eddigh ez utannis szorgalmazni fogjuk ő Fölségétől, hanem interim miuel im lattia kegyelmetek szegeni edes hazankott illjen feelmes allapatban lenni, ugy hogy chak ighen keués batóságos üdöt igirhetünk magunknak, azmint im most is Erdelbennis ujob változasokat hallunk az sok niughatatlan iffiu elmek, és az Török alnoksága miát, az ki szünetlen valo visza vonásban és örlődésben kivannia nemzetünket lenni, s megh az mostani velek valo Tractajs derekassan nem solidaltatott és vegezödött, noha az mi kegyelmes urunk részéről semmi el nem mult abban, a kj az magunk közt valo eggiességünket, s mind a jo békeséget nézi, jollehet remellök, hogy ennek azert itten röwid nap jo véget adgia: s mas felöl im az ő fölsége pártosijs chak szinten szomszédságunkban vadnak Slesiaban, az kik azok is magok veszellenek öregböleséuel, sok niughatatlan elmelkedésekben vadnak, s készek volnának ezt az mi szegeni hazánk mostani kevés békeséget felzavarni, harmad felöl im az Töröknek is az ő nagy insolentiaját, s szünetlen való rablasat is erti, s hallia tudgiák kegyelmetek, az kik a szegeniségen valo nagy kegyetlenséget naprol napra igiekezik öregbeteni, s giakorolni a szegeni végbelj vitezlő nepet is, a kik a nagy fizetelenség miát annira megh erőthlenettek és fogiatkoztak és szünetlen fogiattiak és vesztegetik ugi annira, hogy maid az vég hazaknak chak kapujannis alégh mehetnek batóságossan kj, az kit elszenvedni, kivalképpen illi kevés számo Töröktől, az kivel könnyen birhatnánk, mind bün, s mind böchtelenség egy illien nemes országnak, holott batóságossal merjiök jrni, hogy mind is ket. s három ezer Török ez, az ki ezeket a nagy hatalmas insolentiaikat, és békeség ellen valo dolgott chelekeszi, kit ha megh nem zabolazunk, innét toua maid hattra maradott resechkejet országunknak, az bekeség sine alatt maga alá haitia és meghhódettia, melről emlekezünk, hogy ennek előttejs találtuk volt megh kegyelmeteket, hogy niuitana valami oltalmat maganak, vigiaznánk edes hazankra, látván kegyelmetek, hogy enni distractioj között ő Fölsége szinten most országunk giülésétjs nem szolgaltathattia megh, az hol arra valo consultatioink lehetnének s az imperiumban, s maga ne-

melj örökös Prouinciaibannis, nagi hadai levén ő Felségének oltalmát sem adhattia ugy, az mint auagy az mi szegeni hazánk szüksége kívánná, auagy maga ő Felségejs akarná. Hogy annak okaért az mint mondánk, enni sok rendbelj felelem és periculum között valami gialazatos veszedelemre ne jusson szegeni edes hazánk és nemzetünk, most meg ujobban szeretettel kerjük s tisztünk szerint intiük is kegyelmeteket s obtestalliukis, hogy serkennien fel maga és edes hazaiia oltalmára, s annak bekeségének megh tartására, s ottan am hadgion bekét most mind az Generalis Insurrectionak, s mind az szokott particularis expeditionak kegyelmetek, hanem az kettöböl chinallion eggiet, és mind az Praelatus, és urj rendek, possessionatus nemessek, és egi haz heljesek is, az szerint az kösség is concurralljon ebben, és fogadgion valami bizonios szamo lovasokat, s az szerint gialogot is, ezt pedigh mennel hamarab, s nem ereje felett, s nem is egi holnapra chak az eddigh valo szokás szerént, mert az chak haszontalan költségh volna, hanem ugi limitallia az dolgot, hazaiához és magha meghmaradasához valo szeretettel mindaz által, hogy continualhassuk ennek az mostani conscribando vitezlő nepnek fentartasokat, mind addigh migh az szükségh fenlészén, auagy giülést aduán Isten ernwnk mast végez az nemes országh felöle, meliben ne js defraudalliuk magunk magunkat, és senkit ne js engedgien kegyelmetek, hogy ebböl a közönséges jobol kivonia magát, holott nem uolna meltó hazánk fianakis mondatni, az ki auagi euuel ellenkeznék, auagy ebböl kj vonna magát, holott jelen vagion az mint mondánk a szükségh, mindennap lattjuk a pogannak dwheosséget raitunk, s kemeletlenül ölj s vagia, s horgia az szegeni kösséget, és az artatlan gyermekeket, az kiket mind pogannia tészén, s az többi a szegenségnek attol valo felelmekben ugian betodol és fut az hodulásra, s azt is, az kit az előtt nem is praetendalt az Török, hanem már ez alkalmatosságott latuán mindennap touab touab megien és egiebarant is maid ugian semmi securitasunk nem leuén a szomszéd prouinciakra nézue js, ha szintén a Török insolentiaia nem volna js, szükséges volna vigiazasunknak lenni. Az meli vitezlő népet pedigh kegyelmetek fogad, azoknak rendelljen hadnagiott maga attia

fiaj közöl, az kj zalogos ember legien, s erche js az dolgott, az hol pedigh vagy keués vitezlő nep esnek egy Vármegietől, auagi hadnagy ember nélkül szükölködnék az felvetés szerént, az mint kegyelmetek limitallia, hazaiához valo szereteből a louas és gialogh számott, szedgien anni pénzt, egy louasnak 5 forintot rendeluen, az tisztuiselők fizetése kiuöl s köz gialognak 3 forintot, és tizedesnek negiet és azt az pénzt, mint hogy lattjuk, hogy sokakban ighen meghhült az ő hazajokhoz való igaz szeretet, kegyelmetek rendeljen maga közöl egi embert, a kinél az pénz legien, s mi magunk fogunk abban munkálkodni, hogy katonát fogadtassunk, s kegyelmetek osztan fizessen azoknak megh. De ezzel semmit nem kelene kegyelmeteknek kerü, mert periculum est in mora, s kegyelmetek ösze szörözüén louat is, az mi dispositionktól varjon abban, hogy houa kellessék az szükségre nezue azokat rendelni. De ezeknek az mint mondánk, az ő fizetéseket ugi kel rendelni, hogy kjkj pénzén élhessen, mert egieb aránt, az hol oltalmat niuitanánk az szegeni kössegnek ugianott masoknak ruinát szerzenénk, ezt pedigh az mint fellebb is jránk, sietseggel igiekezzék kegyelmetek effectualni, mint maga, és edes hazai megmaradasát szereti, meliben ha akadékött téssen kegyelmetek (kit nem remellönk) mi mind Isten, s mind az világh előtt ugian protestalunk is, hoga ha mi veszedelem köüeti szegeni hazankott, mindenestöl maga kegyelmetek lészen az oka, mert hogy megh reiteralliam, ő Fölsége ighen felette distractus masuua ualo hadaiual, s az Végbeliek el keuesettek és eröttlenettek, s innen derekas oltalmunkott szinten most nem varhattjuk, s ha mi lezégő mezei hadatt fogadunk penigh az is chak az szegeni kességet saniargattia, az mint sokszor károssan expedialtuk már, hanem szükséges, hogy magunk niulljunk az magunk dolgához és azon az uton, a melljen felleb meghjránk s mennel hamarab penigh, kiuel hazanknak és maga jouanak is consulál kegyelmetek, ő Fölségeis kegyelmessen és kedvessen is veszi, hogy enni distractioj közöt nem tamaszkodik mindenestöl chak az ő Fölsége oltalmára kegyelmetek, hanem maga is szegeti magát, s mijs ő Fölsége utan ugy szolgálhatunk hasznosban, az országnak és kegyelmeteknek, az kiben mi, bizonios lehet kegyelmetek

benne, hogy kegyelmeteknek megh nem fogiatkozunk, chak kegyelmetekis maga magának megh ne fogiatkozzék, kit jól-lehet nemis remellönk.

Ez alkalmatossággal noha ezelöttis ednehani izben talaltuk megh kegyelmeteket, hogy a Dicatoroktól és Perceptoroktól szamot vöt volna kegyelmetek, de im az maj napigis szam adatlan vadnak, s nem szollunk mindenikről, de sokan közöllök defraudalliák az országott, s szokás, és az végezésék felett js rojjak az embereket, s ugian saniargatasokkal is kj veszik raitok, magoknal tartiak, s kereskednek velje; azonban az országgh szenved miattok, söt kimondhatatlan rút és szokatlan abususokkal szedikis az Rauasokat, chak nem anit vévén magok szükségérejs az szegeniségtől némelljek, mint az fel vetett Ravás maga tenne; kegyelmeteket ez arant is szorgalmatossan kérjük, s tisztünk szerént ugian intiükis, hogy rendellen mingiart első giülésben, bizonios szamuévöket, az kik minden tekintet nélkül vegienek szamot az országgh Constitutioj szerént az Perceptoroktól, az magok közt fel vetett pénz summaual eggietembe, holott euuel kegyelmetek nem is dispensalhatt, mert nem maga, hanem az országgh közönséges jöuedelme ez, és ne chak szamot vegien kegyelmetek de inquisitiokotis tetessen, a többi közöt ez két dologrol, hogy ha ki közöllök többet vetté az szegeniségen, hogy sem az fel vetett Ravas volt? és mire megien az a summajs, az kit kész pénzöl véssen etele kiuöl az szegeniségtől partim hogy már munkajaért vagy ételiért auagy keduezuén nekik, meli mindenestől fraus és dolus, az országott lopja megh vele, s ha kit effeleben talál, facta legitima inquisitione, büntesse meghis öket kegyelmetek, holott egiebaránt szünetlen valo confusioban lészen ez keués jöuedelmechkejeis orszagunknak, az mint im most is az kit 4, s 5 holnap alatt ki kellett volna szedni a Dicatoroknak és Perceptoroknak, im negyedik esztendeje immar, s mind ez maj napigh sem szedetett kj, ugy annira, hogy joualis megh halladgia a 7000 forintot, az mint Generalis Perceptor Uramtol ertiök, az kj mégh az restantiaban vagion az Perceptoroknal, kit semmiképpen nem hihetünk, hogy a köttség közöt volna; kenszeritse azért ez arantis kegyelmetek ökött ugyan sub animadversione szed-

giék ki mingiárt és administralliak az Generalis Perceptor Uram kezében, az koronapénzel edgiüt, mivel arrol is panaszkodik Generalis Perceptor Uram, hogy azt sem administralliak és immár 3 holnapia, hogy semmit sem adhatott az korona mellet leuő gialogoknakis, ki egy illjen Nemes Országnek michoda contemptus és deffectus legien, hogy 50 gialognak megh nem tudunk fizetni, megh gondolhattia kegyelmetek. Annak fellebbe panaszolkodik azonnis Generalis Perceptor uram, hogy Dicator és Perceptor Uraim, pro ipsorum libitu magok chinalnak magoknak fizetést is, és ki száz, ki másfélszáz forintot és ki kétszázigis tart megh az Dikaban erette, az felöl megh irt hasznan kivöl, nem kel azért eztis semmiképpen patialni, hanem az mint az Varmegie ö magaban vacion, ki kisseb, ki nagjobb, az szerént reudellie és limitallja kegyelmetek fizetéseket, ugi hogy az legnagjobb Varmegiebennis az 100 forintot megh ne haladgia fizetése, a többiben penigh 50, auagy ad summum 75 forint. Méghis szeretettel kéruén Kegyelmeteket, alkalmaztassa ebben is az szerént magát és mind az két dologrol rescriballionis nekünk, kérjiök Kegyelmeteket. Tarcha megh Isten jo egészségben Kegyelmeteket. Datum in *Kis Marton die 27 Octobris 1633.*

Earundem D. Vrarum.

Stor et amicus paratiss.

Comes N. Ezterhasi m. k.

A külczim alatt balra ez áll írva: „Dominus Vice Comes Mosoniensis transmittat vel autem officialis Gathensis Magnifici Domini Danielis Ezterhasi,“

LXX.

Gróf Eszterházy Miklos nádor meghagyja Győr megyének, hogy miután a végházak körül teendő szolgálatra Győr megye részére fogadott vitézlő népnek még egy havi fizetéssel tartoznak, azt Örsi Zsigmond hadnagynak, ki őket kifizette, megfizessék. B i c s é n November 29. 1633.

Reuerendissimi sat. Salute sat. Emlekezhetik rea kglmetek, hogi a Dunan tul valo Nemes Varmegiek az Végházak

keöreöl valo keözönseges szüksegre bizonios számu louasokat es gialogokat igrtek s conducaltattak uolt egienleo akaratbol, es azt, hagi négi holnapig foghják tartani, s fizetni nekik, a kiknek szolgalttiokra uoltis szüökségiönk, kiteolteottek penig azon katonák mind a négi hauat, és feliöl rea teobbetis szolgaltanak, hanem a kik Örsi Sigmond uram Hadnagisaga alat uoltak, nem regen bochátotta el eeket, de miuel az negiedik hora valo fizeteseket megh nem atta uolt kglmetek, kenszerittetet Örsi Uram zalogára anticipalni ualami penzt, s ugi contentalta eeket. Sziökseg azert es ugian intiökis szeretettel kglmeteket, hagi az maga igereti szerintis, aztis az negiedik hora ualo restantiat ki szedesse immar es adgia megh Örsi Uramnak, ne ualion kárt eo keglme s neis disgustaliuk az olian szolgakat, miuel olikor legnagiob szwkse-gwnkben fogiatkozhatnánk megh benne, meg nem aduan jutalmokat, kiuel kglmetek consulal a keozeonseges ionak es mijs keduesen veszkw. Isten kglmetekkel. *Bichae* die 29 No- uemb. Anno 1633.

Earun. D. Vrum.

Stor et amicus paratissimus
Comes N. Ezterhasi m. k.

LXXI.

II. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben felhívja őket, hogy a jövő évi február hó 16-án Pozsonyban megnyitandó országgyűlésre békeszerető és bölcs nemes férfiakat küldjön követeknek. B é c s, december 1. 1633.

Ferdinandus II. etc. Egregii, fideles nobis dilecti. Postquam pro sincera et paterni nostri affectus propensione, qua erga hoc nostrum Hungariae Regnum, inde ab initio felicis inaugurationis nostrae, nobis cum primis charum, semper ducimur, vel inter vigentes quoque in Imperio seditionum motus, quibus non nihil huc usque distinctamur, sed nec ob suspicionem contagiosae infectionis, quae nonnullas istius quoque Regni nostri Hungariae partes invaserat, jam vero Dei beneficio etiam ex temporis constitutione remissuram sperari posse: Ex-

peditis etia[m] et confectis diversis Tractatibus superioribus temporibus habitis, pro publico fidelium Regnicolarum nostrorum commodo promulgationem generalis Diaetae diutius differri nolentes, universis statibus et ordinibus eiusdem Regni nostri Hungariae, partiumque illis subjectarum *ad Dominicam septuagesimae, hoc est diem decimum nonum paulo post sequentis mensis Februarij anni imminentis sexcentesimo trigesimo quarti, supra millesimum ad civitatem nostram Poseniensem, clementer indicendam et promulgandam esse duxerimus*, illique DEO propitio in propria nostra Persona praeesse decrevimus. Quod circa fidelitatem vestram benigne hortamur, vobisque harum serie clementer ac firmiter committimus et mandamus, ut ad antefatum diem et locum, peculiare et sufficientes nuncios vestros, *viros utpote Nobiles, et in quantum fieri potest, bene possessionatos et prudentes, pacisque et publicae salutis amantes et studiosos e medio vestri expedire et mittere debeat*. Qui illic una cum caeteris statibus et ordinibus dicti Regni nostri Hungariae, partiumque ei subiectarum, de ijs omnibus, quae ad reipublicae tranquillitatem, communemque salutem necessaria videbuntur, tractare et in medium consulere debeant. Curandum autem vobis erit, ut pro maturandis et confestive inchoandis tractatibus, praedicti vestri nuncij, ad praefixum terminum certo certius Posenij compareant. Secus sub poena in generali decreto, superinde expressa non facturi. Datum in civitate nostra *Vienna Austriae*, die 1-ma Mensis Decembris, Anno Domini 1633.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Sennyey

Eppus Jaurien. m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

LXXII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor királyi meghagyás következtében megparancsolja Győr megyének, miszerint a Bécsből Konstantinápolyba, s innét Bécsbe menő követeknek eleséggel, előfoggattal szolgáljanak, nehogy ezek időzése következtében a szegénységnek nehezebben essék mulatásuk. B i c s e január 13. 1634.

Reverendissimi sat. Akaruan ő Főlsége Csaszár Urunk az bekeséget stabilialni az Törökkel, sok költhégéuel be kwl-di ő Főlsége az Oratort az Portára, s viszont az Török kö-uetis Béchben fogh fel menni, hogy azért mijs ebben ő Főlsé-gének concurralliunk szwkséges, mit paranchollion azert az ő Főlsége abban az dologhban, im az ő Főlsége kegielmes le-uelének parjaiat includaluán abbol beuségessen megh erti kglmetek : Az ő Főlsége parancholattiahoz alkalmaztatuán azért magát kglmetek, szwkséggh hogi minden halladék nékwl, nem chak Komaromban, de egieb statiokban es helek-benis az hol hálások esnék az köueteknek, elrendeluén azt kglmetekh, elegendő elést szőrozzen, hasonloképpen szekere-ketis, erre penigh semmi giwlestis ne varjon kglmetek, hanem Vice Ispan uram vesse fel mingiart es exequallia, mert egieb-arant kesedelem es fogiatkozásis lenne az dologhban, s az köuetekis megh selljednének, kiknek uttiok ha kesedelemen esnék, anniuál nehezebb volna az szegeniségnek, az hol mu-latniok kellene, ebben egiebet neis chelekedgiek kglmetek, Commissariusnak kglmetek közöl rendeltük Vice Ispani ura-moth, correspondealuán ő kglme az Komaromi Kapitanj Uramekkal. Tarcha Isten io egesseghben kglmeteket. Datum *Bichae* die 13. Januar. 1634.

Earund. D. Vrar

Stor et Amicus
paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

A külczim alá ez íratott: „Dominus Vice Comesape rjat et exequatur per se, cum Res non patiatur moram.“

II. Ferdinánd király levelének a nádor e levele mellé csatolt másolata így hangzik :

Ferdinandus etc. Splis et Magce fidelis etc. Expeditis requisitis omnibus, quae ad adornandam profectionem oratoris nostri, ad Portam Ottomanicam necessaria fuerant, superest, ut Legatus Sultani, qui hactenus Budae morabatur, huc deducatur, quorum mutua permutatio Comaromij habebitur, ne vero ex aliquo defectu in conducendo ipso Legato ratione nocturnae condescensionis et aliarum rerum, pro alimento necessariorum defectum et difficultatem Legatus Ottomanicus praetexendo, jure merito querulari possit, clementer Vos requirendos duximus, benigne volentes, ut non solum Comaromium ex vicinioribus Comitatibus omnis generis victualia, verum etiam oppida et possessiones, per quas iter acturus est, administrare debeant, ac simul pro subuectione impedimentorum et sarcinarum, currus et rhedas circiter centum, ex eisdem Comitatum locis, in promptu ut habeantur, necessariam dispositionem, ut ordinetis, requiritur, quae vero pro nocturnis stationibus loca opportuna fuerint, Commissarii quos ad id destinaveritis, ut cum fideli nostro Supremo Comaromiensi Capitaneo, qui nempe ipsum Legatum huc comitaturus est, superinde mutuam intelligentiam habeant, praescribetis. Eadem ordinatio fiet, dum et limites Austriae pertigerint. Gratia etc. Datum in Civitate nostra *Vienna*, die 3. Januar. 1634.

Ferdinandus mp.

LXXIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor megparancsolja Győr megyének, hogy az Örsi Zsigmond által kielégített 50 vitéz fizetését neki minél előbb megküldje. L a k o m p a k, február 19. 1634.

Reuerendissimi sat. Emlekezünk rea, meli nagy fruenter vegezet vala kglmetek Lóson, az töb Dunan jnnen valo Varmegiekkal eggiüt, hogy az Töröknek Excursioiokra es sok kartetelekre nezve, ákaruan succuralni kglmetek, az Veghazaknak bizonios szamu katonakot tartana kglmetek az Veghhe-
liekben. Es noha az töb Varmegiek azon katonaknak az magok

részekről contentatjot tettenek, kglmetek mjndazonaltal meg egy holnapra contentatjot nem tét volna. Es noha az kátonak kivánták azt, hogy mjnekelötte nekik meg nem fizetnek az Varmegiek addigh hadgiuk az Varmegiéken elnj ökeöt, az mjnt hogy ha tuttuk volna, hogy ilj nehezen adgia megh kglmetek az fizetést nekik, odais bochatottuk volna az kglmetek Varmegiejben, a kik tálam megh fizettek vala magoknak, mind azon által nem ákarvan toab az nemes Vármegiekben alkalmatlansagot chjnalnj, vagy szereznj altalok, le szállitot'uk, de mjnek élötte leszallottak volna, maganak kellet Eörsi Uramnak az magaebol contentatiot tennj nekik, az mi Assecuratjonkra. Minek okaert kglmeteket szeretettel jntiük, hogy az mjt éczer végezet maradgion megh abban, es mennel hamarab szedesse ki azt a penzt, s admjnistrallia Eörsi Uram kezehez, minthogy az magaet atta, azért az katonaknak. Nem sem sokat tészen 25 lovasnak es 25 gyaloghnak valo fizetes, Más az, hogy kitöl Isten oltalmazzon, de ha mi szüksege tálalkoznek ezutanis szegeni házanknak, es katonakot kellene fogadnunk, mint fogadhatnank, ha chak ez kéves fizetesis nem akariuk megh adni nekik. Megh is azért kerjuk s jintiukis kglmeteket, annak az penznek kiszedeset, es Eörsi Uram kezeben valo adminstralasat ne halasza. Tarcha Isten io egessegben kglmeteket. Datum in *Lakompak* die 19. Febr. 1634.

Earundem Domin. Vrar.

Stor et amicus

paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

LXXIV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor Győr megyéhez írott levelében okadatolja a már együtt levő országgyűlés elhalasztását; elbeszéli hogy Wallenstein a cath. német seregek vezérének árulása miatt a királynak a sereghez kellett indulni; továbbá tudtára adja a megyének, miszerint a török tábor Drinápolnál gyűl, ugyanazért nemcsak hogy május hó végéig némely portás vitézeket állítson a Végházakba, hanem a nemesség is fejenként készen legyen felülni a bekövetkezhető szükség esetére; végre megparancsolja a koronaörök fizetésének kiszedését, a perceptorok számadásainak szigorú megvizsgálását, és a gonosztevők megbüntetését. Utóirataiban a királynak a német sereghezi távozását és a töröknek Erdélyre menő szándékát jelenti. K i s m a r t o n, ápril 13. 1634.

Rnmi sat. Salutem sat. Elötte viselven ö Fölsege az mi kegyelmes Urunk koronas kiralyunk, mind maga kegyelmes oblatioijt, s mind orszagunk vegezeset, az szerent mostani hazank es nemzetünk allapatiat is nagy kesseggel igiekezet azon, hogi orszagunk giülleset ne csak promulgalya, de in effectumis vigie. Az kire ugian az mikor szamosan öszve giültünk volna, minemü hallatlan Causa törtent ö Fölsegenek, hogi hadainak fő generalissa, nem csak maga arultatasaban esset, de minden hadait is ö Fölsegenek, hogi azonban kivanta hozni, elhittük nyilván vagion már kegyelmeteknél, kire nezve magok szemeliek szerent is ö Fölsegek, Béczből akkor mingiart ki akarvan menni, es szallani az hadak köziben, kenszerittetet változtatni ö Fölsegenek akarattyat, es illien nagi distraccioiban halasztani az mi orszagh giüllesünket is. Es noha azonban mind az fő arulo, s mind annak complicessi elvettek erdemlet büntetésekat, es rut gialazatos halallal ölltettenek megh magok feléjéül es alattok valójtül, mindazonal tal megh maradvanis az töb egész vitezlő nep, az ö Fölsege hüsegeben, confusio nekül ugian nem voltak az hadak, s kételen azoknak jó rendben való vételekre kellett vigiazni ö Fölsegenek, mindenek elöt az tartoztattaj is megh ö Fölsege-

ket, hogi az ellöbbeni szandekjok szerent nem mingiartjndulhattanak Beczbül, de mar Isten akarattiból mind azokat jo rendben veven es allatvan ö Fölsege, ugy rendelte kegielmesen uttiat, hogy az idnepek uttan immediate megh jnduljanak, ammint hogy bizoniossan megis fognak jndulni, es azon vadnak ö Fölsegek, hogy minden uton es modon superalvan mar azt js az arultatast, az ki mijatt sem az hadnak progressusa sem az bekessegnek effectussa nem lehet, magok promovealliak mind a kettöt, de mindenek előtt az bekesetet igiekeznek ö Fölsegek, az Imperjomban jo rendben venni, melyhez nagy remensegünk is vagion, most mert ha az előtt js az megh öllettet aruloknak ambitijojok, es titkon valo gonoszszagok nem let volna, regen el vegeztek volna ö Fölsegek ez bekesetet, az mellijet most vegben igiekeznek vinni. Mivel hogy annak okajert minden mi megh maradasunk az Imperjomi es szomszed orszagoknak bekesetetül, az mi kegyelmes Urajnk Meltosagos allapattijanak megh maradasatul függh, mi js orszagostul az kik kegyelmetek neve alat, a mostani el mult Posoni giüllesre öszvegiültünk volt, noha kivantuk volna ugian, hogy enni haladekok uttan, szegenij hazank jovajert, es nagij sok difficultasinknak rendben vetelejert vegben mehet vala ez az giülles, kiben mijs szeretettel faradttunk es munkalkodttunk volna, de ilij nagi melto okajtt latvan az haladeknak, alazatosan engednünk kellet az ö Fölsege kegielmes paranczollattianak, es menczegenek, s re imperfecta kellet el oszlanunk, mellijet tuggiuk hogij kegyelmetek azon giüllesrül vissza ment atija-fiaktul bővebben megh ertet.

Azonban jrhattiuk bizoniossan kegyelmeteknek, hogy im az Török Csaszar js által hozvan az tengeren Asiából valo hadajt, Drinapoly tajan igen nagi készüllettel vagion, es noha az hirdetti ugian ö hogy Lengyel orszagra megien es odajs denuntialt hadat, de karos experientiaival tanulta ammi hazank es nemzettünk azt megh, hogy giakorta ö másuva szokta vinni expeditioit, mint az hova hirdetti, s kivalkeppen megertven, hogy megh verte az Lengiel király az muszkakat, es szallitia ot való distractiojat, s tuggiuk azt is, hogy egieb arantjs az occasioktul függh ö, kitül Isten oltal mazzon mind minket s mind az keresztien szomszed orszagokat,

de ha valamint effele resolvállija magat, nem tudom illien alapattiaban szegenij hazanknak, es ő Fölsegenekis enni distractiojiban mi tarthat egieb megh bennünket az egy Isten jovoltanal, jollehet ha szinten Lengiel orszagra megienjs, ott is az szomszed haza egh es res nostra agitur. Nem haggia hihető az Erdeli Attiankfijaittis nugodni, kit akar maga melle vegien, akar egiebarant fel ültessen mindenik azis az mi veszedelmünket nezi, s kivalkeppen ha valamint rejajok küldene, illetlen s telhettetlen kivansaginak eleget nem tehetven vagy nem akarvan tenni ő kegyelmének. Es igy akar hova tekinczünkjs, kivalképpen enni distraccioi között az mi kegielmes Urunknak, de minekünk szukseghkeppen magunk vigiazasara orszagostul gondviselest kel felvennünk, holott egiebarantjs enni sok fogiatkozásban legienek orszagunknak véghazaj, nem szüksegh exageralnunk, mivel azt kezzel tapasztalhattia minniajon kegyelmetek. Es noha ugy vagjon akar belső fogiatkozásunkat megh tekinczük, s akar külső felelmünket előnkben vegiük, de az meniben mar szegenij edes hazank es nemzettünk juttot, nem tuggiuk magunk erejebül, mint adhassunk ezeknek orvossagot, az mi kegyelmes Urunk es szomszed orszagok segedelme nekül, mind azon által annit megh czelekedhattünk, hogij azt megh czelekeggiük, azzal ugijan tartozunk s Istenis megh kivannia tölönk. Es noha lehetnek ollian velekedesekjs, hogi illien nagi szüksegeben orszagunknak, megh orszag vegezesebül kellene rendeleseket tennünk, de nagij bizonios okokra nezve ammint felieb megh jram az sem lehetven megh neggiünk tehat, veszedelemre ereszszükszegenij hatramaradot reszetis orszagunknak es nemzettünknek, avvagi azt az oltalmat nem adhatvan mindenestul edes hazanknak, amint szüksege kivanna, megh vonniuke aztis töle az mit czelekedhattünk, es kezünk öszve teve, s szemünk be hunijva boczatkozsunke desperate az Török rabsagaban, avvagij az reank következhető utolso veszedelemre? semmikeppen nem, hanem az mit megczelekedhetünk, azt tartozunk megczelekednj. Az többiben kegyelmes Vrunktul es Istentül kel segedelmet varnunk, Istenis azt segetven az ki magat segetti. Hogy annakokajert sem en tisztemnek, es kegyemetekhez valo kötelessegemnek ne lattas-

sam megfogyatkozniom, se kegyemetek édes hazajanak, en nagy szeretettel kerem kegyemeteket, hivatalomra nezve ő Fölsege utan ugian intemis, hogy mivel ammint mondam, nagy az Töröknek az ő készülletti, es bizonitalan, melij fele jndul, de tuggiuk, hogy occasio utan jar, s lattiuk vegh hazainknakjs sok rendbeli fogiatkozasit es szüksegit es nilvan vadnak nalunk az ő Fölsege sok rendbeli distractijojis, az szerent im maga szemelieben tölünk valo tavozasajs ő fölsege nek, kiket mintha illendő emelkedesben veszünk, nem mondhattiuk hazankfijainak azt, az ki illijen igiiben es szüksegeben concurrálni nem akarna, vagy kivanna az közönseges jonak, es nemis velliük, hogy senki közülünk ollian talalkoznek, hanem annak moggiarul, nem ketlem nem egi rendbeli emelkedesek talalkoznak, sokan megh nem gondolvan mostani veszedelmes allapottiokat. En mind azon altal eszemben veven ennek nehez voltat, Generalis jnsurrectiot nem kivanhattok kegyemetektül most, mert talam az szüksegh sem hozza megh be, kit tavoztasson Isten ez utonis, de vizont ha az particularjs expeditijot consideralliuk, az melij jn recentioribus constitutionibus vagion, azt az mostani hazank szüksegere, sem elegsegesnek, sem alkalmatosnak nem itelliük, mint hogy az csak valami keves szamu lovasbulis al, s gialog nem leven mellettek, ingien csak az mostani vegh hazak fogiatkozasanakis nem succurralhatunk velek, az kire főkeppen ez mostani expeditijonkban neznönk kel, mint hogij az ollian lovast nehezeb js az vegh hazakban tartani. Leg alab azert először az orszagh constitutioja szerent, minden negi portatol az szegenij kössegre egi lovast vetven, ugian ök adnak egy gialogotis azon negi portától, es ehez az földes Urakjs hogy magok oltalmat ne bizzak tellieseggel csak porjokra, es azoknak ertekekre, leghalab mijs minden negi portajuktul, ha nem többet aggiunk egi egi jo lovast. Es igh ezeket bizonios rendben es jo disciplina ala veven szalliczuk az Vegh hazakban es vigiazzanak ott hazank szüksegere, es ha ammint mondanak, kitül oltalmazzon Isten, azonban valami nagjobb szüksegh talalna bennünket, legiünk keszen az Generalis Insurreccjorajs, es ne szanniuk edes hazankert (kit el vesztven minden nemzeteknel alab valobak es el vettettebbek leszünk)

ne csak valami kolczegünket, es faradssagunkat, de ugi kivantatvan elletünketjs kiadnunk, meliben hogij nagjobb alkalmazatossaggal mehessünk ele, es ezen katona s gialogh fogadas az nemes Varmegieknek is nagjobb kölczegekben ne allion, biznank az három reszeben az orszagnak Generalis Uramra megh fogadasokat, minden Varmegieiben egi bizonios perceptort rendelven, az ki kiszedne jnremissibiliter az portakra fel vettet penzt, es az melij Varmegyétöl menni katona esnek, annak az penzet ne az generalisnak maganak, hanem ki ki a maga szamara fogadot lovasnak adna, minden holnapban az mikor fizetnek, ugi rendelnenk mi, hogi megh mustralnak azt az fogadot vitezlő nepet. Az tisztviselőknék pedigh fizeteseket az Egihazi es Czimeres nemesektül rendelnénk, az szerent malmoktul, szabadosoktul, es holmi egiebb taxsatusoktul, mely megh leven mind az Veghbeli Török excursioja ellen oltalmat adhatunk magunknak s mind az hóditatastul elfoghattjuk őket, es kitül Isten oltalmazzon ha mi nagjobb szükség találnajs bennünket, és ő Fölsegehez kellene segedelemert foliamodnunk, volna ottan kivel azoknakjs conjungalni magokat. De ebben olj rendelet kel kegyemeteknek tenni, ne csak egi ket holnapra lazaszuk fel az vitezlő nepet, hanem continualnunk kel ezt, migh meg nem lattiuk mind az Török expeditioja miben marad, es hova fordul, s mind az szomszed orszagokban valo nagi változásokjs miben maradnak, es Isten ő Fölsegetis visza hozza Beczben. Ezt ugy tecczik az keves költséget senki nemis dfficultalhattja, mert im három esztendeje mult mar, hogi semmi dicat az portaktul nem attak, sem pedigh Istennek neve dicserteressek olj veszedelmes hadak, vagi valami dragasagh orszagunkban nem volt, s ninczis, magunkis ahhoz az ő Felsegek kegyelmes protectioja alat czendessen es bekességesen voltunk, s mjert ne kellessek tehat most, az magunk megh maradasajert valamit czelekednünk, ottan hanem egiebb regi jo eleink peldaja indittija kegyemeteket, mellyet *nem kel holmi jövevenj Historicussoknál olvasnunk*, megh talalija azokat mind maga Constitutiójában is, s volt olikor hogij derekas felelmes állapotban, minden jóvoknak fellet adtak es contribualtak, az közjonak megh maradasajert, de csak kilenczven ket esztendőtől fogvastis

mit nem czelekedet az magyar nemzet, hagi megh tarthassa edes hazajat es magat. Megh lathatni ugian azon jdö alat let Constitutiokban is, es hol az kit continnye tartot, mely majd tizezer emberre ment, hol az jdegen hadaknak szüntelenül valo rajtok elesse, hol ezenkivül egieb particularjs es generalis expeditiok s megis magok megh maradasajert mindent megczelekedtek, s nem hazanke tehat nekünkis ez, mint edes Elleinknek. Az bizony mas ninczen kivülle, s tartozunk mind Isten s mind Vilagh szerte az természetnek törvenije szerint is minden oltalommal nekj, kinek szolgallattijara ha velem eggiütt concurrallal kegyemetek, kesz vagiok minden faradssagot, munkat, kölczetet fel vennem erette, s el hittem, nemis haszontalanul, es ha ugi kivantatik elletemetjs el fogiatnom. Hagi penigh mind hazajanak, Uranak, s maganak es nekem is megh fogyatkozsek kegyemetek ezekben, es az mit czelekedhetnekjs hazaja es maga oltalmara ezekben, megh nem czelekeszi, protestalok mind Isten, mind ez Vilagh elöt, hogy en semminek oka nem leszek, holot en magamtul elegtelen vagiok az kegyemetek es orszagunk oltalmara, s kegyelmes Urunkat is, pedigh láttija kegyemetek miczoda distractioban vagion, s ha mi veszedelem talál bennünket orszagostul (kit mind azon által tavoztasson Isten) sem ö Fölsege, sem ö Fölsege uttan az mi gondviselesünk nem leszen oka, hanem egiedül kegyemetek. Ezekben pedigh ha kegyemetek succurralni kivan edes hazajanak, s maganak, hatra tegien minden cunctatiot, s fogjon egij szivel mind egij ertelemmel az dologhoz, minden uton s modon azon leven kegyemetek, hogy circa medium sequentis mensis Maij avagi ad summum ultimum, ezeket mind fel allassa es megh fogaggija, eggiet ertven az Generalisokkal, kiknek mijs tanusagot attunk, szallicczuk be az Vegh hazakban öket, legienek ot vigiazva es keszen, in omnem eventum azont mivelven magunk is.

Tovabba panaszkodnak az korona örzö Urak is, hagi sem magoknak, sem az korona mellet levö magyar gialognak, fizettesek megh nem lehet, ki mindenestül csak attul vagion, hagi nehul ki szedvenes az dikatorok az penzt erettek, be nem szolgaltattijak, nehul pedigh mind ez chak egi esztendőre valo fel vetttest szettek ki es szolgaltattak be, az egesz az utan

harom esztendőül fogva, semmit sem contribualtak, kit nagi czudalva ertettünk Generalis Perceptor Uramtul, mivel azert kesz szolgank orszagostul mindjs ez az keves gialogh, bün es gialazattosis, hogij igh elhagiatattanak, mert amminemü fel vetest az orszagh ö erettek töt, azt annuatim rendelte, nem három vagij negi esztendőre egiszersmind, minthogi avval az summaval egi esztendőrejs nehezen fizethetni megh nekik, nem hogi három negij esztendőre ernek megh velek. Azert pedegh hogi giülles attul fogva nem volt öket nem büntethettjük, s az az uttószi orszagh vegezesejs nem az ö nekik valo fel vettet penzt nezte, hogi egi esztendőre legien csak, hanem az ö Fölsegenek valo dicat. Szerettettel kerem azert kegyemeteket ez arantis, tisztem szerent intemis, hogi a ki megh be nem szolgaltatta volna az koronaörzökert valo penzt, szolgaltassak be minden fogiatkozás nekül mennel hamareb, imperialvan kemeni parancsolattal a perceptoroknak, nem csak annak kiszedeset, hanem az Generalis Perceptor kezehez valo beszolgaltatasatis, mert eddigis ha Generalis Perceptor uram az mi akarattunkbul az nala levő keves dica penzbül nem sustentalta volna öket, ugy hiszem, hogy talam csak egij gialogunk sem maradtott volna ott, melij minemü nagij gialazatunkra let volna orszagostul, megh gondolhattija kegyemetek; Vadnak az dicaban is megh sok hellijen restantijak, ammint ugian azon generalis perceptor Uram panaszolkodik, hogij aztis eligaltassa kegyemetek a hol restantija vagijon, mert bizonnial mondom, hogij ugian jrtozom bele, hogi az mikor elmemben forgattom ezt az mi magunk segedelmere valo idegenségünket, holot ha megh gondolom a dikaban, ammi az közönseges contributiot nezne, atallom ki mondani, menni jut negi esztendő alat egi Jobbági emberre, s mind az altal im annakis megh fogiatkoznak sok hellijeken.

Melto gondolkodni kegyemeteknek arrol is, hogij sok hellijeken sok esztendőktül fogvast, szamot az Varmegyekben az perceptoroktul nem vettek, ki annira ment mar hogi nemellijek azt velik, mint ha ugian szamadassal sem tartoznanak, s nem szolunk mindenrül de nemellijek az menni abusussal szedik az dicat, es holmi egieb felvettesekestis, bün-

tettest, mint fizettest erdemelnek jnkab, kikre minthogy semmi animadversio nintsen, azért czellekesznek ökj's libere mindent, az ki hattalmas nagi neglectus mind magunkra, s mind az közönseges jora nezve. Ezen kivul hol az sok giakor rovas, holmi expeditiokra, Insurrectiokra gratuittus laborra, es egiebb effelere, kikben az perceptorok mindent libere csellekesznek, nagi sok alkalmatlansagokat admittalvan mind azokban, s panaszokodik ugian az szegenij kössegh, hagi megh vesznek affele fel vettett penzt rajtok, de azonban mind az közönseges jo, mind holmi expeditiok, s mind az Vegh hazak szenijvednek. Es noha az nemes orszagh azt vegezte, hagi a minemü grattuittus labort az nemes Varmegyek az Vegh hazakhoz prestalnak, az arant mi attendalliunk az kapitaniokra, de hagi tudnank ele menni benne, ha kegyemetek sem tuggia kinek mit szolgaltattak be az Perceptorok, s mit nem, annival inkab mi nem tudhattiuk, es igh miczoda gondviselest vehetünk ez arant is fel, könnyien megh gondolhattia kegyemetek.

Exigallion azért strictissima ratiot kegyemetek az orzagh Constitutioja szerent, minden perceptoroktul, es ammi abban maga communittasat nezj fordiccza a köz haszonra, ha mi az dikaban restal, administrallyak az Generalis perceptor kezeben, ha penigh az gratuittus labort nezj peracta exactione külgije extractusban azt mi nekünk kegyemetek mindenünnet mit adot akar közpenzül akar egiebbkeppen az gratuittus laborba, hagi ahoz kepest bizonios Commissariussokat boczatvan ki, tehessünk eleget mijs mind hivatalunknak s mind az Articulusnak.

Nagy szomorú szivel halliuk giakortassaggal az hazankban el aradot gonoszszagott is, ki mijat nem volna czuda, ha ennel is Istennek sulliossab kezeit erzenenk magunkon, holot aligh vagion már olij vettek, az kj hazankban feszket nem vert, melliek közül nemellijet ingienczak nem is hallot anni nemzetünk az elöt, kit most nagi szabadsagban czellekesznek, nem tartvan semmj büntetesektül, sem penigh Istentül, mivel penigh giakorlatossaggal czak keves szamu emberek vetkejert is orszagokat szokot Isten megh büntetni, bizonij meltan felhattünk mijs, mert im majd arra juttunk, hagi törveniel sem szabad az gonossagot megh büntetnünk, obvijalni kjvant annak okajert

az nemes orszagh effeleknek is, es kemenij Articullusokattis irt felölle. Azon articullusnak contjnetialija szerent ugi mint sub amissione officij, incze azert s imperallija Vicze Ispannia-nak kegyemetek, mi nevünkkel, hogij ki mennien, tisztinek eleget tegien, s fidelitter peragallia az inquisittiokat, hogi ne czak tisztit el ne veszesse, de lelkeben is kart ne tegyen. Azert pedigh neczak peragallia, hanem jn sede judicijarja Comittatus sub jam prestijto juramento referallija minden szemelijvalogatas nekül, sőt nem czak sub termino judiciorum, hanem etijam sub quavis congregatione be hozvan az jdő tartoz-zek referalni, ugi mind azon altal, hogi az relationak jdejen czak szinten az birak es Assessorok, s jurattussok legienek ben, ugi mint az kik ugian azon dologban es jnquisitioban birak szoktak lenni. Facta autem tali relatione azt in effectum is vigie kegyemetek, oltalmat advan annak az kinek oltalom kell, büntettest az kj büntettest erdemel, egieb arant niilvanvaló büntetteset varhattija kegyemetek magara Istennek mi ugian protestalunk is Vicze Ispan uramek ellen, hogi ha nem procedalnak az orszagh Constitutijoj szerent, mi procedalunk ő kegyemek ellen azon Constitutiok szerent.

Volnanak több egijeb dolgok is, a mellijek minniajunk javat nezik, de azokat most halasztvan, erre megis iterato kerjük kegyemeteket szeretettel, s tisztünk szerent ugyan jntiük is, hogi effectuallija mennel eleb, es mind ezek-rül rescribaljon is minekünk, nem magunk, hanem az kegyemetek es minniajunk megh maradasat nezzük ebben, azonban talán az Ur Isten meghozván ő Fölseget mostani uttjarul, nem fogia keslelni orszagunk giülleset is megh szolgaltatni, akkor kegyemetekkel eggiüt ammint mind jo rendtartasunkra nezve, mind törvéniünkre mind oltalmunkra, es orszagunk vegezese-nek effectuatijojara js jobbat talaluuk azt czelekeggiük, remel-lijünk ammint mi kegyemeteknek megh fogiatkozni nem akarunk, ugi kegyemetek js maga maganak es minekünk js megh nem fogiatkozzjk. Tarcza megh. Isten kegyemeteket jo eges-segben. In Kis Marton die 13. Aprilis. Anno 1634.

Earun. D. Vrarum

Stor et Amicus paramus

P. S. Megh irtuk volt jmmar ez levelünket, ammikor megh

ertenk maga ő Fölsege kegielmes Irasabul, hoga bizonios nagi tekintetre nezve, megh marad Csaszar Urunk it Beczben, hanem csak az kiralit ő Fölseget boczattja az hadak közibe, kit azt js tudtara akarank adnj kegyemeteknek.

P: S: Im csak elsemvegezhettük ez levelünket, hogy bekezd profecijank telni, mert bizonnial hozzak minden felöl az hirt az kemek, hoga Erdelijre megien az török, es elsőbennis Varadot akarja megh szallani, Peter Varaggianal verj az hidat altal, kit ha megh veszen, hihettő, hoga bizonij nem elegszik megh csak azzal. En kegiemeteket megis kerem ugiancum obtestatione, hoga mingiart munkalkoggiek az dologban, es allassa fel az portakrul valo lovasokat es gyalogokat most hertelen. azuttan lassuk mit fogh parancsolnj ő Fölsege.

Comes N. Ezterhasi m. k.

LXXV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor komolyan inti Győr megyét, hogy a részökre toborzott katonaság fizetését küldjék meg a kapitányoknak, kik ezüst marhájokat elzálogosítván, kielégítették őket. Kismarton, ápríl 19. 1634.

Reverendissimi sat. Chudalkozunk, hogij kgtekk egynehani izbenis jrtunk, az katonaknak valo penz félol, mind azon altal nem hogij azt a penzt megh atta volna kglmetek, de leuelünkre chak Választ sem áda. Ezek penigh ugij mint az kapitaniok minket szorgalmaznak az pénzert. Kglmeteket azert szeretettel intiuk, ne halogassa ennek az penznek ki szedeset, ha még h ki nem szetteis (jollehet ugij halliuk, hogij giakorta effele penz privatus embereknél szokot máradni) es adgia megh az kapitanioknak, kik ezüst marhaiokot, az mint magunkis jól tudgiuk, vétettek zálagban, s ugij vettek feöl a penzt, es fizettek megh az katonaknak. Effelekel nem kel jdegenjteni kglmeteknek az vitezlő népet, kikre elegh szüksege vágion szegeni hazanknak. Kgtek ebben egiebet ne chelekedgiek. Tarcha Isten jo egesseghben kglmeteket. In Kis Marton die 19. Aprilis 1634. Earundem D. Vrum

Stor et Amicus
paratissimus
Comes N. Ezterhasi m. k.

LXXVI.

Győr megye ez évi május hó 4-én tartott nagy gyűlésén a királynak levele, mely Bécsben april hó 23-án kelt, felolvasatott, in quo Universitatem istius Comitatus Sua Majestas requirit, ne condescensionem militum jam conductorum et conducendorum moleste ferant.

LXXVII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Győr megyéhez, melyben meghagyja, hogy addig míg a Szapáry testvérek Szalay János sógorukkal ügyökben őt nem értesítik, semmiben meg ne bántsák őket. Kismarton, april 24. 1634.

Rndissimi sat. Iterato es ugian serjeis requiraltuk volt kglmeteket Czapari Andras es Mihalj Uramek dolgaban, melj Szalay Janos Urammal controvertaltatik, hogy annak a Causanak mi voltarol informalt volna bennünkeöt kglmetek, chudalkozunk mind azon által, hogy sem egy sem mas levelünkre, az informatiot megh nem chelekede, seöt elsőben, ugy mint dje 2. Septembr. anni praeteriti, az mint levelünkre valo exhibjtabol ki téczik, az akkor jüuendö congregatjora halasztotta a választ, s — azután mjdon in generalj congregatione leuelünk exhibealtatot volna, ujonnan kglmetek azt deliberalta, hogy kin uadnak az regalisok, azert nulla de hoc negotio posset fieri disputatio. Melj kglmetek deliberatiója az mint jrank chudasnak téczik nekünk, mert mi jt disputatiot vagy deliberatiot nem kiuantunk, hanem informatiot, az ki non obstante eo, hogy kin voltanak az ő Fölsege regalissi publicalua, ugian megh lehetet volna s meghis kellett volna lennj, mert ez oly dologh, az ki nem processussal valo törvenj, vagy azonkiuelis valami törveni tétel, de olj az kit minekünk ugian szüksegeskeppen ertenünk es tudnunk is kell, s bizonyos is, hogyha az joszag, az kiröl a kérdés uagion, nem az kglmetek jurisdictionjaban, hanem Komarom Varmegieben vágion, semmi törvent, s — annieval inkab semmi executiót

nemis téhetet abban kglmetek s-nemis tehet. Azért mostis szeretettel jntiük kglmeteket s tisztünk szerent hadgiukis, hogij mingiart sine dilatione ulla, informalljon az dologhrol uoltakeppen, hogij michoda hel az, a kiben az Controuersia vágion, s-mellik Varmegiehez, Comaromihoz e vagy Giőrihez valo, jnterim hogij Czaparj Vramekot semmiben megh ne bancha kglmetek s-az ellenek valo, adjudicatat vagij tör-uent semmi uttal neis exponallja, serjo, s-tisztünk szerent hadgiuk kglmeteknek, intuen méghis kglmeteket ebben külömbet ne chelekedgiek. Tarcha Isten jo egesseghben kglmeteket. Datum in *Kismarton* die 24. Aprilis. 1634.

Earundem D. Vrar.

Stor et Amicus

paratissimus.

Comes N. Ezterhasy m. k.

LXXVIII.

*Gróf Eszterházy Miklós nádor írja Győr megyének, hogy Lengyel Boldizsár a király számára egy ezred lovast toborzani szándékozván, meghagyja, miszerint sem őt, sem embe-
reit e munkában ne akadályozzák, s az összetoborzottaknak né-
hány napi szállásáról s élelméről gondoskodjanak. Kismar-
ton, május 2. 1634.*

Reverendissimi sat. Salutem sat. Lengijel Boldjsar Urammal fogadttat az mi kglmes Urunk ő Fölsege bizonios szamu Magyar hadat, kirül patens levellettis advan ő Fölsege Lengiel Uramnak, ad partemys irt magan valo patens levelettjs, ugi hiszük kglmeteknek ő Fölsege, parancholván kglmessen minekünk js amellet, hoki azon Magyar had fogadásban, a kinek ezer lovasnak kellene lenni, minden assistentia-val legiünk ő kglmének, requiralvan s intvenis kglmeteket, hoki az hova kapitanijt es Hadnagijt fogia boczátanj Lengiel Vram, affele vitezlő nep keressésében es fogadásában, ha kik az kglmetek Varmegiejben alaja akarnak az ő fölsege nala vagij emberjnél levő zászloja ala mennij akadekot ne tegien abban, az migh valamennin giülhetnek szenijveggie bekevel-

is őket. Kglmeteket annak okajert szeretettel kerjük s intiükis, sőt ugi paranczolvan ő Fölsege, ugian haggiukkjs ő Fölsege után kglmetekk, ha melij Hadnagiat vagij Kapitányát Lengiel Vram az ő Fölsege patensevel, es ez mj leve-lunkel, az kglmetek Varmegieieben küldj, ne csak admittallija, de az katona fogadasban semmj uton ne jmpedjallija, sőt mint hogi eginéhany napj quartjrozassal kel annak megh lennj, kglmetek Vicze Ispan Uram által rendellijen bizonios Com-missarjust eleikben, a kj mind végigh velek legijen s mennel takarekosban es károk nélkwl az szegenij Embereknek, fő-keppen hogi feletteb valo abrak es bor adassra ne kenszerit-tessék az szegenij Embereket, sem uij sem o nem igen leven mar mindenüt, igen szorgalmatossan vigiazzon, s - azokjs az Commissariustul függőnek, es az ő rendeleséhez tarczák magokat, ammigh az kglmetek Varmegiejeiben lesznek, megh leven egiéb arantjs paranczolva, mind Lengiel Boldisar Vramnak maganak, s - mind utanna valojnak, hogijjo discip-linaban tarczák az melij vitezlő nepet fogadnak. Isten tarcza megh kglmeteket. In *Kismarton* die 2. May Anno 1634.

Earundem D. Vrum.

Stor amicus

paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

P. S. Rea uigiázzanak arrajs az kglmetek Commissari-
usi, hogi azon fogadando uitezleő nép, szep chendesen legien,
s — egi helibe sokat ne is kessenek, s ne terheliék az
szegenj embereket.

E levél május hó 4-kén tartott nagy gyűlésen felolvas-
tatván, határozottatott : hogy a toborzást nem gátolják, de szál-
lást nem adnak három okból: először, mivel a megyébe,
úgy is van várőrség; másodsor, mivel ezen őrségbelieknek
legelőt kell adni; harmadszor, mivel a részletes felkelés tel-
jesítésére e megyének lovasokat kell toborzani, s azokat
tartani is.

LXXIX.

Gróf Eszterházy Miklós nádor inti Győr megyét, hogy elégítse ki Örsi Zsigmond kapitányt, ki a megye helyett szolgáló vitézlő nép egy havi zsoldját maga pénzéből kifizette. H e f f l a n június 8. 1634.

Rnmi. sat. Elweottwk az kglmetek leuelét, meliben menti magát az katonak fizetese dolgából, s- elégnek uéli az mit imár adott az maga részereöl. Megh bochássa kglmetek, de nem értiwk mire ualo legien az, hogij minekwnk kwld laistru-mot feleöle, hol es menij porta restalion, a meliekteöl nem exigáltak azon katonakért ualo penzt, mert miért nem szették ki Szolgabirák Urajmék, ha communi consensu el limitáltak egiszter s - feluetették. Ne tegjen minket kglmetek executorrá ha lehet mert faidalmossabb leszen tudom én nemelieknek. Neis igrne kglmetek, ha az után megh nem akaria adni, mert a kglmetekassecuratioára mi kapitaniokat rendeluen bizonios limitált fizetesre conducaltattunk katonakat az keözeönséges szolgálatra, s - azok megh kívánuán fizetéseket, a mikor el kellett bochátani eöket, nem uolt mit tenni az Kapitan-nak, hanem bizvan azon keglmeteknél leveö restantiahoz, ezwst miet atta zalogba két szaz forintba, meliet magunk tudunk nijlván hogi Keöszegen vagion, s - aval az penzel contentalta eöket, mert egyebarant michoda balgatag ember feökeppen szegeni legenj adná ki a magáét, s vesztegetne el. A mi az szemelieket illetijs, a ki maga szolgált nem tartozik vele, de egiebek a kik egiczter igrtek keözeönségesen uégez-vén feleölle igenis adgiák meg. A mint tudgiuk is nijlván hogi ez után sem hadnák az Exactor Uraimek ha mi remmittal-nánkis, hanem kiszednék, s - magok szwksegere forditanák, a mint egiczter chelekettek sokan. Mégis intiwk azért szere-tettel kglmeteket, ne tegien már ebben difficultast, hanem exigaltuan azt is, az restantiát contentalia Örsi Sigmond Ura-mot, had válthassa ki zaloghiát, ne disgustaliuk se eotet se más szolgát uéle, ne jariunk ugi mint Deszpot, a ki alkalmatlan tenacitassal megh keduetlenituen vitezit, a mikor niakába

jeot az szeökség, mind ellhették es nem szolgaltak neki, s orszagat uesttette el érette. Tarcha megh Isten kglmeteket io egessegben. In *Hefflan*, die 8. Juny. 1634.

Earundem D : Vrum

Stor et amicus

paratiss.

Comes N. Ezterhasi m. k.
de Galantha.

LXXX.

II. Ferdinánd király megparancsolja Győr megyének, hogy minden a zsitvatoroki béke után a török által okozott károk, rabfogdosások, faluk hódolása és jobbágyok terhelése-féle eseményt feljegyezvén, követei által a királyi biztosoknak küldjék meg. B é c s, július 20. 1634.

Ferdinandus II. etc.

Reverende etc. Confectis ijs quae orator noster in Porta Ottomanica expedienda et peragenda acceperat, iamque post regressum Budae constituto restat ut negotium Commissionis ratione locorum deditiorum in limitaneis Regni partibus differentiarumque ex insolentijs et injuriis per Turcas irrogatis enatarum, ut dirimatur et terminetur. Quae quidem Commissio propediem inchoari debebit in loco ad hoc deputato Comaromij nimirum. Proinde requiritur ut *post tractatum Sytvatorokiensem de injuriis, damnis illatis, hominibus caesis, in captivitate abductis, pagos de novo ad deditionem coegissent, aut alijs nocumentis et damnificationibus etiam si in censuum et vectigalium impositionibus praeter solitum colonos aggravassent, diligentem inquisitionem et consignationem faciatis, illudque per homines talium peritiam habentes e medio vestri Commissarijs nostris transmittatis*, qui etiam ad exitum usque commissionis ipsis Commissariis nostris adhabitari debebunt, uti pro requisito sicubi consilio aut assistentia eorum opus haberetur de incidentibus negotijs informationem capere valeant. Interim vero districte praecipendum Comitatusibus ut quiete degant, caveantque ne aliqua ratione occasionem Turcis dedisse videantur incursatione aut aliter qualitercunque ut merito querulari

possint aut Commissionis cursui negotium facessere viderentur. Gratia nostra in reliquo vobis propensi manentes. *Datum in civitate nostra Vienna, die 20 mensis Julij. Anno Domini 1634.*

Ferdinandus m. p.

Stephanus Sennyey

Eppus Jauriensis m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

LXXXI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Győr megyéhez, melyben ajánlja a másolatban levele mellé csatolt királyi parancsnak telyesítését hogy t. i. a hazatérő két fél követei se élés, se fogat dolgában meg ne fogyatkozzanak. Lakompak, augustus 17. 1634.

Rndissimi sat. Mit paranchollion kegyelmessen ö Felsege, im az eő fölsege parancholattianak massat includaltuk kegijelmeteknek, kiböl megh erti. Azert kegijelmetek minden kesedelem nelkül tegien olj dispositiot, hogij az eő Felsege parancholattianak megh ne fogiatkozzeck. Tarcha Isten jo egessegben kegijelmeteket. In L a k o m p a k 17. Augusti 1634.

Earundem D. Vrar.

Stor et Amicus

paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

A cím alatt ez áll írva: „Commendantur dno Vicecomiti Comitatus Mosonien: ut transmittantur quam citissime.

„E levélhez van mellékelve egy következőleg hangzó másolat: Ferdinandus II etc. Splis ac magnifice etc. *Posteaquam et valedicentem Legatum Ottomanicum intra paucorum dierum spatium hinc dimissuri sumus, et simul Orator noster ex Porta reversus, jamque Budae manens, huc adventurus est, Commissariumque pro utraque functione tam in deducendo Turcico Legatoquam vero nostro reducendo, fidelem nostrum Magcum Wolphangum Georgium a Pettingh Camerarium et Deputatum Colonnellum meum destinavimus; ne in praefatis conductionibus uterque Legatorum cum Comitativa et febus ipsorum defectum difficulta-*

tem, remoramque et impedimentum aliquod, in subvectione eorundem, administrationeque et convectione victualium omnis generis ferant, ob quod querelae, molestationes et gravamina ipsi causari possint; Tametsi nos quoque per patentes litteras nostras Regnicolas in locis transituum et viciniarum commorantes requisiverimus, attamen ut peculiaribus monitorijs per fidelitatem Vestram quoque Comitatus ac loca, per quae profectio continuanda erit, requirantur expediens omnino reputamus, quod ut praestare non omittant, serio et diligenter eos adhort praestandumque inducere non omittatis, clement sq. in reliquo gratia etc.. Datum in Civitate nostra *Vienna*, die *9. Augusti*, Anno *1634*.

Ferdinandus m.p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

LXXXII.

Báró Petting F. Gy. követ kísérelő biztos levele Győr megyéhez, melyben tudtokra adja, hogy Puchaim gróf követ augustus 24-e estvéjére Komáromba érkezend; ugyan azért Győrött száz szekeret tartsanak készen, hogy minden halladék nélkül tovább mehessen. Komáromi hely-örségből august. 23. 1634.

Reuerendissime sat. Nagyságtokat és kegyelmeteket akaram ez levelemmel certifikálnij, miuel Orator Uram immár onnét alól utban indula és minden órában váriuk, kiuáltképpen hólnap estuere minden bizonnijal hogy itt lészen. Hogij azért semmi tartóztatások és fogijatkozások ne legijen, nagyságtok és kegyelmetek száz szekérel készen vártassa eöket hogij Gijeörré érkezuén minden halladék nélkül menten mehessenek feöl, mitis Csaszar Urunk eö feölsége patensébeöl nagtok és kglmetek beövebben meghérth, kit im in specie Nagtokhoz és kglmetekhez kültem. Ezzel Nagtokat és kglmeteket Istennek kegyelmes gond uiselése alá aiánlom. Datum *in praesidio Comaroniensi*. die *23. Aug.* Anno *1634*.

Rdmae, Rdrum, Splium, Magcar, Gener.

ac Egr Dnum Vrum

Amicus et Stor beneuolus

W. Geo: Petting Frh. m. p.

LXXXIII.

Győr megyének 1634-ik october hó 21-én tartott nagy gyűlésén felolvastatott a király levele, melyben a Sopronban november 30-án kezdődő országgyűlésre a megyét meghívja. (Győr m. jegyzőkönyvéből.)

LXXXIV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor Valticher Márk és Szapáry Endrénének Alsó Böny, Győr-, Bábolna és Kajánd Komárom megyei-pusztákat adományozza. 1635. január 31. (Eredetije a gróf Szapáryak mura-szombati levéltárában S. Nro. 17.)

LXXXV.

A Pozsonyi királyi magyar kamara levele Győr megyéhez, melyben adószedő kinevezését sürgeti, s azt eskü-letétel és utasítás nyerése végett felküldetni kéri. Pozsony martius 22. 1635.

Reuerendissime, Magci, Generosi, Nobiles, et Egregij Domini, Amici nobis obseruandissimi. Seruitiorum nrorum paratissimam. Commendationem. Quamuis quidem non dubitemus, Rrndmam, Magcas, Grosas, Nobiles ac Egregias Dnes Vras curae habituras, quatenus juxta continentias Articulorum, nuperime Sopronij sancitorum, pro Contributionibus Regni Dicators debito modo, uigoreque praemissorum Statutorum designentur, et denominentur. In tempore tamen Easdem hisce necessario requirendas duximus, ut, subinde tales designatas personas, pro Iuramenti depositione, et Instructione decenti capienda, velint ad hanc Suae mattis Cameram, tempestiue submittendas, pro praesenti Congregatione Earundem decernere, eatenusque connumerationem portarum fieri maturare, ac simul Regesta nobis transmittere. Uti, Easdem ita facturas optime confidimus. Quas, in reliquo diu feliciter ualere cupimus. *Pozsonij 22. Martij 1635.*

N: Sacrae Casareae Regiaeque Mattis Camerae
Hungaricae Praefectus et Consiliarij.

Az első nagy, tojásdad alakú pecsét körirata: Comes Pavlv. Palfy. De. Erdeod Perpet. a. Detrekeo.

A többi négy, kisdud tojásdad alakú gyűrű pecsétek :

2. Körirata : „Georgivs. Zombathely.“

3. Körirata : „Caspar. Ordodi.“

4. Körirata : „Em. Berczeni. Eqves. SS. Sepulc.“

5. Körirata : „Joannes Thörös.“

LXXXVI.

Az 1635 évi május 18-án tartott Győr megyei nagy gyűlésen gróf Eszterházy Miklós nádor levele felolvastatott, melyben a koronaörök fizetését megküldeni parancsolja. (Győr m. jegyzőkönyvéből.)

LXXXVII.

II. Ferdinánd király meghagyja Győr megyének, hogy a múlt soproni országgyűlés végezte Végök számárai pénz és élelmi adó beszédésének ideje elközelgetvén, ennek végrehajtása tekintetében adószedőt választva, azt eskü-letétel végett a kamarához felküldjék, s így hivatalában megerősítve, a kamarai tanácsosokkal egyetértőleg hozzáfoghasson az adó kivetése- és beszédéséhez.

Bécs, május 18. 1635.

Ferdinandus II. etc. Reuerende etc. Tametsi non dubitemus Fidelitates vestras quam optime perspectum habere, quoniam pacto cum fidelibus nostris universis Statibus et Ordinibus, in nouissima generali Regni Dieta, per nos indicta, atque in civitate nostra Soproniensi celebrata, inter alia publica Regni ad conservationem ejusdem pertinentia atque requisita negotia, etiam *de Confiniorum statu et necessitatibus* pro temporis moderni conditione ac oportunitate, sancitis superinde articulis decretum fuerit, tam nimirum quoad *pecuniariam contributionem in rationem commodioris exolutionis Confiniariorum, annonariaeque provisionis constituendae*. Et quia appropinquante termino, quo juxta constitutiones Regni Dica ad praescriptum tempus administrari deberet et instantis temporis ratio et Regni publica necessitas requirit, ut ea quae

ad contributionem ejusmodi rite peragendam pertinerent, quanto citius executioni demandarentur. Quocirca fidelitates vestras clementer requirendas esse duximus, serio et firmiter mandantes, quatenus juxta praedictarum novissimarum constitutionum Articulos, Dicatores de medio istius quoque Comitatus personas nimirum ex potiore nobilitate et possessionatas confestim deligere, pro juramenti de more et consuetudine depositione, instructioneque capienda praesentare, eaque singula quae ratione connumerationis portarum, administrationisque contributionum (accepta de loco, tempore, modoque tam pecuniariae contributionis administratione, quam subsidii annuarij subuectione a fidelibus nostris Camerae nostrae Hungaricae officialibus et administris neecessaria limitatione et dispositione eidem per nos iniuncta) requirentur, ad peragendum exequendumque rite et absque mora defectuque quam primum ut executioni demandent per fidelitates vestras ipsis Dicatoribus imponendum ordinandumque erit. A quibus etiam Camerae nostrae hungaricae officialibus et administratoribus sufficientes expeditorias de administratis et perceptis, ipsi Dicatores accepturi sunt. Gratia etc. Datum in Civitate nostra Vienna die 18. mensis Maij Anno Dni 1635.

Ferdinandus m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

LXXXVIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Győr megyéhez, melyben írja, hogy mivel Isten csendességet adott hazánkban, s így nyolczados törvényszékek tartathatnak, addig halaszsa Szeghi Kata ügyét Csillinger János ellen. K i s m a r t o n, augustus 30. 1635.

Salutem sat. Szeghi Kata aszony Opaka Giörgine requiráluan bennónket jelente, hofi az minemó Causaja volt neki Csillinger Janos ellen, az Prokatoranak valami rendetlen feleletti miat, in Transmissione, arra, ez el mult orszag giúléseben sok instantiairais Personalis uram, nem akart volna, az szokás szerent Rejectat vetni, s- per hoc, hofi annelkül reportaltatot, kegték azt in rem adjudicatam transiisse causallia, es

azaránt Executiois akarna tenni. Mint hogi azert, tudhattia azt kegtékis, hogi ez *el mult giulesben, mus teób kózónseges jot nezó dolgok tractalasa miat, affelek revisioja nem lehetet, s- atul foguast penigh, sem Octava sem juris Extraordinar. revisiones nem voltanak*; Akarank kegdet ez levelónk által requiralnunk, keruen, hogi ne praecipítálna, vagi kivanna, executioban veni azon dolgot, nem léven alkalmatossagh az mint irank, az Transmissiok revisiojaban, sem ez el mult giulesben, sem penigh azutan, *hanem mivel, Isten czendesseget advan hazankban, az Octava megh szolgáltatatik*, akkorra differallia kegtékis azon Transmissionak revisiojat, melliet be aduan akkor az eó felsege birai, revidealni, s- ruminalni foghják, kihez hogi kgték alkalmaztassa az dolghát, non obstante eo, (hogi nem ennek negligentiaia, hanem másoknál teót instantiaja megh nem halgatasa miat, negligaltatot az Rejecta) kivantatik. Isten tarcza megh kegket io egesseghben. In *Kis Marton*: 30. Aug. 1635.

Earund. D. Vrar.

Stor et amicus parvus
Comes N. Ezterhasi m. k.

LXXXIX.

Gróf Eszterházy Miklós nádor Nagy-megyer városát (oppidum) Izsap helységét és Keszi pusztáját Komárom megyében Szapáry András- és neje Csat Annának elzálogítja. 1636. (A gróf Szapáryak mura-szombati levéltárában. Z. Nr. 30.

XC.

II. Ferdinánd király tudtára adju Győr meggének, hogy az elhalt Kis Sennyei Sennyey István győri püspök s örökös főispán, királyi korlátnok és tanácsos helyébe Draskovits Györgyváczi püspök s királyi tanácsost nevezi ki, az e hivattalal együttjáró örökös főispánsággal is felruházván őt; — meghagyván, miszerint eskü letétele után, elismerjék. Bécs január 15. 1636.

Ferdinandus II-dus etc. Magnifici etc. Posteaquam decedente ex hac vita fideli nostro Reverendo condam Stepha-

no Sennyey de Kis Sennye Episcopo Jauriensi, locique ejusdem Comite perpetuo, Aulae nostrae Cancellario, et Consiliario nostro, praedictum Episcopatum fideli nostro Reverendo Georgio Draskovith Episcopo Vaciensi et Consiliario nostro benigne contulerimus: eidemque Episcopo consequenter etiam munia et requisita officii Supremi Comitatus istius Comitatus Iauriensis incumbunt; nos quoque de lege et consuetudine facta superinde apud fidelitates vestras publicatione, vos clementer requirimus, volentes et mandantes, quatenus praememoratum Georgium Draskovith, iam Episcopum Jauriensem, simul etiam pro legitimo et indubitato Supremo Comite, recepto ab eodem secundum ritum et usitatum Comitatus morem juramento, agnoscere, tenere, et observare, atque in omnibus ijs, quae dictum officium dictaret atque exposceret, ipseque Comes ex requisito ejusmodi Supremi Comitatus munere atque functione dispositurus, ordinaturusque esset, absque aliqua difficultate in bonum publicum praedicti Comitatus, vosmet accommodare velitis et debeatis. Quibus nos in reliquo gratia etc. Datum etc. Viennae die 15. mensis Januarij Ao. dni 1636.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Wesprimiensis m. p.

Laurentius *Ferenczffy* m. p.

A levél külczíme alatt ez áll írva: „Ao 1636. 8. die mensis Februarij praesentes suae Majestatis literae humiliter acceptae et perlectae sunt, et juxta commissionem Suae Majestatis benignam praestito per D. Supr. Comitem juramento, unanimiter et alacriter acceptus est.“

A főispáni ez alkalommal mondott esküt közlöm Győr megye jegyzőkönyvéből, már csak azért is, mivel némileg elüt az újabbkoritól és rövidebb, (lásd ifj. Palugyay Imre: „Megyerendszer hajdan és most“ ezimű munkája II. köt. 30—31-dik lapján).

„Ego N. Episcopus Jauriensis, et Comitatus eiusdem Supremus Comes, juro per Deum vnum, et gloriosam Deum genitricem Virginem Mariam, ac per omnes Sanctos et Electos Deum, quod cum Sacra C. et R. Mattas Dominus meus Clementissimus me in Supremum Comitem istius Comitatus

Jauriensis, nominare ac eligere dignata sit, a modo in posterum omnibus et singulis (juxta officium Supremi Comitatus) coram me causantibus absque cuiusvis personae, divitis scilicet et pauperis acceptione, prece, premio, fauore, amore et odio postpositis et remotis, prout secundum Deum et ejus justitiam faciendam cognovero, justum et verum judicium, ac eius eandem similemque instan. executionem faciam, imo in omnibus ad praedictum Officium meum veluti Supremi Comitatus hujus Comitatus Jaur. pertinentibus fideliter procedam. Sic me Deus adiuuet, Beata Virgo, ac omnes Sancti et electi Dei.“

Győr megyének III. számú, az 1617-ik évtől 1650-ik évig terjedő jegyzőkönyvéből.

CI.

II. Ferdinánd király tudatja Győr megyével, hogy gróf Eszterházy Miklóst Magyarhon nádorát bízta meg a jelen hadi készültek viselésével; meghagyja továbbá, miszerint parancsainak engedelmeskedjenek. Bécs, május 7. 1636.

Ferdinandus II.-dus etc. Rnde etc. Pro moderna expeditione bellica, cum suis requisitis et apparatus rite adornanda, certam Commissionem vobis nomine nostro referendam, fideli nostro nobis sincere dilecto Spectabili ac Magnifico Comiti Nicolao Eszterhasy de Galantha Regni nostri Hungariae Palatino etc. detulimus. Quam quidem Commissionem et insinuationem, ubi ex eodem Regni Palatino intellexeritis, fidelitatem vestram clementer hortamur, vobisque harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus pro bono publico in effectuando eodem negotio, ea qua par est diligentia, et fidelitatis obsequio cooperare velitis et debeatis, quo per eundem Palatinum insinuanda intentio debitum progressum quantocius habere possit. In reliquo etc. Datum — Viennae die 7. mensis Maij. anno dni 1636. — Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Wesprimiensis. m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

CII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor ajánlja Győr megyének II. Ferdinánd király kívánságának teljesítését, melyet másolatban e levele mellé csatol. E levélben felkéri a nádot, hogy a közeli megyékből igyekezzék 1500 gyalog zsoldost toborztatni, kik 6. forint hópénzt húznak, s a birodalomba indítandó tábori eszközök és szekerek fődözésére fognának alkalmaztatni. Nagy Hefflan, május 11. 1638.

Rnmi sat. Salutem sat. Nyilván vagion kegyelmeteknél menj számlálhatatlan sokféle distractiój leottek legien immár regteol fogva a mi kegyelmes Urunknak eo Felségének s — feoekppen most utoliára, mint egi ex conducto nagibbakk, hoga sem mint mi chak exaggeralni tudnonk is, meliekben ualo munkai, keoltségi es fáradozási eo felségének, hoga Isten után io uégre hozhassa minden országit es prouinciajtis nézik ugian, de kiualtkeppen ez mi szegéni hazánk es nemzetwnk jauát illetik, mert mi leven nemcsak az szomszéd országoknak, hanem az egész keresztianségnek is mint egi bástiái, es celul uetett tárgia az természet szerint ualo ellenségnek, seot in uisceribus patriae kelleuén szenuednwnk mindenfeol őket touáb es egészen ualo megh maradásunk, az eo Felsege ot fen ualo io szerencsejetéol fiog. Mindezekbenis penig, mi teolionk eo Felsege semmj segedelmet in communi soha nem kiuánt, seot inkább a menjere lehetet ide is fordítani igiekezet kegyelmes conduiselet es oltalmat, a mint mostis nem keues summa penzét rendelte eo Felsege szegéni végházaink fizetésere, hoga tauolleteben eo Felsegenek, nagibb securitasban lehessiönk azoknak rendben való hagiásáual. Hanem most her-telen kelleuén holmi tábori ezkeozeokkal es feles szekerekkel indulni eo Felsegenek az iffiu királjnak s — magának is Chaszár Urnak az Electoralis Gieolésre valami paraszt szekerek mellé való gyalogok feleol minket talált megh eo Felsege es mi általunk kegyelmeteket. Ezt is penig nem az magunk keoltségen kiuánnja eo Felsege, hanem oli fizetést adat nekik, a meli szokatlan, es érdemek főleott vagion affele gyalogoknak, ha-

nem, hofi hamaréb voltáert mijs concurráliunk az megh fogadásokban, azért requiralt eő Felsége bennwnket, ki feleol mit parancsolion eo Felsege minekiönk im az mássat includaltuk kegyelmeteknek, s — az szerint megh kwldeottwk az eo Felsége kegyelmeteknek szolo levelétis.

Mijs azért szeretettel kérjwk s — intiwkis kegyelmeteket, hofi ez kis dologbol igiekezzék kedueskedni eo Felsegenek, kiben michoda modot fog kegyelmetek tartani, ha porta számra imponaljaje, vagi penig falunként menij gialogot adgianak, az a kegyelmetek io akarattia, chakhofi bizon dolog, semmi késedelmet es haladékot nem szenvedne az wdő. Mj patenseket is attunk ki némeli Vaidaknak, hofi munkalodgianak az gialog szerzésben, s — ha kiket mind azok fogadnak az kegyelmetek Varmegiejében mind penig a kiket maga szedtet eosze kegyelmetek rendelien bizonios helt nekik, az hol eosze giwljenek s — mingiárást az eo Felsége kegyelmes intimatioja szerint fizetéseket megadgiák és meg is indittiák eeket. Kiről hofi kegyelmetek mindiarast rescribation is minekiönk, kérjwk hofi mijs tudhassunk mit irnj eo Felsegenek ezen dologrol. Tarcha megh Isten kegyelmeteket io egessegeben. In *Nagy Hefflan* 11. Maij 1636.

Earun. D. Vrum

Stor et amicus

paratiss.

Comes N. Ezterhasi m. k.

Ezen levél mellé csatolt másolat így hangzik :

Ferdinandus etc. Spectabilis etc. Siquidem pro moderna expeditione bellica, inter caetera apparatus requisita, circa impedimentorum castrensiurn vecturas, certis quoque mercenarijs, ad numerum mille quingentorum hominum indigemus, quorum conductionem facilitare volentes, ne tempore excluderemur fidelitati vestrae deferendam duximus, quo apud Comitatus propinquiores, facta per vos, penes literas nostras Credentiales (quas cum praesentibus accepturi estis) insinuatione, eorundem mercenariorum conductio et praesentatio, mature progressum habere queat. Ijdem porro mercenarij menstruatim pro ipsorum stipendiis, singuli singulos 6 florenos, certo

et infallibiliter habituri sunt, et ita quidem, ut pro primo mense, singulis illorum confestim anticipato 6 floreni solventur et numerabuntur, ut exinde rebus suis, reique domesticae subvenire valeant, successivis ex post vicibus, usque ad tertium mensem, complete 6 florenorum stipendium certo certius accepturi sunt. Elapso autem trium mensium spatio, si qui mercenariorum ulterius in castris manere nollent vel non possent, ij liberum semper securumque regressum penes Serenissimi Regis, filij nostri charissimi salvi passus literas habituri sunt. Eisdem autem congregaturis mercenarijs, per fidelitatem vestram locus quoque designandus erit. In reliquo etc. Datum — *Viennae* die 7. mensis Maij A. 1636.

Ferdinandus m. p.

XCIII.

II. Ferdinánd király tudtára adja Győr meggének, hogy Felső-Vadászi Rákóczy Pál országbíró elhalván, e tisztet homonnai gróf Drugeth János ungi örökös és Zemplén megyék főispánja, Felső-Magyarhon generalis kapitánya, kir. kamarás es tanácsosára ruházta. Linczi várbán június 20. 1636.

Ferdinandus II-dus etc. Rnde etc. Siquidem nos fidelem nostrum, nobis dilectum Spectabilem ac Magnificum Comitem Joannem Drugeth de Homonna, perpetuum de Ung, ac Comitatus Zempliniensis Supremum Comitem, Partium Regni nostri Hungariae superiorum Generalem Capitaneum Camerarium et Consiliarum nostrum, progenitorum suorum claris et commendabilibus meritis et servitijs, in emolumentum Regni publicum, superioribus temporibus, praedecessoribus nostris bonae reminiscentiae, Regibus Hungariae, nostrae quoque Majestati, pace belloque fideliter et constanter exhibitorum ac declaratorum, inducti: eximijs praeterea animi dotibus, quibus ipsum Comitem praedictum, etiam propria experientia, ornatum esse, functionibusque et munijs hactenus sibi concreditus, laudabiliter ac sufficienter praefuisse, perspectum habuerimus, moti, officium et honorem Judicis Curiae, quod per mortem et decessum fidelis nostri, quondam Spectabilis ac Magnifici Comitis Pauli Rakoczi de Felső Vadasz etc. non ita pridem

defuncti, vacare contigit, contulerimus; id ipsum vobis innotescere, et per praesentes significare volumus, quo in emergentibus negotijs et causis vestris, ad ipsum recursum vestrum habere valeatis. Quocirca fidelitatem vestram clementer hortamur, vobisque et vestrum singulis committimus et mandamus ut dictum Joannem Homonnay, pro vero et legitimo Judice Curiae nostrae Regiae in Hungaria tenere, habere et recognoscere, debitum ei honorem deferre, iudicio et Judicatu illius astare, in omnibus denique licitis et consuetis rebus, Jurisdictioni illius parere velitis et debeatis. Executuri etc. Datum *in arce nostra Lincz*, die 20 mensis Junij A. D. 1636-to.

Ferdinndus m. p.

Georgius Lippay,
Eppus Wesprimiensis m. p.
Laurentius Ferenczffy m. p.

XCIV.

A pozsonyi királyi magyar kamara sürgeti Győr megyét az ez évi keresztelő Szent János napjára megadni kellett s a múlt évről is egészen be nem fizetett adó beküldésére. Pozsony július 5-én 1636.

Rndissimi etc. Servitiorum etc. Elapso jam Termino administrationis, praesentationisque Dicae pro anno praesenti, festo nimirum beati Joannis Baptistae, siquidem Sua Mattas Sactma eandem Contributionem pro noviter conducendo et passim in confinia collocando milite, juxta praescriptum articuli, ipsamet quoque sollicite et benigne adurgere dignetur, publicaeque necessitates omnino id ipsum quoque requirant.

Proinde etc. Dominationes Vras hisce requirimus, rogamusque diligenter, quatenus non exspectato ulteriori benigno SuaeMattis mandato, eam in medio Comitatus hujus ordinationem facere velint, quatenus praescripta contributio, per Dictatorem Comitatus hujus quantocius exigeretur et ad perceptorium Camerae hujus sine defectu et dilatione administraretur. Quod quidem etc. Dnes V. non dubitamus, vel respectu etiam publici boni ultro facturas esse.

Siquidem vero dicator hujus Comitatus, Contributionem quoque anni praeteriti etiam per integrum anni spatium necdum integre praesentaverit etc. Dnes Vras in eo quoque sedulo requirendas habuimus, velint ipsum Dicatorem admonere serio, quatenus restantiam, quae adhuc juxta Regestum penes ipsum haeret, quantocius praesentare debeat, alioquin si quid damni hinc Constitutioni Regnicolarum emergeret, nonnisi ipsi imputandum et adscribendum foret. Easdem in reliquo etc. *Posonij*, die 5 Julij. 1636.

N. S. C. ac R. Mattis Camerae
Hungariae Praefectus et Consiliarij.

XCV.

II. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben a Dunán innen és túli megyéket Lukács nyolczadára meghívja a Pozsonyban tartandó nyolczados törvényszékre. Linczi várában július 16. 1636.

Ferdinandus Secundus etc. Reuerende etc. Cum legitima Juris et Justitiae administratio, quemadmodum Reipublicae utilis et necessaria, ita etiam DEO ipsi grata et accepta esse dignoscatur : Atque vetustarum publicarum Regni Constitutionum, quam etiam vigore nouissimarum Regni Conclusionum, Judicia Octaualia statis suis temporibus cursum suum habere jubentur ; Hinc pro pia et paterna nostra, qua erga fideles Regnicolas nostros ducimur cura et sollicitudine, eisdem, in Comitibus scilicet cis et vltra Danubianis degentibus (quorum universae lites et differentiae post cladem Mohachiensem, in Judicijs Octaualibus Posonij celebrandis discuti et definiri solent) generalia Judicia ad Octauam festi beati Lucae Euangelistae, Anno praesenti sexcentesimo trigesimo sexto supra millesimum in praefatam ciuitatem nostram Posoniensem, de more et consuetudine iam antiquitus recepto, indicenda et celebranda decreuimus. Quod ipsum Vobis per praesentes intimandam et promulgandum duximus, quo ipsi causantes, in hoc quoque Comitatu vestro existentes, causis, litibus et praetensionibus suis attendere, matureque sibimet

ipsis prospicere et providere possint atque valeant. In reliquo Vobis universis et singulis gratia et clementia nostra benigne propensi manemus. Datum in Arce nostra Linz Austriae superioris, die 16-ta Mensis Julij, Anno Domini 1636.

Ferdinandus m.p.

Georgius Lippay
Eppus Wesprimiensis m. p.
Laurentius Ferenczffy m. p.

XCVI.

A pozsonyi kamara sürgeti Győr megyét a tavali és idei adó megküldése iránt, hogy a nádor által a Végek számára toborzandó vitézlő rendet fizetni lehessen. Pozsony, augustus 10. 1636.

Reverendme etc. Servitorum etc. Denuo sua Sacrama C.R. q. Mattas Dnus noster clementissimus speciali mandato benigne praecipit nobis, ut siquidem Illmus Dominus Comes Palatinus conductionem novorum militum in Confinijs passim collocandorum de facto incipiendam et continuandam in mandatis haberet, suae Dnaoni Illrmae pecunias ad hoc necessarias ex proventibus Dicae depromptas sine defectu subministremus. Meminerint autem Vrae Dnes: quod non solum praesentis anni impositio, sed et praeteriti quoque major pars in restantiis haereat, super cujus ad Cameram praesentatione, per Dicatorem maturanda licet Vras Dnes nomine praelibatae suae Mattis qua ipsam et negotium benigne adurgere et quasi sollicitare dignatur, jam quoque repetitis vicibus requisitas habuerimus necdum tamen debitum effectum subsecutum videmus; Unde etiam nobis non est facultas, quomodo pro benigna Suae Mattis intentione et Clementibus mandatis publicae huic necessitati, in qua salus et permansio Patriae vertitur, satisfacere, aut aliquas pecunias in praetactum finem Domino Palatino numerare possimus. Ne itaque res tam necessaria diutius protrahatur, neve etiam oborto aliquali defectu, qui incommodum Patriae causaret, Sua Mattis benigna sua mandata et requisitiones Paternas cum displicentia sentiat posthaberi; Vras Dnes etc. adhuc pro hac vice ejusdem Mattis nomine et auctoritate requirimus, quatenus habito prae oculis moderno statu Regni et publico bono, velint

illico eam inire rationem et talem facere ordinationem debitis in locis apud Dnos Comitatus, penes quos videlicet restantiae et dica nondum Dicatori exoluta haberetur ut omnino Dicator tam praeteriti anni Restantias, quam etiam moderni statim exigere et manibus Perceptoris hujus Camerae consignare, debitoque modo expeditorias extrahere possit omni dilatione postposita, posteaquam etiam praesentis anni terminus jam elapsus est. In quo non ambigimus Vras Dnes: vel amore publici boni ita processuras et elaboraturas, ut benigna suae Mattis voluntas omnimode compleatur. In reliquo etc. *Posonij*, die 10 Augusti, anno 1636.

N: S. C. Rq. Mattis Camerae
Hungaricae Praefectus et Consiliarij.

XCVII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor írja Győr megyének, hogy noha megszorított hivatalában, mindazáltal nemzete szeretete készti őt, s jelenti, meszerint a török nagy készüllettel, úgy az erdélyi fejedelem is táboros állapottal van, ugyanazért oly készüllettel legyenek, hogy a király első parancsára felülhessenek a haza védelmére. Lakompak, Augustus 15. 1636.

Reverendiss. sat. Hagi bizonios üdök alat, semmit Kegyelmeteknek nem irtunk, kerjük szeretettel, megh ne botránkozzék benne, mivel okonkis volt rea s-oli derekas közönséges dologh, az ki nem haladhatot volna, s - az meliről kegyelmeteket megh kellett volna találnunk, nemis volt, s - most is ugi vagion megh szoritva léuén hivatalonk nagi gyümolchel es dispositióval nem irhatunk Kegyelmeteknek, mindazáltal edes hazankhoz es nemzetönkhöz való szeretetönk azt kívánván teöllönk, akarank kegyelmeteknek megjelenteni es tudtara adni, hagi az mi természet szerint valo ellenségönk az Teörök Budához és Pesthez igen felessen kezdet giölekezni, s - minden erejével altal költeözeött Eszéknél az Boznai Bassais, kit feles Teöröknek mondanak, s-nepet Tolna tájan hagivan, ezelöt tized nappal jöt be az Bassa postan Budára kit láttak is szemeli szerint akkor Budan leuő szolgaink. Az Végekből

is mindenönnen oda giüjtik az Teörököt, és egiéb arant is nagi Tabori készölettel vadnak, feles leövö szerzáma leven szokás kivö az Boznai hadnakis, s - noha ot Budán közönségessen azt beszéllik es hirdetik, hogi az Erdely Fejedelem változtátásara giölnének öszve, (ki azis veszedelmet hozhat hazankra) de mikor magatul az Budai Vezérteöl tudakoznánk okát ez hadi készöletinek; egiéb requisitionkra feleluénnis, ezt halgatasban vötte. Az szerent az Erdely Fejedelem is eö kegyeme táboros allapattal léuén, mire nézzen ö kegyemeis, nem tugiuk az arant valo szandekotis; es igi az el mult dolgokbol, illien es ennye fegiuert fen látvan, nem sok munkával es okoskodással, jövendöt mondhatunk magonknak. Értvén azért ezeket kegyelmetek, es látván szegeni hazánk mostani állapatiát s tudván a mi kegyelmes Urunk eö Felsége tavol lététis, igen melto dologh, hogi kegyelmetek magára szorgalmatos vigiázásban légien es oli rendeléseket tégien, az mint valami veszedelem megh kevesedet nemzetönket ne talállia.

Megh irtuk mindezeket eö Felségénekis, az mi kegyelmes Urunknak szorgalmatossan,—s minden egiéb ide valo allapatokrol is fideliter informaltuk eö Felségét, s - remélliük, hogi szokott hozzánk valo kegielmessége szerent, atiai gondviselest is vészen fel reank mennél hamareb eö Felsége csak azonban légien Kegyelmetek is oli készölettel, hogi erkezvén az eö Felsége kegielmes parancsolattia, késcdelem nélkül alkalmaztathassa ahoz magát. Tarcza megh Isten jo egessegben kegyelmeteket. In Lakompach 15, august. 1636.

Earund. D. Urar.

Stor, et amicus parmus.

Comes N. Ezterhasi m. k.

E levél Györ megye augustus 29.-én tartott nagy gyűlésén felolvastatván, határozatott: „ut a die praesenti intra septimanam unusquisque nobilium, ratione suae conditionis, arma sufficientia procuret pro se, alioquin enim, quicumque tempore lustrae per D. Vice Comitem praefigendae inermis repertus fuerit per D. Vice Comitem confestim et irremissibiliter 12 florenis mulctetur, de quibus eidem armis sufficientibus per eundem procuratis, residuum eidem maneat.“

XCVIII.

A pozsonyi királyi kamara írja Győr megyének, hogy miután Dobos György adószedőjök által tudokra esett, miszerint az adót azért nem szedheti be, mert a megye erre öneki Exmissionalist nem adott, ugyanazért ily felhatalmazmányt mielőbb kiszolgáltatassanak. P o z s o n y, augustus 28. 1636.

Reuerendissime etc. Seruitiorum etc. Quam seria intentione sub nouissima Diaeta, Status et Ordines Regni, Dicam ad publicos vsus, eosque specificè limitatos conuertendam decreuerint, Vris Dtionibus earumque singulis perquam notissimum est. Quia vero Dicator istius Comitatus, Egregius Dnus Georgius Dobos, licet per nos iteratis vicibus fuerit super exactione et praesentatione maturanda requisitus, nondum officio perfunctus est, quin imo excusat sese, quod ob defectum Exmissionalium, hactenus coactus sit subsistere, et in exactione minus procedere posse. Ne autem deinceps quoque sese excuset, praesertim cum evidens sit necessitas, cui obuiandum in tempore sua Mattas benigne iubet, Vrae Dnes velint praemissas Exmissionales dicto Dicatori quamprimum extradari facere, penes quas commodius procedere possit. Ne alias defectus et difficultas in Easdem redundare possit, aut debeat, quoquomodo in futurum. In reliquo Easdem feliciter valere exoptans. Posonij 28. Aug: 1636.

N. Sacrae Caesareae Regiaeque **Mattis**
Camerae Hungaricae Consiliarij.

Két tojásdad alakú veres viaszba nyomott zárt pecséttel lepecsételve. Az elsőnek körirata: „Caspar Ordodi.“ A másodiké: Em: Berczeni. Eques. SS: Sepvlc.“

XCIX.

Gróf Eszterházy Miklós nádor tudtára adja Győr megyének, hogy a török Erdély ellen igyekszik, mindazonáltal meghagyja, miszerint oly készen legyenek, hogy a király parancsára tüstént táborba szállhassanak. Kis-Marton, september 10. 1636.

Rnmi. sat. Irtunk uala ennek eleöte is kegyelmeteknek, hogi miuel nem kiczinj hadi kesületti uagion az Teöreöknek szomsedsagunkban, kegyelmetek is kesen és uigiazua lett uolna, hogiha kevantatnek es parancholna az mi kegielmes Urunk eö Felsezege felülhessen es ki szallasson maga es edes hazaja oltalmara nem tuduan miczoda igiekezetben legien az Teöreök ; Igértük uala pedigh arrais magunkatt, hogiha mitt ujobbatt ertenenk ezen dologban, tudositani fोगiuk kegyelmeteket. Irhattiuk azert mar bizoniossan kegyelmeteknek, hogi az Teörök megh indul, altalan uegel Erdeli fele, ma érkezet megh ujonnan mas rendbeli emberünk, az Budaj Vezertül, s-maga az Vezér mind megh irta s-mind megh izente hogi az Porta paranczolattiabol, eö neki az Erdelj Feiedelem ellen kel mennj, de semmj gonosra ne magiarazuk, miuel nem akar artanj az mi kegielmes Urunk eo Felsezege birodalmanak, kireöl noha eö assecural benünkett, mindazaltal mi nekünk ugian szükséges in omnem eventum uigiaznunk magunkra. Megis azert kerjük, intiük is kegyelmeteket, hogi igen szorgalmatossan mingiárt publicalja s-legien ki ki honniaban olij keszülettel, louaval es fegiverével, hogi ha masodsor irunk eö Felsege akarattiabol kegyelmeteknek, azonnal fel ülhessen es oda salhasson az houa kevantatik, hogi igi megh ne fogiatkozunk, ualamint az magunk oltalmanak ha mi periculum ingrualna az Erdelj expeditionak szinie alatt szegeni edes hazankra. Jolehet azis az mi szegenj nemzetünket nezj, s uigiaznunk kel ugian odais szorgalmatossan, uaruan abbanis eo Felsezege az mi kegielmes Urunk paranczolattiabul, de az mint felliebb is irank taboros heljre mind addigh se salion ki, ualamigh eo Felsezege ujobban nem paranczol kigielmessen feleöle uagi maga uagi mi altalunk kegyelmeteknek. Tarcha megh Isten

kigyelmeteket io egesegbe. Datum *in Kis Marton* die 10. Septembris Anno 1636.

Earundem Dnum. Vestrarum

Stor et amicus paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

E levél Győr megye september 26-án tartott gyűlésén felolvastatott, és határoztatott: „ut Nobilitas Comitatus personaliter insurgat, quo meliori apparatu militari fieri poterit. Tempus lustrationis eorum praefigitur ad diem videlicet sextum futuri Mensis Octobris; vbi lustratione ejusmodi peracta prima Suae Mattis vel D. Palatinj, intimatione seu mandato interveniente, parati erunt, eo, quo demandatum fuerit, sese sistere.“

C.

II. Ferdinánd király Győr megyéhez írott levelében megparancsolja a nemesség felkelését hazájok védelmére. Regensburg, october 3. 1636.

Ferdinandus II-dus etc. Reverende etc. Ex certiori fidelium nostrorum, tam officialium Regni, quam etiam aliorum relatione informamur, Turcam non modico belli apparatu, militeque instructum, motus aliquos irruptionemque moliri: Cujus intentio licet adversus Transylvaniam dirigi et intentari praeferatur; Quia tamen ejusmodi Turcarum Consilia incerta semper, plerumque etiam dolosa esse, longo rerum usu comprobatum habeatur, timerique merito possit, ne ex hujusmodi motu et praeparationibus hostilibus, grave periculum Regno, ditionibusque Sacrae Regni Coronae immineat. Ut proinde merito defensionis patriae consulendum, et machinationibus hostilibus in tempore obsistendum videatur. Quocirca fidelitates Vras benigne requirendas esse duximus, ac nihilominus auctoritate nostra Regia, serio et firmiter committimus mandantes, quatenus acceptis praesentibus, intellectaque clementi nostra voluntate, juxta Constitutiones Regni in hujusmodi repentinis periculis observari solitas, confestim, ac sine ulla dilatione, ad insurrectionem Personalem vosmet comparare, et, de facto insurgere debeatis et teneamini. Id quod caeteris quoque universis Regni nostri Hunga-

riae Comitatus pariter in mandatis dedimus, vosque salutis, et securitatis rerum Regni cura idipsum efflagitante, tanto majori cum promptitudine et sedulitate vel sponte propria vos praestare debere, volumus et benigne confidimus. Gratia ect. Datum — *Ratisbona* die 3. mensis Octobris A. dni 1636.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Wesprimien. m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

CI.

A pozsonyi királyi magyar kamara sűrgeti Győr megyét a soproni országgyűlésen ajánlt 1635. és 1636-ik évre járó s a végházak számára fordítandó gabonasegély minél előbbi megadásáért. Pozsony, october 8. 1636.

Rndissime etc. Seruitiorum etc. Procul dubio constabit Rmae, Splibus, Magcis, Grosis, Nlibus, et Egregijs Dnaonibus Vris. Qualenam subsidium Annonarium Status et Ordines Inclyti Regni Hungariae sub novissima Diaeta Soproniensi, pro Militibus Confinarijs, Articulo Secundo, idque pro Anno abhinc praeterito et consequenter pro praesenti ordinauerint: quatenus Comitatus nonnulli (prout Articulus 85. declarat) pro praefatis Militibus Praesidiarijs, eiusmodi Annonam administrarent.

Quare ut iuxta mentem Regnicolarum, praeallegatique Articuli 85. Continentias, fiat eiusmodi Contributionis Annonariae in loca deputata effectuatío. Dnaones Vras etc. nomine et autoritate Suae Mattis apprime requirimus, Nostro autem peramanter rogamus, ut supra specificatum Subsidium Annonarium, quod in medio istius Comitatus, a singulis Portis, iuxta limitationem Constitutionibus Regni praescriptam, obueneri debet, velint (si forte hactenus Administratio non fuisset peracta) in destinatum finem, totaliter et integraliter quantocyus administrari facere, et tanto quidem magis maturare, posteaquam termini pro Administratione et suppeditatione, vigore articulorum praescripti, transacti sint, summa vero necessitas

flagitat subuenire militi, atque omminodam Suae Mattis Benigna voluntas effectuationem ac praestationem desiderat. In reliquo Rndissimam, Sples, Magcas, Grosas, Nobiles et Egregias Dnaones Vras, felicissime valere cupimus. *Posonij* die 8. Mensis Octobris. Anno 1636.

N: Sacrae Cesareae Regiaeque Mattis, Camerae
Hungaricae Praefectus et Consiliarij.

CII.

*Gróf Eszterházy Miklós nádor megparancsolja Győr megyének, hogy szemlét tartva Váthoz *) szálljon táborba, s a Generalis kapitányra hallgasson. October 16. 1636.*

Reverendiss. sat. Ket izbennis jo időuel ez eleöt intimaltuk vala kglmeteknek a Teöröknek indulattiat es magok declaratiojok szerentis az Erdély fejedelem eö kglme ellen valo igieketeket, kire nezuén szeretettel intettük kglmeteket, hoga az Teöröknek mint nekónk természet szerent valo ellensegönknek ilj hadi indulattiát ne contemnalna, hanem lenne olivigiázásban es készén, hoga ha eö felsegenek az mi kglmes Urunknak mi paranczolattia érkeznek kglmeteknek minden kesedelem nélkül personaliter fel ülhetne edes hazaiá, s-nemzete, maga, s - felebarati oltalmara. Im azert elerkeztenek az eö felsege paranczolati, kivanvan kglmessen eö felsege, hoga ili igiében nemzetónknek es szegeni hazanknak, minden késedelem nélkül fel ülliön es oltalmat adgion. Kire eó felsege az mi kglmes Urunk utan mijs szeretettel kerjük, s intiükis tisztünk szerent kglmeteket, hoga maga maganak, s edes hazáiának ne fogiatkozzek megh, hanem veven az eö felsege paranczolattiat, ülliön mingiárt fel, az ki mint job szerrel fel ülhet, es megh mustraluan maga Varmegiejeben, szállion mingiárt Vathoz s - halgasson kglmetek Generalis Uramtul, ez léuen es vigiazvan mind addigh, mig mass dispositiot teszen eó felsege avagi megh lattiuk tovab valo igieketit es megh téreset az Teöröknek, holot kivalkeppen visza jövet, felelmes, hoga az magunkra valo vigiazatlansagbolis, ha

*) Váth Szombathely és Sárvár közt fekszik Vas megyében.

egiéb nem volnais, occasiot ne vegien valami ellenönk valo hostilitasra. Az üdó ugi vagion kesedelmes, de chak serénkegiek kglmetek, hagi ad ultimum praesentis mensis lehessen jelen, az megh nevezet helien, nem lészen ugi hiszük haszontalan az kglmetek faradsaga es költsegeis : az meli expeditiohoz ugiis készöllön kglmetek, hagi kiki pénzén elhessen, hagi oltalmat akaruan honnionknak adni, az szegenisegnek pusztulast ne causallion. A mi tovabba az eő felsege Banderiumjat illeti, ne legien sollicitusok abbannis kgtek, mivel it az hatarban Slesia felől vagion valahany ezer embere eő felsegenek, szep hadi keszőlettel, ugi hagi szüksegnek idejen ket s-harom nap alat ben lehetnek az országban, s-ha nagjobb erő kelletikis, nem fogiatkozunk azarantis megh az eő felsege atiai kegielmességében, kireöl mi nekónk magán valo intimatiokatis teszen eó felsege. Ezekben kglmetek egiebet ne chelekegiek. Tarcza megh Isten jo egessegben kglmeteket. *Posonij* 16. Octobris Ao 1636.

Earundem Dn. Vrar.

Stor et Amicus parvus
Comes N. Ezterhasi m. k.

Az 1636-ik évi October hó 24-én tartott Győr megyei nagy gyűlésen felolvastatván a nádornak e személyes felkérésről szóló levele, határozottatott : „Comitatus juxta art. 21. Annj 1622. parere paratus, pro Capitaneo nominatus est Generosus Dominus Andreas Szaparj. Pro Vajvoda Egregius Benedictus Szent Martonj.

Capitaneus habebit menstruum salarium f. 25. Vajvoda f. 12. Lustratio vero ordinatur die 3. proxime affuturi mensis Nouembris.“

Továbbá így szól a megye jegyzőkönyve :

„Die 4. mensis Novembris lustratione gentium Comitatus pro condescensione tam Equitum, quam pedestrium Comitatus, deputata est possessio Patona. *)

„Processus quoque Egr. Martini Angrano Judlium transdanubianus**) numero 60 una cum Vajuoda ad eandem Patho-

*) Győrtől egy állomásnyira, a Rába mellett.

**) A szigetközi és a csilizközi járás értetődik alatta.

na deputatus. Comitatus vero Mosoniensis Equites ac pedites, ad possessionem Merges *) condescendant. Pedites qui in Patona fuerint, fossatum exteriorem renovent, quibus loca etiam vicina auxilio sint, et cum iidem milites de proprijs eorundem pecunijs se alere debent, Iudlium Comitatus sufficientem comitatum administrent, decenti pro pretio.

„Salarium Domini Capitanei ad propriam personam f. 25., pro Equis 4. f. 20 d., Vexillifero Equestri f. 10., Fistulatori Equestri f. 10., Vexillifero pedestri f. 3. Timpanatori pedestri f. 3. Vajvodae f. 12. Qui omnes habebunt dependentiam a Capitaneo, qui culpandos, jure puniat.“

CIII.

II. Ferdinánd király tudtára adja Győr megyének, miszerint a felkeléssel ugyan készen legyenek, de táborba szállani a körülmények változása miatt nem szükséges, mert a veszély csilapuló félben van. Regensburg, october 28. 1636.

Ferdinandus II. etc. Reverende etc. Turbatis Transylvaniae rebus, ditionumque regni nostri Hungariae ex bellico Turcarum apparatu, periculis id exigentibus, *Insurrectionem personalem, fidelitatibus vestris benigne non pridem indixeramus, quam etiamnum apparari per vos juxta intimatam nostram ordinationem intendimus.* Nihilominus tamen quia ingruentis hyemis frigorumque incommoda haud patiuntur, ut ulterius in campo gentes Comitatum subsistere valeant, et alioquin, rerum constitutio mutari periculaque remittere videntur, volentes, quantum temporis ratio ferret, incommoditates fidelium nostrorum sublevari, contenti reddimur, quatenus Insurrectionem quidem apparare, in castra tamen campumque descendere, non sit necesse, nisi inualescentibus forte, aut repente rursus emergentibus periculis, requisiti monitique fueritis: Eo nihilominus pacto expeditos vos habere oportebit, ut eo casu absque omni ulteriori procrastinatione et difficultate, eo quo necessitas

*) Patona szomszédságában a Rába mellett, mind a kettő végváracskája volt Győr megyének, mert a mostani téti (azelőtt sokoró-aljai) és sz.-martoni (azelőtt pusztai) járás török alatti hódoltság volt.

postulaverit, vos conferre valeatis. Gratia et benignitate nostra Casarea et Regia vobis in reliquo propensi manentes. Datum in nostra, et Sacri Romani Imperij Ciuitate Ratisbona, die 28.-va mensis octobris, Anno Dni. 1636.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Wesprimiensis m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

CIV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor megparancsolja Győr megyének, hogy a falukon oly szigorú rendelést tegyen, miszerint a király futárjai a szekér- és szállásban meg ne fogyatkozzanak. P o s o n y, november 18. 1636.

Reveren. sat. Az eó Felsege Cursorinak vagi az Vezerehez, vagi mas heliekre is expedialtatnak a közönseges jot nező dolgokban az kegyelmetek Vármegiéibennis kelletven altal menni az varosokon es falukon levó birook nagi difficultast es kesedelmet szoktak szerezni nekik mind szallas adasban, s mind penigh alajok valo szeker rendelesbennis, ugi hoga gikorta fogiatkozast kelletik a miat dolgokban tenni, nem rendelhetven ugi utiokat, az mint az dologhnak hamar valo expeditioja kivánná. Kegyelmeteket annakokaert szeretettel kerjük s - tisztünk szerent intiükis, hoga mindenüt a maga Varmegiéjeben levó falukon s - varossokon publicallia es sub gravi animadversione et poena hadgia megh az biraknak, hoga ha ezutan affele eó felsege Cursori vagi postaj talalkoznanak kózikben menni mingiarast nechak illendőkeppen fogadgiak, de minden halogatas es mentsegh nélkül szekereket rendellienek alajok, igen serio injungaluan aztis, hoga ha valakik kószöllök nem alkalmaztatnák magokat, kemeny büntetes ala vétetnek. Tarcza megh Isten jo egesseghben kegyelmeteket. *P o s o n i i* 18. 9-bris 1636.

Earundem D. Vrar.

Stor et Amicus parm.

Comes N. Ezterhasi m. k.

CV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor tudtára adja Győr megyének, hogy a király legidősb fia múlt évi december hó 27.-ik napján német császárrá választatott, 30-án pedig meg is koronáztatott.

P o z s o n y január 9. 1637.

Rnmi sat. Noha nem kételkedwnk benne, hogy másun-
nétis ezen dolog tuttára nem eset volna kegyelmeteknek,
mindazonáltal mijs az eo felsege tauol letere nezveis, nem
kichin magunk eorőméuel akaránk kegyelmeteket arról tu-
dósítani hogy minekutána az Imperiumbeli fejedelmi Electo-
rok nagy sokat tanáchkoztanak uolna mind az magok megh
maradások, s mind erről az keresztiensegben valo nagy uérontá-
sokrol, hogy michoda okon és módon tarthassak megh mind
az Imperiumot és szállithassák az keozteok fen leueo fegyuert
is egy szíuel és egy akarattal minniajan azon eggieztenek megh,
hogy az mi kegyelmes Csaszar es kiralj urunknak szerelmes
eoregbik fiát (ki eo fölsége nekwnkis kegyelmes urunk es
koronás királjunk) válaztanak az Romai királjságra, meliet ez
el mult honak Decembernek 27. napján nagy solemnitással es
applausussal minden hiueknek eorőmére vegbenis vittének, es a
szokot mod szerint, publicaltanak es declaraltanak is, azutan pe-
nig nyolczad nappal ugymint 30-ma ejusdem Decembris ha-
sonlo eoreommel es kwleőmb kwleonb féle szep solennitasokkal
megis koronáztak eő felséget, kit hogy az Ur Isten szerencsés-
sen sokaig éltesen ellenséghinek félelmekre es meggyőzesek-
re is, hiuejnek penig oltalmokra es az mi edes házánk po-
ganyok kezében leueo reszejnek is recuperatiojara szíubeol
kel kiuanj minden keresztien embernek, de kiualtképpen a
mi szegeni nemzetőnknek.

A ki ilj nagy hatalmu ellensegnek mint az Teoreok szin-
ten torkaban vagion s-ha valamint (kit jm Isten most el-
tauoztatot) szakadása leot volna ez birodalmoknak, mindenek
eleot ez mi szegeni hazánk es megh keuesedet nemzetwnk jutot
volna utolso veszedelemre s-azert is melto nekwnk nagioobb
eoreomwnknek lennj, mint masoknak. Ezek feolött az kereszt-

tiensegben mostan fen leueő fegiuernek is lészállitását és bekesege hozását egiedwl chak ez foghia causalni. Melto annak okaért hogi kegyelmetek is Istenteol eo szent felsegeteol halaadással vegie ebbeli hozzánk mutatot kegielmességet es egi sziuel lélekkal kérjwkis eo szent felséget hoszu életekért eo felsegnek.

Ezeket penig Isten akarattiabol el uegezuen eo felsége nem késnek touáb oda fel, hanem uisza fognak jeonni és wreseduen az nagi terhes gondoktol eo felsege Csaszar Urunk, annual már alkalmatosban fog kegielmes es atiai conduiselesevel érkezni az mi hazankban leueő szwkseges dolgoknak is io rendben ualo állatasara. Kiben neis ketelkedgiek kegyelmetek. Tarcha megh Isten kegyelmeteket. *Posonij* 9. Jan : 1637.

Earund. D. Vrum.

Stor et amicus paratis :
Comes N. Esterhasi m. k.

CVI.

III. Ferdinánd király tudtára adja hivatalosan Győr megyének édes atyja halálát, s egyszersmind a kormánylat átvételét. Bécs, február 27. 1637.

Ferdinandus III-ius Dei gratia electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. Rex etc. Reverende, Magnifici, Egregij et Nobiles, fideles nobis dilecti. Siquidem Deo optimo Maximo, rerum omnium sapientissimo arbitro et moderatore ita disponente ac volente, S. C. Rq. Mattem Ferdinandum II-dum praedecessorem et genitorem nostrum desideratissimum, felicis reminiscentiae, superioribus proxime elapsis diebus, ex hac caduca vita evocasse adlibuerit, noluimus intermittere nos quoque fideles nostros, Regni istius nostri Incolas superinde certificare et simul moeroris ac filialis reverentiae, affectusque nostri demonstrationes apud ipsos Regnicolas declarare; quos quidem triste hoc nuntium accipientes, arbitramur ejusdem decessum, tali mente prosecuturos esse, ut testatum redditum palam fiat, ipsos tanquam optimos Regni cives, patre patriae et pio pro-

tectore orbatos, amissam Suam Mattem, luctus dem onstrationibus, veneratos fuisse.

Ac licet mortalitatis hic casus, nos quoque non parum contristaverit, nihilominus fideles nostros Regni universos Status et Ordines in spem erigere et consolari volumus, ea Regni cura cumprimis nobis proposita et suscepta, ut et paterni erga hoc regnum fidelesque Regnicolas amoris et clementiae imitatores esse velimus, et non minus Rempublicam eo studio et alacritate tueri ac defendere, ejusque commodis consulere, ut eam non modo conservari, verum etiam reflorescere persentiscant.

Quibus quidem omnibus rite procurandis ac dirigendis, expediens ac oportunum rati, fideles Consiliarios praedefunctae Suaettis quantocius convocavimus, quibuscum consultationibus pro necessitate et conditione temporis rerumque habitis, eam rationem, quam maxime idoneam initari sumus, ut Respublica et salus communis in tranquillum statum adducta, diuturna pace, ac beato otio perfrui valeat: Interim vero uti fidelitates Vrae non minus quietis, tranquillaeque permansionis studijs addictae nonnisi pacifice degere annitantur, clementer hortamur et volumus. Gratia et benignitate nostra vobis in reliquo clementer propensi manemus. Datum in ciuitate nostra Vienna, die 27-ma mensis Februarij. Anno domini 1637.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Wesprimiensis m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

A nagy, s magyarországi ügyekben használt pecsét körirata: „Ferdinandus. III. D. G. El. Ro. Imp. Se. Avg. Germa. Hvng. Bohem. etc. Rex. Archid. Avst. Dvx. Bvr. etc. Co. Tyr. etc.“

CVII.

III. Ferdinánd király meghagyja Győr megyének, hogy a Jeszeniczei és Budetini Szunyog Gáspár kir. tanácsos és ezredes által toborzandó magyar lovasságnak szállásáról és élelméről gondoskodjanak. Bécs Martius 22. 1637.

Ferdinandus III. etc. Reverende etc. Quandoquidem fidelis noster Magnus Gasparus Szunyogh de Jeszenicze et in Budetin, Consiliarius noster ac Campestris militiae designatus Colonellus, ex benigna annuentia et mandato nostro, certum numerum Equitatus Hungarici levis armaturae, in partibus Regni istius nostri Hungariae conducturus est, ut tanto expeditius delectum et conscriptionem ejusmodi militiae conficere possit, fidelitates Vestras clementer requirendas esse duximus, benigne mandantes, ne ejusmodi delectum, aliqua ratione impedire aut retardare, quin potius omni auxilio adesse, juvare et promovere velitis, ut et ipsius Comitatus promptitudinem et simul deligendi ac conscribendi militis alacritatem, gratia et benignitate nostra postmodum recognoscamus. Id quod fidelitates Vestras tanto magis et promptius facturos non dubitamus, siquidem etiam juxta limitatum et per Constitutiones Regni signanter autem Articulum X-um novissimae Dietae, in conductionibus modum praescriptum, tam in condescensione, quam etiam in deductione continendisque in disciplina ne insolenter se gerant et plebi oneri sint, accurata ratio et modus adhibebitur, posteaquam nimirum limitata quarteria designata acceperint, et praescriptam per fidelitates Vestras idoneam provisionem, cui sese omnino accommodare debebunt, habuerint. Gratia etc. Datum — *Viennae* die 22. mensis Martij. A. D. 1637.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay,
Eppus Wesprimiensis m. p.
Laurentius Ferenczffy m. p.

CVIII.

Az 1637-ik évi augustus hó 14-én tartott Győr megye gyűlésén a nádornak lakompaki kastélyában augustus hó 7-én kelt levele felolvastatott, melyben intimat, ut eliquidatis restantijs exactio-num in fortificationem praesidij Zalauára erogatis quietantias superinde Comitatus perquirat et eidem Domino Comiti transmittat.

CIX.

III. Ferdinánd király értesíti Győr megyét, hogy a september 21-ikére kitűzött országgyűlést november 11-ére elhalasztja, a törököknek Európában tett nagy hadi készületei miatt. Bécs augustus 13. 1637.

Ferdinandus III. etc. Rnde etc. Sublata e vivis sua C. et R. Matte genitore nro desideratissimo, paterno affectu et sollicitudine curavimus, ut primo quoque tempore, pro consolatione et emolumento, fidelium Regnicolarum nrorum, Comitum indici et celebrari maturaremus; prout et benignam ejusmodi voluntatem ac dispositionem nostram, tam antea fidelitatibus vris intimari, Statusque et Ordines ad diem 21-mum praesentis mensis Septembris ad Generalem Regni Diaetam Posonij habendam invitari et convocari fecimus. Ad cujus quidem fructuosam prosecutionem, cum necessaria disponuntur ac ordinantur, certioribus nuncijs, et constanti relatione accepimus, Turcarum in Europa praeparationes haberi, quorum intentio ignota vicinos Principes ad assecurandas ditiones, ac fines proprios excitasset: foreque non minus pro Regni istius nostri Hungariae comodo tranquillitateque constituenda, si dilatis nonnihil Comitij, in hoc quoque Regno nostro, observandis fraudulentis hostis conatibus, vigili circumspectione attendetur. Cum vero potissimum in paterna cura et sollicitudine nra, locum, quies et tranquilla permansio patriae obtineat, expedire clementer judicavimus, ut Comitiorum quidem inchoatio ad festum S. Martini diem videlicet 11.-mum proxime af-

futuri mensis Novembris, prolongaretur, ac nihilominus adveniente, praefato termino, vigore ejusdem intimatae vobis antea promulgationis Comitiorum, ad celebrandam Diaetam status et ordines convenirent. Prout et fidelitates Vras per praesentes benigne requirendas et monendas duximus, volentes et mandantes, ut per omnia praefatae clementi dispositioni ac voluntati nostrae vosmet accommodare velitis ac debeatis Interim vero ita comparati ac dispositi erunt, ut eo forte conversis et appropinquantibus periculis ad benignissimam requisitionem nostram, ea quae publico bono, et praefatae defensionis expedientia videbuntur facere et effectuare possitis; secus non facturi etc. Datum — *V i e n n a e* die ultima mensis Augusti A. d. 1637. Ferdinandus m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

CX.

Gróf Pálffy István koronaőr, érsek-újvári és a Hegyek előtti Végek főkapitánya kéri Győr megyét, adná követeinek utasításul, hogy koronaőri fizetését valahonnan deputálják. Érsek-Ujvár, september 12. 1637.

Illrmi sat. Ióllehet ennek előtte is megh talaltam uolt nagyságtokat és kegyelmeteket levelemmel, de miuel az eő Fölsége kégyelmes akarattjából az orszagh gyűlésének más terminusra kölleték hallani, uyonna akaram Nagyságtokat és kegyelmeteket requiralnom s kérnem mint hogy az mint tudgya magha is Nagyságtok kegyelmetek, sok ideigh az Nemes orszagh koronaia örezésében nem keuessé faráttam, sok türés-sel és költsegemmel, szegény Réuay Péter urammal együt, melyre ualó fizetésemben nem keués vagyon hatra, és noha Réuaj Petér uram Aruaj már contentalua vannak, minden hatra maradot restantiajrol, mindazaltal mind ennij sok sollicitálásim utanis azon restantiam ugyan feön vagyon, kérem azért Nagyságtokat és kegyelmeteket mutassa ebben jo akarattyat adgya Instructioban köuetének, hogy valahonnan deputaltassék, mégh nékem is megh erdemlett szolgálatomban ualo restantiam, kiért en is szolgálni igyekezem Nagyságtok-

nak Isten éltesse Nagyságtokat és kegyelmeteket. Datum
Vyuarij 12 Septembris Anno 1637.

Seruitor Amicus
paratissimus
Groff Palffy Istvany m. k.

XCI.

Gróf Batthyány Ádám a Dunán túli Részek generalis kapitányának levele Győr megyéhez, melyben az 1637-dik évre eső — Végek számára országgyűlésileg határozott — gabonát összeszedni, vagy köbléért 1 forint 25 denárt küldeni, kéri. Pozsony, február 28. 1638.

Ill: Rndis. Sples sat. Salutem. Isten sok jokkal aldgia meghkglmetek. Ugi ertem, hogij az kglmetek Vármegiejeben ki szedette kglmetek az Kanisa ellen valo Véghházakba rendeltet gabonat pro anno 1636, de pro anno 1637 megh ninczen ki az országh Constitutioia penigh aszt tartia, hogij két esztendőre admistraltassek az annonabeli segítségh es ugi, hogy minden holdulatlan porta 2 küszögi köből gabnat adgion, hodult penigh edgiett pro uno anno, a 2 esztendőre 4 köblöt, melij 4 köből ugi remenlem beven teszen Budai 5 köblöt Ó Felsege paranczolia, hogy kglmeteket requiralam hogy kglmetek az constitutio szerint az elmult 1637 esztendőre valo gabnatis iuxta connumerationem portarum mindgiart kiszedesse es az kiosztásra az mi dispositionk szerent kezünkhoz szolgáltassa, meliet végben viven kglmetek hazaiia megh maradasara, az Végh házak megh tartására hasznossan fogh czelekedni. Nekem mindaz által teczenek távulban lévén az kglmetek Varmegiéie, ha szinten egi communis locust praefigalnekis, mind az Vármegienek onerosa lenne az convectionja, ahoz embert es helt rendelni, a hun le mernék, megh, föl mérnek, az köblön sem tudvan el igazodni, es az szekereketis isment hun vennék a kiken alá hoznak az Végekben mind haniodással, fizetessel kevesbőlne es csak fogiatkozttatnank az Vegheli állapotot, hanem iot akarván hazánknak es annak vegejnek segítségére, kiknek inkab minden küszögi köbőlert szedetne

fl. 1 d. 25, a köből öreggh lévén, vectura es sok haniodas mit el vonna, ugy tetczik könnyebb ez szerent beszedeni, es job keduelis megh adgia az szegenisegh. Az kglmetek Vármegie-jeben az mint az ü fölsege Camorajatul informaltatom sunt portae liberae 55, subjectae portae 104, ezekrül esik egi esztendőben cub. 214. per f. 1. d. 25 facit fl 267 d. 50 az el mult esztendei be szedet gabnatis most árra léven az gabonanak azon kglmetek Pereceptoraval adatna el kglmetek, edgiütt leven az pénz certifična Vice Ispan Uram en oda küldöm emberemet a quietantiaval, kj quietalia az kglmetek Perceptorat, ha az eladasban mod ninczen arrulis hova hamareb certifičallion hun leszen az gabona es menni, elhozatasabannis modot keresek, hogy az ü fölsége paranczolattia es az orszagh constitutioja szerint tisztetnek, szolgalthomnak megh ne fogiatkozzam. Hova hamareb valaszt várvan kglmetektől. Istennek gondviselése ala aianlom kglmeteket. Datum *P o s o n i j* 28 februarij Ao 1638.

Ill: Rdiss, Splium ac Magcar
Dnum Vrum

Fr. et amicus
ad serviendum paratus
Comes Adamus de Batthijan m. k.

CXII.

III. Ferdinánd király tudatja Győr megyével, hogy Csehországba indul, ajánlja a törvény-czikkek teljesítését, végre valami törtenhető baj esetében a nádor megkeresését rendeli. Bécs, június 28-án 1638.

Ferdinandus III. etc. Reverende etc, Profectionem in Regnum nostrum Bohemiae, partesque Viciniores Sacri Romani Imperij suscepturi; quam ad insigne Christianitatis emolumentum, praesertim autem spem pacis, post tot intestina dissidia Christianarum nationum et calamitates optatissimae cumprimis proficuam Deo auspicante fore confidimus fidelitates vestras benigne requirendas esse duximus, quatenus interim boni publici studio attendere sollicitate velint, curentque, ut ea, quae quieti ac pacato statui *p a t e r n e* mutui amoris concordiae

conservandae forent, consecretentur et promoveant. Nos quoque pro paterna cura et sollicitudine nostra, qua erga Regnum hoc nostrum Hungariae nobis cumprimis charum ferimur, ita disponere non intermisimus, ut nihil eorum, quae ad conservationem tranquillum statum, defensionemque Regni pertinent desiderari videatur, Articulos Diaetales jam ante fidelitatibus vestris transmisimus, eorumque effectuationem maxime circa ea, quae de statu Confiniorum salubriter constituta sunt, sollicite intendimus, si quid porro medio tempore emergere contingeret, quod Reipublicae Regnique assecurationem concerneret, de eo tam Regni Palatinum, quam etiam per ipsum nos quoque requirere et commonere quantocyus studeatis. Adlaboraturi nos quoque erimus, redditum optatis successibus inibi confectis negotijs, quo commodius rebus hujus etiam Regni nostri prospicere valeamus admaturare. Quibus in reliquo gratia nostra benigne propensi manemus. Datum in Ciuitate nra *V i e n n a* die 28-va mensis Junij Anno Dni 1638.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Agriensis m. p.

Laurentius Ferenczffy m. p.

CXIII.

III Ferdinánd király tudtára adja Győr megyének, hogy a Nyolczados törvényszék tartását Lukács nyolczadára Pozsony városába kitűzte a Dunán innen és túli megyék számára. Prága i várában, a u g u s t u s 10. 1638.

Ferdinandus III. etc. Reverende etc ; Posteaquam celebratis, Deo propitio, publicis Regni istius nostri Hungariae Comitij, ijsdem quae ad salutem et conservationem Patriae opportuna et proficua esse videbantur conclusis, utile ac necessarium nobis clementer visum est, ut ipsa quoque generalis Juris et Justitiae administratio, jam hinc ab aliquot annis interrupta, pro fidelium nostrorum Regnicolarum commodo, juxta publicas Regni Constitutiones, cursum suum habere possit. Idcirco nos pro paterna, qua erga hoc Regnum nostrum ducimur cura et sollicitudine, octavas, sive generalia Iudicia, pro octava

festi S. Lucae Evangelistae proximo venturi, hoc est, die 25-ta affuturi mensis Octobris, anni praesentis, pro partibus dicti Regni nostri Hungariae, Cis et ultra Danubianis, in liberam ac Regiam Civitatem nostram Poseniensem indicenda et promulganda esse benigne decrevimus. Proinde fidelitates Vras de celebratione, termino et loco ejusmodi generalium Judiciorum octavaliū, pro notitia et directione Vra tempestive certificandas esse duximus. Gratia etc. Datum *in arce nostra Regia Pragensi*, die 10-ma mensis Augusti A. dni 1638.

Ferdinandus m. p.

Georgius Daskouith
Epus Jauriensis m. p.
Georgius Orosy m. p.

CXIV.

Gróf Eszterházy Miklós levele Komárom megyéhez, melyben a Végek számára rendelt gabona-segély és a korona-örök pénzének kiszedését sürgeti, végiratában pedig a megyében összeszedett gabnát érsekújvari tábornoki rendelkezése alá adni parancsolja.
Kismarton, augustus 23. 1638.

Reverendissimi sat. Minémő fogiatkozásban legienek mindenkor egieb üdőben is, de főkeppen mostán niomorult végházaink, nilván vagjon kegyelmeteknél, ugi annira, hogi élés dolgából sem tudnak már hova lőnni. Az minemő Annonarium subsidiumot rendőlt az nemes országh mind ennekelőtte, s, mind most azon végházok szükségere, az nemes Camara teott voltis valami limitatiót, hova menit praestallianak abban a nemes Vármegiek, de kevés effectusa foghot még eddigh lőnni. A fogjatkozást nem hogi subleuáltak volna aual az igért es rendőlt subsidiummal, de ugi lattjuk naprol napra öregbődik. Mint hogj azért Generalis Uram ő kegyelme dispositiojara hatta mind ő fölsége mind a kamara, hogj szorgalmazván, a szükséggh szörint osza a Végházokra. Akarank mijs requiralnunk kegyelmeteket, s-kernijs, hogj az közönségős jot es szükségöt tekintven ebben, legien erőtte mindgjarást, és Generalis Vrameknak tegjen intimatiot felőle menny porta volt az kegyelmetek Vármegiejeben, mivel tartozot az orszgáh

rendölete szerint, es mit kinek praestalt abbol, s-ha mi in restantijs haereal, ne késsék exigaltatni es oda szolgáltatni, az hova ő kegyelmek rendölik. Az szegéni korona örző legenieknek is még mind attol fogua, hogj az giülésről el oszlánk, sehol chak egy pénzt sem attanak. Perceptorth rendöltünk orszagostol Kerekes Andras uramot, s chak nem vonszak ki szögeniek mind ötet s minket, de senki sohonna sem subministrál kezéhez, mit adhat az is nékik. Kegyelme-
ket szeretettel intjük, hogj effele dolgokban, a meliek orszá-
gunk végezése es articulussa fölött nem chak jauunkat közön-
ségössen, hanem böczületünket is nezik orszagostol, adhibeal-
ljon valami diligentiat és igieközzék praestalni mind eggiket
mind masikot, mert periculum in mora mindenikben. Isten tar-
cha megh kegyelme-
teket. In *Kis Marton* 23. Augusti 1638.

Earundem D. Vestrarum.

Stor et amicus
paratissimus :

P. S. Ugi értiök, hogi kegyelme-
tek kijs szedette uolt azt az
gabonat es ot vagion még Vármegjeiben. Minthogi azert az
komáromi vitezleo népnek profontia vagion es egiéb-arant is
oda nem oli sziökseges, azt is az gabonat éppen Vyvari Gene-
ralis uramék dispositiojara kel erogalni, az uy feluetesre is
hasonlo gondgia leuen kegyelme-
teknek.

Comes N. Ezterhasi m. k.

CXV.

*Az 1638. évi augustus hó 27-dikén tartott Győr megyei nagy-
gyűlésen felolvasatott a nádornak levele, melyben a gabona-
kivitelt ez évre teljes elkobzás büntetése alatt megtiltja. (Győr
M. III. jegyzőkönyve).*

CXVI.

*Szinte a fentebbi gyűlésen felolvasatott a nádornak egy másik
levele, melyben István fia menyekzőjére meghívja Győr megyét.
Képviselőkül választattak Káldy Mihály győri nagy prépost és
Szapáry Endre alispán, kik 100 tallért adtak át ajándékképen
a völegény és menyasszonynak. (Győr m. III. jegyzőkönyve
szerint.)*

XCVII.

Kerekes András a korona-örök országos Perceptora sűrgeti Győr megyét a korona-örök fizetésének megküldése miatt. Dienesd, augustus 26. 1638.

Illust. sat. Servitiorum sat. Az szent korona Eorző urak, es a mellet léuő szegeni legeniek, miuel száma neköl busunak fizetések miát, és én sem adhattam még semmi penzt nekik, miért hogi az Dicatorok még sehonnan be nem hoztak, kölltet, ez elmult napokban Palatinus Urunkat ő Nagyságát megh találnom, és az szegéni legeniek fizetetlensegek felől informálnom. Meghértuén azért ő Nagysága ez dolgot, nekem serio demandálta, hogy miglen ő Nagysága maga requiralhattia az nemes Varmegieket, interim az közel lévőket megtalálliam irasommal, hogy az Dicatoroknak meghparancsolliak, az Coronalis penzt mennél hamaréb behozák, adhassak ualami két hó penzt azonban az szegeni legenieknek, fogiatkozás ne esék miátok, miuel már szöktenek is ennihányon el közölek. Akarám azért Nagyságtokat s Kegyelmeteket megh találnom s kérnem, meltoztassek iniungálni az Dicatoroknak, az penzt ne tarcsák magoknal, hozak mennél hamaréb kezemhez, ualami nagjobb alkalmatlanság ne következék belöle, kiröl ezutannis én számam nem akarok adni. Tudom Palatinus Urunk is ő Nagysága megh talállia mennél hamaréb az nemes Varmegieket felöle. Hísz Ill. sat. *Dienesd* ¹⁾ 26. aug. 1638 Illust. sat.

servire paratissimus

Andreas Kerekess m. k.

A kis tojásdad gyűrűpecsétnek veres viaszba nyomott czimere körül balra: „Andreas“ jobbra: „Kerekes D. S.“ olvashatni. — E levél aug. 27. a megye nagy gyűlésén felolvastatott, és meghagyatott a Dicatornak, hogy: *quantocius in restantijs existentem pecuniam exigat et quo praetenditur administret*“ a külczim alatt levő megyei jegyző írata szerint.

¹⁾ Pozsony megyében a Csallóközben, Pozsony városa és Somorja közt.

CXVIII.

Az 1639-ik évi január 14-én tartott Győr megyei nagygyűlésen a királynak levele „vetantes Excursionem contra Turcas per vagabundos, necnon Dominorum Magnatum et Nobilium Servitores patrati solitas.“ felolvastatott, „quibus Comitatus accommodando se per omnia interdixit publice excursionem hujusmodi, sub animadversione in eisdem literis expressa.“ Győr m. III. jegyzőkönyve szerint.

CXIX.

Rátóthi Gyulaffy Kristóf újra felkéri Győr megyét, hogy Perceptorát Ikervárra május hó 29-re küldje el a szalavári véghely felépítésére kivetett pénzbeli számadás megvizsgálása tárgyában. Csobánecz, april 26. 1639.

Illusrimi sat. Salutem sat. Mi okból mulatta légyen ell Nagyságtok és Kegyelmetek, Palatinus Urunk eő Nagysága parancsolattijat és eő Nagysága után az én intésemet auagy inkább certicatoria leuelemet, hogy az előbbi tülem denominált terminusra és helre nemstatuálta orszagunk uegezése és Palatinus Urunk eő Nagysága parancsolattija szerint az Nemes Uármégye, perceptorát az ki az 1625 esztendöbeli orszagunk gyülesében feöl uetét és Szalauári epületre rendeltetet pénzt szedte uolna, azt Nagyságtok és Kegyelmetek tudgya. Noha én azon terminuson és helen akkor ielen uoltam, senki ott nem comparealuán Kegyelmetek köszül, hogy én tülem ez utánnis fogyatkozás abban ne láttassék, im uijobban másodszor tudosétom Nagyságtokat és Kegyelmeteket, hogy azon föllyül meghirt esztendöbeli perceptoroktól akaruan számat uenny az töb Deputatus és Commissariusokkal edgyütt, hattam is megh uijobb, terminust és helyt ugy mint diem 29. Maij, hogy az napon be erkezuén Isten azt aduán érnünk Uas Uármegyében léuő Jkeruárra, ugyan ottan másod napon ugy mint 30. Maij, és 31. ugyan azon Maij, és ha kiuántatik Prima Junij az szám uételben munkálkodgyunk, és ugy hogy az perceptorok az mi in restantijs uolna nálok akkorra magokkal be

hozzák, az hagyott helyre és terminusra. Tarcha megh Isten Nagyságtokat és Kegyelmeteket io egesseghben. Datum *Cso-bántz*, die 26. aprilis 1639.

Amicus et stor paratissimus

Giulaffy Christoff

Rathotij m. p.

Lám már e korban Gyulaffy író deákja az accentusokkal bőven szokott élni.

1639. Máj. 6. a megyének Győr városában (oppidum) tartot nagygyűlésében felolvastatott et demandatum Georgio Oppaka successori in bonis quondam Joannis Zilagy Dicatoris hujus Comitatus ut in termino compareat, rationemque det, ex quo eliquidatum est pecuniam interscriptam dictum Dicatorem percepisse et prae manibus Relictae suae remansisse, et super hoc negotio rescribetur domino Gyulaffy.

Notarius Cottus m. p.

CXX.

Gróf Eszterházy Miklós levele Győr megyéhez, melyben megparancsolja, hogy Rajkovics lovas ezredes 150 emberét 10 vagy 12 napra szállásolják el tüstént megyéjökben, Bécs, május 6. 1639.

Reuerendissimi sat. Az ő Felsege kglmes parancholatiabol, mostanj nagij szüksegere nezve eő Felsegenek, bizonyos vitezlő nap vagion Moson Warmegieben, hogij lovakot szerezhessenek magoknak, a kik felesen uadnak s oli kichin Warmegienek felette terhes. Ugij uagion fogiatkozassal uagion az szegenisegh, de mjt tehetünk rola, az szüksegh töruent szegh, azert az ő felsege kglmes akarattia es parancholattiais a léuén, valami masfel szaz nepet, ugij mint Obester Rajko-uich nepet alkalmaztassa kglmetekis egij keves ideigh ott a kglmetek Warmegiejeben, a kik magoknak louakot szerezhessenek, kesni nem foghnak, 10 uagy 12 nap alat vege lé-szen. Kglmed penigh Vice Ispán Uram, nem uaruan semmjt a Varmegie giülesetöl, mindgiart exequallja ezeket, s- alkalmaztassa, ökeöt, kiben neis chelekedgiek egiebet kglmed, ugij

kiuanuan az ő Felsege mostani nagij szüksége. Tarcha Isten jo egessegeben kglmeteket. Datum *Vjennae*, 6. Maij. 1639.

Earundem Domin. Vrar.

Stor et amicus
paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

A külczím alatt ez áll írva: „Vice Ispan Uram kglme nyssa fel ez levelónket es exequállia mingiárt.“ A pecsét körirata ismét de csak egy betűvel következőleg változott: „C. NICO. EZTER. REG. HVN. PALATINUS. EQVES. AV. VELLER.“ (az AVR helyett csak AV.)

LXXII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor kéri és inti Győr megyét, hogy fogadják be néhány napra Rajkovicz ezredes 150 emberét. Hefflein, május 17. 1639.

Reverendissimi sat. A Kegyelmetek 13 praesentis Gyeőr-ről jrt levelet el vettük, s-ertiük a difficultast, a mit tézsen Kegijelmetek a Quartirozas dolgaban, de csudalkozunk, hogij kegijelmetek az eő Felsege szolgálattiaban, kiuallkeppen illjen nagij szükségeben ő Felsegenek ilj difficultast teszen, holot most anniera vagion a szükséggh, hogij nemchak a Veghaz keőrül leuő faluknak effele Quartirozásban nem keduezhethnj, de a Weghazakbol is ki uiszik most a népet, mindenfele az országban is hadakot fogadnak, a felfeöldön egij nehani ezeret, a Dunantul Pallffy Istuan uram 3, 4 ezeret, s-a Dunán jnnen mijs majdezer lovasigh fogadtatunk, a kiknek mind a falukon szellel kel azonban Quartirozni, houa tegiuk hat ezt a masfel szaz lóuast? Mosony Warmegie is chak maganis meniet tart! a kik mindazaltal igen keuesen leuen, ugijmint ez a masfel szas lóuassa Obrister Rajkovicze, nem hogij a Kegijelmetek Warmegieje el nem tarthatna, de egij falunak is el kellene ökeőt tartanj egij keues jdeigh, ily nagij szükségset latuan ő Felsegenek a vitezlő népre, a kik mindazonaltal jt sokkaigh nem kesnek, s- nemis keshetnek. Kegijelmeteket annakokaert szeretettel kerjük, s-tisztünk szerent intiukis, hogij ebben ne

tégien semmi difficultast, hanem adgion helt egij keues ideigh annak a masfelszaz lóuasnak, concurrualuan Kegyelmetekis a közönseges jonak, holott ez az ő felsege mostani szüksege, a mi jonkotis nézj, ha mi progressussa leszen ő Felsegenek az ellensegh ellen; masok is praestalliak a gratuitus lábort, de azert a katonakot is tartiak, latuan hogij ben uagion az eő Felsege szüksege. Alkalmaztassais, meghis kerjük Kegyelmeteket igij adolgot. Tarcha Isten jo egesseghben Kegyelmeteket. Datum *in Hefflein* dje 17. majj 1639.

Earun. D. Vestrarum.

Stor et amicus
paratissimus
Comes N. Ezterhasi m. k.

CXXII.

Az 1639-ik évi augustus hó 25-én tartott Győr megye gyűlésén felolvasatott a nádornak semptei várban június 26-án kelt levele, melyben a korona-örök fizetésének kisedését és kézhez küldését parancsolja. (Győr m. III. jegyzőkönyve).

CXXIII.

Szinte akkor a nádor másik levele is felolvasatott, melyben Érsek-Újvár erőssége kijavításáhozi járulást sürgeti, ad quas — szól a megye régi jegyzőkönyve — Comitatus literatorie rescribet, excusando se, eo, quod circumadiacentia Castella, praesidario alias milite referta, contributionibus et laboribus neccessarijs munire, et ad amussim praestare debeat.“

CXXIV.

III. Ferdinánd király meghagyja Győr megyének, miszerint a minap gróf Pálffy István és Szunyog Gáspár által toborzott iratos) magyar könnyű had csapatonként szökös; ugyanazért megparancsolja, hogy az ily esküszegőket megfogván bebörtönözzék, a pallosjoggal bírók pedig halállal büntessék őket. B é c s, october 14. 1639.*

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Non sine gravi displicentia nra intelligimus, milites levis armaturae, nuper in isto Regno nostro Hungariae, partim per Spectabilem ac Magnificum Comitem Stephanum Pálffy de Erdeod, Praesidiorum nostrorum Antemontanorum Generalem Capitaneum etc. partim vero per Magnificum Casparem Szuniogh, Colonellum et Consiliarios nostros, gravi aere in subsidium Caesarei nostri Exercitus conductos, turmatim ac foede violato militari suo sacramento, et non absque nationis ignominia profugere, atque in propria impune remeare. Et licet non ita pridem Patentes nras benigne publicari demandaverimus, quibus omnibus et singulis ad id Jus habentibus serio injungebatur, quatenus tales profugos ac militaris sui sacramenti, Castrorumque nrorum desertores protinus comprehendere, debitisque poenis plectere non intermitteretis. Quibus nihilominus Mattis nrae literis Patentibus jam ante publicatis, per eos, ad quos attinet aut segnius obtemperatum, aut vero non ea, quam gravitas delictorum hujusmodi profugientium exigebat, severitate actum esse animadvertimus, cum nihilominus saepefatos levis armaturae milites iterum, ac deterius, relicto sacramento militari turmatim ac catervatim profugere intelligamus. Quocirca vobis vestrumque singulis iterum serio, firmiterque committimus et mandamus, quatenus passus, ac viarum transitus accurate observare, ac ejusmodi profugos milites captivare, et Jus gladij habentes, etiam vita plectere irremissibiliter debeatis, aut vero superioribus magistratibus quam primum tradere te-

*) Zsoldos helyett — mely a német Söldner-ből származik — e magyaros elnevezést találom több helyen Győr megye régi magyar irataiban.

neamini, sitisque obligati, sub poena in Decretis Regni expressa. Secus non facturi etc. Datum — *Viennae* die 14. mensis octobris, A. d. 1639.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay
Eppus Agriensis m. p.
Georgius Orosy m. p.

CXXV.

Gróf Batthiány Ádám a dunántúli Részek főkapitánya sürgeti Győr megyét a gabonasegély megadására, kijelelvén három végvárt, hova azt küldeni tartoznak. R o h o n c z, december 12. 1639.

Reuerendissimi sat. Kglmeteket chak azért kölletek permanenter requiralnunk, mint hogij az szegenij Veghbelijeknek fizetesek igen el halladot, es felő raita, hogy tovabrais ne haladgyon, az annonatis peniglen, melyet az Nemes orszagh Articuleriter iu Confiniarios ordinalt az el mult es az mostani esztendőre, az mellyet draga volta miat az szegenyseget nyomorgatnj nem akaruan, ki szedni nem annyra urgealtuk, miuel pedigh most immar az Isten az gabonanak mindenüt büssegess termesset atta, es az szegenysegeben el merült veghbelijektülis szüntelen es nagij panaszozkodással szorgalmaztattunk az annonanak kiszedessere (mint hogij status quoque huius temporis requirál) kerjük azért kglmeteket, Perceptorokat rendeluen iuxta Regni constitutionem az portakrul szedesse be, az melly reszen porta szamra nezue az kglmetek Uarmegyeben Cub : 214. mellyet limitaluan rendeltünk 3 Veghuarra, ugy mint Egeruarra *) cub. 137 $\frac{1}{2}$: Szent Györgyuarra **) cub : 63 $\frac{1}{2}$. Totfaluban ***) cub : 13. mellijet kglmetek commune bonumnak esmeruen lennj, es hazankhoz valo szeretetbülis indettatuan, kesedelem es touabb valo requisitio nélkül

*) Egervár Vas megye egyik déli szögében, Vasvár és Zala-Egerszeg közt.

**) Bánok-Szent-György Zala megyében Szécsi Szigettől keletre.

***) Zala megyében.

effectualnij fogya, bizonnyal el hittuk. Perceptor Uraimek pediglen tempore perceptionis quietaltassak magokat kapitany Uraimektul. Ezzel Isten tarcza megh kglmeteket kedues jo egessegeben. Datum *in Rohoncz*, die 12. decembris. Anno 1639.

Earundem D. Vrar.

Stor et Amicus paratissimus
C. Adamus de Batthijan m. k.

CXXVI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor egy levelében, mely az 1639-ik évi december hó 24-én tartott Győr megyei nagy gyűlésen felolvastatott, azt parancsolja e megyének, hogy részletes felkelést állítson, és e sereg Bodonhely, s Csécseny helységeknél táborba szálljon, a tóközi járás pedig külön — Rába Patonánál örködjék.

CXXVII.

Gróf Batthiány Ádám Győr megyéhez írott levelében sürgeti a végbeliek gabonájának kiszedetését és megküldését. Rohoncz várában, február 7. 1640.

Remi. sat. Salutem sat. Mitt irjon Kegyelmetek valasztul az annonarjum subsidium requisitjonkra az Kegyelmetek levele certificalt bennünköt es tudossa tött miben legien az dologh. Dobos Görgij Uram *) jolehet requiralt legien Bennünköt, keruen azon hogij mi megh engednenk, de mi semmi uttal nem annualtunk keresenek, mert inkább igiekeztünk az szegenij vegbelieket mindenkor segeteni, hoga sem megh fosztani valami jauoktul. Azert Kegyelmeteket iterato peramanter et amicabiliter requiralliuk szeretettieket megh mutatván hazajokhos parancsolljon nekie serio, hoga juxta officij sui exigentiam debita praestet. Isten éltesse Kegyelmeteket kedues jo egessegeben. Datum *in arce nostra Rohoncz* die 7. febr. 1640.

Earundem Donum Vrar

Stor et amicus parratissimus
C. Adamus de Batthijan m. k.

*) Győr megye adószedője.

CXXVIII.

III. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben az Érsek-Újvár felépítésére ajánlt segélyt megadatni sürgeti. Bécs, apríl 25. 1640.

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Tametsi quidem fidelis noster Regni istius nostri Hungariae Palatinus, tam in promovenda Exactione Oblationis per fideles nostros Status et Ordines dicti Regni nostri, in novissima Diaeta Poseniensi pro restauratione Praesidij Ersek Vijuar factae, quam etiam faciendo ejusmodi restorationis initio, hactenus utilem operam et industriam impenderit, intelligimus tamen promissa subsidia lentius ac tepidius administrari, per hocque tam insigne bonum, praemissae reparationis, nimium impediri ac retardari. Cum autem securitas et permansio Patriae, ac fidelium nrorum Regnicolarum plurimum a bona Constitutione hujus Fortalitij dependeat, ejusdemque reaedificationem omnibus opportunis medijs accelerandam svadeat. Fideles nros Comitatus, et in particulari etiam Praelatos, Barones et Magnates clementer hortamur, serio mandantes quatenus spectata boni publici ratione visisque jam et intellectis restorationis praedictae initijs ad praestanda promissa subsidia, majori promptitudine et alacritate concurrere, eaque administrare, et suppeditare velitis, ne inceptum opus defectu necessariorum interrumpi, neque progressum suum cum gravi detrimento sortiri et consequi valeat. Id quod fidelitates Vras communis boni promovendi studio, sinceroque in Patriae commoda et permansionem affectu, clementer confidimus, promptis animis atque studijs esse facturas. Quibus etc. Datum — *Viennae* die 25-ta mensis aprilis, A. d. 1640.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay
Eppus Agriensis m. p.
Georgius Orosoy m. p.

CXXIX.

III. Ferdinánd király Bécsből eltávozását jelentvén Győr megyének, sűrgeti a Végek helyreigazítására megajánlt segély beszolgáltatását. Bécs, apríl 25. 1640.

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Cum primis cognitum perspectumque habent fideles nri Regnicolae, inter reliqua pro conservatione ac defensione Regni istius nri Hungariae, per nos adhibita opportuna media, ac impensa subsidia, quantum ex impositione in novissima Diaeta Posoniensi mediae Tricesimae, commodi ac emolumenti bono publico ac Confiniorum statui et meliorationi accesserit. Cujus exactio- nis termino, ad festum S. Georgij militis et martyris, jam im- mediate transactum, elapso, cum ob graves et publicas alias necessitates, ac Expensarum molem, diuturna insuper vicinor- um Regnorum et Provinciarum nrarum haereditariarum one- ra, ad praesens non facile appareant media, unde absque ejus- modi mediae Tricesimae subsidio, pro moderni temporis con- ditione, Confiniorum necessitati et solutioni subveniri ac pro- videri queat. Fidelitates Vras benigne requirimus, quatenus perspecta dictorum Confiniorum, unde salus et permansio Patriae et fidelium nrorum Regnicolarum dependet, tam ardua neces- sitate, respectu quoque insolentiae et frequentis Excursionis Turcarum, ac insuper discessus nostri in partes S. Romani Imperij, et ad aliquod tempus absentiae ab hoc regno, exac- tionem ejusmodi mediae Tricesimae ad futura Regni Comitia, cum ea jam ob praemissum discessum nostrum indici et pro- mulgari nequeant, vel ad minus ad felicem usque nrum ad- ventum continuari, haud graviter ferre, quin imo considera- tione tanti emolumenti, eam tantisper promovere velit. Id quod fidelitates Vras, uti Patriae et communis salutis, ac cu- juslibet vrum permansionis amantes, benigne confidimus obse- quenti studio, et animi promptitudine esse facturas. Quibus etc. Datum in civitate nostra. *Vienna* die 25. mensis Aprilis A. d. 1640. — Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Agriensis m. p.

Georgius Orozy m. p.

Győr megye jún. 21-én tartott gyűlésén e levél felolvas-
tatott, és határozott, hogy: „Illustrissimus D.C. Palatinus re-
quiratur, ut auctoritate sua efficiat, quatenus juxta articulum e
media Tricesima in posterum non exigatur.“

CXXX.

*III. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben hosszabb
időrei eltávozását tudtokra adja, s ha mi köz ügy adná elő ma-
gát, meghagyja, hogy a nádorhoz forduljanak, ki vele gyors fu-
tárok által közlekedésben leend. B é c s , május 15. 1640.*

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Arduis et publi-
cum Reipublicae Christianae bonum concernentibus rebus et
negotijs ita exigentibus propediem iter suscipere, et ad partes
S. Romani Imperij profectionem instituere benigne decrevi-
mus. Quo licet a Regno hoc nro Hungariae aliquo tempore
longius nos abesse contingat, eam tamen clementem curam
ac sollicitudinem paternam dicti Regni nostri, nobis cumpri-
mis chari gerimus, ut hoc nro discessu, nihil eorum, quae ad
publicam quietem conservationemque ac defensionem ejusdem
Regni spectare videntur, desiderari patiamur, quin imo hac
ipsa profectione nostra, nonnisi desideratam post tot fluctus bel-
lorum et jactationes, in Christianitate pacem et tranquillitatem
in qua potissimum hujus quoque Regni nostri Hungariae se-
curitas ac defensio sita est, intendimus, ac Dei beneficio etiam
speramus. Fidelitates igitur Vras et Vrum singulos benigne
ac paterne hortamur, quatenus medio tempore, ijs, quae pacis
ac quietis patriae sunt, studere, et postpositis quibusvis priva-
tis affectibus, mutuam amorem concordibus animis fovere, at-
que ea, quae ad communem patriae salutem et tranquillitatem
tuendam spectant cordi habere, ac ex parte quoque Vra omni
studio promovere velitis ac debeatis. Non praetermisimus nos
quoque inter alia emolumentum et quietem dicti Regni nri
concernentia, benigne disponere, ut Confiniorum statui, ex-
cursionibusque Turcarum cohibendis, tam auctione militis
Praesidiarij, quam Annona, et victualibus, aliisque necessarijs
pro temporis exigentia sufficienter sit prospectum. Porro si

quid in absentia nostra e re boni publici occurrerit, id confestim fideli nostro Comiti Regni Palatino indicari, nobisque per celeres Cursores et nuncios ad id destinatos ab ipso intimari oportebit, quatenus in tempore fidelium nostrorum Regnicolarum commodis, necessitatibusque paterne consuli ac provideri possit. Gratia etc. Datum in civitate nostra *Vienna* die 15. mensis Maij A. d. 1640.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Agriensis m. p.

Georgius Orosoy m. p.

CXXXI.

III. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben a Végbeliek fizetését a királyi kamarához befizetni sürgeti. Regensburg, június 23. 1640.

Ferdinandus III-us etc. Reverende etc. Regni istius nostri Hungariae commodis et conservationi paterna sollicitudine intenti, intelligimus Dicam sive Contributionem in praeterita Regni Diaeta Posoniensi in subsidium militis Confinarij impositam atque statutam, lentius ad Cameram nostram Hungaricam administrari, atque adeo magna ex parte adhuc in Restantijs haberi. Cujus exactionem siquidem boni publici ratio, et ipsorum Confiniorum emolumentum, ac securior conservatio omnino exigat, neque miles in Confinijs conductitius, praesertim vero in praesidio Vyuariensi collocatus, absque ejusmodi adminiculo in statione sua diutius subsistere queat, quin imo cum jactura et detrimento communis boni, defectu solutionis passim dilabi cogatur. Fidelitates Vestras clementer hortamur serio mandantes, quatenus praetactam Dicam sive subsidium a singulis portis, quae necdum praestitissent, per Dicatores Comitatus quantocius exigi, et in Perceptoratu dictae Camerae nostrae Hungaricae praesentari, refractarios vero et solvere

recusantes juxta Articulum etiam sub poena Dupli ad satisfactionis impensionem adigi et compelli facere velitis ac debeat. Gratia etc. Datum — *Ratisbona* die 23. mensis Junij A. d. 1640.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay
Eppus Agriensis m. p.
Georgius Orosy m. p.

CXXXII.

Az 1640-ik évi július 19-én tartott Győr megyei nagygyűlésen a nádor levele felolvasatott, s annak első pontjára határozott, hogy a király távollétében is engedelmeskednek, a második pontra nézve, a mi a részletes felkelést és expeditiót illeti, az is elfogadtatott.

CXXXIII.

Az 1640-ik évi augusztus hó 13-án tartott Győr megyei kisgyűlésen a királynak Regensburgban július hó 12-én kelt levele a particularis Insurrectio felállítása végett felolvasatott, és határozatott, hogy a hazai törvények szerint a királyi parancsnak engedelmeskednek.

CXXXIV.

Győr megye 1640-ik évi szeptember hó 13-án tartott gyűlésén felolvasatott a nádornak Semptén augusztus hó 13-án kelt levele, melyben a részletes felkelést kiállítani és a megyében bizonyos helyeken összegyűjteni parancsolja, mindaddig, míg más parancsa nem érkezik. Sürgeti továbbá az érsekújvári erősség felépítésére a múlt országgyűlésen ajánlt segélypénz gyors kiszédését és kézhez szolgáltatását.

CXXXV.

III. Ferdinánd király megparancsolja Győr megyének, hogy a török portyázásai miatt mind a portás lovasokat ellenök állítsák, mind saját pénzökön fogadott lovasok, úgy a határörökkel azokat visszariasztani igyekezzenek. Regensburg, october 25. 1640.

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Crescentibus in dies Turcarum Excursionibus et insolentijs, quibus ipsi Regnum hoc nostrum Hungariae quaquaversum magis ac magis infestare, ac non modo in pagos, verum etiam Confinia, atque adeo ipsas Civitates Montanas saevitiam exercere, majoraque dietim ferociter minari non cessant; ut securitati et permansioni publicae fidelium nostrorum Regnicolarum consulatur, adversis ejusmodi ipsorum moliminibus, majori omnino vi ac resistentia obviam eundum, ad reprimendosque hostiles insultus et invasiones ulteriora subsidia expedienda esse operae pretium existimantes, pro paterna quidem erga hoc Regnum nostrum cura et sollicitudine, defensionis ejusdem propediem opportuna remedia adhibere et certas Equitum turmas in ipso Regno, stipendijs nostris conduci et conscribi curare, easdemque in locis opportunis collocari et disponi facere constitutum habemus. Ut autem fideles quoque Regnicolae nostri propriae ipsorum quieti et defensionis haud quaquam deesse videantur, quin imo majori etiam promptitudine animorum concurrant, Fidelitates vestras et vestrum singulos clementer hortamur mandantes, quatenus non modo particularem illam Insurrectionem, per Mattem nostram vobis jam antea benigne demandatam, consvetumque ac legibus expressum militis a certis portis numerum, etiam ulterius diligenter continuare; verum etiam pro praesentis necessitatis exigentia, potiores juxta cujusvis facultatis conditionem, a proprijs quoque personis Equites expedire et intertenere velitis ac debeatis, qui junctis cum Confinariis ac de novo conducendis militibus nostris, viribus atque studiis, propulsandis Turcarum insolentijs defensionique Patriae incumbere et advigilare valeant. Quibus quidem rite

effectuatis et adhibitis judicavimus quieti et tranquillitati Regnicolarum pro moderni temporis ratione sufficienter fore provisum. Gratia etc. Datum — *Ratisbona* die 25-ta mensis Octobris, Anno domini 1640.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay
Eppus Agriensis m. p.
Georgius Orosoy m. p.

CXXXVI.

*III. Ferdinánd király meghagyja Győr megyének, hogy erélyesen védjék magokat a török portyázásai ellen, a falukat behódolni ne engedjék; végre tudtokra adja, hogy a kamara költségén 1000 magyar lovast fogadtat a kerületi kapitányok oldala mel-
lé. Regensburg, február 18. 1641.*

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Mandaveramus quidem jam antea clementer fidelitatibus Vestris, ut visis et perspectis tot ac tam frequentibus Turcarum excursionibus et insolentijs, quibus ipsi Regnum hoc nostrum Hungariae solito majori ferocia lacescere, et in omnes partes saevire non desistunt, propriae defensionis vestrae haudquaquam deesse, verum majori conatu et animi promptitudine ad reprimendos hostiles insultus et molimina subsidia vestra expedire velle-
tis. Quia vero saevitia hostium non modo non remittere, quin majora in dies incrementa sumere, et in ipsa viscera Regni grassari, nec modo pagos complures, oppida et villas sibi sub-
jicere et subjugare, sed etiam Confinia es Praesidia invadere, Civitatesque Montanas ferro ignique populari, denique gravissima damna inferre, ac majora insuper gravioraque minari non cessant. Plerosque vero ex fidelibus nostris Regnicolis et Comitibus adeo in defensione sui segnes et remissos esse intelligimus, ut ejusmodi salutaribus ac benignis nostris monitis ad propulsandum hostium impetum defensionemque Patriae alacriores Spiritus minime sumpserint, quin etiam auxilia antea suppeditata remisisse et subtraxisse videantur, atque adeo deposita resistendi seseque defendendi cura, dispendiosa

ignavia et consternatione tractim et ultro, ad faciendam Turcis, villarum, pagorum, et oppidorum deditionem properent seque praecipitent. Ut proinde inter tot etiam ac tam graves modernas Mattis nostrae in componendis totius Christianitatis rebus curarum moles, peculiare studium et sollicitudinem nostram eo dirigi opportuerit, qualiter gliscentibus malis et quotidianis Patriae calamitatibus, efficacioribus remedijs obviam iretur. Pro ea igitur, qua erga dictum Regnum nostrum Hungariae ferimur, paterna propensione et affectu, proque avertendis hostium insultibus ac defendendis Patriae finibus dedimus in mandatis, ut actutum et absque dilatione mille equites Hungari sumptibus Camerae nostrae conscribantur penes Generales Regni Capitaneos in Confinijs collocandi ac disponendi. Internuncio etiam nostro ad Portam Otthomannicam misso praecepimus, ut inibi quoque remedium quaerere ad coercendas tales excursiones ac hostiles invasiones omni studio laboraret: Non intermissuri alia quoque requisita saluti et permanenti Patriae opportuna adhibere. Porro ut insolentijs hostium validius resisti queat, conatibusque eorum sufficientes vires opponantur, fideles quoque nostros Regnicolas clementer requirimus, ijsdem non solum autoritate nostra Regia praecipientes et mandantes, verum etiam sincero et paterno affectu hortantes ac monentes, ut ipsi quoque partibus suis nequaquam deesse, verum sese animosos potius amantesque Patriae defensores quam otiosos calamitatis propriae spectatores exhibere velint, unanimique studio ac voluntate ad defensionem et conservationem sui concurrere, sepositis quibusvis excusationum momentis ac dissidijs haudquaquam praetermittant. Benigne autem constituimus et ordinavimus, ut non modo limitatum a quibusvis Portis militem assumere et expedire, sed et fideles nostri Praelati, Barones, Magnates et potiores Nobiles, prout ipsis amor Patriae facultatumque proportio suggesserit, militem suppeditare, et eo usque, donec necessitas et pericula postulaverint, vel ad futura usque Comitiam sine defectu intertenere velint ac debeant, quos quidem ne afflictae plebi oneri sint, et commodius applicari possint, in Confinijs collocari ac disponi oportebit, ut habita a Generalibus Capitaneis pependentia, iunctisque cum Confinarijs, ac de novo conducendis

Stipendiariis nostris viribus atque studijs contra infestas Turcarum eruptiones invigilare et refrenandis ipsorum insultibus praesto esse et incumbere valeant. Ita nihilominus, ut per hoc nihil publicae pacis constitutioni derogatum, quin imo eam, quamdiu per Turcas observata fuerit, ex hac parte illaesam esse, defensionemque in suis terminis consistere velimus. Nocivam vero et statui boni publici perniciosam Turcis sese subijciendi facilitatem omnin vetitam ac sublatam deinceps volumus, firmiterque et serio interdicimus ac prohibemus, ne quispiam sub gravi poena in generali Decreto expressa imposteorum pagum suum, villam aut oppidum, multo minus Castella subjiat, ac in deditioem tradat, tradique patiatur, vel tributaria reddere praesumat. Qui vero hactenus in contrarium deliquissent, hi errores suos, prout jura et leges Regni dictaverint, debita animadversione noverint corrigendos. Gratia etc. Datum etc. *Ratisbona* die decima octava mensis Februarij A. D. 1641.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay
Eppus Agriensis m. p.
Georgius Orozy m. p.

CXXXVII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor írja Győr megyének, hogy a Mosony megyében levő feles katonaságból egy részt fogadjon be és szállásoltassa el, nem maradván sokáig azok az országban.
S e m p t e , martius 15. 1641,

Rndissimi sat. Valahan Regimen fegijuerest küluen jde az országban eő Feölsege, ugij uagion, hogij Moson Warmegieben rendeltük volt ökeöt, de felesen leuen azok, lehetetlen hogij supportalhassa. Miel azert kglmetek a közönseges jora nezueis nem chelekedek semmit, sem louast, sem gialogot, sem penzt nem áda, tehat vegie be egij reszet azoknak a fegiuereseknek s- rendellie bizonios Quartirokban eőkeöt, hogij louasodhassanak megh, a kik nem foghnak sokkaigh jt az országban lenni. Ebben penigh kglmetek egiebet ne cheleked-

giek. Tarcha Isten jo egessegeben kglmeteket. Datum *Sempthaviae* 15. Martij. A. 1641.

Earundem D. Vrarum

Stor et Amicus
paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

Neje halálát gyászolva, fekete ostyába nyomott zárt pecsétet használt. E levélre vizairni határozottatott „eosdem milites in Comitatum inducere et quarteria eisdem ordinare minime velit“.

CXXXVIII.

Az 1641 ik. évi september hó 26-án tartott Győr megyei gyűlésen felolvasatott a nádornak Érsek-Újvárott augustus hó 21-én kelt levele, melyben parancsolja, hogy a megye a török által szenvedett károkat összeírassa, s pecséttel megerősítve, neki küldje meg. Továbbá meghagyja, a törökkeli értekezletkor szükség-lendő vitélő rend készen tartását, hogy azok első felszólításra oda hova kell megindúlhassanak.

CXXXIX.

III. Ferdinánd király megparancsolja Győr megyének, hogy a legközelebbi időben a törökkel kezdendő értekezletekre biztosokat válasszanak, s az ellenségtől szenvedett károsításokat feljegyezve a nádornak megküldjék. R e g e n s b u r g, augustus 27. 1641.

Ferdinandus III.-ius etc. Reverende etc. Insolentias et Excursionibus vicini hostis Turcae, non modo cessare, sed eos majori etiam ferocia, in diversas Regni istius nostri Hungariae partes, grassari, oppida, pagos et castella invadere, igni ferroque populari, ac sibi subicere, abducta in servitutum innoxia plebe, non sine paterni affectus nostri sensu, intelligimus. Quibus quidem Turcarum machinationibus ac insultibus, peculiari cura ac sollicitudine nostra, etiam inter tot ac tam graves modernas Mattis nostrae, in componendis totius Christianitatis rebus, curarum moles, obviam ire, salutique ac defensionis

Regni prospec tumesse volentes, certum Equitatum de facto conduci et in Confinia collocari fecimus, parati ampliora etiam subsidia, necessitate ita exigente, conduci facere et suppeditare. Quia vero ex defectu quoque Confiniariorum nostrorum, Turcarum insolentias ac liberiores evagandi commoditatem et occasionem emersisse, ac progressus sumpsisse advertamus, eisdem de solutione infallibili, et jam paene in promptu habita, provideri ac propediem praestari, exolvique benigne ordinavimus. Ut autem posteriores forte hostium impetus ac invasiones facilius reprimi et propulsari, moliminibusque ipsorum validius resisti queat, Fidelitates quoque Vestras et Vestrum singulos, benigne requirimus paterneque hortamur, quatenus, juxta priorem clementem requisitionem nostram, pro vestro in communem Patriam, ejusque Conservationem amore ac studio, partibus vestris haudquaquam deesse, quin imo pro viribus milites praestare velit, qui cum subsidijs nostris juncti hostium ferociae sese sufficienter opponere, Regnumque ab omni infestatione tutum ac securum reddere valeant, et eo usque intertenere, donec deo propitio, dispositis hic rebus, quod propediem futurum est, redire et per amplius Regni necessitatibus ac securitati consulere possimus. Et quia persvasum omnino habemus, ejusmodi excursions et insolentias, praeter scitum et voluntatem Portae accidere, utpote, quae per Internuncium, fidelem nostrum, Egregium Andream Izdenczy, non nisi conservandae pacis studia ac intentionem declaraverit, et ad tollendas quasvis difficultates et exorbitantias, quae ex parte Turcarum hactenus emersissent, Commissionem detulerit, misso certo Commissario seu Capuci Bassa ex Porta destinato, brevique Budam venturo, ut proinde pro publica quiete et emolumento fidelium nostrorum Regnicolarum, multum expedire judicaverimus, certum cursum nostrum quantocius Constantinopolim dimittere, et de hostilitatibus patris, oblationi Portae contrarijs, expostulari, restitutionemque Captivorum ac aliorum sollicitate urgeri, curare. Ne quid autem ad instituendam praemissam Commissionem, a Turcis desideratam, ex parte nostra desit, ad ejusmodi Tractatum, certos Commissarios ordinaturi et in Confinia ablegaturi sumus, ac porro querela; et gravamina Comitatus, per fidelitates Vestras tempestive congeri et comportari, ac fideli nostro,

praedicti Regni nostri Hungariae Comiti Palatino, repraesentari, benigne cupimus ac desideramus. Gratia etc. — Datum *Ratisbona* die 27-a mensis Augusti. A. d. 1641.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Agriensis m. p.

Georgius Orosy m. p.

CXL.

Az 1641. évi november 22-én tartott Győr megyei nagy gyűlésen a nádornak „super inquisitione ratione hostilitatum et insolentiarum per Turcas intra tempus pacificationis patratarum primo quoque tempore peragenda“ parancsot magában foglaló levele felolvasatott. (Győr m. jegyzőkönyve szerint.)

CXLI.

III. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben tudtokra adja, hogy elvégezvén németországi ügyeit, Magyarhonba is országgyűlést kívánt tartani, de a törökkeli jelen alkudozások miatt azt még egy ideig elhalasztja, nehogy pedig ezen értekezletek valamikép megszakasztassanak, vagy akadályoztassanak, megtiltja a törökökrei portyázást. Bécs, november 23. 1641.

Ferdinandus III. etc. Reverende etc. Arduis Sacri Romani Imperij negotijs Dei beneficio, feliciter confectis, quorum causa nos paulo diutius ac longius ab hoc Regno nostro Hungariae abesse contigit, eo paternam curam ac sollicitudinem nostram direximus, qualiter ejusdem Regni nostri tranquillitati ac emolumentis, sublatis quibusvis difficultatibus et impedimentis, quam optime foret prospectum. Quod cum a Comitiorum celebratione non parum dependere intelligamus, ea quidem quantumcyus celebrare et fideles Regnicolas praesentia nostra consolari et exhilarare, benigne desideravimus. Verum interveniente Tractatu, quem adeo prompte Turca obtulisset, et Capuci Bassam ex Porta Budam ablegasset, qui negotiorum inchoationem jam pridem isthic praestolaretur, generalis Diaetae pro-

mulgationem nonnihil differri oportuit; Confidimus autem fidelitatibus eam non longi temporis moram haud fore molestam: Siquidem Tractatus cum Turcis instituendus, nonnisi publicam salutem ac permansionem fidelium nostrorum Regnicolarum concernat, eoque dirigatur, ut ejus beneficio ab omni hostili metu et excursionibus quibus sese hactenus quaquaversum lacescitos et afflictos fuisse conquesti sunt, immunes ac securi reddantur. Commissione porro Turcica ad exitum vergente, nequaquam praetermissuri sumus generalem eisdem Diaetam indicere ac publicare, tum demum eo fructuosius celebrandam, si prius stabilita alma pace, sublatisque excursionibus et hostilium insolentiarum molestijs, segura et quieta tranquillitate fruantur. Ne vero privatorum quorundam inquietudo bono publico incommodet, in ipsoque Tractatu difficultates et impedimenta causet, Fidelitatibus vestris et vestrum singulis firmiter committimus et mandamus, quatenus ab omni excursionem lacescendisque Turcis supersedere, signanter autem Magnates Servitores suos cohibere, neque ut ab ijs ullo sub praetextu infestationes Turcarum exerceantur admittere velint ac debeant, sub gravi poena in generalibus Regni Decretis expressa. Gratia etc. Datum in civitate nostra *V i e n n a* die 23. mensis nouemb: A. D. 1641. — Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Agriensis m. p.

Georgius Orosi m. p.

CXLII.

III. Ferdinánd király megparancsolja Győr meyyének hogy a törökkel értekezletekre küldött biztosok élelmi ellátásáról (illendö árért) gondoskodjanak. Bécs, december 2. 1641.

Ferdinandus III.-ius etc. Reverende etc. Ad imminentem Commissionem Turcicam Comaromij instituendam, siquidem inter reliqua requisita victualium provisio necessaria sit, ne Commissarij in ijs, quae ad intertentionem ipsorum ac familiae suae pertinent, destituantur. Cum autem ea ex vicinis Comitibus potissimum administrari valeant, Fidelitates quoque

Vestras benigne requirendas duximus, quatenus intuitu boni publici et emolumenti quoque Vestri, quod ex hac Commissione dependet, in Comitatu hoc vestro disponere, ac ordinare velitis, ut ejus modi requisita necessaria, pro competenti pretio continuo et sine defectu suppeditentur. Gratia etc. Datum in civitate nostra *Vienna* die secunda mensis Decembris, Anno Dni 1641. — Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay
Eppus Agriensis m. p.
Georgius Orozy m. p.

CXLIII.

A törökkeli alkudozásokra küldött királyi biztosok felhívják Győr megyét, küldene néhány követet hozzájuk, kik ne csak a török által szenvedett károkat, kényszerített hódoltatásokat, ellenségeskedéseket tudtokra adhatnák, hanem némely előforduló kérdésekről őket felvilágosítani is képesek lennének. Rév-Komárom, december 18. 1641.

Reverendissimi etc. Servitiorum etc. Ex benigna S. C. et R. majestatis Commissione atque ordinatione ad Tractatus cum Turcis instituendos huc Comaromium venimus, in diesque Turcarum ad id delegatos Commissarios praestolamur. Ut igitur tanto commodiores atque publico emolumento totique Regno fructuosiores in provincia nobis delegata, in utilitatem hujus quoque Comitatus, processus facere valeamus, Vestras etc. nobiles Dominationes requirendas esse duximus quatenus juxta hactenus in similibus observatam consuetudinem, primo quoque tempore, certos de medio earundem cum sufficienti Instructione ad nos expediant, qui non modo gravamina, novas pagorum deditiones, hostilitates, et miserae plebis oppressiones, ex parte Turcarum, cum temporis declaratione, coram detegere, verum etiam de occurrentibus quaestionibus nos informare sint parati. Unde eo felicius iisdem subveniri, ac commodis Patriae meliori cum effectu provideri pos-

sit. Quas in reliquo etc. Datum ex *Reu Comarom* die 18:
mensis Decembris A. Dni. 1641.

Rdissimarum etc.

Egregiarum etc.

Stores et Amici
addictissimi

N. S. C. et R. Mattis ad Tractatum
Turcicum delegati Commissarij.

Öt veres viaszba papír közé nyomott pecséttel, melyek
közül az

1-ső nagy és tojásdad alakú, körirata: „Georgivs Lippai.
Eppvs. Agrien. Cancellarivs. Hvngar.“

2. kis tojásdad alakú gyűrűpecsét: „G. V. Q. E.“

3. nagyobb tojásdad gyűrűpecsét: „Daniel. Esterhazi.
De. Galantha.“

4. kis picziny 8 szegletű gyűrűpecsét: „T. M. betűkkel.

5. középszerű tojásdad gyűrűpecsét: „Caspar. Szvniogh.
D. Bvdathin. C. S. C. C. S. C. R. M. C. C. E. M. C. S. C. Q.
P. Z. S. C. A czímer egy sisakos és láncsás lovast ábrázol, csil-
lagok- és holddal körülvéve.

XCLIV.

A törökkeli alkudozásokra küldött királyi biztosok sürgetik Győr megyét a követek, úgy a panaszok és a hódított faluk jegyzékének elküldéseért. Rév-Komárom, január 14. 1642.

Rndissimi sat. Servitiorum sat. Kegyelmeteknek eo Föl-
séghe megh Ratisbonabol kegyelmessen megh parancholta,
hogy ez jelen ualo Tractara az mely rablasokat, faluk hodulta-
tásit, csatázásokat, faluk adoia fellyebb verését, es egyeb ef-
fele panaszra valo chintalansaghokat miuelt az Teoreök, azokat
kegyelmetek megküldgye. Mijs it lévén immar Komaromban
requiraltuk ugyan ezen dologh veghet collegialiter kegyelme-
ket, de még eddigh semmi valaszunk nem jöt kegyelmetektől
se pedigh az panaszokat el nem küldötte. Miuelt azért az Tracta
ben vagyon, es az Teöreökkel jmmar derekassan tractalunk, ki
siettetijis hogy hamar legyen, es hoszszu varakodasa utan vé-
ghét erie az Tractanak. Kegyelmeteket kerjük mégis attyafiu

sagossan ne mulassa et kegyelmetek, hanem mennel hamareb mind az panaszokat szokas szerint pedigh emberét küldgye hozzank. Az holdtetot faluk pedigh rend szerent, mely Eszten-deőben es ha rablással hodetotta be az Teorők eoket specificalua legijenek, signanter az Zeóny Tractatul foghua az az ab anno 1627. Ezek után tarcha Isten kegyelmeteket jo egesseghben. *Rew-Comarom*. die 14 Januarij Anno dni 1642.

Rndissimarum sat.

Stores et amici
addictissimi

N: S. C. et R. Mattis ad Tractatum.

Turcicum delegati Commissarij.

E levelet Győrött jan. 15-én vették, 16-án pedig felosvatatván, a deundem tractatum cum sufficienti Instructione ablegantur: Dominus Vice Comes *) et egregius Petrus Torkos, qui primo quoque tempore acceptis literis credentionalibus proficiscantur. (Győr m. jegyzökönyveiből).

XCLV.

A törökkel alkudozásokra küldött királyi biztosok Győr megyétől eleséget kérnek a környezetökben levő lovas vitézlő rend számára. Rév-Komárom, február 19. 1642.

Rndissimi sat. Salutem sat. Az mely 300 lousunk itt az holdultsaghon quarteroz, mint hogy élés dolgabol fogyatkozot allapottal vannak: kglmeteket azokaért kerük, az közeönseghes jora nezueis tegyen keglmetek halasztas nelkeól oly limitatit, hogy valami élésből kglmetektől prouisiojok lehessen. Mellyet minkis jo neuen uezünk kglmetekteól, meghis szolgalliuk keglmetekk. Kiről beuebben Vice Ispany Uramtolis izentünk kglmetekk. Tarcha Isten kglmeteket jo egesseghben. Datum *ex Rew Comarom* die 19. Februarij. Anno 1642.

Rndissimarum sat.

Stores et Amici paratmi

N: S. C. Regiaeque ad praesentem Tractatum

Turcicum delegati Praeses et Commissarij.

Az előbb nevezettek 5 pecsétével lepecsételve.

*) Szapáry András.

CXLVI.

*III. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben a május hó 29-én Pozsonyban megnyitandó országgyűlésre meghívja őket.
B é c s, martius 13. 1642.*

Ferdinandus III. ius-etc. Reverende etc. Confectis Dei beneficio et absolutis in Diaeta Imperiali arduis S. Romani Imperij negotijs, stabilitaque cum Turcis pace, pro paterni et perpetui affectus nostri propensione, qua erga hoc Regnum nostrum Hungariae nobis cum primis charum ducimur, praecipua nobis cura fuit, ut ea, quae peramplius ad bonum et salutarem ejusdem Regni nostri statum ac emolumentum pertinent, publica et communia negotia concernunt, cum fidelibus nostris Regnicolis coram tractanda et curanda susciperemus. Hac itaque de causa, generalem universis Statibus et Ordinibus ejusdem Regni nostri Hungariae partiumque ei subjectarum conventum sive Diaetam, ad proxime affuturum festum Ascensionis Domini hoc est diem 29-um imminentis mensis Maij, anni praesentis in Civitatem nostram Posoniensem indicendam et promulgandam duximus, eidemque Deo dante, in propria persona nostra praeesse decrevimus. Quocirca Fidelitatem vestram benigne hortamur, vobisque harum serie firmiter committimus et mandamus, ut ad diem et locum praedictum peculiare ac sufficientes homines ac Nuncios vestros, viros utpote prudentes, pacisque et concordiae studiosos atque amantes cum plena potestate e medio vestri expedire et mittere debeatis, qui illic una cum caeteris Statibus et Ordinibus dicti Regni nostri Hungariae partiumque ei subjectarum, de ijs omnibus, quae ad publicam tranquillitatem, communemque salutem necessaria videbuntur, tractare et in medium consulere possint. Curandum autem vobis diligenter erit, ut pro maturandis, et confestim inchoandis Tractatibus, praedicti vestri nuncij, quibusvis postpositis dilationibus ad praefixum terminum, in ipso loco certo et infallibiliter compareant. Secus sub poena in generali Decreto ex-

pressa non facturi. Gratia etc. Datum *V i e n n a* die 31-a mensis Martij, A. D. 1642.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay
Eppus Agrien. m. p.
Georgius Orozy m. p.

CXLVII.

III. Ferdinánd király értésére adja Győr megyének, hogy a németországi fontos ügyek miatt a május 29-kére Pozsonyba kitűzött országgyűlést elhalasztja Márton napjáig. L a x e m - b u r g i v á r á b a n, május 5. 1642.

Ferdinandus III-etc. Reverende etc. Paternam curam ac sollicitudinem, qua erga Regnum hoc nostrum Hungariae afficimur, ab initio suscepti Regiminis nostri eo potissimum dirigi volumus, ut omnia, quae ad salutem et publicam quietem atque tranquillitatem ejusdem Regni, ac fidelium nostrorum Regnicolarum spectant, jugiter ac sollicite curarentur. Inde est, quod peractis et absolutis Dei beneficio Tractatibus turcicis ea, quae conservationi Patriae peramplius necessaria videbantur, paterne curanda susciperemus, ac omni mora et dilatione postposita generalem Regno Diaetam, ad festum Ascensionis Domini, proxime affuturum, celebrandam, fidelibus nostris Regnicolis indiceremus ac promulgaremus. Quam etiam omnino in eo termino celebrare constitueramus, nisi ardua S. Romani Imperij atque adeo totius Reipublicae Christianae occurrentia negotia, nec minus ad ipsiusmet dicti Regni hujus nostri Hungariae bonum et emolumentum spectantes, causae et rationum momenta, hoc institutum atque desiderium nostrum praepedivissent. Comitiorumque celebrationem nonnihil differri svasissent; indefessus siquidem labor ac sollicitudo nostra, pacandis Christianitatis rebus et dissidijs intenta, alio nos forsitan ad modicum tempus avocatura, ac praesentiam nostram et assistentiam ad sumendos feliciores progressus desideratura videtur. Nihilominus tamen ne ea in longum tempus differri ac prorogari contingat, Benigne de-

claramus et fideles nostros Regnicolas in verbo nostro Regio assecuramus, fore, ut ad festum S. Martini Episcopi et Confessoris, proxime venturum publicata generalia Regni Comitia celebrentur, quibus etiam Deo dante in persona nostra praeesse decrevimus. Ad quem terminum fideles nostros Status et Ordines in vigore literarum nostrarum Regalium jam antea emanatarum sedulo et frequentes comparere et interesse clementer volumus et mandamus. Hortando simul eos paterne, quatenus non longi temporis moram haud gravate sustinere, et ad praedictum terminum, Nuncios viros prudentes, pacisque et concordiae amantes atque studiosos cum sufficienti Plenipotencia, ad ipsa Comitia mittere et expedire velit, qui privatis affectibus et negotijs sepositis, animum studia ac conatus omnes, ad ea, quae emolumentum ac permansionem Patriae concernunt, convertere et dirigere studeant ac intendant. Gratia nostra etc. Datum in castro nostro Laxenburgh die 5-ta mensis Maij, ao dni. 1642. — Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Agriensis m. p.

Georgius Orosoy m. p.

CXLVIII.

III. Ferdinánd király levele Győr megyéhez melyben az alispán kiküldését parancsolja az 1608: 2. és 1625: 16. t. cz. értelmé szerint a pusztító és garázdálkodó rablók elleni vizsgálatra, és elítélésökre. Laxenburghi várában, május 5. 1642.

Ferdinandus etc. Reverende etc. Non sine displicentia intelleximus, graves et intolerabiles a nonnullorum magnatum servitoribus ac alijs vagabundis passim grassantibus excessus et exorbitantias committi, qui solita inquietudine postposito publicae quietis et permansionis amore, non modo Turcas lacerare, per hocque occasionem excurrendi ipsis praebere ac pacem gravibus curis et laboribus conclusam atque stabilitam turbare consueverunt, verum etiam miseram plebem affligere, rapinas, depraedationes, direptionesque rerum ac fortunarum, non raro etiam caedes ac interemptions miserorum hominum,

aliaque enormia facinora, cum euidenti Regni detrimento ac ruina exercere et patrare non vererentur. Cum autem in talium insolentiarum ac violentiarum patratores, eorumque fautores ac defensores, non desint severissimae Regni leges ac statuta, vigore quorum gravem omnino animadversionem mereantur. Nolentes in hoc Regno nostro hungariae spolia ac similia incommoda per quoscunque impune exerceri atque committi. Ad eiusmodi grassabundorum ac pacem publicam interturbantium effrenatam licentiam ac temeritatem coercendam afflictamque et innoxiam plebem ab injuriis et oppressionibus vindicandam ac in quiete et tranquillitate conservandam opportunum omnino remedium adhibendum esse benigne decrevimus. Quocirca fidelitatibus vestris clementer ac firmiter committimus et mandamus, quatenus habita in tales vigilantia et facta et instituta per ipsos Vice Comites in ejusmodi delinquentes inquisitione, eos, ubicunque reperiri poterunt, iuxta continentias articuli 2-di anni 1608. et articuli 16-mi anni 1625. aliorumque ibidem citatorum, non obstante etiam praerogativa nobilitari, aut obligatione ad dominos suos sive Magnates, sub quorum nomine et servitij titulo grassantur, confestim capi et comprehendi, ac iuxta demerita ipsorum debitis poenis puniri ac castigari facere modis omnibus debeat et teneamini secus non facturi. Gratia nostra Caesarea etc. Datum *in castronostro Laxenburgh*, die 5. mensis maij ao dni 1642. — Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Agrien. m. p.

Georgius Orosy m. p.

CXLIX.

III. Ferdinánd király tudatja Győr megyével, hogy németországi seregeit a svédek megverték, ugyanazért a nádornak meghagyta, hogy lovas seregeket toborztasson, kit ezen igyekezetében elősegíteni igyekezzenek. Bécs, június 20. 1642.

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Superioribus diebus in partibus Silesiae Generalis nostri inadvertentia partem Exercitus nostri ab inimicis S. Romani Imperij Svecis,

incommodum accepisse, ob idque hostes ejusmodi successus beneficio etiam in certis locis Marchionatus nostri Moraviae liberius grassatos, non dubitamus rei famam in hisce quoque Regni istius nostri Hungariae partibus increbuisse, in animisque forte nonnullorum diversas cogitationes generasse. Et licet quidem propulsandis hostium conatibus et machinationibus ea media adhiberi curaverimus, ex quibus speremus Deo bene juvante, negotia nostra feliciorum propediem successum, non sine confusione inimicorum habitura. Pro adhibenda nihilominus cautela, si quo casu inimicus ulterius quoque progredi conaretur, assecurandis pro paterna nostra cura ac sollicitudine etiam rebus dicti Regni hujus nostri Hungariae, et avertendis incommodis, ne quid detrimenti timeri possit, delectum certarum Copiarum in partibus quoque praefati Regni nostri Hungariae, opera et industria fidelis nostri ejusdem Regni Comitum Palatini institui mandavimus. Quocirca fidelitates vras benigne requirimus, hortantes, quatenus ejusmodi Equitum Conductionem ac dispositionem nostram pro parte quoque vestra omni meliori modo ac via promovere, atque etiam ad sumendos progressus concurrere velitis. Gratia nostra etc. Datum — Vienna die 20-ma mensis Junij. Ao dni 1642.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Bosnyak

Ele. Eppus Quinque eccl. m. p.

Stephanus Orosy m. p.

Ezen levelet aug. 4-én a megye nagy gyűlésén felolvasták, és határozottatott: „ut juxta exigentiam moderni temporis, Commissioni suae Majestatis se Comitatus in quantum ob exhaustas per Quarterianos suae Mattis milites factas ad Tractatum Turcicum contributiones facultates poterit, accommodaturus est.“

CL.

III. Ferdinánd király levele Győr meggéhez, melyben írja, hogy Földváry Miklós és Milkovits Mark ezredes által toborzandó katonákat néhány napra fogadják be, és élelemmel lássák el.

Bécs, július 7. 1642.

Ferdinandus III-etc. Reverende etc. Certi officiales nostri bellici, alijque Milites gregarij sub Colonellis nostris Nicolao Feölduary et Marco Milkouich stipendia merentes, in partes Regni istius nostri Hungariae descensuri sunt, ut tam Equos ad ulteriora belli munia necessarios, quibus ad praesens destituuntur, comparare, quam etiam collectiones certorum Militum, pro instaurandis Regiminibus instituere ac quantocyus ad castra redire valeant. Quorum institutum, ut eo commodius et maturius debitum effectum consequatur, Fidelitates vestras clementer requirimus, quatenus dietis Officialibus ac militibus nostris tam eo descensuris, quam etiam de novo conducendis, donec necessarios equos conquirant ac comparent, paucorum dierum spatio in hoc Comitatu vestro de condensationibus ipsorum commorandique opportunitate ac victu haud gravate providere velit. Quibus peculiari cura et sub gravi poena denuo imposuimus, ne ab ijs, fidelibus nostris Comitatusibus damna ac detrimenta inferantur, quoties vero 50-ta aut 60-ta requisitis necessarijs instructi convenerint, quantocyus ad castra nostra ac Legiones suas educantur. Gratia nostra etc. Datum — *Vienna* die 7-ma mensis Julij A. d. 1642.

Ferdinandus m. p.

Georgius Lippay

Eppus Agriensis m. p.

Georgius Orosy m. p.

Júl. 19-én a megye gyűlésén elolvastatott és végeztetett, hogy: „in quantum ob tenuitatem facultatum licuerit, accommodabit se Comitatus, et dominum Comitem Palatinum superinde informabunt.“ —

CLI.

Győr megye 1642-ik évi július hó 4-én tartott nagygyűlésén a nádor gróf Eszterházy Miklós levele felolvastatott, melyben jelenti, hogy ő hivatalát a legközelebbi országgyűléskor leteendi; mely levélre visszaírni határozottatott, hogy megkéressék ő nagysága, miszerint a nádori tiszt holtig tartó, ugyanazért élte hosszág tartsa meg szerencsével és viselje az országnak gondját.

CLII.

Ugyanekkor egy másik levele is olvastatott fel, melyben a koronaőrök fizetését sürgeti megküldetni.

CLIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor serkenti Győr megyét, hogy némely századok kiegészítése tekintetéből vagy 200 embert fogadjanak be meggéjökbe szállásra és élelemmel is lássák el őket, hadd lovasíthassák meg magokat. S e m p t e, július 12. 1642.

Reverenmi. sat. Eö felsege az mi kegyelmes Urunk mostani szükségere nevezve akaruán bizonyos számú lovasokat némeli Companiak supplementomára fogadtatni, s- az szerent nemellieket kószólók, az kik lo nélkül volnának megh lovasítani, kegyelmessen requirallia kegyelmeteket, hoga pro interim migh mind az Companiát supplealhatták, s-mind az lovakat megh szerezhethék, egi kevés ideigh valo quartelt, arra rendelt Commissariussa által, 200 számú embert rendeltetne kegyelmetek, az kegyelmetek Vármégiejeben oli rendelést teuén, hoga ez által az szegenisegh ne oneraltatnek feletteb s nagi panaszra valo oka se lenne, meli eö Felsege az arant valo kegyelmetek requisitioját oda küldöttük kegyelmeteknek.

Requirálliuik annak okaert miis kegyelmeteket, s- szeretettel kerjük es intjük is kegyelmeteket, megh tekentvén EŐ Felsege a mi kegyelmes Vrunk mostani szükségét es szolgálattiát, ne chak ellent ne tartson benne, hoga azok az katonák az kegyelmetek Vármégieieben condescendalhassanak es Companiaiok supplementomara katonakat fogadhassanak, de 200 szemelire rendellien bizonyos quartelt is kegyelmetek arra destinalt commissariussa által az Varmégiejeben, pro interim migh Companiájokat suppleálhattiák, s- magokat is megh lovaséthattiák, el rendeluen, hoga az hol quarteliok leszen, oda a teöb faluk is élésből contribullianak es segedelemmel legienek, az kik fel készetven magokat nem foghnak ot kesni, hanem az eö felsege szolgálattiára sietnek, ugy kívánván kegyelmessen eö Felsege-

is. Isten tarcsa io egessegben kegyelmeteket. *S e m p t a v i a e.*

12. Julii 1642.

Earundem Dn. Vrar.

Stor Amicus parmus

Comes N. Ezterhasi m. k.

CLIV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Szombathelyi György Mosony megye alispánjához, melyben a lovak szerzése végett a megyébe levő vitézlkö rendnek egyik részét Györ megyébe küldeni parancsolja. E nádori S e m p t é n július hó 15-én kelt levelet. tudomás végett Mosony megye átírva megküldi Györ megyének Ó v á r o n július hó 19-én tartott nagygyűléséből. 1642.

Rmi sat. Servitiorum sat. Eginhani rendbeli kegyelmes parancholati ö Felsegenek Palatinus urunk ö Nagyságának is kwlömb kwlömféle leuelei erkezuen, az mostani ö Feölsége Varmegienkben leuö hadaij felöl, generalis giwillest tartuan felélök ; azonban érkezek mas leuele Palatinus urunk ö Nagyságának, melj magan Vice Ispánunknak ö kegyelmének intitaltatott, meljnek continentiaia igi köuetkezik :

Grose domine et amice nobis obser. Nem regen uala it Kegyelmetek nalam, s megh mondam hogi az mostani had fogadas közönseges es mint egi orszagos dologh, s nem lehet hogi totaliter főkeppen Varmegiestwl immunisok legiwnk atul vg' teczik penigh eg' io reszből leualtatott es megh kőnniebitetet Kegyelmetek, holot az Vegbeliek elmentenek, s az en hadam is, az kik Burom alatt uoltanak, hasonlokeppen ot nincsen. Az minemw Regimentek penigh louak szerzés kedueiert ot az taijan uadnak, nam megh mondottam, hogij eggiknek helt es quartiert kel adni Kegyelmeteknek, s miért nem partiattia öket! Osza el azert kit Geör Varmegieiben, s kit az kőszeghi jőszaghra bochasson benne, de hogij telliesseggel az kik ot maradnak is benne, chak az ö Fölseghe Ouarij jőszagan ellienek, merő alkalmatlansagh azis, hanem az mint iránk partialni kel s parancsolvan ö Felsegheis felöle, kinek most nem szabad ueteni egij általiaban. Isten kegyelmeddel

Symptaviae 15. Julij 1642. Amicus benevolus Comes Nico. Ezterhazy. Grosó dno Georgio Zombathelij Vice Comiti Comitatus Mosoniensis Amico obser.

Ezt akarank nagyságtoknak es Kegyelmeteknek intimalnunk, hogij Nagyságtok es Kegyelmetek is alkolmazzassa magat az ő Felseghe es ő Nagysága kegielmes parancsolattiahoz, tudgiuk is bizoniossan, hogij immár Nagyságtok es kegyelmetekis requiraltatot mind ő Felseghetwl: s mind penigh Palatinus urunk ő Nagysagatul Földuary Miklos Obrizter uram Regimente megien oda. De reliquo easdem sat. Dnes Vras feliciter valere cupimus. Datum in *Owar*, ex generali Congregatione nostra, die 19. Julij 1642.

Earundem etc.

Stores Amici et Vicini
paratissimi.

N. Universitas Dominorum Magnatum
et Nobilium Cottus Mosoniensis.

CLV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor meghagyja Győr megyének, hogy 200 embert fogadjanak be szállásra és lássák el őket élelemmel mikénti élelmezésük érdemében is utasítván a megyét. Sempte, július 21. 1642.

Reuerendissimi sat. Geöri Praepost Uram eő kegyelme a Kegyelmetek neueuel jüuen hozzank, emlekezek azoknak a katonaknak állapotjokrol, kiket kiuan eő feolsege, hogij interjm, mígnem louakot szerezhhetnek, legienek ot a kegyelmetek Varmegiejeben Quartirokban. Mi eörömet subleuament adnank Kegyelmeteknek, a miben lehetne, de jm latia maga Kegyelmetek, az ő feölsege nagij szükségét, kire kepest meltan Kegijelmeteknek is az ő feölsege szolgálattianak succurralkel, s-nemis lészen igen terhes annak a 200 embernek keues jdeigh ualo tartása, kik megh szerezuen louokot ottan az ő feölsege szolgálattiaara ki mennek az orszagbol. Minek okaert Kegyelmetek az a 200 embert ötuenenkint rendellic es szallicha negij faluban, a houa a teób faluk mind hóldolatlanok, s-mind holdoltak contribualljonak, kinek conduiselesere bizonios

embereketis rendellenen Kegyelmetek : napiaban a feő legennek egy pint bora jarjon, a louasoknak semmi bort nem kel adatni. Husbol penigh es kenierből legien olj prouisiojok, a kiuel megh erjek, abrakbol es szenabolis mertekletessen legien prouisiojok. Eme penigh mind Portas s- mind Portan kiuöl ualo faluk contribuallionak, mert az ő feőlsege szolgatiat es az közönseges jot nezuen ez, exemptus ebből senki nem lehet, egiebarant ha az Porta nélkül ualo faluk contribualni nem akarnak, kenszerittiuk magunk reá ökeöt, ki talam karossan eshetik nekik. Az megh neuzet katonak penigh, ha mi chintalanságot chelekednenek előttök jarojanak kel deferalni ökeöt, s- ha a nem téssen rola jöjjön mi előnkben a panasza, mi oltalmat es assistentiat ádunk a megh sertet felnek. Halliuk hogij holmi chauargo katonakis egijnehanian ösze ueruen magokat, minden patens leuel nélkül a falukon chauaroghnak éle-éle saczoltatuan a falukot, kik ha olliak talalkoznak fogassa megh Kegyelmetek s- küldgie kezben, büntetes ála vetettiuk mi. In reliquo tarcha Isten jo egessegeben Kegyelmeteket. Datum in *Sempthe* die 21. Julij. Ao. 1642.

Earun. D. Vrar.

Stor et Amicus
paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

CLVI.

III. Ferdinánd király gróf Kevenhiller Achelber Ferencz Kristófot és gr. Kurst Ferdinánd Zsigmondot az egybegyűlt pozsonyi országgyűléshez küldi mint biztosait. Bécs, november 26. 1642.

Reverendissimis, Reuerendis, Honorabilibus, Splibus Magnificis, Egrijs et Nobilibus, Prudentibus item et Circumspectis, universis Statibus et Ordinibus Regni nostrj Hungariae nunc Posonij congregatis fidelibus nobis dilectis.

Ferdinandus Tertius DEI gratia Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniae etc. Rex. Reuerendissime, Reuerendi, Honorabiles, Sples, Magnifici, Egrij, et Nobiles, Prudentes item Circumspectj fideles nobis dilectj. Ab-

legauimus in medium fidelitatum Vrarum fideles nostros nobis sincere dilectos Sples ac Magnificos Comites Franciscum Christophorum Kevenhiller Achelber, Comitem in Frankenbergh, Liberum Baronem Landhezeron, Wernbergh, haereditarium in Alta Oszterbicz, et Carlbergh, dominum in Carner et Kogil Carinthiae Supremum et haereditarium Stabuli Magistrum, Equitem Aurei Velleris, Camerarium, et intimum Consiliarium nostrum, nec non Augustae Imperatricis Mariae, conjugis nostrae dilectissimae Supremum Aulae Praefectum, et Ferdinandum Sigismundum Comitem Kurst, Liberum Baronem in Sentenanff, Dominum in Horn Drossendorff Vicz Herch Selach et Koznier Consiliarium nostrum intimum Camerarium, et Vice Cancellarium nostrum Imperialem; eisdemque nonnulla fidelibus nostris Stetibus et Ordinibus ad praesens in hac Ciuitate nostra Psoniensi congregatis referenda commisimus. Quocirca a fidelitatibus vestris omnibus benigne postulamus, ut ijs quae dicti Commissarij nomine nostro repraesentaturi sunt, plenam et indubitatum fidem adhibere velint, In reliquo affectum et gratiam nostram Caesaream ac Regiam fidelitatibus Vestris amanter et benigne confirmantes. Datum in *Ciuitate nostra Vienna*, die 26. nouembris Anno dnj 1642.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Bosniak
Electus Ecclesiae Vezprimiensis m. p.
Georgius Oroszi
Secretarius.

Egyszerű másolat Csökkör Gergely Győr megyei jegyző kezeirása, valamint a következő is.

CLVII.

A királyi biztosok közleménye, kelet nélkül.

Sacratissima Caesarea et Regia Maiestas, Dominus noster Clementissimus, statuerat indictis suo Regno Hungariae Comitibus in persona interesse, et quanto in id desiderio inclinauerit, vel ex hoc apparet, quod posthabitis grauissimis curis, quae S. C. Mattis et animum, et personam in diuersas Sacri Romani

Imperij partes merito distrahere debuissent, tamen in verbo Regio Status et Ordines huius Regni [de celebrandis comitijs] assecurare non dubitarit; in hunc finem maturata Posoniensis arcis structura, et quicquid ad praesentiam Caesaris requirebatur, non levi sumptu huc deuectum: Superuenit ut nupero ad Lipsiam conflictu minus feliciter pugnaretur, et Suecicus exercitus non sine graui etiam suorum strage victoriam reportaret, id quod omnium primo loco Sacram Caesaream Mattem de recolligendo reficiendoque milite intentum tenet. Rege Daniae et Norvegiae mediante Praeliminarium Tractatus Vniuersalis difficultatibus finis impositus est, et ad commutationem Saluorum conductuum inter ministros Caesareos, Hispanicos, Gallicos, et Svecicos prima Decembris decreta, eo etiam pacto, ut simul de ipsa die congressus Vniuersalis inchoandi maturandive tum transigeretur. Ex nuperis Ratisbonae institutis Comitijs cum Sacram Caesaream Mattem inter alia, et huius Regni necessitates, in uiciniores sibi partes auocauerint, punctus (?) iustitiae ibidem non ad finem perductus, in alium conventum Frankofurti circa mensem Maij proxime praeteriti remissus, et propter uarias temporum et belli injurias pertractus, non prius ante paucos dies ibidem tractari coeptus est, adeo ut et illa, quae ad reparationem Caesareanij militis, ex nupera clade pertinent; Congressus item Vniuersalis Conuentus Frankofurtensis; horumque comitiorum initia plane coincidant: nec sacram Caesaream Mattem latet eas et tam graues esse horum Comitiorum causas, ad quas pertractandas nec dies, nec septimana, uix mensis ex hoc etiam capite suffecerint, quod ad festum Sancti. Martini diem Praelati et Magnates non comparuerint et nec dum ea frequentia adsint, ut Comitijs hisce Sacra Caesar. Mattas initium sine ulteriori jactura temporis dare posset; Cum itaque Sacrae. Caesar. Matti praedictae rationes et grauissima impedimenta longius eandem Imperio et castris suis abesse non permittant, cogitur praesentia Comitia etiam inita in aliud tempus differre, sibi que benignissime persuadet fideles suos Regnicolas id, tanto magis aequi bonique consulturos, quod omnibus compertum sit, quantum [Regni etiam] huius intersit, ne a Sacra Caesarea Matte vel in pacando, vel in defendendo sacro Romano Imperio quicquam intermit-

tatur, et ita a tranquillitate securitateque Sacri Romani Imperij salus et quies huius Regni, prout ex Chianj nominis fortissime antemuralis conseruatione incolumitas etiam Sacri Romani Imperij dependeat. Constituit autem Sacra Caesarea Mattas intra Anni spatium alia Comitia promulgare et celebrare, moram hanc diuturniori tum sua praesentia benignissime compensatura. Caeterum Sacra Caesarea mattas merito sollicita ut confinij prouisum sit clementer petit a fidelibus Statibus Ordinibusque, ut consilium ejdem humillime suggerere velint, quo rationes et media iniri possint, quibus Sustentationi Confiniorum usque ad futura Comitia consultum sit, permittitque sibi Status et Ordines in ijs, quae a Sacra. Caesarea Matte benignissime desiderantur non difficiles futuros confisa non tam de deuotione fidelium Regnicolarum in se, quam Egregio affectu in communem patriam, et simul saepememoratos Status et Ordines gratia sua Caesarea benignissime complectitur.

CLVIII.

III. Ferdinánd király felszólítja Győr megyét, hogy a dunántúli megyék szombathelyi martius 1-én kezdődő gyűlésére követeket küldjön, a Végek jó karba helyzetetéséről tanácskozni. Bécs, január 12. 1643.

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Pro clementi et perpetuo erga Regnum hoc nostrum Hungariae affectu et propensione non obstante curarum mole, quae in componenda Christianitate, negotiisque S. Romani Imperij nobis incumbit, peculiare studium ac sollicitudinem nostram eo dirigi volumus, ut Confiniorum, a quibus potissimum salus et permansio Patriae dependet, statui ac meliorationi provideretur, ac ea, quae ad emolumentum et conservationem eorum spectant, sollicite curarentur. Proposueramus quidem occasione Comitiorum ad festum S. Martini Eppi et Confessoris anni proxime evoluti, indictorum, inter alia Regni hujus nostri Hungariae negotia, in eo potissimum fideles Status et Ordines elaborare, modosque et media suggerere ac repraesentare, qualiter dictorum Confiniorum necessitatibus in moderna distractione nostra bellicisque

difficultatibus ex parte quoque fidelium nostrorum Regnicolarum succurri ac subveniri quam optime potuisset. Verum quia dicta Comitia ingruentibus gravibus Causis ac impedimentis differri oportuit, ne interim Confinia ipsa debitis subsidijs destituerentur, Regnumque hoc nostrum ulteriora damna ex tali defectu a vicino et inquieto hoste experiri contingeret, clementer annuendum et concedendum duximus ut Comitatum ablegati nuncij in uno loco convenire, et praecise de provisione Confiniorum tractare possint. Cum autem nos locum pro tali Conventu fidelium nostrorum Comitatum partium praefati Regni nostri Hungariae Cisdanubianarum oppidum Sabariense destinaverimus, Ideo fidelitates Vestras benigne requirimus mandantes, ut ad diem primum proxime venturi mensis Martij et locum praedictum e medio vestri, nuncios, viros utpote prudentes et patriae amantes cum potestate expedire et mittere velit, qui una cum caeteris ibidem affuturis, nonnisi de ijs, quae ad conservationem Confiniorum defensionemque Regni ac eorum necessitates sublevandas pertinent, tractare, et in medium consulere ad benignam ratificationem nostram possint ac valeant. Paterne simul fidelitates vestras hortantes, quatenus pro communi in patriam ejusque permanentiam amore, partibus vestris haudquaquam deesse, verum unanimi studio ac voluntate ad juvanda Confinia concurrere, usque ad futura Deo dante, Comitia non intermittatis. Placeat autem nobis ut ejusmodi subsidia vestra, potius in Veteranum Confiniarium militem ejusque necessitates, quam Conductionem forte alterius converterentur. Siquidem hoc pacto ijsdem sumptibus ac expensis defensores et milites pro bono Regni in duplo paene ali ac interteneri, miserae quoque plebis pressuram et querelas praecaveri commodiusque longe tuitioni Regni avertendisque Turcarum excursionibus et insolentiis occurrere ac obviari posse videretur. Id quod maxime proficuum et salutarium intentioni nostrae ac ipsorum conforme esset, quae eo potissimum dirigitur, ne milites Confiniarij, defectu solutionis defensionis Regni deesse cogantur. Securos interea reddi fideles Regnicolas, non nihil eorum, quae tam ad conservationem dicti Regni nostri, quam etiam ulteriorem provisionem circa statum Confiniorum ex parte quoque nostra opportuna ac salutaria

videbuntur, praetermissuros esse. Gratia etc. Datum — *V i e n n a* die 12-ma mensis januarij. Ao dni 1643.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Bosnyak
Ele. Eppus Wesprm. m. p.
Georgius Orosoy m. p.

CLIX.

III. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben a szombathelyi gyűlést elhalasztja. Bécs, február 21. 1643.

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Quieti et tranquillitati defensionique Regni hujus nostri Hungariae paterna sollicitudine intenti benigne mandaveramus fidelitatibus vestris, ut quo commodius Confiniorum statui ac meliorationi ex parte quoque vestra provideretur, ad ferenda pro viribus auxilia in oppido Sabariensi, medio certorum ablegatorum Nunciorum vestrorum, ad diem primum imminentis mensis Martij comparere, ibidemque unamini consensu ac studio, de ijs, quae ad vivanda eadem Confinia spectant, tractare, ac decernere, ad benignam ratificationem nostram velletis. Quia tamen ex eventu similis Conventus in civitate nostra Tyrnaviensi proxime celebrati, experientia edocti sumus, non deesse causas ac difficultates, ob quas alia forte via ac ratione, utilius praesentibus Patriae necessitatibus ex parte fidelium nostrorum Regnicolarum prouideri ac succurri possit. Quocirca fidelitates vestras benigne requirimus mandantes, quatenus ejusmodi indictum vobis Conventum differre, neque nuncios vestros tantisper, donec ulteriorem benignam resolutionem ac intimationem nostram intellexeritis, ablegare uelitis ac debeat. Gratia nostra Caesarea et Regia vobis in reliquo clementer propensi manentes. Datum in Ciuitate nostra *V i e n n a*, die 21. mensis februarij. Anno Domini 1643.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Bosnyak
Ele. Eppus Wesprimien. m. p.
Georgius Orosoy m. p.

CLX.

III. Ferdinánd király írja Vas megyének, hogy tekintetes és nagyságos Zrini Miklós, főlovászmester és kamarás, úgy a lég-rádi erősség főkapitánya bizonyos számú lovasságot fogadott zsoldba, ezek közül egy turmát vagyis 100 lovaszt ellátás végett fogadjanak fel. Bécs, február 21. 1643.

Ferdinandus III-ius etc. Spectabilis, etc. Fidelis noster Spectabilis et Magus Comes Nicolaus a Zrinio, Agazonum nostorum Regalium in Hungaria Magister, Praesidij nostri Legradiensis Supremus Capitaneus, et Cubicularius noster, ex benigna ordinatione nostra, pro subsidio Exercitus nostri, certo numero Equitatum conducturus est. Qui ut eo celerius conuenire et ad Castra educi ualeant, Fidelitates Vras clementer requirimus quatenus dictorum Militum conducendorum Turmam unam, siue Equites Centum, in hoc Comitatu Vestro suscipere, eisdemque trium aut ad summum quatuor septimanarum spatio, donec conueniant, de condensationibus ipsorum commorandique oportunitate, haud gravate prouidere uelitis. Iniunximus autem serio praefato Comiti a Zrinio, ut dicti Milites per Officiales et Praefectos in disciplina contineantur, neque damna et detrimenta fidelibus nostris Comitatus inferantur. Gratia etc. Datum etc. *V i e n n a* die 21-ma Mensis Februarij, A. D. 1643.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Bosnyak

Ele. Eppus Wesprimien. m. p.

Georgius Orozy m. p.

(Vas megye levéltárából.)

CLXI.

III. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben serkenti őket a Végek jó karba helyezésére, mind élelem mind védelem dolgában. Bécs, martius 6. 1643.

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Constat fidelibus nostris Regnicolis, quam sollicite paterna cura ac providentia

nostra in eo elaboraverit, ut Confiniorum, a quibus salus et permansio Patriae dependet, emolumento et conseruationi quam optime prospiceretur. Quo intuitu nuper certum etiam pro partibus Regni istius nostri Hungariae Cisdanubianis in oppidum *Sabariense* Conuentum clementer indixeramus, utque ipsorum Confiniorum necessitatibus subsidio quoque dictorum Regnicolarum, in tanta praesertim distractione nostra bellicisque difficultatibus subveniretur, benigne mandaueramus. Verum quia eiusmodi Conuentum ex certis causis et impedimentis differri oportuit, ne ipsa Confinia interea debitis auxiliis destituantur, quam publicae quieti et tranquillitati defensionique Regni hacratione utilius atque expedientius consulatur. Ideo fidelitates vestras clementer requirimus, paterneque hortamur, quatenus pro vestro in communem Patriam ejusque conseruationem amore et affectu, partibus vestris haudquaquam deesse, quin ad sublevandas dictorum Confiniorum necessitates, pro securitate et permansione nostra, unanimi studio et voluntate concurrere, subsidiumque ad futura saltem Deo dante Comitum praestare acsuppeditare uelitis. Gratia nostra Caesarea et Regia uobis in reliquo benigne propensi manentes. Datum in Ciuitate nostra *Vienna* die 6-ta mensis Martij, Anno Domini 1643-tio. — Ferdinandus m. p.

Stephanus Bosnyák

Ele. Eppus Wesprimien. m. p.

Georgius Orosy m. p.

Majus 8-án a megye nagy gyűlésén felolvastatott és határoztatott, hogy ratione subsidiorum ad Confinia Regni per Suam Matrem praestarij per locum accommodabit se, conclusionibus Comitatum ultra Danubianorum.

CLXII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Győr megye alispánja és törvényszékéhez, a győri püspök és Szakonyi János közt folyó per tárgyában. Hefflerin, június 24. 1643.

Generosi, Egr. et Nles Dni Amici honoran. Püspök Vramnak michoda Controuersiaia légien szakoni Janos Vrammal, niluan uagion Kegmeteknel, kiben altunk uolt az élöt egij simp-

lex Mandatomot, hogij kegmetek ab omni Executione supersedeant uolna, non obstante aljo Mandato nostro, a kit ad sinistram expositionem sub judiciali sigillo nostro extrahaltak; De kegmetek, uagij a kegmetek Vice Ispannia eő kegme, ugian ki ment uolt, s- talan Executiois tet uolna, ha nem impedjaltatot uolna az Executio. Im azert superabundans mandatomotis attunk ki, s- alkalmaztassa is magat kegmetek a szerent, mert indignitast látunk a dologban, a mint az elötis meghjrtuk kegmeteknek, s- elege declaraltuk az elebbeni Mandatomunkbanis; Ha mi toab ualo praetensioia uágion Püspök Vramnak Szakoni ellen ez arant, nem loci faciest, hanem a kegmetek Törüeni szekit concernallja az, s- lattassek ot az szekben, s- halgattassanak ot megk a parsok. Ebben Kegmetek egiebet ne chelekedgiek. Tarcha Isten jo egessegben Kegyelmeteket. Datum *in Hefflein* die 24. Iunij Ao 1643.

Earundem D. Vrarum

Amicus beneuolus

Comes N. Ezterhasi m. k.

CLXIII.

Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben a svédeknek Morvábai betörését jelenti; ugyanazért, mivel az ellenség a szomszédságban van, személyes felkelést parancsol. Bécs, június 29. 1643.

Reverende etc. Hostium Svecorum copijs in Marchionatu nostro Moraviae grassantibus, atque ad fines Regni istius nostri Hungariae appropinquantibus, paternam curam ac sollicitudinem nostram eo dirigi oportuit, ne quid occasione arrepta, hostili invasione ac repentina aliqua irruptione Patriae huic incommodaretur. Quorum adversae intentioni ac moliminibus, periculisque hinc imminere valentibus, peculiari providentia nostra obviam ire, securitatisque ac defensionis Regni prospectum esse volentes, ad impediendos et arcendos hostiles impetus opportuna, ex parte quoque fidelium nostrorum Regnicolarum remedia adhibenda generalemque insurrectionem, in hac inimicorum vicinitate summe necessariam, atque in simili casu publicis Regni

Constitutionibus ac decretis sancitam, in partibus dicti Regni nostri Cis et Ultradanubianis, utpote hostili ingruentiae vicinioribus indicendam ac promulgandam duximus. Quocirca fidelitates vestras clementer hortamur, vobisque et vestrum singulis committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus, pro Vestro in communem Patriam, ejusque quietem et conservationem amore ac studio, secundum articulos et statuta Regni ejusmodi generalem Insurrectionem, tam fideles nostri Praelati, Barones et Magnates, quam vero Nobiles, ac alii juxta contenta eorundem articulorum confestim instituere, et quilibet pro virium ac facultatum suarum exigentia, quo fieri poterit, majori apparatu, in campum prodire, insuper a singulis duabus Portis singulos pedites statuere, et ad terminum quatuor hebdomadarum ab exhibitione praesentium computando, una cum reliquis dictarum Regni partium Cisdanubianarum Comitatus, in Comitatum Mosoniensem convenire, ibidemque juxta ordinationem fidelis nostri, nobis sincere dilecti Spectabilis et Magnifici Comitis Nicolai Ezterhasy de Galantha, praedicti Regni nostri Palatini, visis et lustratis copiis, simul et semel Danubium trajicere, et ad limites Regni versus Moraviam, ubi major erit necessitas, directe tendere atque etiam isthic cum Banderio nostro, tempestive ibidem affuturo, vosmet conjungentes, defensionem Regni incumbere et advigilare velitis ac debeatis. Secus sub poena in articulis expressa non facturi. Gratia etc. Datum in ... *V i e n n a e* die 29. mensis Junij A. d. 1643.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Bosnyak

Elec. Eppus Wesprim. m. p.

Georgius Orosoy m. p.

CLXIV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor ír Vas megyének, hogy a svéd sereg Morvába rontott, és így a haza határában kóborol már; ugyanazért siessen minél előbb felülni és egyenesen Pozsony felé indulni, hol maga is köztök megjelenni fog. L a k o m p a k o n, július 7. 1643.

Renmi. sat. Salute sat. Azt szokták mondani s-igaz is, hogy a mikor az szomszéd háza ég, keozel uagion annakis

s — hasonló sorsa, a meli még fenuagion, s — a kinek Isten okosságot adot, addigis oltalmazza házáat amég megh nem ragadgia az uezedelem Minthogiazért ez az praedallo es országotokat ronto Suetiai ellenség jm szinte Moruábais alá hatott, s — szinte hazánk hataribanis koborol már ugi hogi Magyar Baratotis megh uéuen el pnedalta, s — touabis igiekezik naprol napra, seot még az Moruaj hegiekben lako paraztságotis, megh izelittetuen az praedat uéle, maga mellé lázzasztotta fel iob reszint. Erre. nézue féltuén kegmesen eo felsége, hogi ez mi szegeni hazánk es nemzetiökis hasonló uezedelemben inuolualtassék, jm atiaj resolútioual es conduiseléssel, Generalis Insurrectiot paranchol kegteteknek, aual az intentioual, hogi az magunk határiban, taborba száluán mi gonosz szandeka, uagi alkalmatossága volnais az ellenségnek az mi orszagunkba valo irruptiora, minden uton es modon arcealiuk s- bizoni méltanis, mert nem meszze ualo példánk magunkonis, s- tudhathiuk mit teszen az idegen nemzetségnek, nem hogi fegiuere de chak raitunk ualo megh fordulasais, s — nemis is iljen nagi dologban, az ki országotol ualo ruinankat causalhattia, talámra uetni magunk igjét. Be jeoue Országunkba nem regen, egj ehez hasonló praedallo es koborlo idegen had az Mancofeld hada, s- magaután uoná az eo felsege hadátis, s-ki jeoue Betlen Gaboris Erdelibeol, s-az szerint az Teoreokis nagi hadal jeoue reánk, es igj nagj hatalmas régi roppant tábort kénszerítették egiczersmind kebelünkben es orszagunk keozepiben be uenniönk, meliben noha nem iutot egi aránt mindennek, terhét es suliat mindaz által mi érzettük s- uisel-tükis, s- rettegueis emlekezünk rola, hogi hasonló akadéka ne essünk, mert ki igirheti azt, hogj mászor is olian szerencsénk legjen az le szállítására, es mind az négj féle hadnak honniunkbol ualo kitudására, mint akkor. Mijs azert eo felsege utan szeretettel kerjük, s — intiükis tiztiönk szerint kegteket, hogi az eo felsege kgmes parancholattiahoz alkalmaztatuan magát, valamint maga es felessége s- giermeki életet, hazáiát jóságát szabadságát es teoruenit szereti, éjel nappal siessen mennél iob szerrel felülni, s- az mint fel eölhet és készülhet, megh mustraluan igienesen Posonfelé indulni az Dunara. Ahol leszen minekünk dispositionk, s- lesznek Commissariusinkis

az kik uárni foghiák kgtetek, s- ahol mi leszünk szemeliönk szerint (minthogi Isten egességünket aduán, kgték keozt magunk akarunk lenni, s- elebis ki szállani), oda deducaliák s-gondot kiuanok uiselnem kgtekre, es szolgalmomis az keoz jonak, chakhogi nem kellene magunkat megh chalnunk néhaj szokás szerint, mert némeliek ugian kereskedésnek tartnak ef-fele Insurrectiot, akar mint legienis az keoz io dolga. igj chak kgték megh ne fogiatkozzék maga magának, eo felsegenek, es mi nekünkis, mi, az meniére Isten ereot ad, megh nem fogiatkozunk kgtekk, egiebaránt, ha kgtéknek, vagi késedelméuel uagi el maradásáual, mi akadekia teortinik az keoz jonak, (kit nem remellenénk kgték feleol), én protesta-lok, hoga nem leszek oka, de azok ellen, az kikteol az fogiat-kozás esik, nyhuan magam leszek executoris. Tarcha megh Isten Kegtetek. In *L a k o m p a k* 7. Julij 1643.

Earum D. Vrum

Stor et amicus paratiss.

Comes N. Ezterhasi m. k.

(Vas Megye levéltárából)

CLXV.

Draskovits György győri püspök s örökös főispány levele Győr megyéhez, melyben írja, hogy minden nevezetes dolgban a nagyobb megyékre hallgasson, s azért kár volt az insurrectióval oly nagy zajt csinálni, mely egyébként úgy is hiába való. R á k o s, július 16. 1643.

Rdissimi sat. Ket levelét vettem kegyelmeteknek, egyiket a Generalis insurrectio felől, abban kegyelmeteknek az előbbeni jo szokast most is megkell volna tartani, hogy, előb hogy sem mint kegyelmetek olly larmat csinalt volna, az öreg Varmegyektől várt es ertet volna, mit mondnak ahöz ő kegyelmek? mijs osztan köuettük volna ő kegyelmeket, melly régi jo szokast most is megkell tartanunk. mindazonaltal nem árt, hogy rözgőlődik kegyelmetek, miuel nem csak Morvaba, de magunk Varmegyeben is elég ellenségünk vagyon a Pogany Török. A mi a másik kegyelmetek levelét a Szakon

Janos dolgát ¹⁾ illeti, ugy tetszik, hogy kegyelmetek üdö előtt s- nem törvenyessen adot helt az Superabundans mandatum nak, a mint vilagossan megmutatom kegyelmeteknek, mikor Isten oda viszen, most abba maradhat. Tarsa meg ő szent fölsege kegyelmeteket jó egessegben. *Rakoson*²⁾ 16. Julij. 1643.

Kegyelmeteknek örömet szolgál

Draskovits György győri püspök. m. k.

E levélben egy kis papíron ez áll írva: Draskovits György győri püspök és győri örökös főispántól: „Az mi Insurrectionk chak heiába ualo, mert az Varmegiek nepe, az orszagbol kij nem megien, nemis tartozik vele, bizoni az ellensegh sem iön reank Moruabol és igij chak az szegensegh szenedni fogh az falukon, kegyelme megh mondhatia Vice Ispan Vramnak“.

Rakoson die 24. Julii.

A pecsét körirata: „Georgivs Draskovith Episcopvs Jaurinen.“ Kézhez vették e levelet júl. 17-én. Ebből kitünik, hogy a kis papírszeleten levő irat későbbben szolgáltatott csak az alispány kezéhez, ki mint e tárgyra vonatkozót azon levélbe tette.

CLXVI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor haragos levele Győr megyéhez, melyben mentségökre mit se hajtva, a felkelést keményen megparancsolja. Pozsony, augustus 9. 1643.

Reuerenm. etc. Elueottük az kegyelmetek leuelét, meliet 8 hujus irt, ugjmint tegnap, s-érüük az kegyelmetek mentségit az insurrectio dolgából. Mi penig tizenhatször ennij mentseget es okot talaltunk uolna, az meliekre nezue mostan ki ne jeotünk uolna házunkbol s- ennij temerdeke keoltsegbe nem bocsátkoztunk uolna, holot csak az magam részére es keoltsegen

¹⁾ Lásd a nádor előbbeni levelét.

²⁾ Rákos (Kroisbach) Sopron megyében a Fertő mellett, Sopron városától éjszak-keletre, a győri püspököknek kedves mulató helye maig is.

teobbel uagiok vitézleo neppel ezere magamnál, de minthogi láttiuk az szükségét s-eo Felsege is kegyelmessen parancsolia, es az ország constitutiojiis azt kéuániák, minden mentséget félen kellet tennünk. Mi azert kegyelmeteknek ebben nem dispensalhatunk, eo Felsege urunk s-koronás királjunk, a ki parancholt, tarcsa ahhoz magát kegyelmetek, azt kívánja az kegyelmetek fidelitassa. Isten kegyelmetekkel. *Posonij* 9. Aug. 1643.

Earun. D. Vrarum

Stor et amicus
paratiss.

Comes N. Ezterhasi m. k.

CLXVII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor megparancsolja Győr megyének, hogy augustus 26-án a megyei nemes felkelő sereg induljon meg. P o z s o n y, augustus 14. 1643.

Reuerendissimi sat. Ertiük hagi kglmetek fel eölt es megh mustralt, s aual érte uolna az eleottis megh nem excusatioual. Iria megh azert aztis kglmetek menjen lehet s- mint-hogi az teob Varmegiekis mindenfeleol megh indulnak es neuzet szerint Nitra varmegienek 25 hujus leszen derekas mustraia s— ki szállasa, Poson penig 20. ejusdem eleozi megh az fel ülesbeol eoket, chelekegie azt kglmetek, hagi ad vige-simum sextum niomakodgiek ide effelé, hagi concuraluan az teob Varmegiekkal mehesünk oda, az houa az szüksegh es hazánk szolgaltia kiuanja. Eltesse Isten kglmeteket. *Poson y, die 14 Aug. 1643.*

Earun. D. Vrum

Stor et amicus paratiss.
Comes N. Ezterhasi m. k.

CLXVIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Győr megyéhez, melyben a püspök praedialisai kiszállása érdekében az eddigi szokást kívánja megtartatni. P o z s o n y, augustus 28. 1643.

Reuerendissimi sat. Megh adák az kglmetek leuelet s-
jol czelekette kglmetek, hogij mind az louasokat s- mind az
gialogokat el külte, ezt kiuánnia hazánk szükségese es szolgál-
lattia. Az mi az Püspök praedialisit illeti, mi ugij resolualtuk
uolt magukot, hogij az eddigh ualo szokás és usus tartassek
most megh benne, s- annak utanna ha mi praetensio és kérdés
let uolna benne, suomodo decidaltassek jure ; Ehez kel azert
mostis alkalmaztatni mostis az dolgot. Isten kglmetekkel. *P o -
s o n i j* die 28. Augusti 1643.

Earundem D. Vrar.

Stor et Amicus paratiss.

Comes N. Ezterhasi m. k.

A fekete ostyába nyomott zárt pecsét körirata :
„C. NICO. EZTER. REG. HVN. PALATINVS. EQVES.
AVR. VEL. S. C. R. M.“

CLXIX.

*III. Ferdinánd király levele Győr megyéhez, melyben tudtokra
adja az erdélyi fejedelem hadi készületit, ugyanazért megparan-
csolja, hogy a személyes felkeléssel úgy készen legyenek, miszerint
a hova a szükség kívánja a legelső parancsra megindúlhasanak.
B é c s, november 29. 1643.*

Ferdinandus III-ius etc. Revende etc. Bellicum appara-
tum Principis Transylvaniae, eousque pervenisse, ut in ditio-
nibus quoque nostris non contemendum Militis numerum
adversus leges et statuta Regni conduci, eosdemque intra ter-
minos dicti Regni nostri condescendi fecerit, ex crebris,
qui ad Majestatem nostram perferuntur, nuncijs intelligimus.
Unde nequid forte illinc fidelibus nostris Regnicolis ulterius
incommodari, aut quippiam adversi improviso accidere possit,
Eorundem quieti et securitati paterno affectu curaque et sollici-

tudine prospectum esse cupientes, inter caetera adhibenda media fideles quoque Regnicolas nostros, pro communi ipsorum salute ac permansione, in omnem eventum ad defensionem suam ac Patriae intentos et instructos esse operae pretium existimavimus. Quocirca fidelitatem vestram et vestrum singulos benigne hortamur, serio mandantes, quatenus acceptis praesentibus, juxta contenta articulorum publicar Constitucionum ad Insurrectionem generalem pro parati esse, et quandocumque necessitas postulaverit, ac ulteriori mandato nostro requisiti fueritis, armis instructi sine dilatione comparere, defensionique Patriae una cum eo destinatis alijs nostris subsidiis adesse et incumbere velitis ac debeatis. Secus sub poena in Decretis Regni expressa non facturi. Gratia etc. Datum *Viennae* die 29. mensis Novembris. Anno Domini 1643.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Bosnyak
El. Eppus Wesprim. m. p.
Georgius Orozy m. p.

CLXX.

III. Ferdinánd király megparancsolja Győr megyének, hogy a nemesség személyesen felkelvén az erdélyi fejedelem ellen, Nyitvánál legyen martius hó 15-ére. Bécs, február 17. 1644.

Ferdinandus III. etc. Reverende etc. Tametsi quidem sinistra Principis Transylvaniae intentio, et adversus Regnum hoc nostrum Hungariae, aliasque ditiones, molimina et Tractatus cum hostibus nostris nostris Svecis, Majestati nostrae jam antea innotuissent, prout ea fideles quoque Regnicolae, ex alijs nostris literis sive Manifesto propediem uberius intellecturi erunt, cujus etiam nocivis conatibus ac machinationibus reprimendis, opportuna media et Copiae in promptu fuissent. Cupientes tamen pro perpetui et paterni affectus nostri propensione, dictum Regnum Hnngariae, veluti Antemurale Christianitatis in publica quiete et tranquillitate conservari,

neque incommodis condescensioneque militum aggravari, distulimus tantisper, si forte animus ipsius ad resipiscentiam reduci potuisset, nec destitimus frequentibus nuncijs et ablegationibus, eundem disponere et cohortari, vellet potius depositis privatis affectibus, pacis studia amplecti; Verum ejusmodi benignis nostris requisitionibus, admonitionibusque tantum abest, ut quicquam apud ipsum effici potuisset, quin eodem Consilio ductus, nulla prorsus ipsi ex parte nostra occasione data, hostilitates palam et aperte exercere, atque etiam Regnum hoc nostrum Hungariae, alioquin Dei beneficio pacatum armis invadere, Confinarios nostros ad defectionem urgere ac sollicitare, bona fidelium nostrorum depraedari, facultatesque diripi curare, non dubitaverit. Quapropter securitati ac defensioni Regni prospectum esse volentes, necessario nobis hoc consilij capiendum fuit, ut adversae intentioni ac moliminibus dicti Principis, peculiari providentia nostra, destinatis ad id etiam subsidiis Exercitus nostri Germanici, obviam iretur, fidelesque Regnicolae, ac ditiones nostrae assecurarentur. Ne autem dicti Regnicolae partibus suis, ac propriae defensioni desint, Fidelitatem vestram clementer hortamur, vobisque et vestrum singulis harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus, quo vestro in comunem Patriam ejusque tranquillitatem amore et studio juxta articulos ac Statuta Regni generalem Insurrectionem, tam fideles nostri Praelati, Barones et Magnates, quam vero Nobiles, seposita omni mora ac dilatione (eo magis quod per nos praeparatio ad hanc expeditionem necessaria, jam antea vobis intimata fuerit) instituere, et quilibet pro virium et facultatum suarum exigentia quo fieri poterit majori apparatu in campum prodire, atque una cum reliquis Comitibus, ad diem 15-tum proxime affuturi mensis Martij, ad Nitriam comparare, ubi vosmet cum Banderio nostro conjungentes, una cum fidei nostro, nobis sincere dilecto Spectabili et magnifico Comite Nicolao Ezterhasy, de Galantha, praedicti Regni nostri Palatino et validis subsidijs nostris, eo quo necessitas postulaverit, directe tendere, defensionique Regni incumbere velitis ac debeatis. Secus sub poena in articulis expressa, et gravi indignatione nostra non facturi. Gratia etc.

Datum *Viennae* die decima septima mensis februarij,
Anno Domini 1644.

Ferdinandus m. p.

Stephanus Bosnyak
El: Eppus Wesprim. m. p.
Georgius Orosy m. p.

CLXXI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor jelenti Győr megyének, hogy Rákóczy György erdélyi fejedelem kiűtött Magyarországra. Pozsony, martius 10. 1644.

Reuerendissimi sat. Eő Felseghe kegielmes paranczolat-tyából értesere akaránk adni kegielmeteknek, hoga az Erdelyi feidelem eő kegielme minden ok nélkül bekeseghben léuén Orszaghunkra im ki kiűteott es az eő Felseghe birodalmaban nemely Vármegyekett es Vegházakatt elfoghlalt, az Haidusaghott magha melle vonta, s, az teőb Varmegyeknek is irja, hoga feől eöllyenek es melleje mennyenek, s uelle egyiutt hadakozzanak, hoga az eő kegyelmes urának ugymint az Teörök Császárnak ne kellessék nagyobb seghetséghe melleje venni, okul aduán ki jöuetelenek es fegyuer foghasanak az religiot, es szabadsághát, ki mely ighaz im az eő felseghe kegielmeteknek küldéott Declaratiojaból es manifestumiából nyiluán kiteczik, melyett szükséghes, hoga kegielmetek magha közeott publicallyon, es alkalmaztassa is ahoz maghát, mely titkos Confoederatioit az feidelemnek mi szemünkkel is lattuk, egy szoual, el atta, es le köteotte mind azokott az feidelem Erdellyel egyiütt, valakik hozzáia haiolnak, ugi, hoga ha akarnánakis nem uegezhetnek semmit is eő Felsegheuel Csaszar Urunkal, smint Iobbagirol ugi ueghezett a jo Feidelem, minden hirünk, jouallásunk, es akaratunk nélkül, s azokhoz keototte feleit, az kik ket, s három szaz melyföldön uadnak tőelünk, s az szerint a mi természet szerint ualo ellensegünkteől is, kiknek chak az migh leuel által hirekkel lenneis ez szegeny hazanknak, es nemzetünk ueszedelme, mi semmiue lehetnénk, veszedelmes Contractus azert ez, es exitumát nezi az mi szegeny

nemzetünknek s nem kel semmi ahoz jouallasunkat neki adnunk, sőt minden utakon, es modakon ellene kel allannunk, hagi utolsó uezedelemben ne jussunk, kire nezue im eő Felseghe is feles szamu nemet hadakat is küld be az országban, es kegyelmetekkel s teőbb Magyar hadakkal együütt országunknak; es hiueinek illendeő, es eleghedendő oltalmat fogh adni, kikkel magunk is el foghunk menni, mind azokat megh czelekeduén ualamit szegeny hazanknak, es Nemzetünknek megh tartasara fel találhatunk. Eltesse es tarcza megh Isten kegyelmetekett. *Posonij 10. martij 1644.*

Comes N. Ezterházy m. k.

A külczim alatt ez van írva:

„His inclusum est Manifestum suae Mattis contra rebellem Georgium Rákoczy Principem Transilvaniae“

Ugyanaz de latinúl egy nagy lapra lenyomatva, mely hazai magyar nyelven az újabb nemzeti könyvtárban g. Eszterházy Miklós nádor munkái közt a II. 228—234. lapján látható.

Különös hogy a nádor levelének kelte után mindjárt neve aláírása következik.

CLXXII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor megparancsolja Győr megyének, hogy vagy martius hó 25-re felkeljenek személyesen, vagy 80 jó lovasra hópénzt küldjenek, míg a háború tart. Pozsony, martius 11. 1644.

Reverenmi sat. Ö Felsege kegyelmesen Generalis Insurrectiot paranczoluán kegyelmeteknek ad 25. huius mensis, az ki im szinte eleotünk uagion, azt hiszem, hagi az szokás szerint keueset mozdult még kegyelmetek mi penig im induló felben uagiunk az hadakkal, kik ugian akkorra ad 25. érkeznek be az országba, kegyelmetek azért ha difficultalia szemelie szerint fel ülni, az mint hagi abban elég akadék s kesedelem is szokott lennj, s nagi keoltság is, adgion mindiarast uagio niolczuan louast uagi anni louasra valo penzt hat hat forintot egi hora es egi lora, azt tiztuisseleok proportionate valo

fizeteseuel egyiütt, s- azt külgie utanunk, arra mi perceptort rendeltünk es louasokatis fogadtattunk, s- sublevaiuk, az aránt kegyelmeteket, de ugi hogi ha törtenék uonjodni az had fen létének kegyelmetek ugi tegien rendelést, hogi másik s- harmadik hora is fogiatkozás nélkül penzt subministralthasson utannuk. Ezt kegyelmetek uagi eggi uagi masikat semmi-képpen el nemulassa, s- kiualtkeppen kegyelmed Vice Ispan Uram megh lássa, hogi uetek s- kesedelem ne essék benne, mert kegyelmed esik az constitutiok animadversioiaba. Megh küldeottók kegyelmeteknek más levelünkben az Erdely Feidelem dolgaiban ualo manifestumot, megh láttia abbol mi legien celia és intentioia az feidelemnek, hogi nem iouát, hanem veszedelmét nizi ez szegeni hazának, hanem obuialunk neki. Tarcha megh Isten Kegyelmeteket. *P o s o n i j* 11. martij Earun. D. Vrum

Stor et amicus parat.
Comes N. Ezterhasi m. k.

CLXXIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor Győr megyéhez írott levelében a személyes felkelést és pénzbeli megváltást magyarázza. P o z s o n y, martius 15. 1644.

Reverenmi sat. Elmenuen az kegyelmetek keoueti teo-lünk, ugi látom nem szinte értettük uolt megh egimást. Az mi azert az personalis felülést illeti, ex loco residentiae kel felülni, ha felül, de ha az Insurrectiot penz beli fizetésre com-mutaliák, proportionate jószágától fizessen eggiwtt annjt az meny abban az Varmegieben, s- ha más Varmegieben jó-szága uagion, ottis az szerint proportionate a menij a jószág. Ezt mi igj értettük s- igi is akariuk érteni, ha penig perso-naliter ül fel kegyelmetek annál iob mijs inkább akariuk, kiuel nemis kel késni, mert az hadak megh indultak minden feleol Isten Kegyelmetekkel. *P o z s o n y die 15. Martij. 1644.*

Earun. D. Vrar.

Stor et amicus
paratiss.
Comes N. Ezterhasi m. k.

CLXXIV.

III. Ferdinánd király Győr megyét értesíti, hogy Rákóczy György erdélyi fejedelem a svédekkel szövetségbe lépett; fenyegeti azokat, kik felhívására fegyvert ragadnak; megparancsolja továbbá, miszerint felkelvén hadseregével csatlakozva, azoknak ellenáljanak. Bécs, martius 16. 1644.

Ferdinandus etc. Reverende etc. Quibus praetensionibus ac motuibus inductus princeps Transylvaniae perniciosas cum inimicis nostris Svecis Confoederationes iniverat, exindeque publicam Regni istius nostri Hungariae quietem ac tranquillitatem periculoso belli incendio turbaverit fidelitates vestrae ex continentijs nuper benigni nostri mandati ac manifesti, uberius intelligere potuerunt. Postmodum vero ad notitiam nostram pervenit scriptum quoddam ab ipso Principe divulgatum, et ad Comitatus, civitates aliosque ejusdem Regni Status et Ordines directum, quo, praeterquam quod adversam suam intentionem ac propositum excogitatis ad speciem causis et rationibus obvelare, et ad traducendos et in partes suas trahendos fidelium nostrorum Regnicolarum animos libertatis praetextum obtendere nitatur, insuper etiam gravi cum praejudicio authoritatis nostrae Regiae, legumque ac libertatum ejusdem Regni nostri Hungariae, atque statuum et ordinum injuria, eisdem generalem penes se Insurrectionem mandare et praecipere non vereatur: Cum tamen ipse nullam Regiam Iurisdictionem in hoc Regno nostro Hungariae habeat a Deo, vel hominibus sibi concessam. Praeterire igitur silentio minime potuimus quin ejusmodi praesumptioni ac Insurrectioni prorsus contradiceremus, eamque omnimode inhiberemus, et ab ipsa fideles nostros Regnicolas sub poena perduellionis adversus Majestatem nostram arceremus.

Ad causas et rationes, quas Princeps suae eruptionis ac hostilis invasionis pnetenderet, quod attinet. Ex benignis literis nostris seu manifesto nuper edito, ac fidelibus nostris Regnicolis transmissis appareret, neutiquam ex istis hic enumeratis, et ad speciem compositis rationibus, verum alijs longe diversis

Principem incitatum fuisse, nec boni publici aut commodi Regni, libertatisque studio, sed potius ambitione propria, occupandique Regni nostri Hungariae imo etiam vicinarum Provinciarum (uti ex interceptis ejusdem literis apparet) desiderio infesta arma Regno ac nobis intulisse. Neque agere, ut Regnum a nobis ne in minimo quidem laesum in libertatem asserat, quin potius nationem Hungaricam ac ipsum Regnum Hungariae ab invicem divellere, et servituti ac jugo, sublata libertate, subjicere possit. Porro ea, quae Princeps enumerat, talia sunt, quae vel privatorum quorundam querelae erga invicem potius, quam erga Majestatem nostram sunt. Aut vero privati similiter alicujus praeter voluntatem nostram ad Consensum discursus aut opiniones. Vel etiam controversiae ejusmodi, in quibus quia invicem Regnicolae convenire non potuerunt, idcirco necessario in aliud tempus, eorum determinatio differri debuit, vel demum talia, quae etiam volentibus nobis et conatus nostros adhibentibus, inter tot nihilominus Regnorum et Provinciarum Christianitatis revolutiones et infinitas propemodum distractiones nostras in effectum deduci nequiverunt. Adeo ut bene ponderatis omnibus nihil quicquam etiam data opera et adhibita industria adferri a Principe potuisset, quo vel Diplomata nostra, vel status et conditio Transylvaniae, vel etiam libertas Regni hujus nostri Hungariae laedi, ac violari, causaque hostilitatis reperiri potuisset, sed ejusmodi quaesitas compositasque et procuratas rationes, nonnisi fidelium nostrorum dicti Regni Hungariae Incolarum privata negotia, aut quorundam imaginationes seu praetensas adversus invicem querelas continere. Quae tametsi prorsus etiam quae non sunt, vera essent, palam est tanti non esse, ut ea de Causa fluctibus ac periculis Regnum Hungariae et natio involvi Turcicaque auxilia in perniciem ejusdem accersiri debuerint. Quapropter his Principis evulgatis literis manifestius redditur, effusioni Christiani sanguinis, desolationi Regni ac miserorum hominum ruinae oppressionique nullam prosus ex parte nostra occasionem datam, sed horum omnium Principis ambitionem et privatos affectus, quibus in transversum abreptus est, neque eas, quas assignat, rationes ac motiva causas esse. Proinde per praesentes interdicimus ac mandamus,

omnibus et singulis fidelibus nostris Regnicolis, ne quisquam eorum ad requisitionem Principis arma sumere ac insurgere audeat, vel ei quovis modo adhaereat et obtemperet, quin potius juxta prius benignum mandatum nostrum, arreptis ubique armis eidem penes Exercitus et gentes nostras resistatur, injustaeque ejus inuasiones repellantur. Siqui vero his contrauenire praesumerent, adeoque ad obedientiam obsequiumque nostrum redire differrent, sciant tales in gravem indignationem nostram ac poenam animadversionemque eo facto incursuros esse. Gratia etc. Datum in ciuitate nostra Vienna, dic 16. men. Martij Ao dni 1644.

Ferdinandus m. p.

CLXXV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor sürgeti Győr megyét a hópénz elküldéséért azon katonák számára, kiket helyettök fogadott. Sempte, apríl 5. 1644.

Rsm. sat. Meghadák az kegyelmetek leuelet, s- azt a keués penzt is az kegyelmetek attiafaj, bizoni dologh illjen nagij szüksegeben eő Fölsegenek az országhnak is sereniebben kellene az succursushoz niulnj, ugij magonk megh maradását nezendő jo dologhban de ugij lattiuk az kiktül lehetne is, semit vagij keueset mielnek, de ez az üdö ollian hogij megh mutatia az embereknek, mind eő Fölségehez valo hiüségeket, s- mind pedigh hazájokhoz valo szereteteket; a mint hogij azért az katonák megh vadnak regen fogadua, s- penz nélkü nem is szolgálnak, az masik hauok is maid elkezd télnj, kegyelmetek az masik hora valo penzt is szedesse idejen ki, és küldgie cum bona securitate utannonk, az hol leszönk s- ne is mulasson euel, az többit bizza mi reánk, azon leszönk, hogij az mi legh job, azt czelekedgiök, és mind eő Fölsegehez valo hiüsegeönket, s- mind pedigh hazánkhoz valo szeretetönket megh mutassuk. Isten tarcza megb kegyelmeteket. *Sempthawiae die 5. Aprilis 1644.*

Earun. Dnum Vrarum

Stor et Amicus parat.
Comes N. Ezterházij m. k.

CLXXVI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor a Rákóczy Györggyel viselt háborút elbeszélvén, és a békealkudozásokat is tudtára adván Győr megyének, a helyettök fogadott vitézljő rend havi fizetését sürgeti. Semptei várában, július 18. 1644.

Reverendissimi sat. Nyilván vagion Kegyelmeteknél, hogij eő Fölsege a mij kegyelmes Urunk manifestoma es parancsolata szerent az Erdéj Feidelom ellen, ki minden mód és ok nélkül bekesseges országunkban ellensegh keppen be ütuen, szintén Levaigh egy felől, más felől pedig Trincsenigh, felliebb is hatot uala hadaiual, az eő Fölsege oltalomul fölüött fegivereuel és armadaiual mentönk vala, s mind a Végházakra, s mind Trincsen fele föl hatot nepet Isten mij általunk megh szegienette, uisza vertük és el futot a Tiza és Bodrogh köze ueuen magát nepestől, az hol a nagij árvizek miat semmikeppen nem ferkezhettönk hozza, s- attul a remenjseghtül uiseltetvén, hogij a szabad varasok latuán az eő Fölsege erejet, előbbeni hiüsegekre, igaz koronás királliokhöz megh ternének, eőreg algiukot nem uittönk vala magunkal, eők is arra nezue is inkább meghkemenietettek magokot, s- nem lön miuel keménsegeket megh lágíthattiuk vala azonban a Fejedelem is tractaban kenszerettetek indulnj velönk, beaduan kiuanságit követe által, a mi is az eő Fölsege nekönk adott, authoritasual és pleni potentiaival kiadtuk néki az eő Fölsege propositioit, replicalvan is kivanságira a fejedelemnek; s-mind hogij az a darab föld eppenseggel elne pusztussion, hanem többen is uiseluen azt az a terhet, a szegeniseghnek is könnyebben essek, s- az el kezdet bekessegh tractajais job progressussal lehessen, nagjobb commoditasnak okaért, uiszább hoztuk az eő Fölsege hadait, három, nieégh, eött napig is mulatozuán egij heliben és csak szép lassan progrediáluán s-a farusztó hegi alat, uagij inkább Fátra alat hagiuán, magunk ide Semptere jöttünk elől, bizonios dispositioikat és rendeleteket teszönk itt is, hogij mind it beneléte, mind ki uitele az országhbol ennek a nepnek, uegben menuen az jo békessegh

kiben a mint iránk már bele is bocsátkoztunk s- traccalljukis annieval alkalmas lehessen.

Tudgia azért kegyelmetek, hogy a minémw katonakat Kegyelmetekert e szegeni hazának mostani szüksegere és a közönsegesjora az eő Fölsege szolgálattira nezue fogattattunk, azoknak myis három hora fűzettök, negiedikreis most fűzeteünk azoknak, kik niégy szazig megh uadnak megh belölek, Kegyelmetek pedeg csak két hó penzt adot, azért szedesse ki mindgiárt aztis, ha eddégek ki nem szedette uolna, és minden késedelem és fogiatkozás nélkül szolgaltassa kezönkbenis bizonios embere által, hogy megh fűzetvén nekik, ha kiuantatik elhessönk touabb is szolgálattikkal. Isten Kegyelmeteket tarcsa meg. *In arce nostra Sempthe* die 18. Julij. 1644.

Earund. D. Vestrarum

Stor et amicus paratis.

Comes N. Ezterhasi m. k.

CLXXVII.

Draskovics György györi püspök levele Jagasits Péter Győr megye alispánya és a györi őrség bizonyos lovasai hadnagyához, a megye dolgait illetőleg. Bécs, augustus 8. 1644.

Gener. dne et amice obsde. Azt irta neken Vicarius Vram, hogy Palatinus Uram ö Nagysága irt a Varmegyének az lovasokert valo penz felöl kire valaszt irtam Vicarius Vramnak izenven ö Kegyelme által Kegyelmednek bővse-gessen.

Most szinten hozák az Bellicum Consiliumbol, a Varmegye ö Felsegenek az elöt masfel holnappal be adot es panaszira valami expeditiot, es kiraly kepe Vramnak szollo ö Felsege parancsolattyat: azért Kegyelmed mingyart praesentaltassa kiraly kepenek a Varmegye közül ket főember által ugyan Varmegye nevevel, minthogy egész Varmegye talalta meg ö Felsegét. Isten tartsa meg, Kegyelmedet jo egessegben.

Becsbe 8. aug. 1644.

Gener. D. V.

Amicus paratissimus

Georgius Draskovith Epus Jaurinens. m. p.

CLXXVIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor felette keményen fenyegeti Győr vármegyét. S e m p t e, august. 24. 1644.

Reverenmi. sat. El uettük az Kegyelmetek nagi sopánkodással es mentséggel irt leuelét, de erre az mentségre Kegyelmeteknek most immár nem uolt semmj szwksége. Nálunk vagon más levele Kegyelmeteknek, a meliet Groff Nadasdi Ferencz Uramnak irt uolt, a kiben ironice es chak nem harapassal illet benünket, hoga ugimond, nem hoga teob fizetést adnának az katonákért, de inkább Palatinus uegie megh azt s Rakoczi feiedelmen, a mit eddig attunk, mert eo miatta kellett fizetnwnk. Ezé io Uraim a dolog, ezt érdemlettwk-e mi Kegyelmetekteől, hoga iljen gialazatos sarkasmussal illessen benwnket, bizoni ugi teczik ha az nem uolnánk is, a ki vagiunk, ugimint Palatinus, nehezen szenedhetnénk ezt az ironiát. Moderaltuk eddig magunkat s-abba is hadgiuk most, de ha megh nem halunk s- Isten ország gwlesét adgia érnwnk, ezt az nagi indignitást repraesentalni akariuk az országnak s-okuetetlen el nem szenvedgiwk. Megh adgia azt is Isten még mi nekwnk érnwnk, hoga Rákóczi Giörgion megh uegiwk keoltsegünket, de Kegyelmetek ualóba megh mutattia, hoga más intentioja uagion, es nem Ura hiusege forog elmejében. Akar adgiatok azért ualamit, akar ne, mindegi, hanem chinalion annotatit magának Peöspeokeosteol.

Isten Kegtekel. *Semptauiæ* 24. Aug. 1644.

Earundem D. Vrum

Stor et amicus beneuolus
ad seruien.

Comes N. Ezterhasi m. k.

A fekete ostyába nyomott zárt s vizsont változott pecsét körirata: „C. Nico. Ezter. Reg. Hvn. Palatin. Eqves. Avr. Vell. S. C. R. M. C.“ —

CLXXIX.

Gróf Eszterházy Miklós nádor levele Győr megyéhez, melyben írja, hogy az erdélyi fejedelem által a békekötés húzódik és halasztódik, továbbá a lovasok hópénzét megküldetni sűrgeti.

N a g y - S z o m b a t, január 3. 1645.

Rsmi sat. Méltan csudálkozhatik Kegyelmetek, hogij ennek az mostani tractának mind ennire füst s láng h közt uáló szegeni hazánk kemellettlen romlásábanis, jo bekeséges ueget nem erhetönk, kinek bizonios hogij mindenestől az Erdeli Fejedelem az oka, holott nagy kesedelmeket és egijnehani terminusoknak elmulatasát teuen, mindgyiárt kezdetinnis ezen Commissionak beállatásában, s-azutannis az mikor nagij kesöre be állot uolna ezen tracta, miuelhogij semmi derekas plenipotiaual nem bocsátta uolt Commissariusit, telj volt minden dolga halladekokkal, nem mehetuén eő Kegyelmek is az ide küldöt Commissariusi elő dolgokban, s- ugij annierajs haladot, minek utánna giakran erősetettek és szorgalmaztuk uolna is az Fejedelem kiuansaginak beadását, hogij Im mindenestülis az el mult Karacson előtt vaió Penteken attak be, kik minemő ueszedelmes és nagij indignitással való kiuanságok legienek, lehetetlenek is, keőniő akárkinekis által latni; melljek bizoni utolsó romlásátis nézik ennek a mi szegeni hazánknak, és nemzetönknek, most már im lattia, s- eszeben veheti, mit czélioizot, mind az Svecusokkal valo Confoederatioban, s- mind az Török segítségével és maga fegiver fogásuális. Ihon miue leött, az a Vármegiekre és városokra kiadot publicatoriaia, a kiben oli nagij exaggeratioual és plausibiliter jelentette, hogij nem maga, hanem az országh jauát nezné és követné, annak szabadságát, törueniet és szabad religioiat; Egij szoual az országhban testi lölki szabadságot; im megh láthatia azért Kegyelmetek, ez mostani kiuanságinak seriesséből, meli tauul vadnak ezek az kivánságok, az előtt kiterjeztet minden rendeknek az országhban publicált manifestomatul, mellicet magános rendben veuén, im megh küldöttük Kegyelmeteknek, s- megh látja micsoda testi, lölki szabadságh keresés ez, ki bizoni testi, lölki veszedelem inkább holot micsoda magijar-

ság is ez, a ki igij megh szaggatni kívánnia az országot, auagij micsoda keresztien ségh azokat az Pogányok alá haitani és adófűzetőue tenni kicsoda az a ki ne lássa.

A kiben azért valami kereszténi indulat és magyar vér vagion serkennien feöl ezekre, s- ha az elöt habzot, minek elötte látta uolna ez méltatlan kiuánságokat, tudgia már, lát- uán az Feiedelem kiuánságít, hogij nem az országot, sem annak közönseges jauát és szabadságát, auagy az Religiot nézte fegiuerfogásában hanem magát, maradékit és az Törökött, azoknak is terjeszteni kiuánuán birodalmokat; serkeni föl azért Magyar nemzet mélj almadbol, hogij az szep szo és szin alat magad nemzetetül utolso veszedelemben ne essél, holot ezekre az kiuánságokra semmiképpen eő Fölsége sem mehet, s- nem is mondhatnák ez után ez országhnak, ha ez nagij szakadásban esnék szegéni hazánk, egiéb képpen is törvenies utakat, és szabadságot keresuén minden iuridicus processus nélkül auagij igasságoknak megismérte elöt, hogij hogij ve- heti hiuei javait is el, és az Fejedelemnek adgia kiuánsági szerént, számtalan ebben it az gonosz példais, s- minden extremomra reá kellene inkab mennönk, mint ezekre; de miuel az üdőnek alkalmatlanságijs arra nem bocsátnak bennönket, hogij generaliter, auagy uiritim insurgallianak, ad minimum az minemő limitátiot az Vármegiékre tettönk uolt az louasok dolgában, szükséges, hogij a mit eddigis el mula- tot benn is, ki szedgie azt az pénzt kegyelmetek, minden kése- delem nélkül pedigh kültön küldgie az hadaknak fogadására ide, hogij igij mind az pogániságh ellen, mind magunk hazafiai ellen, a kik ilj méltatlanul, s- irgalmatlanul pusztet- tiak szegeni édes hazánkat, és rontiák, s- fogiasztják nem- zetönket, oltalmat adhassunk neki, kiben igen szorgalmatos- san munkalodgiek is Kegyelmetek, ha utolsó veszedelemben nem akar jutni, és esni. Az országh dolgaiban Istennek aka- rattiatbol, már megh egyeztönk, mind azokban az religiot néz- tek, s- mind egibekben, kiben az elött is legh nagioib difficul- tás csak az volt, hogy nem értették jól egijmást, es a mi elmaratt volna is abban, arrol is uegezet tettönk, hogij szép csendes igazettasban vetessenek, mindgiart az elseő giölesben, most azért már nagij egiesseggel azon keöl fáradoznonk, hogij az minemő utolso veszedelemben ezek az Feiedelem kiuánsági

hoznák szegeni hazánkat és nemzetönket, azoknak resistentiát adgiunk, s- megh elégeduén eő kegyelme maga jauaival, maradgion bekeuel, s-ne haborgassa és infestállia ezt a mi szegeni hazánkat touáb.

Ezeket így ertuen Kegyelmetek alkalmaztassa mindgiart magát valamint megh maradását szereti; Isten tartsa megh Kegyelmeteket. Datum *Tyrnaviae* die 3. Jannarij 1645.

Earund Dni. vestrar.

Stor et amicus

parat.

Comes N. Ezterhasi m. k.

CLXXX.

Gróf Eszterházy Miklós nádor értesíti Győr megyét, hogy már féligmeddig készek a békével, mindazáltal a hadakat fen kell tartani, kiknek élmezésükre a megye ökröket küldjön. Na gy-Sz o m b a t, január 9. 1645.

Imi sat. Miczoda állapotall legiünk it az bekesegh tractaja dolgában, megh jrtuk Kegyelmeteknek, kiben Istennek akaratából már anniera mentönk, hogij az Regnicolakkal valo kerdesekben megis eggieztönk, a mi hátra maradot volna is benne, arrolis vegezest tettönk: hanem az Fejedelem maga szemeljet nező kiuáságok vadnak fön, kiket azokat is megküldöttük Kegyelmeteknek, minémő indignitasokkal legienek, megh erti kegyelme. Azonban tuduán azt, hogi ha jo és állandó bekeseghet akarunk csinálni, kiuántatik, hogij palczais legien kezönkben, az tracta mellet ugian föl kellett tartanunk az hadakat, s- noha bizoni dologh ennie kárban és romlásban leuen ez szegeni haza, könniebbeteni inkább mint terhelni kívánnuk Kegyelmeteketis, de hogij eggiek része telliesseggel az hadak fön tartasa miatt is (mindnajunk megh maradasert es az közönseges joért leuen is az) el pusztullion, s- az másik ingen csak ne is eresze, lehetetlen, el sem uiselhetik.

Minek okaert Kegyelmetekhez szeretettel, s- tisztönk szerent is akarunk intenönk es hadnunkis hogij látuan ez mostani szegeni hazánk állapotalliat, s- az hadaknak is ebbeli szük-

ségét ueuen ezen levelönket, minden kesedelem nélkül tegien bizonios limitatiot az egész Varmegieben levő faluk szamiok szerént és juxta statum et conditionem pagorum et incolarum a kiseb falukra egij egij vago eökrött, az eörégb falukra pedigh, az kik jobban birják magokat, ketteött, haromat, s ha el uiselheti niegiet is uessen rea, az Armada szamara, kit igij minden cunctatio nélkül limitatióban ueuén, mennj szamu marhara extendáltatik, küldgie ide hozzank laistrom szerent, interim egiben szeduén az vago marhakat, mit kellessek uelek czelekedni, tanulságot adunk rolla Kegyelmeteknek. Ebben pedigh semmit egiebet neis czelekedgiek Kegyelmetek, mert nem leuen eledele az hadaknak tudua legyen Kegyelmeteknel, hogij hadat boczáttunk Kegyelmetekre, s ám lássa mint tartia, mert mi magunk csak, s- ez a kis darab feöld, az ki mar is el pusztult, ezeknek az hadaknak el tartására elegh-telenek uagiunk. Isten tarcza megh Keglteket. *Tyrnavia* die 9. Januarij. 1645.

Earum. D. Uestrarum.

Stor et amicus

parat.

Comes N. Ezterhasi m. k.

CLXXXI.

Győr megye kéri gróf Eszterházy Miklós nádort, hogy az 1643. és 1644-ik évben döghalál-pusztította megyéjüket kímélje s 40 lovasra való hópénzzel elégedjék meg. Győrött, február 16-kán tartott gyűlésökből. 1645.

Illustrissime sat. Isten Nagyságodat minden kuantha szerinth ualo jokkal s kedves jo egesseggel áldgya megh. Vet-tük az Nagyságod leuelet, melibul ertiük Nagyságodnak szege-ni romlot hazankhoz attiai gonduisselet, s kuantunk uolnais hogy az mi kegyelmes Vrunk es kiraljunk eő felseghe, es az Erdelj fejedelem keőzeöt az bekesseghben ualo Tractat, ez ideighis io ueghben uihette uolna es uigye is Nagyságod szegeni romlot hazanknak s nemzetunknek megh maradasara kegyelmessen emlekezhetik Nagyságod rea, hogy ennek előtte is egynehani izben sok fogyatkozásinkat Nagyságod

eleiben terjesztettük, kiket Nagyságodnak uionnan repetalunk (tudua leuen azok Nagyságodnal) szuksegesnek nem itelünk; ezt bizoniossan irhattiuk Nagyságodnak, hogy az elmult 1643 eztendőnek utolian es az 1644 eztendőben Istennek eő szenth felsegehnek buntetese raitunk leuen az deőgh halál miat annira el holt mind az Nemes rend s mind penigh az szegenisegh, hogy az bekessseges helien ualo 45 és az holdultsagon leueő 100 porta szám, melliekbul eppen Uarmegjenk all, alesh lehetne mindenestulis 80 porta, mert sok faluknak fele nepenel töb el holt s egyebarant is az ki keues megh maradt, az is Varmegjenkben quarterozo el altal jaro hadak miat fölötteb megh karosodtak. Mind az altal az Nagyságod intimatiojabul ertuen hazanknak touabba valo szükseget eőszue giüluen erönk es ertekünk fölöt megh rottuk magunkat es im Nagyságodnak ezen leuelunk megh ado emberink által egy hora 40 louasra valo fizetest küldöttünk, keruen Nagyságodat alazatossan Nagyságod eginehani izben Nagyságod eleiben terjeztet fogyatkozásinkot kegyelmessen ruminaluan az megh neuezett 40 lora valo fizetessel elegendiek megh, mivel az Nagyságod előbbi rendelese szerinth ualo fizetesre telliessegesen eleghtelenek uagiunk, meli Nagyságod hozzank ualo attiai kegyelmesseget alazatossan megh szolgálhassuk Nagyságodnak. Isten Nagyságodat romlot hazanknak epületire tarcha es eltesse sok eztendeigh kedues jo egesseghben. *Jaurini ex congregatione nostra die 16. Februar. 1645.*

Farkas András megyei jegyző írása, és fogalmazása.

CLXXXII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor Győr megyének iménti levelére felel, fenyegetődzik, hogy országgyűlés elé viszi az ügyet, mert a közönséges jóra néző dolgot elhanyagolják. Nagyszombat, február 21. 1645.

Rsmi sat. Eluettük a Kegyelmetek leuelet, s-mit jrion mind a pestisről, s- mind egiebh fogyatkozásokról, és a porták megh keuesedeseről is ertiük, s- a szerent, hogij im eszendeigh valo hadakozásra 40 lora, egij hora valo fizetest küldöt; diczekedhetik Kegyelmetek velle, hogij jli hatamas nagij

szüksegeben eö Fölségenek, s magunk s hazánk, s-nemzetönk megh maradasat nezeö közönseges jonak ennie subsid-jumot ád; a kit mi azert honnét, s-mint legien jól ertiük, de ha Isten megh tart, és ez jöüendö országh giüleset adgia ernünk, megh emlekezeönk rolla, oda veuén magunkal azt a leuelet is, melljet ez elmúlt napokban Varmegiestül authorita-sunknak és becsülletönknek nagij serelmeuel reank jrt; kihez kepest touáb már nemis akartunk molestusok lennij Kegyel-meteknek levelönkel, hanem ezen szükseges dolgokrol jratuan az több Varmegieknek is, ugij találtak jrnia Kegyelmeteknek is, minek okaert nem is akartunk hozzá niulni ehez a penzhez, per-ceptorunk is a ki az Varmegiektül effele penzt szedet be, megh haluán, de mentegetuen magokat Kegyelmetek emberi, hogij igen felelmissen hozhatták uolna ide, s- annieual jnkáb uisza, it hatták, a ki el megien ugian az eö Fölsege szolgalmatiát és a közönseges jot nezö szükseges dolgokra a többjuel eggiött. de quid hoc inter tantos, mint a heu köre esnék egij csöp uiz. Isten tarcza megh Kegyelmeteket. *Tyrnaviae die 21 Februarij 1645.*

Earum. Dnnum Vrar.

Stor et Amicus

parat.

Comes N. Ezterhasi m. p.

CLXXXIII.

III. Ferdinánd király megparancsolja Győr megyének a nemes-ség személyes felkelését és a nádor Pozsonynál levő seregéveli egyesülését. Bécs, april 2. 1645.

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Ne pro moderni temporis turbulento statu repentina forte hostili irruptione ac invasione Regno huic nostro Hungariae incommodetur, securitati ac conservationi ejusdem ac S. Regni Coronae sollicita cura et providentia nostra prospectum esse volentes ad arcendos in tali casu hostiles impetus, opportuna ex parte quoque fidelium nostrorum Regnicolarum remedia adhibenda, generalemque Insurrectionem ad hoc summe necessariam atque in

simili casu publicis Regni Constitutionibus ac Decretis sancitam celeriter indicendam et promulgandam duximus. Quocirca fidelitates vestras clementer hortamur, vobisque ac vestrum singulis firmiter committimus et mandamus, quatenus acceptis praesensibus, pro publica hac necessitate et assecuranda Regni Corona, secundum Articulos et statuta Regni, tam fideles nostri Praelati, Barones et Magnates, quam vero Nobiles, juxta contenta eorundem Articulorum sine mora et quavis excusatione seposita, statim et defacto generaliter insurgere, et quilibet pro virium et facultatum suarum exigentia, quo fieri poterit, majori apparatu, in campum prodire, alij vero in servitijs quorumlibet fidelium nostrorum Praelatorum, Baronum, Magnatum ac Nobilium constituti, pro se singulos Equites mittere et expedire, ac una cum reliquis partium dicti Regni nostri Cisdanubianarum Comitatus circa Posonium convenire, atque isthic cum copijs fidelis nostri nobis sincere dilecti Spectabilis et Magnifici Comitis Nicolai Ezterhasy de Galantha, praedicti Regni nostri Hungariae Palatini aliorumque fidelium nostrorum Magnatum, qui boni publici studio defacto eo confluerunt, promptitudinemque suam hac in parte declararunt vosmet conjungendo, defensionis Patriae incumbere, securitatisque et conservationi dictae Regni Coronae attendere et invigilare velitis ac debeatis. Secus sub poena in Articulis expressa non facturi. Gratia etc. Datum — *V i e n n a* die 2-da mensis Aprilis. A. d. 1645.

Ferdinandus m. p.

Georgius Szelepchény
E. Epus Wesprim. m. p.
Georgius Orosy m. p.

CLXXXIV.

Gróf Eszterházy Miklós nádor meghagyja Győr meyyének, hogy a generalis insurrectióról vele tanácskozandó két követet küldjenek hozzá. P o z s o n y, april 14. 1645.

Rsimi sat. Az Personalis Insurrectioert ualo Contributiót is igen el mulata Kegyelmetek, s- im most uiszont ujobban paranczol eő Fölsege a Generalis Insurrectioról, kiben abban is

miczoda mediumokkal akar magának mentseget szerzeni, nem tudgiuk s- igen cautusoknak js kel embernek effele Contributi-
okban lenni; Kegyelmetek azert vevén ezen levelönket
uagij Vice Ispani uramot, cum sibi adjuncto, uagij más két
attiafiait valasztuan magok közül boczassa ide hozzank, mind-
giart erthessük az dologhnak miuoltát uoltakeppen, s- tanul-
ságot is adhassunk az szerent, alkalmaztatuan is az dolgot, ezt
el se mulassa. Isten tarcza megh Kegyelmeteket. *P o s o n i j*
die 14. *Aprilis. 1645.*

Earun. D. Vrar.

Stor et Amicus
paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

CLXXXV.

*III. Ferdinánd király keményen megparancsolja Győr megyének,
hogy generaliter insurgálván (május 4-ére Köpcsénynél Mosony
megyében) táborba szálljon, s ott a nádor serege és királyi zász-
lójával egyesüljön. B é c s, apríl 21. 1645.*

Ferdinandus III. etc. Reverende etc. Publica Regni ne-
cessitate id exigente, mandaveramus fidelitatibus vestris, ut
secundum articulos et statuta Regni, tam fideles nostri Prae-
lati, Barones et Magnates, quam vero nobiles sine mora et
quavis excusatione seposita statim generaliter insurgere et
quilibet vestrum pro virium et facultatum suarum exigentia,
quo fieri poterit majori apparatu in campum prodire non in-
termitteretis. Ut itaque pro moderno rerum statu ac periculis
ingruere valentibus, defensionis et assecurationis Regni tempe-
stive prospectum ac provisum esse possit, Fidelitates Vestras
ac vestrum singulos harum serie denuo clementer hortamur,
serio ac firmiter mandantes, quatenus juxta continentias pri-
oris benigni mandati nostri Insurrectionem generalem vobis
eatenus intimatam et pro moderni temporis conditione summe
necessariam, statim ac omni mora seposita instituere, et ad
diem quartum imminentis mensis Maij ad *Köpcshén* in Comita-
tu Mosoniensi, una cum fidele nostro Comite Regni Palatino
alijsque comparere ac demum vosmet cum Banderio quoque
nostro Regio ibidem affuturo conjungentes defensionis Patriae

attendere et invigilare velitis ac debeat. Secus sub poena in Articulis expressa non facturi. Gratia etc. Datum in Ciuitate nostra *Vienna* die vigesima prima mensis Aprilis, Anno Domini 1645.

Ferdinandus m. p.

Georgius Szelepcheny
El. Eppus Wesprim. m. p.
Georgius Orosy m. p.

CLXXXVI.

Gróf Eszterházy Miklós nádor megparancsolja Győr megyének, hogy a Győrött levő 50 koronaörnek e megyebeli fizetésrészöket adják ki, és azonfelül gabonát, húst s fát is szolgáltatassanak nekik. Pozsony, apríl 26. 1645.

Rmi sat. Istennek teöb látogatasi között ez is egiék látogatása, hogij a szent koronat ki kelle szokot heljéböl mozdettanunk, a ki jollehet nincsen kiuöl az országon annie maid mint egij exiliomban uolna, ki leuén heliböl bontakozua; s- mint hogij az korona eörzöknek most kiualtkeppen ott ki- uántatik a penz eledelekre és holmi szükségekre; Kegyelmetek veuén ezen levelönket a minemö pénz ott az Kegyelmetek Dicatoranál vagion, adassa mindgiárt Palffi János uram eö kegyelme kezében, had osza közikben a korona mellet leuöknek, hol pedigh ki nem szette uolna a korona penzt Dicator Uram, szedesse ki sietseggel es ugis adassa Palffi Uramnak; E mellet miuel az az korona mellet leuö gialogságh mindis csak 50 szamu s- fogiatkozások is vagion, rendellien valami gabonát, és hust, fát is azon Kegyelmetek Varmegiejéböl szamokra, az nem sokat teszen, s- azzal magának Kegyelmetek, és a köz jónak, s-ö felsegének szolgál. Isten tarcsa megh kegyelmeteket. *Pozsonij* die 26. Aprilis 1645.

Earund. D. Vestrarum.

Stor et amicus
paratissimus

Comes N. Ezterhasi m. k.

A pecsétostya fekete, a tojásdad pecsét sokkal nagyobb, mint az előbbenieken; körirata következő: „C. Nico. Ezter. Reg. Hvn. Palat. Eqves. Avr. Vell. S. C. R. M. C.“

CLXXXVII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor buzdítja Győr megyét, hogy a király parancsolatihoz, alkalmaztassák magokat. Pozsony, május 1. 1645.

Reuerendissimi sat. Az eő Felseghe masodik paranczolattia már ez eleöt egi nehany nappal kün uolt az Vármegjékre, de el téuelyettek uolt az leuelek, hanem a kik kezünkhez iutottanak, im mü megh kültük kglmetekk s- noha talám arra az terminusra, mellyet praefigalt eő Felseghe a leuelben, lehetetlen lenne kglmetekk, gyülest tartani, mindazáltal, mentööl hamareb lehet kglmetek az eő Felseghe paranczolattiához alkalmaztassa magát, azt keuánuán mind az eő Felseghehez ualo kglmetek keötelesseghe, mind penigh mostani szegeny hazank szükseghe- In reliquo Easdem Dnes Vras bene ualere desider. Datum P o s o n i j die 1. Maij. Anno 1645.

Earundem Dnum Vrum

Stor et Amicus ad
seruien. parat.

Comes N. Ezterhasi m. k.

CLXXXVIII.

Gróf Eszterházy Miklós nádor inti Győr megyét, hogy már mivel nem insurgáltak, tehát 100 lovasra való hópénzt küldjenek, sürgeti a koronaörök fizetése kiszedését és kezökbe juttatását. Fr a k n ó, július 14. 1645.

Rndissimi sat. Menny requisitiot teöt eő Felsege Kegyelmeteknél, s- eő Felsege után mijs az Generalis Insurrectio felöl, mostani szegeni hazank állapotára nezue, niluan uagion Kegyelmeteknél, s- arra is condescendalt uala eő Felsege kegielmessen, hogj az Generalis insurrectio helliet Kegielmetek inkab ualami katonak fogadasara ualo penzt contribualna, de mind eddigh is nem praestalta Kegielmetek, enny ueszedelmes állapotualis szegeni hazanknak nem gondoluan, noha mind Sopron s- mind Vas Varmegiek is jo peldat attanak Kegielmeteknek annak praestalasra. Kegyelmeteket azert ismégh szeretettel és serio requiralljuk hogj mentööl hamrab 100 lovasra

ualó katonapenzet kiszedje, s- ide külgie hallogatass nélkül, mert egyebarant valakik ebben refractariusok talaltatnak lenni, minden bizonnyal az orszagh Constitutioi szerent procedalunk ellenek.

E mellet lattya Kegielmetek azt is, az szent koronank helyeből kimozdittatuan, az wdőnek miuolta szerent bujdosasra jutot állapotjat, s- mégis az korona penz kiszedesébennis olljan nagj defectusokat szenved, hogj az korona eörzőköt fogiatkozásra jutassa, holot annak ki szedesere se Varmegie giülésse se egieb affele, ki miat haladnj kellenek, nem szükseges, hanem a mint esztendonkent el vagion már limitalua, csak ugj kellenek ki szedetnj s- ad ministralni, mindazaltal szamtalan az restantia az korona eörzőknek igen nagj fogiatkozásokra s- Istennek egyiek ostora is ez rajtunk, hogi Kegjelmetek ugian nem akarja érteni szegeni hazank és koronank veszedelmes állapotjat; Kegyelmetek azert ez arantis szüből foghja a dolgot, s- exigaltassa a korona penzt, s-az Perceptornak jutassa kezehez, hogj az korona eörzőknek megfizethessen, egjébarant, ha mi fogiatkozás esik ebben az dologhban is, mindenestel Kegielmetek leszen az oka, ehez alkalmaztassa azert magath Kegielmetek. Easdem in reliquo bene valere desideramus. Datum *in Frakno* die 14. Julij Ao 1645.

Earun. Do. Vestrarum

Frater affinis et amicus ad
servien. paratissimus
Comes N. Esterhasi m. k.

CLXXXIX.

III. Ferdinánd király tudtára adja Győr megyének gróf Eszterházy Miklós nádor halálát, igéri az országgyűlés összehívását s a nádori tisztnek betöltését, most azonban távúl lévén, addig is zombori Lippay György esztergomi érseket nevezi ki helytartónak. Linczi várán, october 22. 1645.

Ferdinandus III-ius etc. Reverende etc. Decedente ex hac vita fidele nostro Spectabili ac Magnifico Comite *Niccolao Esterhasy de Galantha*, perpetuo de Frakno, ac Comitatum Soproniensis, Zoliensis et de Beregh Supremo Comite, Regni

istius nostri Hungariae Palatino, Judice Cumanorum, Equite Aurei Velleris, Locumtenente, Camerario et Consiliario nostro intimo, cum primis nobis curae fuit, ut de futuro Palatino, primo quoque tempore Regno prospiceretur, pro cuius etiam electione, non sumus praetermissuri, juxta leges Regni, quantocumque Comitibus indicere ac promulgare. Quia vero ad praesens, nos paulo longius a dicto Regno nostro abesse contigit, ut quaevis inconvenientiae, confusiones et incommoda, si quae, ex tali nostra absentia emergere possent praecaveantur, eidem hoc quoque pacto consultum esse cupientes, de certis personis, ad quas interea, in occurrentibus fideles nostri Regnicolae, recursum habere possint, ipsaeque nobis, quae necessaria fuerint ulterius proponant, ac repraesentent, benigne providendum, ad idque fidelem nostrum, nobis sincere dilectum Reverendissimum in Christo Patrem, Dominum Georgium Lippay de Zombor, electum Archiepiscopum Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, locique ejusdem Comitem perpetuum, Primatem Hungariae, Legatum natum, summum Secretarium, Cancellarium et Consiliarium nostrum intimum, perspecta jam pridem ejusdem fide ac in rebus tractandis dexteritate, sinceroque in procurando status publici emolumento, studio, nec non certos etiam ex fidelibus nostris Consiliariis, qui ipsi in administratione hujus provinciae assistere possint ac debeant, ad futura usque Comitibus declarandos duximus. Quocirca fidelitatem vestram, et vestrum singulos benigne requirimus, ac hortamur, mandantes quatenus debitum respectum vestrum, et in occurrentibus rebus ac negotiis recursum, ad praefatos electum Archiepiscopum et Consiliarios habere, eisdemque necessitates vestras repraesentare, pacem vero cum Turca, atque etiam Principe Transylvaniae conclusam, omni studio conservare, et ne quicquam in ejus laesionem per quoscumque admittatur, quin in delinquentes et pacis turbatores debita poena animadvertatur, pro parte quoque vestra, procurare velitis ac debeatis. Et cum salus ac permansio Regni in bona provisione Confiniorum consistat, quae ad praesens potissimum ob publicas calamitates variis defectibus laborare in comperto est, fidelitates vestras eo quoque nomine benigne hortamur, quatenus in conservatione ac provisione dictorum Confiniorum, vos quoque

partibus vestris haud quaquam deesse, quin visa perspectaque praesenti necessitate subsidijs vestris, ad futura usque itidem Comitia pro viribus impensius concurrere, auxilioque adesse non praetermittatis. Gratia etc. Datum *in urce nostra Lincensi* die vigesima secunda mensis Octobris. Anno Domini 1645.

Ferdinandus m. p.

Georgius Szelepchény

E. Eppus Wesprim. m. p.

Georgius Orosoy m. p.

CXC.

Eszterházy Dániel a nádor fivére és gróf Eszterházy László az elhúnyt nádor fia meghívják Győr megyét Nagy-Szombatba a december hó 11. tartandó temetésre. Fraknó, november 1. 1645.

Illustrissimi, Reverendissimi, Spectabiles, Magnifici, Generosi, Egregij et Nobiles Domini fratres, affines, et amici nobis observandissimi. Etsi plurimae calamitates, quibus Hungaria conflictatur, satis superque testentur iratum Dei Numen, nondum placatum esse a nobis, nihil tamen justam ejus ac severam indignationem perinde declarat, quam quod eos, qui consilio atque auctoritate publicis calamitatibus consulere poterant e vita evocet. Amisimus superioribus temporibus non paucos et illustres in utraque Republica viros, quibus successit mors inopina Illustrissimi et Excellentissimi Comitum Nicolai Esterhasi, Regni Hungariae Palatini domini fratris et genitoris nostri desideratissimi, cujus et quanti viri sentiunt omnes, quicumque de salute publica bene sentiunt, qui pro salute eadem publica postquam diversis temporibus et occasionebus multum desudasset, gravesque exantlatus fuisset labores ultimam redierat *augusto exeunte ad Curiam suam majoris Heflein, ex castris Caesareis*, ibique altera nocte subita alteratione correptus, nihil antiquius habuit, quam animum poenitentia expiare, ac Epulo Eucharistico Religiosa pietate semel, atque iterum magno cum devotionis sensu, lachrymisque se reficere. Tandem invalescente morbo, omnemque medicorum operam eludente, post tertium quadrantem ad 12. noctis, diem *undecimum Septembris* terminantis, cum prius Sacro oleo

delibatus fuisset, animam suam Deo reddidit. Cujus exanime corpus, die 11-ma proximi mensis Decembris, circa horam octavam matutinam, Tyrnaviam deportabitur, atque in Templo Patrum Societatis Jesu, ab ipso magnis sumptibus, nec minori Religionis Catholicae zelo, nuper a fundamentis excitato, quod sibi ac suae familiae sepulchrum esse voluit, ritu Catholico tumulabitur, cujus parentalia justaque funebria, ut tanto solenniora sint, ad eadem cohonestanda, Illustrissimas, quoque, Reverendissimas, Spectabiles, Magnificas, Generosas, Egregias et Nobiles Dominationes Vestras peramanter invitandas duximus, ut scilicet loco, et die ac hora praenotatis, Eaedem quoque funebri huic solennitati interesse ne graventur. Levabunt itineris molestias, si qua occurrerint, tum Christiana erga vita functos pietas, tum tanti viri in communem patriam promerita. Neque nostra pro hac charitate deerunt obsequia et officia, quam tamen ut laetiori in occasione Illustrissimae, Reverendissimae, Spectabiles, Magnificae etc. Dominationes Vestrae experiantur, animitus desideramus. Datum in *Frakno* die 1. Novembris anno 1645.

Earundem Dominationum Vrarum

Stores, Fratres, Affines et Amici ad
servien. paratis.

Daniel Esterhasi m. k.

Comes Ladislaus Esterhasy m. k.

Az első tojásdad alakú fekete ostyába nyomott zárt pecsét körirata: „— — — — — Esterhazi. De Galantha.“ Bal felén az írás a rossz lenyomat miatt nem olvasható. A másik zárt pecsét szinte tojásdad alakú: Comes. Ladislavs. Esterhasy. De. Galantha. Perpet. De Frakno körirattal.

1 Ferdinandus

2 Comes H. Petrus

3 Daniel Erdiliff

4 Comes Ladislaus Escheray

5 Comes Paulus de' Nadasd.
Manus

6 Comes Adamus de' Bacchary

7 Graft Pally Gmang

15

Stephanus Bosnyak
Ue: György Király
Fü

16

Stephanus Bosnyak
Ue: György Király
Fü

17

Draskovits György Györi Pusókegy.

18

Georgius Zelpezényi
Ue: György Király
Fü

II.

BÁTHORI ISTVÁN LENGYEL KIRÁLY

LEVELEI 1576—85.

A GYULAFFHÉRVÁRI LEVÉLTÁRBAN LEVŐ EREDETIK SZERINT

RÖZLI

Dr. ÖTVÖS ÁGOSTON LT.

I.

*István király Kendi Sándorhoz*¹⁾.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae etc. Dominus et Princeps Transsilvaniae. Egregie nobis sincere dilecte. Salutem et gratiam nostram regiam. Azmint ott Erdélyben, azonképen most is azon itéletben vagyunk, hogy az Kegyelmed ide be való jövése nem lött volna haszontalan; sőt ez nemzettel való ismeretség, mely nagy szeretetet mutat az mi nemzetünkhez, kétség nélkül igen használna az dolognak promoteálására. Ugy annyira állhotak még ekkoráig az mienkkel, hogy csak egy szablyát sem vontak ki köztök. Bizony ez dolog ez állapotban lévén, jó volna erről gondolkodnatok, miképen az két országot egyessé tehetnők az töröknek offensája nélkül. Mert most volna ám az út az megmaradásnak²⁾ hami oly módot találhatnátok benne assatok, és fő embereteket ide, kik által ezt az dolgot az generális gyűlésben, mely rövid idő mulván *Varsavában* (Varsó) leszen, elindíthatnók. Ha kedig semmi módja nincsen, azt is jól meglássátok. Mi azt kívánnánk, hogy az szeginy Hazának ennekutánna is oly gyámola lenne, ki alatt megmaradhatna. Isten tartsa meg Kegyelmedet. Datum in Arce nostra *Cracoviensi* 6-a May 1576.

Stephanus Rex m. p.

Külczim : Egregio Alexandro Kendi de Lóna, Consiliario Nostro etc. nobis sincere dilecto.

¹⁾ Egészen a király kezével.

²⁾ A kipontozott helyek az eredetiben ki vannak szakadva.

II.

István király Báthori Kristóf fejedelemhez.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae etc. Princeps Transsilvaniae. Illustrissime Princeps Domine Frater Nobis carissime atque honorande. Salutem atque fraterni amoris mutuum incrementum. *Apafi István* talált meg minket könyörgésével, az Örményes még ott benn létében meghagyott volt kkal, hogy ha kárt tenne neki, contentál őtet. Kegyelmed lássa, ha kára vagyon, contentálja valahonnan te Kegyelmednek tetszik. Tartsa . . . Isten Kegyelmedet jó egészségben. Datum in Arce nostra regia *Vilnensi* 28-a Junii Ao Dni 1579, Regni vero nostri Quinto.

Frater

Stephanus Rex m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino *Christophoro Báthori* de Somlyó, Vojvodae Transsilv. et Sicularum Comiti etc. Fratris nobis carissimo atque honorando.

III.

Ugyanő ugyanahoz.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae etc. Princeps Transylvaniae. Illustris. Princeps etc. Proficiscente e Regno et dominiis nostris in Transsilvaniam nobili *Thoma Lielienski* Polono, eo animo, ut a servitiis Illustritatis Vestrae esse possit, petitionibus amicorum illius, quos in Aula nostra habet, adducte eum Illustr. Vestrae commendamus; postulantes, ut eum Illustr. Vestra in numerum servitorum suorum adsciscat, et pro ratione meritorum, favore et gratia sua prosequi velit. Rem gratam nobis Illustr. Vestra faciet. Quam bene valere cupimus. Datum in Castris nostris ad *Gedanum*, die 8-a mensis July Anno Dni 1576.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mindenütt mint fölebb.

VI.

István király Magochy Gáspárhoz¹⁾.

Mit kívánjon éntülem az én hazámnak és atyámfiainak szerelme, sőt az Isten, az ki engem ez állapotra emelt, szüntelen elmémben forгатom. Tartozom Istennek hálaadással, hazámnak pedig és azoknak, kiket Isten is kezembe bízott, oltalommal, gondviseléssel és segítséggel. Mi lehetne pedig Isten előtt üdvösségesb avagy ez világ szerént híresb, nemesb mint az, ki hazáját veszendő állapotjából felemelhetné avagy csak megsegíthetné. Ennek (?) az Isten jól látja szívemet, minden munka, fáradság, sőt az halál is idesnek látszanék, hogy én az én hazámnak ilyen utolsó szükségében segíthetnék. Mikoron pedig erről gyakorta és valóban gondolkodnám, felette nagy nehézséget látok ebben az én itt való állapotomhoz képest, úgy hogy ha jó fundamentummal nem cselekednénk, magamnak hiábanvaló munkát és gonosz hírnevet, az hazának pedig hirtelen való veszedelmet vonnánk. Magyarország eleitől fogva az két avagy inkább három felé húzás-vonás miatt veszett. Az német és magyar veszett öszve, osztán az török végezte el az játékot. El kell azért azt távoztatnunk, ha megmaradást, jó hírnevet akarunk keresni avagy Istennek kedves dolgot cselekedni. De az bölcs Isten az, az ki ez világnak tengelyét, az ő elvégezett akaratja szerint forгатja, és az ő rendelésit semmi emberi incselkedés avagy hatalmasság meg nem változtathatja. Ő pedig az szerint igazgatja és adja az occasiót és az eszközt, az mint alkalmas az ő akaratjának elvégzésére. Sőt közbeszéd: *Occasio facit furem*. Innét vagy az, hogy nem megyen véghez és soha jól nem esik az, mit az ember módadatás nélkül, csak tulajdon indulatjából kezd; mert az világnak folyását senki másra nem fordíthatja, hanem csak az miben Isten rendelte. Nincs azért hová folyamodnunk, hanem csak

¹⁾ Híven az egykorú *másolat* szerint. A minden tekintetben nevezetes levél hihetőleg 1578-ban kelt, miután István király a benne „esztendőre“ megkezdendő orosz hadjáratot 1579-ben indítá meg.

az kegyelmes Istenhez, hogy ű adjon occasiót, adjon módot énnekem, kiben én az én hazámnak javára és megmaradására méltán indultattassam. Bizony halálommal is kész volnék megpecsételnem az én hazámhoz való szerelmemet. Jóllehetpenig az Isten kezében sok hatalom, mód, occasio vagyon, de én, az én rövid értelmem szerint és ez mostani világnak állapotja szerint, két dolgot látok, méltó és indító okot. *Először*: hogy ha Isten könyörülne rajtunk, és ez mostani császártokat, királytokat, kit én igen beteges embernek értek, ez világból kivenné, ottan megszabadulnátok, és minden zenebona nélkül szabad választástok lenne, és az világ sem rágolmazna sem tütöket, sem azt, az ki oltalma alá venne. Vajha, Uram, Maximilianus-sal megéritek vala, és egyszersmind két koronás királyt ne csináltok vala, most azt nem kellene várnatok. De az magyar bár soha ne vessen az Istenre, ki mindenkor jelen volt volna neki, csak ű magok ne keresték volna az elveszett útat. Másodikat azt látom, hogy ha az török császártul megkérhetnök, hogy ez második nyomorúlt földet ne üldözné, sőt oltalma alá venné, határt mutatna. De ehez is, igaz, most nem látom módunkat, noha átalyában császárnál nem indítottuk, miérthogy egyebek, az kikkel közlöttük, nem bízattanak, ez okáért: hogy császárnak Persiára nagy gondja vagyon, és két felöl nem akar háborúban lenni. Más oka miért nem indítottam, ez: hogy az muszka igen megháboríta, és most is készülében vagyon, kire esztendőre nyárra, az Istennek segítségével velem lévén, reája megyek, és az mire Isten vezérel, azt mivelem. Sőt az itt való népet is tekintvén, esmérvén, hogy hátok megett ellenségek lévén az muszka, nem indulnának más dologhoz; abban penig valami jó vég lévén, mindenhez alkalmatosságom lenne. — Im azért én ugyan meggyóntam te Kegyelmednek az én lelkiismeretemnek titkait, kiből Kegyelmed megítélheti, hogy most mindjára semmi jó módunk, sem egyfelöl, sem másfelöl ehez nincsen. Istentül kell várnunk és könyörögnünk, hogy az ű szőlőit, melyet ennyi pogányság által helyzetetett és két kezével plántált, végsőképen elpusztítani ne szenvedje. Amen.

Az békességet énvelem német császár sok számtalan emberek által kísérgette, ugyan csak köz Rendek által is, de

főképén Pápa által, Saxoniai, Brandenburgi és Pomeráni hercegek által; de miérthogy soha énnekem fejembe nem fért, mint lehetne az az magyar nemzet nyomorúsága nélkül, nem miveltem, ezután sem mívelem. Noha azt is, Slézia és Csehország közt legyen az békesség: de én arra azt mondtam, hogy eféle tettetett és képmutató békéllés, fél részint való békesség haszontalan és állandó sem lehetne. Ha békességnek kell lenni: nem vagyok idegen azféle békességtől, az melybe nem csak Sléziának, Csehországnak, Lengyelországnak, hanem az teljes kereszténységnek, az többi között az nyomorult Magyarországnak javát és előmenetét ismerjük.

Ez dolgot nem tartók illetlennek, ha Kegyelmed csak azzal közli, az kivel illik és az kinél megáll. De ha kiterjed és előbb megértik amoda, hogynem mint az dolog megindúl, felette nagy akadályt szerezne az dologban. Ez üdö közben hogy ha az német, vagy közönséggel vagy egyenként, te Kegyelmeteket megháborítaná és haddal nyúlna hozzátok, minden tehetségemmel és oltalommal akarok lenni. Mindazáltal okot most semmit nem kell adni, sőt üdözni és dissimulálni, magát pedig őrizni etc.

V.

István király Báthori Kristóf fejedelemhez.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae etc. Transsilvaniae Princeps. Illustrissime Princeps, Frater etc. *Rácz Péter*, ki *Churkát* (?) *Péterrel* jött volt be, Minekünk úgy szolgált az mostani szükségünkben, hogy ugyan bizvást commendáljuk Kegyelmednek, mert ugyan sok közül is csak olyannak kell válni az vitézlő rend közül. Az gyújtásban ő volt egyik fő, ki mind addig ott forgolódott, míg a láng felment; mely nem csak neki, ott forgolódván, de még azoknak is, kik sánctól távol reá néztek, nehéznek tetszett szemeiknek. Ugyanakkor sebek, taglások, verések estek rajta. Minekünk könyörge, hogy az ő jámbor szolgálatjának tekintetéért, *septelibéli* (sebestéli) részt neki engednök; de minthogy Minekünk úgy jut eszünkbe, hogy az *váradí háznak* részei ott volnának, ki nélkül az ház sem lehet, Mi azt az Kegyelmed itiletire és jó akaratjára hagy-

tuk. Kérjük Kegyelmedet, hogy vagy ott Erdélyben vagy Magyarországon valahol, valami jószágot szakaszson neki, együk örökös szolgálókká, mert ez mindenkor, valahol az szükség kívánja, meg nem vonza az szolgálattul magát. Tartsa meg Isten Kegyelmedet jó egészségben. Datum in Arce nostra regia *Polocensi*, 15-a Septembris 1579, Regni vero nostri *Quarto*.

Frater

Stephanus Rex m. p.

VI.

Ugyanő ugyanahoz.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae etc. Princeps Transsilvaniae. Illustrissime Princeps Frater etc. *Pribék János*, ki itt ez mostani szolgálatunkban jámborúl forgolódott és nagy emberséget is mivelt, talált meg minket könyörgésével nemű nemű dolgairól és bizonyos szükségéről, melyeket Kegyelmed ez bekötött supplicatióból megérthet. Mi ötet Kegyelmedre halasztottuk és az Kegyelmed ítéletére. Azért commendáljuk ez jámbor vitéz embert Kegyelmednek, kinek is hogy az ő irdeme szerint, legyen minden segítséggel Kegyelmed neki. Tartsa meg Isten Kegyelmedet. Datum in Arce nostra regia *Polocensi*, 14-a Septembris, Ao 1579, Regni vero nostri *Quarto*.

Frater

Stephanus Rex m. p.

VII.

Ugyanő ugyanahoz.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae etc. Transsilvaniae Princeps. Illustrissime Princeps Domine Frater etc. Ez ifjú legény, *Sügerdi István* haza úgy kéredzik, hogy az mi szolgálatunkra rövid nap múltán megjönne; lakása pedig Enyeden vagyon. Könyörge minekünk, hogy az mi szolgálattunkban lévén, az ő háza, kiben *Szász Anna*, *Philep Balásné*, az ő anyja, laknék, minden szolgálattól, adófizetéstől lenne szabad. Kérjük azért Kegyelmedet, hogy az ő házat tartsa szabad-

ságban Kegyelmed; netalán oly szolgáló ember válik ez iffú legényből, ki szolgálhat minékünk. Tartsa meg Isten Kegyelmedet jó egészségben. Datum in Arce nostra regia *Polocensi* die 14-a Septembris Ao Dni 1579, Regni vero nostri *Quarto*.

Frater

Stephanus Rex m. p.

VIII.

Ugyanő ugyanahoz.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae etc. Princeps Transsilvaniae. Illustrissime Princeps, Domine Frater Nobis Carissime atque honorande. Salutem et fraterni amoris mutuum incrementum. *Boldisár Mihály*, Tusnádi, könyörgött minékünk, hogy ötöt az *Veres Drabantok* közibe számláltatnók. Mivel penig hogy régtől fogva minket szolgált, és mostan főképen az mi szükségünkben, ötöt Kegyelmedre halasztottuk, hogy írassa az *Veres Drabantok* közibe. Tartsa meg Isten Kegyelmedet jó egészségben. Datum in Arce nostra Regia *Vilnensi*, 13-a Octobris, Anno Dni 1579, Regni vero nostri *Quarto*.

Frater

Stephanus Rex m. p.

Külczim : Illustrissimo Principi Domino *Christophoro Báthori* de *Somlyó* Vajvodae Transsil. etc.

IX.

Ugyanő ugyanahoz.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae etc. et Princeps Transsilv. etc. Illustrissime Princeps etc. *Székel Antal* és *Székel Balás*, kik egynéhány esztendőktől fogva itt a mi udvarunkban szolgáltanak, könyörögnek minékünk, hogy *Mihály Deák* kezéből vennők ki és számláltatnók az *Veres Drabantok* közibe. Mivelhogy pedig ezek itt úgy forgottak, és ezután is szolgálhatnak, hogy méltók az mi kegyelmességünkre: kérjük Kegyelmedet, hogy Kegyelmed találjon oly módot benne, hogy ezek számláltassanak az *Veres Drabantok* köziben; ha egyébképen nem lehet, adjon más jobbágyokat érettek Kegyelmed

Mihály Deáknak. Tartsa meg Isten Kegyelmedet jó egészségben. Datum in Arce nostra Regia *Vilnensi*, die 15-a mensis Octobris, Anno Domini 1579, Regni vero nostri Anno *Quarto*.

Frater

Stephanus Rex m. p.

X.

Ugyanő ugyanahoz.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae etc. nec non Transsilvaniae Princeps. Illustrissime Princeps etc. Mikoron *Békés Gáspár* Erdélyre jött volt, *Dósa Mihály*, *Alárd Ferencz* szolgája lévén, az feltámadásnak okáért elbujdosott volt; kinek az mi kevés jószágocskája volt, *Balogh Ferencz*nek adtuk volt. Azután az mi szolgálatunkra jött, és az előbbi vétkét az ostromkor halálával is hűségesen szolgálván eltörlötte. Értjük, hogy szegénynek mind anyja, felesége és gyermekei azoltától fogva nyomorognak. Könyörgettek minekünk érettek, hogy az eldonált jószágocskát, másonnét *Balogh Ferencz*et megelégtívén, visszaadnók nekik, kiből az árvák ennek halálának valami vigasztalását vehetnék. Kérjük azért Kegyelmedet, legyen azon, hogy *Balogh Ferencz* másonnét contentáltassék, és az árváknak főképen az udvarházat adattassa meg Kegyelmed, ne kényszeritessenek bujdosásban élni. Kit mi Kegyelmedtől igen jó neven veszünk. Tartsa meg Isten Kegyelmedet jó egészségben. Datum in Arce nostra Regia *Grodnensi*, die 2-a Mensis Novembris Ao Dni 1579, Regni vero nostri *Quarto*.

(*A király saját kezével.*)

„*Ugyan igen kérem Kegyelmedet, ne hadja Kegyelmed az szegény árvákat; legyen ez consolatiójok és contentálások ennek halálával való szolgálatjáért.*

Frater

Stephanus Rex m. p.

XI.

Ugyanő ugyanahoz.

Stephanus Dei Gratia etc. et Transsilv. Princeps. Illustrissime Princeps etc. Könyörge Minekünk az mi drabantunk *Nehéz András*, hogy valami öröksége volt volna ott Fejérvá-

rott, az melylyel az atyafiai, halálát hallván, megosztotak volt, hogy az felől neki igazságot szolgáltatnánk. Kegyelmedet azért kérjük, hogy Kegyelmed adjon neki oly parancsolatot, hogy mindjárt neki igazságot tegyenek, és az mi örökség ötet illette, minden okvetetlen neki kezéhez eresztessék. Isten tartsa meg Kegyelmedet jó egészségben sok időig. Datum ex Arce nostra *Varsaviensi*, die 28-a mensis Novembris, Anno Dni 1579, Regni vero nostri *Quarto*.

Frater

Stephanus Rex m. p.

Jegyzés : Az egész levél Báthori Istvánnak *keze írása*.

XII.

Ugyanö ugyanahoz.

Stephanus Dei Gratia etc. et Transylvaniae Princeps. Illustrissime Princeps Domine Frater nobis carissime et honorande. Salutem et fraterni amoris mutuum incrementum.

Féjérdi Bertha mitőlünk kikéredzék egy kevés ideig háza népének meglátogatásáért; kinek mi az ü jámbor hűséges szolgálatjáért valami kevés jószágot is adánk, ki ha Kegyelmedet megtalálja, legyen Kegyelmednél commendatus; mert az egész had láttára egynehányszor az gyujtásra ment, holott sebek is estek rajta, és valami vitéz emberhez illett, abban semmit hátra nem hagyott. Ezután is minden hűséggel igyekezik minekünk szolgálni. Tartsa meg Isten Kegyelmedet jó egészségben. Datum in Arce nostra regia *Varsaviensi*, 11-a die Decembris, Ao Dni 1579, Regni vero nostri *Quarto*.

(*A király saját kezével*).

„Az *drabant hadnagyok* közt *senki ennél gyorsabb nem volt az szerencsekésértéshez, úgy, hogy valamikor csak tíz legény ment is, ő volt az egyik. Tudom, hogy ezután is halálát nem szánja értünk* : quo nemo majorem charitatem habet.

Stephanus Rex m. p.

Külczim : Illustrissimo Domino *Christophoro Báthori* de Somlyó, Vojvodae Transsilv. et Siculor. Comiti etc. Fratri nobis carissimo et honorando.

XIII.

Ugyanö ugyanahoz.

Illustrissime Domine, Frater nobis observande. Salutis ac serviciorum commendationem. *Sibrik György* soha ezelőtt nem jelentette akaratját, hogy nevünk alatt kévána örekesképen megmaradni, sőt inkább untalan vágyódott tőlünk oda fel hazájába, mondván: hogy onnat el nem szakadhat. Mostan jelenti akaratját, hogy ha valami oly jószágoeskával látogatnók meg, nem szakadna el tőlünk, itt végezné el alattunk az ő íletit. Látván azért ott az mi hazánkban (Erdélyben) az emberséges vitéz embernek szük voltát, és azoknak az kik vadnak, naponként fogyatkozását halál és betegeskedés miatt: méltónak ítélem, hogy Kegyelmednek commendálnám. Miérthogy látom, hogy minden erkeleset, emberséget szereti Isten, és immár én utánam látott és forgódott oly dolgokban, hogy a hul leszen, tud szolgálni: azért im bemegyem Kegdhez. Énnekem tetszik, hogy ha módja leszen és valami méltatlan dolgot nem kéván, jó megmarasztani; mert nem az szökség viszi reá hogy itt maradjon, hanem az jó akarat. Azért én az Kegyelmed jó akaratjára és ítéletire hagyom az mit ebben akar cselekedni. Tartsa meg Isten Kegyelmedet. *Varsaviában* költ 18-a Decembr. 1579.

Amaz bolond *Kún Gergelnek* és *Cierepwitnénak* (?), *Sarkadi Farkasnak* szép jószágok vagyon, ha vakalna valamek, eféle vitéz embereket kellene Kegyelmednek vele telepéteni, mert nem mindettig ilyen békeség leszen.

Frater

Stephanus Rex m. p.

A levél egészen a király kezével van írva. V. ö. a hasonmást.

XIV.

Ugyanö ugyanahoz.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Massoviae, Samogitiae, Livoniaeque etc. Dominus, nec non Transsilvaniae Princeps. Illustrissime

Princeps Domine Frater nobis carissime atque honorande. Salutem et fraterni amoris mutuum incrementum. Mivelhogy az mi barbélyunknak az atyafia, kivel egy volt *Chianádi Tamás Deák*, Thordai, itt holt meg, könyöreg mi nekünk, hogy Kegyelmednek irnánk marhájának és az ő atyafia házának bepecsételtesse felől, míg vagy ő maga kimehetne, vagy bizonyos emberét kibocsáthatná. Kérjük azért Kegyelmedet, hogy egy inassal bocsássa Thordára, ki előtt valami marhája az ő megholt atyafiának maradott, az thordaiak váras pecsétjével bepecsételjék. Tartsa meg Isten Kegdet jó egészségben. Datum in arce nostra Regia *Varsaviensi*, 30-a die mensis Januarii, Ao Dni 1580, Regni vero nostri *Quarto*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim : Illustriss. Principi Domino *Christophoro Báthori* de Somlyó, Vaivodae Transsilv. et Siculor. Comiti etc. Fratris nobis carissimo et honorando.

A levél külső lapján, Báthori Kristóf kezével : *Thamás deák Thorday*.

XV.

Responsum Suae Regiae Maiestatis ad Magnum Ducem Moscorum.

A *Stephano* Dei Gratia Rege Poloniae, Magno Duce Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Samogitiae, Masoviae, Livoniae, Principe Transsilvaniae etc. Magno Duci *Joanni Basily* totius Russiae, Vlodomiriae, Moscoviae, Novogardiae, Casani, Astracani, Domino Plescoviae, Tueriae, Juhoriae, Permae, Viaciae, Bolgariae etc. Misisti ad nos binas litteras, quas nobis reddidit Internuntius tuus, *Eleasar Ivanovicus Blagovius*. Earum alteris nobiscum egisti, ut bono Reipublicae Christianae, in undae mutuae amicitiae caussa, ad componendam pacem animum applicarem, ejusque rei gratia, magnos nostros Oratores ad te ablegarem. Cum autem te non lateat, non ita pridem tuos consiliarios cum nostris senatoribus per litteras de ea re consilia communicasse, quod senatores nostri nobis renuntiarunt ac petierunt, ut ad amicitiam tecum instituendam pro salute

Christianae Reipublicae essemus propensi. Quare nos, tamquam Princeps Christianus, cum nunquam sanguinem christianum ulla de caussa sitierimus, quin imo cum omnibus principibus christianis amice vivere cupientes, pacem et benevolentiam cum omnibus vicinis nostris conciliaverimus: Simili modo tecum quoque eandem benevolentiam inire volentes, ejus rei gratia oratores nostros ad te amandaveramus. Tu vero quemadmodum oratores nostros, inusitata et plane a mutua benevolentia aliena ratione expeditivisti, ita etiam tui oratores ad nos missi nihil ex bono constituerunt. Ob quae tua facta jam nobis neutiquam convenit oratores nostros ad te mittere: nihilominus tamen, petentibus a nobis senatoribus nostris de litteris publicae fidei pro tuis oratoribus, ex sententia et consilio eorundem, eas litteras *Leoni Stromonchovio*, tuorum senatorum homini, ad nostros senatores misso, dari concessimus. Earum litterarum praesidio, si tibi est animus, oratores tuos, bonae compositionis caussa, ad nos mittere facias, ut illi primo quoque tempore ad nos veniant.

Quod ad alteras litteras attinet, quibus petis Palatinos, Duces et Nobiles tuos, qui per Dei gratiam et felicem exercituum nostrorum victoriam in nostras manus pervenerunt, commutatione aut pretio dimitti: tuo ipsius hoc iudicio reliquimus, num hoc rerum statu captivos dimitti conveniat? Fecimus tamen quod Principem Christianum decet, ut eos christiano more haberi juberemus, ita, ut nullam calomnitatem sentiant, nec quidquam illis desit. Datum *Grodnae* 17-a die Martii 1580, Regni vero nostri Anno *Quarto*.

Az eredeti fogalmazat szerint.

A levél küllapján ismeretlen kéztől ez áll: „*Litterae aeterni silentii, rogo, consecrandae.*“

XVII.

III. Amurath zultán István királyhoz.

Dicsőséggel és fényességgel tündöklő *Báthori István király*, az nagy szívű Jézus után valóknak Tekintetes Fejedelme, a Nazarénus familiájoknak és kösséginek minden dolgok és gondjok böles vezérlőjének, az essőnek kedves felhője,

tisztességnek és fényességnek gyönyörűséges kútfeje, ki az böcsületes Lengyelország boldogságának és dicsőségének ura vagy és természet szerént való fejedelme és örököse, kinek mindnyájan alázatosan könyörögnek, — minden te cselekedetnek boldog öregbülését és szerencsés végét kívánja, az mi köztünk és örökké való barátságinkhoz és köztünk való szent frigyhez illendő kívánságokat és dicséretöket ajánlván.

Mind ezeket nagy tisztességgel elvégezvén, barátságosan jelentjük, hogy az mi méltóságos és igazsággal rakva való Portánkhoz, mely mind az egész világ fejedelmének oltalma, a te Felséged Oratora Nagyságos *Drekoiouski János Tamás* jött, és Felségednek barátságos levelét megadta, és Felségednek az mi méltóságos Portánkhoz szerelmét és tulajdonképen való barátságát tökéletes akarattal megjelentette. Költ az mi városunkban Konstanczinápolyban, az Szentséges Mahomed profétának 989 esztendőben (1580) Decembernek 15-d. napján.

Az eredeti fordítmány szerint.

XVIII.

Anna királyné Báthori Kristóf fejedelemhez.

Anna Dei Gratia Regina Poloniae, Magna Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae etc. et T. Princeps (így). Illustris Princeps, Domine Affinis Noster charissime. Redditae sunt nobis proxime ab Legatis Illustr. Vestrae litterae Illustrissimae quondam Conjugis Illustr. Vestrae, quantum quidem ex serie litterarum ipsarum et sermone legatorum ipsorum intelligere potuimus, nam litterae nullius nomen in subscriptione praeferebant. Primum igitur domesticum luctum hunc¹⁾ Illustr. Vestrae dolemus, quem ipsum ut Illustr. Vestra (ferat) fortiter, si quid opus est, hortamur. Deinde quoniam ipsius nomine redditae sunt etiam nobis quaedam munuscula ab Legatis Illustr. Vestrae, de his quoque Illustrati Vestrae, quando ipsi quae misit non possumus, agimus gratias. Si quid est, eritve, in quo ipsive Illustr. Vestrae,

¹⁾ Bocskay Erzsébetnek, a fejedelem nejének elhúnytát.

alicuive ex familia Illustritatis Vestrae, benevolentiam, gratiamque nostram declarare poterimus, nullam in eo occasionem temere praetermitteremus. Bene valere Illustr. Vestram cupimus. Datum *Varsaviae*, die 20-a Mensis Martii Anno Dni 1581.

Anna Regina Poloniae m. p.

Külczimzet : Illustri Principi Domino *Christophoro Báthori* de *Somlyó*, Palatino Transylvaniae, Affini nostro charissimo.

XIX.

István király az erdélyi kormányzósághoz.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae etc. Princeps Transsilvaniae. Magnifici Fideles nobis syncere dilecti. Salutem et gratiam nostram Regiam. *Forró János* talált meg minket, és Kis-Galambfalván kér valami jószágot tőlünk ; melyet miérthogy nem tudjuk micsoda jószág legyen, Kegyelme-tek-től várunk informatiót róla. Ha oly, hogy valami háznak fogyatkozása nélkül eladhatjuk, nem tartjuk meg tőle, miérthogy most is jól szolgált, iffiú legény is , hisszük hogy ezután sem vonsza meg magát az szolgálattul. Tartsa meg Isten Kegyelmeteket. Datum ex Castris nostris ad urbem *Plescoviam* 29-a Augusti, Anno 1581, Regni vero nostri *Sexto*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim : Magnificis Paesidibus Regni Transylvaniae etc.

XX.

István király Iffu János korm. tanácsoshoz.

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae etc. Magnifice Fidelis nobis syncere dilecte. Salutem et gratiam nostram Regiam. Szeretettel vöttük az te Kegyelmed levelét, kiből örömet értjük az mi atyánkfiának¹⁾ egészségét Kegyelmetekkel egyetemben.

¹⁾ Báthori Zsigmondnak.

kedves nekünk is az zászló meghozása. Az mi nehézség pedig a török új kívánságában vagyon, arra való feleletünket megérti Keglméd az mi közönséges levelünkből. Az Keglméd jámbor szolgálatjának nálunk, miképen azelőtt, azonképen ezután is mindenkor tekinteti leszen. Tartsa meg Isten Keglmédet. Datum in Masovia in Castris nostris ad urbem *Plescoviam*, die 16-a Octobr. Ao. Dni. 1581, Regni vero nostri *Sexto*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim : Magnifico Joanni Iffiu Consiliario nostro etc.

XXI.

István király az erdélyi kormányzóság tanácsosaihoz.

*Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae etc. Princeps Transsilvaniae. Magnifici Fideles nobis syncere dilecti. Salutem et gratiam nostram Regiam. Ezen tizenöt legény, Becz Pálné jobbágyi, mi udvarunkbeli gyalogink, szüntelen való könyörgésekkel találtak meg minket, hogy egynéhány időtől fogva jámbor szolgálatjokat és vérek hullásokat, kit külömb-külob hadainkban szenvedtenek, megtekintvén, őket Becz Pálnétul megszabadítanók, hogy jövendőben is itt benn megmaradván, az mi szolgálatunkra alkalmatosbak lehetnének. Mi annak okáért meggondolván, hogy ezek immár az szolgálatban gyakor helyeken való forgódásokat, ennekutána is mind itt, mind kedig ott kin az országnak szolgálhatnak : akarnók ha valami módot találhatnánk megszabadulásokban ; főképen ha oly jószág volna ott közel, kit az tizenöt házért Becz Pálnénak adhatnánk. Lássza azért Kegltek, ha oly módon hozzá férkezhetnénk, kiből nekünk is kárunk ne esnék. Ebben pedig az dologban mi volna az Kegltek tetszése, írja meg mi nekünk. Datum in Arce nostra regia *Vilnensi*, 8-a die mensis Januarii Ao Dni 1582, Regni vero nostri *Sexto*.*

Stephanus Rex m. p.

Külczim : Magnificis cunctis Consiliariis Regni nostri Transsily. etc. Fidelibus nostris syncere dilectis.

XXII.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Jakezy Boldisárné talált meg minket levele által, és minthogy ez esztendőbeli dézmáját megengedtük vala, jelenti, hogy míg a választ tőlünk kivitték, addig elosztották volt a dézmát. Azért könyörög hogy azért mást deputálnánk neki; kiről informáljon Kegltek minket. Tartsa meg Isten Kglteket. Datum in Arce nostra regia *Vilnensi* die 24-a Januar. Anno Dni 1582, Regni vero nostri *Sexto*.

(A király saját kezével:) „Avagy szakasszon az . . . jószágában Kegltek neki. Kér azon is, hogy oltalmunkba vennök: azért mi törvéntelen háborgatók ellen az ő oltalmát Keglmetekre biztuk.“

Stephanus Rex m. p.

Külczim: Magnificis Regni Transsilv. Senatoribus, Consiliariis nostris etc. Fidelibus nostris syncere dilectis.

XXIII.

Ugyan ő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici. etc. Salutem etc. Az minemű dologbul minket az erdélyi celleristek¹⁾ megtaláltak, az bekötött supplicatioból Keglmetek megérti. Mely dolognak menjen végire személyválogatás nélkül Kegltek ha úgy legyen: kárával-e, és mennyivel az Tárháznak. És informáljon minket Kegltek róla. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra Regia *Vilnensi*, 13-a Februar. Ao Dni 1582, Regni vero nostri *Septimo*.

(István király saját kezével):

„Ez dolog innet bizonyíttatik meg, ha ti Kegltek conferálja az cellerek ideibéli jövedelmét az mostani mód szerint

¹⁾ Adószedők, pénztárnokok.

való jövedelemmel; az miben az Tárháznak hasznát látjuk, ebben nem kell senkinek kedveznünk, miérthogy sok az szükség és fogyatkozás.“

Stephanus Rex m. p.

Külczim: Magnificis cunctis Consiliariis Regni nostri Transsilvaniae etc. sincere et fidelibus nobis dilectis (így).

XXIV.

Ugyan ő azokhoz.

Stephanus Rex Poloniae etc. Magnifici etc. Salutem etc. Szabó Mihály, mi Száz-gyalogunknak hadnagya, könyörgött minekünk, hogy ötet valami kevés jószágocskával meglátogatnók. Ki mivel hogy mi nekünk az elmúlt hadainkban, úgy mint vitéz ember, vére hullásával szolgált, méltónak itiljük azért ötet az mi kegyelmességünkre. Hadjuk azért Keglteknek, hogy valahol intézzen három ház jobbágyat nekie, ahol valami házunknak fogyatkozásával nem következni Kegltek itélnéje; kiről mikor Kegltektől információnk leszen, adhassunk levelet nekie róla. Tartsa meg etc. Datum in Arce nostra *Rigensi* 24-a martii Anno Dni 1582, Regni vero nostri *Sexto*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim: Magnificis Consiliariis Regni nostri Transsilvaniae, Fidelibus nostris sincere dilectis.

XXV.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Salamon Péternek jámbor szolgálatját megtekintvén, és hogy ezután is, vagy itt benn vagy ott kinn kell szolgálatja: száz forintot rendeltünk házához. Hadjuk azért Kegyelmeteknek, hogy bizonyos helyen az száz forintot deputálja meg neki esztendőnkint. Továbbá ide bejöttekor adósodott volt meg Daczó Györgynek kilenczven forinttal: Kegyelmetek az hámoron adassa meg vagy pénzüll vagy annyi érő vassal.

Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra *Rigensi* 29-a Martii Anno 1582, Regni nostri *Sexto*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint fölebb.

XXVI.

Ugyanő azokhoz.

*Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lythvaniae, Russiae, Prussiae, Massoviae, Samogitiae, Livoniaeque etc. Dominus nec non Transsilvaniae Princeps. Magnifici Fideles nobis sincere dilecti, salutem et gratiam nostram Regiam. Az minemü contractust theot (tett) Gyarmathi Gergely deák ez ő feleségével mester előtt, azt mi hozzánk beküldvén, könyörgött, hogy arra consensust adatnánk; de miérthogy nekünk tetszik, hogy res sit mali exempli, ki ha in abusum jüne, az Fiscusnak felette igen derogálna: Kegltekre remittáltuk, hogy az dolgot valóban meglássátok, és minket informáljon Kegltek. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra Regia *Nepolomicensi* 3-a die Mensis Februarii, Anno Dni 1583, Regni vero nostri *Septimo*.*

Stephanus Rex m. p,

Külczim mint fölebb.

XXVII.

Ugyanő azokhoz.

Stephánus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Könyörög minekünk Chanádi Demeter deák, az ő régi hiv szolgálataját kegyelmesen hogy megtekintenők, és ott benn Erdélyben valami jószágocskával látogatnók meg; kinek könyörgésére kellene valami jót vele cselekednünk, ha módunk volna benne, mert ennyi ideig való szolgálatajának jutalmát is érdemlené. Azért legyen azon Kegyelmetek, hogy prima occasione provideáljon neki is Kegltek; hogy pedig azt csendesben várhassa, ha kívánja, fizetését öregbítse meg Kegltek, hogy

az szolgálatra lehessen öneki is nagyobb kedve és alkalmazossága. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra regia *Nepolomicensi* 3-a Februar Ao 1583, Regni vero nostri *Septimo*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint fölebb.

XXVIII.

Ugyanö azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Bölönyi Péter, Sólyom Pál, Sidó Gáspár és Bölönyi Máté, pe lyániak, kik az elmúlt esztendőkbeli hadainkban nekünk jámborul szolgáltak, jelentik : hogy mi az ő jámbor szolgálatjokat megtekintvén, oly annuentiát adtunk volt nekik, hogy az földes urok Apor István és András jobbágyságából szabadosok lennének személyekben, örökségeket elhagyván és az *Veres Drabantokkal* együtt az országnak szolgálnának ; mindazáltal az földesurak az mi tőlünk nekik adott levelet elvötték tőlök és szabadságban nem tartanak. Ki felől az mi atyánkfíát is az erdélyi vajdát megtalálták volt az Supplicánsok, parancsolt is volt Perneszi Istvánnak, hogy megoltalmazza őket : de még igen szidogatta. Hadjuk azért Keglteknek, hogy az dolgot megértvén, ha úgy vagyon az mint nekünk mondják, tehát az földesurokkal adassa meg leveleket, és találjon módot benne, hogy az mi szolgálatunkon maradhassanak meg személyekben. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra Regia *Nepolomiceni* 30-a Martii Ao Dni 1583, Regni vero nostri *Septimo*.

Stephanus Rex m. p.

Ez után sajátkezüleg ezt írja István király :

„Ugy értjük, hogy Sidó Gáspár megholt, és egy fia, Sidó Ferencz, maradott. Azért ha elegendő leszen az szolgálatra, tehát tartsa meg Kegltek az drabantságban.“

Külczim a szokott mód szerint.

XXIX.

Ugyanö azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Kopáchi Ferencz könyörgött nekünk, hogy az ő ekkoráig való szolgálatját megtekintvén, valamely jószág nélkül ne hagynók, mert az szegény megholt atyánkfia is adott volna nekie éltében felöle jó reménységet. Miérthogy pedig, azmint egyebektől is megértettük, az szolgálattól meg nem vonsa magát, hanem valamit reá bíznak, abban az ő tehetsége szerint eljár, méltónak itéltük az mi kegyelmességünkre. Hadjuk azért Keglteknak, hogy ha esik avagy irül (ürül) oly jószág, kit az ő állapotjához képest neki adhatnánk, tehát neki conferálja Kegltek, az mi atyánkfia neve alatt. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra regia *Cracoviensi* 29-a Mensis Aprilis 1583, Regni vero nostri *Septimo*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XXX.

Ugyanö azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Adja értenünk Chaki (Csáki) Dénes, hogy udvarnál létében való szolgálatjában nem kicsiny adósságban hozta volna magát; könyörög hogy ezer forinttal segítnök abban. Azért ez mostani szükségben ha egyszersmind nem lehet is, de időjártában, egyszer is másszor is az ezer forintot aprónkint adassa meg Kegltek neki (*intra revolutionem anni*). A király jegyzése). Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra *Cracoviensi*, 3-a die Juny Ao Dni 1583, Regni vero nostri *Octavo*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint fölebb.

XXXI.

Ugyonő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Bolta János fiai: Miklós és Gáspár leltének meg minket, és adják értenünk, hogy az ő eleik, Bolta István és Bolta Fruzina, Székely Mártonné, vetettek volt zálogban Magyar-Gáldon egy udvarházat három házzal és egy malommal egyetemben, ilyen conditionál: hogy az Bolták nemzetségi és maradéki azon summa pénzen, kiben zálogba vagyon, mindenkor megválthassák; de ők akkor igen kicsidek lévén, meg nem válthatták. Ez idő alatt idegen kézhez jutott az jószág, és az kötés szerint ki nem vehetik kezeiből. Hadjuk Kegyelmeteknek: hogy ha Bolta Miklós és Gáspár reá hívja azokat, kiknél jószágok vagyon, Kegyelmetek tétessen törvényt nekik. Tartsa meg Isten Kegyelmeteket. Datum in Arce nostra Regia *Craccoviensi* die 23-a Juny Anno Domini 1583, Regni vero nostri Anno *Octavo*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint fölebb.

XXXII.

Ugyan ő azokhoz.

Stephanus etc. Magnifici etc. Salutem etc. Az mi állapítja és fizetése Romány Sigmondnak volt udvarnál, minekelőtte az mi Atyánkfia Húgunk szolgálatjában Kegltek hagyásából ide indult, azonban hattuk; Kegltek is tartassa meg abban. Tartsa meg Isten Kegyelmeteket. Datum in Arce nostra Regia *Cracoviensi* die 26-a Juny Ao Dni 1583, Regni vero nostri Anno *Octavo*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim szokás szerint.

XXXIII.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Az mi Atyánkfia Húgunk könyörge nekünk, hogy Válaszuti Mátyás deákat személyiben megnemesitenők és házáat eximálnók. Hadjuk Keglteknek, hogy ha megérdemli, adassa meg Kegltek neki sub titulo Principis mind az nobilitást s mind az exemptiót. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra Regia Cracoviensi, die 26-a mensis Junii Anno 1583, Regni vero Anno Octavo.

Stephanus Rex m. p.

Külczim szokás szerint.

XXXIV.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc Salutem etc. Bakeczy Gáspár és Pogán Ferencz adják értenünk : hogy jószágokról való szükséges leveleit ángyok Bakezi Lászlóné ki nem akarja adni, ki miatt immár perben is forgattak. Hagyjuk Keglteknek, hogy ha az asszont reá híjják, első táblán Kegltek tétessen törvényt köztök. Tartsa meg etc. Datum Cracoviae, 26-a Juny Ao. 1583, Regni vero nostri Octavo.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XXXV.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Minthogy Palaticz Györgyöt előbbi állapotjában hagytuk, kíváná érteni tőlünk, ha Udvarnál hagyjuk-e lakását vagy házánál? Nekünk ugy tetszik, hogy eféle jámbor fű embernek szükség continue Udvarnál lenni : könyörge csak azon, ne készeritenők minden szerivel olyan drága helyen lakni ;

ki mivel hogy mostan nem igen is szükség, megengedtük, hogy bátor fele szerivel legyen ott. Az mi bor, buza és verő ártány ez ideig fizetésében járt, a helyett engedtünk neki Szilágyban az Szent-Demeteri dézmát, míg az szolgálatban leszen, melyet Kegltek adjon meg neki, de úgy, ha az dézma nem Váradhoz való. Könyörge ezen is, hogy az mi bárány, méz, lúdfi és pásit malacz dézma jár ki Székely-faluból, Új-Székelyből és Czi-kefalvából, melyekben öneki is része vagyon, segítségére engednök neki. Melyet Kegltek vita durante adjon meg neki. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra regia *Cracoviensi*, die 27-a Mensis Junii Anno Dni 1583, Regni vero nostri Anno *Octavo*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XXXVI.

Ugyanö azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Az mi Atyánkfia Húgunk könyörge nekünk, hogy vén asszonya Bernát Péterné házához valami segítséggel lennénk. Azért ha az fel-enyedi dézma eladva nincsen, adassa neki ez esztendőben Kegltek; ha penig eladva vagyon, Enyeden adasson Kegltek két hordó bort és húsz köből buzát házához. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra regia *Cracoviensi* die 6-a Augusti Anno 1583, Regni vero nostri Anno *Octavo*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XXXVII.

Ugyan ö azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc Értjük az Kegltek leveléből, hogy Keglmetek az mi Atyánkfia Húgunk dossa részét, az közönséges fogyatkozás miatt meg

nem küldhette. De mi ezelőtt sem kívántuk, most sem kívánjuk, hogy Keglmetek az mi Atyánkfiának privatumát ex publico suppleálja, hanem Kegltek hagyja meg Horvát Kozmának és Siger Jánosnak, kik az mi Atyánkfia jószágához látnak, hogy iminnet amonnat az jószág jövedelmibül szerezzék meg, és Keglmetek küldje be („*Im mi is írtunk nekik egy levelet arrul*“). A király sajátkezü jegyzése). Tartsa meg Isten etc. Datum in Arce nostra Regia Cracoviensi, die 15-a Septembr. Anno Domini 1583, Regni vero nostri Anno Octavo.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XXXVIII.

Ugyanö azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Ez Zabó Lőrincz aggya értenünk, hogy ezelőtt adtunk volt Kolosváratt egy házat neki, melyet az kolosváriak kezéhez nem bocsáták. Kegyelmetek hagyja meg a kolosváriaknak hogy egy rövid törvénnyel lássák meg, és ha igassága vagyon hozzá, eresszék kezében. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra Regia Sandomoriensi, die 22-a Septembr. Ao Dni 1583, Regni vero nostri Anno Octavo.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XXXIX.

Ugyanö azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Becz Imre adja értenünk, hogy ennek előtte való időkben Lázár István foglalt volna el Kászonban egynehány parasztházat és egy lófűnek házat, örökségét, melyeket mind Lázár István, mind fija Lázár András ez óráig levél nélkül birtak. Mely dolognak végére menvén Kegltek, ha úgy lesz, vegye ki Lázár András kezéből az megmondott parasztházakat az lófűörök-

séggel egyetemben, és adja Becz Istvánnak, mind az ő nekünk való jámbor szolgálatjáért, mind hogy az elmúlt hadainkban egynéhány jobbágya mi szolgálatunkra való szükségért eximáltatott vala. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra Regia *Brestensi*, 18-a Novembris Ao. 1583, Regni vero nostri Anno *Octavo*.

Ez alá ezeket írja maga kezével István király:

Tudom hogy méltatlannak látszik nektek, hogy Lázártúl elveszem és Becznek adom; de annak oka: hogy ez ideig contemnálta és suprimálta az mi authoritásunkat, és propria arrogantia vendicálta magának; ki nem méltó dolog, és méltó eféle animadversióra.“

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XL.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Küldöttük Keglteknek sayak (brassaiak) levelét, melyben adják értenünk (Béldi) Jánossal való controversiájoknak és annak ojának (compositiójának?) processusát. Mely compositiót miérthogy magoknak igen károsnak tartnak, könyörögnek nekünk, hogy ilyen nyilvánvaló károk eltávoztatására valami módot találjunk. Látjuk mi is, hogy ha az dolog úgy vagy az mint írják, károkra vagy; de miérthogy közakarattól való compositióból következött, nem látjuk, mi könnyebbséget találunk dolgokban, hanemha az mi Béldi Jánosnak deputáltatott az Commissariusoktól, kiről semmi levele neki nincsen, Director kezdené Béldi Jánostul úgy mint az fejedelemét keresni, és úgy prospiciálnánk osztán nekik abból, non ut jure, sed ut ex gratia. De mi ezt hagytuk Kegltrekre, találjon Kegltek módot benne, tam justitiae, quam aequi bonique rationem habentes. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum ex Curia nostra *Silvestri Bialoviesiensi*, die 4-a Decembr. Ao 1583, Regni vero nostri Anno *Octavo*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XLI.

Ugyanö azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc.
 Ha Csáki Dénes az hoppmesterségben meg nem akarna ma-
 radni és házához akarna szállani, rendeltük negyven lóra és
 tíz darabatra fizetést neki. Hagyjuk azért ti Kegyelmeteknek,
 hogy azt az fizetést ahoz ti Kegyelmetek adja meg neki
 meg Isten Kegyelmeteket. Datum in *Nepolomicensi* . . .
 die mens Anno Domini 1573, Regni vero nostri *Septimo*.
 Stephanus Rex m. p.

XLII.

Ugyanö azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Nagy
 bánattal értettük az Kegyelmetek leveléből az Borbély György
 gonosz és méltatlan dolgát. Bizonyára ha tekintjük a vétket
 ű magában, igen nagy és bocsánatlan, miérthogy mind az
 mi Személyünk, mind Kegyelmetek igen megbántatott vele. De
 ha nézzük azt a kitől adatott, meggondolván régi megrög-
 zött természetét, találunk mégis valami kicsiny levatiót benne,
 non ex jure, sed ex animi nostri levitate. Tudja Kegyelme-
 tek, eleitül fogva mi volt az Borbély György természeti, ki
 miatt mi is sokszor úgy megbusultunk, hogy ha nem esmér-
 tük volna természetinek emendálhatatlan fogyatkozásait, büntet-
 tetés nélkül nem hagytuk volna. De azmivel Isten nem sze-
 rette, azt neki nem adhattuk. Gondoltuk eleitől fogva egyéb-
 képen való jámbor szolgálatját. Az mi az mostani dolgát
 nézi pedig, vethetjük valami részét az borra is; ki noha em-
 bert meg nem mentene, ha az törvények rigorát néznők, mind-
 azáltal könnyebben szoktuk azért azt szenvedni az mi részeg-
 ségből esik, hogynem mint szánszándékkal valót; miérthogy
 az szánszándék — tanácsinak, az részegségből való pedig tör-
 teteknek tulajdoníthatatik. Azért ez dologban egyebet nem

ítélünk alkalmasbnak lenni, minthogy Kegltek, Borbély György természetinek régi fogyatkozását meggondolván, vénséginek idején tisztességében és életében ez egy causáért meg ne bántsa. Az ű régi jámbor szolgálatjának legyen nagyobb tekinteti ez egy bor miatt való történetnél. Okosbeli embernek, ki kenyerét tisztességére ötte, elég büntetés csak ennek gyalázata is, hogy ilyen hitvány cselekedetiért szenvedte az fogságot; hogy pedig életében és tisztességében meg nem fogyatkoztatja Keglmetek, meggondolja minden, hogy Keglmetek nem ű érette, hanem az mi tekintetünkért mivelte. Mi is pedig ugy megfeddettük levelünk által, hogy emberséges embernek büntetés gyanánt eshetik. Ha mi egyéb büntetést Keglmetek reá vet, el kell szenvedni. Mindazáltal ha jó intercessio által valami csendességre való mód találtatik lenni, az Keglmetek itiletére hagytuk, mit kellessék mivelni Keglteknek; ha pedig nem, certificáljon minket Keglmetek, mire hozza dolgát a törvény, s addig pedig az Keglmetek tetszése szerint való kötél (igy) alatt tartathatja Keglmetek. Tartsa meg Isten Keglteket Datum in Arce nostra Regia *Grodnensi*, die 4-a Februar. Anno 1584, Regni vero nostri anno *Octavo*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XLIII.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Értöttük az Keglmetek nyomán való kenyergését a Tompa jószágról, kiből, Isten látja, örömet succuráltunk volna Keglteknek; de nem szenvedé sem ennyi remésséggel tartott szolgálk fogyatkozása, kiket az mi Atyánkfia és az ország szolgálatjára Kegltök közt kellett megtelepítenünk, sem pedig az Kegyelmetök mostani állapotja. Miérthogy ez jószágnak mind ítilői s mind competitori volt Kegtök, semmiképen Kegyelmetök existimatiójának megbántása, nek (kiszakadva van) *invidia* (kiszakadt) öregbülése nélkül Kegltöknek nem *proponálhattunk* volna. Azért itt való

szolgáinkról való gondolatunkat ez egyszer akarók letenni, hogy azután Kegltekre és az Keglmetök meritumira alkalmasb gondunk és tekéntetünk lehessön. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra Regia *Grodnensi*, die 10-a Februar. Anno Dni 1584, Regni vero nostri Anno *Octavo*.

Stephanus Rex. m. p.

Külczim: Magnificis Volffgango Kovaczioczy et Ladislao Sombory, Praesidibus Regni nostri Transs. et fidelibus nobis syncere dilectis.

XLIV.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Lepséni Istvánnak jámbor szolgálatját megtekintvén, Tompa Miklóstul reánk szállott jószágból Köblös nevű falut minden igasságunkkal adtuk neki. Hadjuk Keglmeteknek, hogy Keglmetek bocsássa embere kezibe. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra *Grodnensi*, 16-a Februar. Ao 1584, Regni nostri Anno *Octavo*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim : Magnificis Praesidibus etc.

XLV,

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Az Portárul immár sok üdeje hogy semmit nem értünk, noha oda emberünk vagyon; azért ti Keglmetek mind az persiai dolgokrul, mind peniglen az Portának állapotjárul, mind egyéb oda be való dolgokrul ha mit tudásra méltót halland, adja tudunkra; ha peniglen ezenközben az mi emberünk előbb megérkezik az Portárul, mi is bizonyossá tiszszök (teszszük) Keglteket mindenekről. Tartsa meg Isten Keglmeteket. Datum in Arce nostra regia *Vilnensi* 13-a mensis Martii Ao Dni 1584, Regni vero nostri anno *Octavo*.

Ez alatt a király saját kezével :

„Már ez levelet megirattuk vala, mikor az Portárul hírem

juta ; Istennek hála, ott minden dolgaink jó végben vagyon, sőt az tirek (török) soha nagyobb maga ajánlását nem jelentette mint most, és int az jó szomszédságra. Az Margai levelét im Kegdnek küldtem“.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint fölebb.

XLVI.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Rex Poloniae etc. Magnifici et. Salutem etc. Ex commendatione quorundam praestantium virorum intelleximus, esse quendam nobili prosapia ortum puerum Polonum, nomine Nicolaum Bilina, nunc honestioribus studiis in Seminario Claudiopolitano vacantem, qui ut servitiis Illustr. Principis adscisceretur, a nobis humillime contendunt. Quorum intercessioni haud gravatim assentemur, dummodo is honestis ac probatis moribus, commendantium voluntati, bona indole, et ad humanitatis studia amplectenda propenso ingenio se accommodet. Exploratis itaque morum, vita ac indolis ipsius pueri rationibus, adhibita cura victus, amictus, atque sustentationis ejusdem, Fidelit. et Syncer. Vestrae recipient eum in numerum reliquorum puerorum, qui in litteris una cum Principe educantur et erudiuntur. Bene valeant. Datum in Arce nostra regia Grodnensi, 3-a die mensis May, Ao Dni 1584, Regni vero nostri Nono.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XLII.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Értjük hogy az szegény Podladowsky mely lovakat mi számunkra vött volt, annak az legjobbikát Thorma Kristóf vötte volna meg. Azért ti Keglmetek végére menjen, ha az leszen az ló, küldje be minekünk, kiről ötöt megelégitjük. Tartsa

meg Isten Kglteket. Datum in Arce nostra *Grodnensi*, 6-a May Anno 1584, Regni vero nostri *Nono*.

„*Próbálja meg Horváth Kozma, ha nekünk való.*“ István király sajátkezű jegyzése)

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XLVIII.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Megértettük az Kegltök levelét az szegény Csáki László árvának jószága dolgáról. Irja Keglmetök, hogy az szegény Csáki Dienesné asszonyom sem tart ellene az árva Czyákij (Csáki) István jószágának kezéből való kibocsátásában. Mely dolog Keglteknak is tetszik az szegény *Dienes* uram árvái busulásának eltávoztatásáért, de annak itilletét reánk hadja Keglmetek: ha kellessék-e Csáki Lászlóné kezében bocsátani az jószágot, avagy másra valakire bízni? Tetszik azért nekünk is hogy az köztök való per leszállíttassék, és jó compositióval termináltassék minden controversiájok. Melyre Keglteknak legyen gondja. Adja értenünk Csáki Lászlóné, hogy nem csak az árva marháját, de még ő magának is valami marhája, ruhája volt, mindent elvött volna az szegény Csáki Dienes. Ki ha úgy vagyon, méltó, hogy minden conquiráltassék, és ha mi elveszött volna benne is, justa recompensatiója legyen; mert úgy lehetnek jövendőben tutusok az szegény Dienes uram árvái is. Ki kezében adassék penig az árva jószága, marhája, eleget gondolkodtunk róla, de nem tudván kire bízhatnók, noha mi anyjának, Csáki Lászlónénak nem adtunk tutoriát, mindazáltal tetszik nekünk, hogy Kegyelmetek bocsátassa ő kezében fijának mind jószágát, marháját („*leszállítván először az köztük való perlekedésnek okait is*“). A király jegyzése). Tartsa meg Isten Kglteket. Datum in Arce nostra *Grodnensi*, die 15-a Julij Anno Dni 1584, Regni vero nostri *Nono*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

XLIX.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc.
 Talált meg minket könyörgésével Halmágyi Mihály deák, hogy az ő régi meg szolgálatját megtekintvén, rendelnénk fizetést neki, vagy valami tiszttel látogatnók meg. Mivelhogy penig mostansággal az ott benn való állapot miben legyen, nem tudjuk, ötet Kegltekre halasztattuk. Azért ti Keglmetek, ha arra való alkalmas occasio adatik, ne hadja valami tiszt nélkül, ki az ő rendi szerint való volna. Tartsa meg etc. — Datum in Arce nostra regia *Grodnensi* 23-a Julij Ao 1584, Regni vero nostri *nono*.

Ez alá ezt írja István király: „Ti Kegltek segítségül adasson ötven forint arra sót neki.“

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

L.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc.
 Talált meg minket levele által Cháki Anna mi atyánkfia Prépostvári Bálintré, könyörögvén: hogy az minemű verseny-gés és veszekedés az ő Egerpataki jószága határa miatt az Zilahiakkal volna, azt eligazitnók; kiről mi hagyásunkból ennekelőtte is találta volt meg Keglteket, hogy az Director vagy az Itélőmestert kibocsátván, az két fél közt való visszavonást és háboruságot lecsendesitenék; de Keglmetek pernek szokott folyására hagyván és igazitván az dolgot, mind ez ideiglen is az határ végett nagy versenség volna közöttök, ugy annyira, hogy abból az ő jószágának naponként való háborúsága, fogyatkozása, nyomorusága és pusztulása következ-nék. Azért ti Kegltek válasszon és rendeljen egy fő személyt, ki igaz jó ítéletű és lelkiismeretű ember lévén, az két fél közt

igaz ítélet szerént *ex aequo et bono seu justo* az határ dolgát eligazítsa ; hogy ennekutána ezféle szüntelen való panaszolkodással ne bántassunk. És mindhogy jelenti azt is leveliben, hogy az megmondott Zilahiak sok külömbkülömbféle hatalmaskodásokat, kár és bosszútételeket cselekedtenek saját határán és nem peres földön, melynek törvény szerint való keresésében sok idő telnék, és azzal az ő kára, majorságának pusztulása későn állapodnék helyre: ugyanazon fő személy, ki az határ dolgának eligazítására Kegltektől választatik, ez dolgot is közöttök igaz törvény szerint lássa és ítélje meg („*componállja ex aequo et bono.*“ István király oldaljegyzése), úgy hogy mindenik fél annak igaz lelkiisméreti szerint való törvénytételén és az ő végezésén maradjon meg. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra Regia *Grodnensi* 29-a die Julij Ao Dni 1584, Regni vero nostri *Nono*.

Stephanus Rex m. p.

Külczím a szokott mód' szerint.

LI.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc. Apafy Istvánnak eleitől fogva való régi jámbor szolgálatját megtekintvén, bizonyos summa pénzért inscribáltuk neki Sidóvárát hozzá tartozó falukkal egyetemben, kit arról adott levelünkéből bőségesen mégért Kegltek. Hogy peniglen abba az házba való hadi szerszámat és egyéb rendbeli marhát, mivel az ház megtakartatott volna, idestova ne tékozlódjék, hadjuk Keglteknek, hogy az ő emberivel egyetemben, kit annak az háznak foglalására bocsátana, eressen egy fű embert, ki mindeneket inventáljon, és az inventarium szerint adja kézhez, úgy hogy vagy Mi, avagy peniglen Successorink mikor tőle vagy haeressitől megválthatjuk, az szerint az inventarium szerint tartozzanak visszaadni. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in Arce nostra regia *Grodnensi*, 1-a Augusti, Ao Dni 1584, Regni vero nostri Anno *Nono*.

Stephanus Rex m. p.

Külczím szokás szerint.

LII.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc.
 Ez Pap András mellett köuyörgött mi nekünk az mi atyánk-
 fia Lengyelországi Caucelláriusné, hogy ott kinn tétetnék
 udvarnál fizetést neki. Mivelhogy pedig mind az mi meg-
 holt szerelmes Atyánkfiát, mind Hugunkat gyermekségétől
 fogva szolgálta, Keglmetek tegyen az ő állapotja és rendi sze-
 rint való fizetést neki. Tartsa meg Isten Keglteket. Datum in
 Arce nostra Regia *Lublinensi* 27-a Augusti Ao Dni 1584,
 Regni vero nostri Anno *Nono*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

LIII.

Ugyanő azokhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc.
 Ez szegény legénynek Vékás Péternek, kinek Plestovia alatt
 az mi szolgálatunkban fél lábát ellőtték, rendeltünk az Szé-
 kely-aknáról esztendönkint élteig tizenhat forintot, miképen
 arról neki adott más levelünkéből is Kegltek megláthatja. Azért
 az szerint adassa meg Keglmetek az kamara ispánnal neki.
 Tartsa meg Isten Keglmeket. Datum *Grodno*, 21-a Septemb.
 Anno 1584, nostri vero *Nono*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim mint előbb.

LIV.

Ugyanő Géczy János kormányzóhoz.

Stephanus Dei Gratia etc. Magnifici etc. Salutem etc.
 Badar László, mi Udvarunkbeli gyalogunk, adja értenünk,
 hogy Szent-Ivánon volna egyházi nemessége, melynek az

levelei elégtének az házzal együtt, kit egyéb nemesemberekkel is megbizonyíthatna, hogy az, őseitől maradt nemes öröksége volna. Azért ha jó bizonyságok alatt megbizonyíthatja, hogy azelőtt is őseitől maradt nemes öröksége, adasson róla új levelet Keglméd. („*ha leveleit égés miatt vesztette el,*“ a király oldaljegyzése). Tartsa meg Isten Keglmédet. Datum in Arce nostra regia *Nepolomicensi* 26-a Julij, Ao Dni 1585, Regni nostri Anno *Decimo*.

Stephanus Rex m. p.

Külczim: Magnifico *Joanni Géczi* Gubernatori Regni nostri Transsilvaniae, etc. Fideli nobis sincere dilecto.

Illustris: dñi fr nob obsequian: Saluto
ac servitioru commen. Sibrik Givory.
Joha is idem mem iylenthi akarath
hogij m m ronek alat kironna ronek is
kiperu my maradny. Suro jnkab untalam
Vagiodots kshink oda fil bazaiaba monduan
hogi onnat id mem zakadbat mostari
Jelintli akarath hogij ba valamiy oli
ijsagocikarwal latogatnok myg mem zakadna
id kime ronek ij2 vigezm id alat ronek
as im iylenthi. Latbwan asir2 ot3 as my
bazankban as imberfigis vizi3 imbermek
Zirok woltar is usoknak as kyk vadnak
napontent fogiatkozafar balad is Di-tigifk-dus
mijar. melonak Jh. l. m hogi kyg: com. ndal,
" nam. mijar2 hogi latom hogi mynden vrb-trind
imberfigil beriti Jhen. is Jmar in vrb olana
latoz is fergodor oly dolgekban hogi ahrol hizen
trud zolgalny: asir2 Jm bi mijen kyg: in
m. k. m kait hogi ba mogia hizen. is valami
m. l. a. l. an dolgor m. m k. r. an ijs myg marastan
is2 mem as zra kfig vizi r. a. hogi ij2 maragan
bam. m. as ijs akarath: asir2. • in as kyg:
Jo akarathava is Jh. l. r. v. bagiom as miz vrb
aktor in l. k. d. m. Taria myg Jhen kyg:

III.
KISEBB KÖZLÉSEK
SZILÁGYI SÁNDORTÓL.

I.

MAGYARORSZÁG PÉNZÜGYI ÁLLAPOTÁHOZ A XVI. SZÁZADBAN.

Alig hogy Ferdinánd Felső-Magyarország birtokában uralmát megszilárdítá, főgondját a kamara átalakítására fordítá. Kinestartóvá Gerendy Miklós erdélyi püspököt, s kamara tanácsosokká Nádasdy Istvánt, Pemphlinger Istvánt, Sybrick Osvátot s Török Istvánt nevezte ki. Parancsot kaptak, hogy az Ulászló és Lajos korában kelt adósságokat, privilegiumokat, statutumokat megvizsgálják, s minden alaptalan és a cseh királyt s nem a magyar korcnát illető adósságokról s követelésekről értesítsék. Igyekezzenek az elzálogosított, arany, ezüst, sóbányák, harminczadok, vámok, kir. jövedelmek beváltásán, s a bányaügy szabályoztassék stb. A hegyvám, termék- és marhadézma behajtásai vadászat, s pénzverési jog szoros felügyeletök alá bízott.

Az ekkép átalakított kamara Magyarországnak egyetemes pénzügyi állapotát kezelte. De az adó mellett, melyet koronként a portának fizettek, a csaknem szüntelen folytatott háborúk közepett, s midőn az ország megfélemezése idegen zsoldosok tartását tette szükségesé, e jövedelem a kiadásokat sem fedezte. Pl. 1549-ben bevétel volt a magyar kamaránál 193,893 frt. (ebből 111,528 subsidium, 30-adi jövedelem 61038, a többi taxalis városok fizetése s adóhátralék) a kiadás 159,477 frt., annélkül, hogy ebbe a 41,340 arany portai adó s ajándék, (mely ez évben ekkép fizettetett ki: a szultannak 30.000 ar. a nagy vezérnek 800, budai basa 400, titoknok 40 ar., 1500 arany a többi basának, útiköltsége Sinckmoser Miksának) s más rendkívüli költségek, a felvett kölcsönök, a Máriának évenként fizetett 34,000 frt, ebben benfoglaltatnának.

Az ez évi kamarai költségek kimutatásának egy töredékét, de a mely magában egy egészet tesz, a hivatalnokok fizetését mutatom itt be az olvasónak, mely annyival érdekesebb, mert a magyar történetíró ismeretes nevekkel Révai, Várdai stb. találkozik. Hozzácsatlak egy más töredéket egy 1569-iki költségvetésből, melyben hasonlólag érdekes részletekre talál az olvasó.

A.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum Hungariae ac Boemiae etc. Rex Infans Hyspaniarum Archidux Austriae etc.

Status erogationum Camerae nostrae Hungaricae, quod ad persolutionem salariorum attinet.

Reverendissimo Domino Paulo de Warda Archiepiscopo Strigoniensi et locumtenenti pro annuo suo salario solvantur tria millia florenorum hungaricalium 3000

Eiusdem locumtenentis adjunctis consiliariis, videlicet:

Episcopo Ecclesiae Jauriensis pro annuo salario ducenti nonaginta duo floreni hungaricales	292
Gregorio Sybrick pro annuo salario quingenti floreni hungaricales	500
Paulo Bonamisae pro annuo salario quadringenti floreni hungaricales	400
Episcopo Ecclesiae vaciensis annum salarium ut in statu registrato, de dato ult: die mensis Aprilis Anni 49	292
Paulo Istvanphi, pro annuo suo salario ut in registratura, de dato ult: Aprilis Anni 49	490 ¹⁾
Francisco de Rewa locumtenenti palatinali Regni Hungariae, pro salario menstruo florenorum centum, singulis annis mille ducenti floreni Hungaricales	1200
Emerico Balasse, sive maneat in Regimine, sive non, singulis mensibus floreni ducenti, propterea quod pro suscepta fide nostra omnia bona arcesque suas in Transilvania amisit. Id est singulis annis, duo millia, quadringenti floreni hungaricales	2400
Michaeli Merey personalis praesentiae nostrae in iudicis locumtenenti singulis annis pro salario quadringenti floreni hungaricales	400

Camerae ac aliorum officialium salaria.

Francisco Thursoni Episcopo Nitriensi, et praefecto praedictae Camerae nostrae Hungaricae pro annuo salario octingenti floreni hungaricales	800
Blasio de Wardinopetri, Magistro camerae praefatae pro annuo salario quingenti floreni hungaricales	500
Fredericus Malatesta pro annuo suo salario juxta regist. de dato ult: Aprilis Anni 49	300 ²⁾
Francisco Kysserienii Magistro rationum pro annuo salario quadringenti floreni hungaricales	400
Georgio Vernero consiliario Camerae pro annuo salario quadringenti floreni hungaricales	400

^{1), 2)} Más kézírása a lap szélén.

Joanni Desewffy consiliario Camerae pro annuo salario, quadringenti floreni hungaricales	400
Sebastianno Sirmiensi Secretario pro annuo salario quadringenti floreni hungaricales	400
Joanni Csomor directori causarum nostrarum pro annuo salario solvantur ex camera floreni trecenti hungaricales	300
Joanni Csomor directori causarum juxta statum registraturae de dato ult. Aprilis Anni 49 dantur annuatim pro salario salibus et vestitura	360 ¹⁾
Eidem juxta litteras nostras ex cameris salium in salibus floreni trecenti hungaricales	300
Item eidem pro vestitura singulis annis dentur quadraginta floreni hungaricales	40
Eidem etiam si quando vel Posonii in octavis celebrationum iuditorum Regni nostras causas dirigit, vel alio dirigendas per nos mittitur, sumptibus ex camera nostra praefata provideatur.	
Perceptorum Ladislao Mossocy juxta regist. de dato ult. April. Anni 49 dantur pro annuo suo salario	200 ²⁾
Ladislao Mossocy pro annuo salario suo centum floreni hungaricales.	100
Paulo Kysserienii Registratori camerae pro annuo salario centum floreni hungar.	100
Duobus scribis camerae unicuique singulis annis quinquaginta floreni hungaricales faciunt ambobus in annum florenos centum hungaricales.	100
Duobus scribis camerae juxta registra registraturae de dato ult. April. Anni 49. dantur pro annuo suo salario victu et vestitura singulis de 50 fl. usque ad 30 fl. pro ut expedire videbitur ³⁾	200 ³⁾
Caeterum quidnam servitoribus Equitibus loco postarum item cursoribus, aliisque peditibus Janitori et ostiario penes cameram praedictam dari debeat adhuc adponendum erit.	
Quatuor equitibus Camerae singulis per mensem 6 fl. juxta registrat: de dato ult. facit annuatim 288 fl. qua solutione pro stipendio intertentione et expensis itinerum neglecti esse debebunt. ⁴⁾	
Janitori et ostiario juxta statum registratum de dato ult. Apr. Anni. 49 pro annuo suo salario floreni.	40 ⁴⁾
Nicolao Olaho Episcopo Agriensi cancellario nostro annuatim pro salario solvantur mille quadringenti et quadraginta floreni hungaricales	1440
Thomae de Nadasd pro magistratu iudicis curiae nos-	

^{1, 2, 3, 4)} Más kézírása a lap szélén.

trae, in annum salarium mille ducenti floreni hungaricales	f. 1200
Andreae de Bathor pro officio magistratus Thavernicorum nostrorum in annum salarium quinquenti floreni hungaricales	f. 500
Christophoro Bathany pro officio magistri pincernarum, in annum salarium floreni mille hungaricales	f. 1000
Christophoro Bathany iuxta statum regist. de dato ult. April. Anni 49 in annum salarium habita ratione tenoris quo officium exercebit	f. 600
Francisco Nyary pro officio magistri Agasorum nostrorum, in annum salarium floreni mille hungaricales	f. 1000
Ludovico Pewkry pro officio magistri dapiferorum nostrorum in annum salarium mille floreni hungaricales	f. 1000
Thomae Camaryay singulis annis solvantur quadringenti floreni hungaricales	f. 400
Thomae Camaryay juxta regist. ut. s. singulis annis	f. 300
Eustachio Feledij singulis annis pro salario solvantur floreni quadringenti hungaricales	f. 400
De Eustachio Feledi in registratura nulla fit mentio.	
Quatuordecim Waijwodis Nazadistarum, qui extra militiam in oppido Selie stipendia nostra expectant in singulas personas, cum decurionibus eorum floreni centum a nobis ordinati sunt facientes per annum mille quadringentos floren: hungaricales	f. 1400
Aliis Wajuodis Nazadistarum octo in Comarom similiter extra militiam constitutis per quadringenta florenos cedunt in annum trecenti viginti floreni hungaricales	f. 320
Praeterea assessoribus sedis judicariae nostrae qui tempore juditiorum discussionibus causarum penes magistratos protonotar: assident in singulos dies, dum servitiis sunt, solvantur octuaginta denarii hungarici.	
Actum et statutum in Arce nostra Regia Pragensi die septima mensis Martii Anno salutis millesimo quingentesimo quadragesimo nono, Regnorum nostrorum: Romani decimo nono aliorum vero vigesimo tertio.	

Ferdinandus m. p.

L. S.

Ad mandatum domini Regis proprium

Filippus Bergner

S. Sigmars.

B. ta Dunant.

B.

KÖLTSÉGVETÉSI TÖREDÉK AZ 1569. ÉVRŐL.

*Provisiones**Diversarum personarum.*

Magnifico Francisco Zay nomine pensionis annuae donec ei de ducentis colonis prospiciatur, numerentur singulis annis floreni quingenti hungarici fl. 500

Magnifico Joanni Dessewffy magistro curiae vita durante nomine pensionis hungarici floreni sexcenti fl. 600

Provisio Waywodarum Selliensium quorum singulis floreni Sexaginta hungaricales numerentur annui videlicet.

Gregorio Kynches hungarici floreni sexaginta per annum	fl. 60
Michaeli Was floreni sexaginta	fl. 60
Ambrosio Sypos floreni sexaginta	fl. 60
Francisco Nagh floreni sexaginta	fl. 60
Dionisio Nemeth sexaginta floreni	fl. 60
Mathiae Izdenzi floreni sexaginta	fl. 60
Francisco Barbel floreni sexaginta	fl. 60

Annua provisio Waywodarum comariensium quorum cuilibet floreni quadraginta hungarici singulis annis pendantur videlicet in hisce duobus sequentibus :

Petro Priezyth quadraginta hungarici flor.	fl. 40
Mathiae Nagh quadraginta hungarici flor.	fl. 40

Provisiones aliarum personarum.

Michaeli Ocharowyth Rasciano quinignta floreni hungarici in annos singulos pendantur fl. 50

Demetrio Chygley in proelio Zygethensi vulnerato et apoplexia tacto provisionem viginti quinque florenorum hungaricales solvendam annuimus, vita quoque eius durante fl. 25

Annae Haberdanzky filiae quondam Joannis Haberdanzky provisionem quinquaginta florenorum vita durante observari volumus fl. 40

Bartholomeo Fekethe, valetudinario vita durante annua pensio triginta duorum florenorum elemosinae loco pendantur. fl. 32

Comiti Stephano Zlwny de Frangepanibus decreta provisio annua quingentorum florenorum donec bona sua per Turcas occupata recupaverit, quotannis numerator . . .	fl. 500
Francisco Felpewczy homini seni provisio annua centum florenorum hungaricales dum vivet penditor. . . .	fl. 100
Provisio Annae viduae quondam Petri Zankowyth florenorum triginta duorum, ad sexennium per s. quondam Caesaream Majestatem sibi concessam aucta est, per eandem Caesaream Majestatem florenis octo vita sua durante, quae auctio initium sumit secunda die octobris anno sexagesimo tertio, quae illi annuatim solvitor.	fl. 40 ¹⁾
Venceslao Cheh, qui in excavando puteo arcis nostrae Trinchiniensis oculos amisit pensio sua annua viginti sex florenorum Rhenensium vita durante procedat qui faciunt florenos hungaricales.	fl. 80 20 den.
Thomae Dreylingh provisio annua vita durante floreni scilicet hungarici octoginta solvantur	fl. 80
Fratribus Minoritis ordinis divi Francisci in monasterio zakolcensi agentibus centum florenos annuos, in arbitrium usque nostrum numerari volumus.	fl. 100

Provisiones arcium.

Ad arcem nostram Trinchiniensen medietas decimarum districtuum Wyhel et Cheythe ad aliam usque nostram ordinationem arenda consueta redimatur nimirum hungaricis florenis quingentis	flor. 500
--	-----------

II.

AZ EPERJESI BÉKE.

I. Rákóczy György Erdély fejedelmévé választatván, követeket küldött Bécsbe és Konstantinápolyba, kieszközlendő a két udvarnál a választás elismerését. A szultán könnyen megadá az athnemet, de ez utóbbih elyt fegyveres a fenyegető körülmények öszmüködése által vívhatá ki. Az időben midön Gusztáv Adolf fegyverei oly fényes sikerrel harczoltak Németországon, Rákóczy elleneinek az eszélyesség mérsékletet tanácsolt; s e fejedelem kívánatai teljesülése után jónak látta megállani útjában, felhagyni a svéd-francia szövetséggel melylyel kaczerkodott, nem csak mert politikájának legfőbb rugója önérdeke volt, hanem inkább hogy a belmozgalmak ellenében is megszilárdítsa fejedelmi székét. Így jött létre apr. 3-án (1631.) a kassai béke,

¹⁾ Idegen kézírása a lap alján.

melynek egy példánya, mint Toldy írja, az Eszterházy Életében — munkáiban XL-ik lapon — az egyetemi könyvtárban őriztetik, honnan ohajtandó, hogy minél hamarább a világ elébe bocsáttassék, hogy történetünknek egy homályos pontja azzal is földerítést nyerjen.

E béke azonban, melyet valóban csak az Eszterházy erélye és ügyessége hozott létre, nem látszott tartós életűnek. Gusztáv Adolf diadalmas előnyomulása Németországon Erdély protestáns főuraiban fölkelte a vágyat, hogy a császárral megújítsák a háborút, s mint Bethlen korában, a magyar ügyekben befolyást nyerjenek. De sem a közvélemény, sem pedig a svéd király nem bírhatták Rákóczyt fegyverfogásra. Azonban megtartá fenyegető állását, hogy újabb kedvezőbb békét csikarhasson ki. E cél felé első lépése volt az, hogy a Magyarországra menekült Prépostváry Zsigmondnak megbüntetését követelte. Midőn kívánata szerint nem nyert elégtételt, még fenyegetőbb állást foglalt el, úgy hogy Eszterházy a nádor Kéry Jánost mint követet Gyulafehérvárra küldte.

E közben Gusztáv Adolf Lüczennél elesett, s midőn a protestáns ügy Németországon e miatt hanyatlásnak indult, Rákóczy is hajlandóbb lett a békére, melyhez az útát Kéry követsége is nagy mértékben egyengeté. 1633-ban apr. 5-én nyíltak meg az alkudozások, de azok öt hónál tovább tartottak, mert mindkét fél a németországi háború eredményeire számított követeléseinél. Csak midőn Ferdinánd biztosai visszahívásával fenyegetődött, jöhetett létre a béke szeptember 28-án.

I. *)

Nos Georgius Rákóczy Dei Gratia Princeps Transylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Memoriae' commendamus tenore praesentium etc. Quod post pacificationem Cassoviensem inter suam Regiam Majestatem et inter nos initam, quaedam differentiae et Contrarietates, contra contenta dicti diplomatiss Cassoviensis in partibus Regni Hungariae Superioribus exortae fuissent, ad complanandas ejusmodi differentias pacemque rursus et tranquillitatem stabiliendam, mutuo cum sua Majestate Caesarea atque Regia consensu conventui seu Tractatui in libera Regiaque Civitate Eperjesiensi indicto consensimus, ubi cum comisarii nostri, spectabiles utpote Magnific Stephanus Kovásotzi de Körtvélyfája Comes Comitatus Thordensis sedis siculicalis Marus Supremus Capitaneus et Cancellarius, Andreas de Kapi, Comes Comitatus colosien-sis, Regnique Transylvaniae (Tricesimarum) Arendator, et consiliarii nostri, nec non Generosus Ladislaus de Balásháza, vice Comes Comitatus Szolnok Mediocris, Tabulaeque nostrae Judiciariae asesor, ab

*) Ez okleveleket a kolosvári ref. főiskola könyvtárának másolataiból közlöm.

una; Parte vero ab Altera Illustrissimus ac reverendissimus, spectabiles item Magnifici Generosi Domini Stephanus Sennyei de Kis-Sennyey, Episcopus Jaurinensis, locique ejusdem Comes perpetuus, et per Hungariam Aulae Cancellarius. Nikolaus Forgács de Ghymes Eques auratus, Comitatus Borsodiensis supremus Comes, Partium Regni Hungariae Superioris Generalis Capitaneus, Cubicularius, Stephanus Ostrovith de Giletincz, Thomas Mikulicz de Brokumvitz personalis praesen. in Judiciis Locumtenens et Caspar Tahi de eadem praedictae suae Caesariae et Regiae Majestatis Consilarii et commissarii convenissent, post varios ultro citroque habitos tractatus, in hunc tandem qui sequitur modum, Pacis et concordiae unionem inviolabiliter utrinque observandum devenerunt.

Primo. Ut Articuli pacificationis Cassoviensis secundus et nonus, in omnibus suis punctis et clausulis in vigore suo permaneant; Pro quorum, et modernorum quoque firmiori observatione Status et Ordines Transylvaniae uti in prioribus Pacificationibus Nikelpurgensis, Viennensis et Posoniensis conclusum, et effectuatum est, Suam Majestatem assecurant. De praedonibus, et vagabundis grassatoribus conclusum, ut tales statim ad primam Capitaneorum in confiniis utrinque, vel Generalis capitanei requisitionem (praevia Inquisitione juxta continentias Novellarum constitutionum si nobiles fuerint) captiventur, et in captivitate constituti purgent sese de objectis: Convicti vero sufficientibus documentis pro demeriti eorum ratione puniantur.

Secundo. Annuit clementer sua Majestas, ut Arx Onad praesidio solius Principis teneatur, de qua assecurat suam Majestatem Dominus Princeps, quod Turcis nunquam nec per se, nec per suos tradet, quin imo omni conatu defendet. Cum Capitaneo et praesidio suae Majestatis onodiensis per officiales suos bonam semper in omnibus correspondentiam habeat. Fideles suae Majestatis, exinde non laedet, neque ullo damno afficiet. Praesidium Domini Principis juramento sit adstrictum suae quoque Majestati. Tempore obsidionis vel alicujus insultus Capitaneum et Praesidium suae Majestatis in Arcem intromittet; Capitaneus vero et praesidiarii suae Majestatis in consuetos Domini Principis proventus sese non immiscebunt.

Tertio. De liberis utrinque servitiis confirmatur Articulus quintus Pacificationis prioris, hoc addito: Quodsi Dominus Princeps a Nobilibus et Magnatibus Transsylvaniae servitio suae Majestatis hic obstrictis Reversales habere voluerit, id licitum quidem sit, hac tamen clausula Reversalibus inserta: salva tamen fide et obligatione nostra, qua suae Majestati obstricti sumus: Idem intelligatur ex parte quoque suae Majestatis de Nobilibus et Magnatibus Hungaris in Transylvania servientibus. Servitores autem Principis propterea quod servitiis ejus addicti sunt, nullo damno ab officialibus suae Majestatis afficientur. Ita tamen ut in omnibus accomodent se legibus et Consuetudinibus Regni.

Quarto. Subditi harum partium per comitem quondam Stephe-

num Bethlen Juniorem, et Davidem Zolyomi abducti, Dominis eorum terrestribus ad eorundem requisitionem de facto restituantur, potissimum autem ex Székelyhida.

Quinto. Praetensiones Camerae suae Majestatis Scepusiensis Dominus Princeps complanabit, et praecipue quod ad praetensionem Debrecensium atinet, eorum aequas praetensiones si quas habent diligenter intelliget, quod aequitas et ordo institui svadebit, illud per homines tam a parte sua, quam Camerae Scepusiensis denominandos, primo quoque tempore faciet. Idem decimae Pagorum processus Nadudvariensis in Comitatu Bihoriensi existentis in eo statu relinquet, prout in Tractatu Karolyiensi decisum fuit. Ubi autem Camera decimas Pagorum illorum in Arendam elocaret, Dominus Princeps habeat in illis praeemptionem. Negotium sylvae nigrae cum antiqua contraversia sit, pace deo volente conclusa revideatur, et quod aequum ibi visum fuerit, illud observetur.

Sexto. Si quidem Dominus Princeps gratissima sua studia et obsequia summo affectu pollicetur suae Majestati in omni occasione praestare efficereque, ut hanc benignitatem in se optime collatam sua Majestas experiatur. Ideo sacra quoque sua Majestas benigne confisa, hanc liberalitatem suam, memori grataque mente a Domino Principe reponendam, Arcem Munkatsensem cum omnibus suis bonis et pertinentiis quibuslibet Domini Principis ejusque filiis Georgio et Sigismundo vita eorum durante in centum quinquaginta millibus, pro praetenso jure suo, superaddendisque quam primum post permutationem Diplomatum a Domino Principe paratis in pecuniis quinquaginta millibus et sic in toto pro ducentis millibus florenis Hungaricalibus clementer inscribit et impignorat, ea conditione ut ipsis viventibus ne Capitalis quidem summae depositione redimi possit; Illis vero e vivis sublatis, ab haeredibus vel successoribus vel quibus legaverint, non secus quam depositis ducentis millibus florenorum auferri redimique possit. Hoc etiam per expressum addito, et declarato, quod Munkatsium nunquam ullo sub quaesito colore aut praetextu ad Transylvaniam applicabit, applicareve et incorporare clam vel palam intendet subditis suae Majestatis exinde non nocebit, neque profugos et malefactores illuc recipiet.

Septimo. Dominus Princeps oppidum Maad relictæ quondam Domini Melchioris Alaghi remittat possidendum cum omnibus pertinentiis et proventibus, sacra quoque sua Majestas collationem per dominum quondam Imperatorem Rudolphum secundum parenti domini Principis factam, clementer confirmare, ratificareque dignabitur in omnibus punctis et clausulis Totunque et omne jus suum in perpetuum domino principi, et Fratri ejusdem Comiti Paulo Rákoczi judici curiae Regiae, successoribusque et posteritatibus eorum utriusque sexus universis conferet, cum evictione sufficienti; non obstante eo etiam, si cuipiam Bona Rákocziana Majestas sua jam inscripsisset. In cassu autem mortis Dominae Alaghianae, statim et defacto-

praesente vice comite, aut uno iudicum et Jurato assessore Comitatus Zempliniensis propriis auctoritatibus Dominus Princeps. fraterque ejus praedictus, ac haeredes vel successores eorum, praedictum oppidum Maad cum omnibus pertinentiis sub suis veris metis et antiquis limitibus, de jure et ab antiquo ad illud pertinentibus apprehendere possint et valeant. Pro firmitate autem successione praedicta Domina Alaghiana statim et defacto duos colonos unum pro Domino Principe, alterum pro domino comite Paulo Rákotzi cum pertinentiis ad easdem domos colonicales pertinentes in dicto oppido Maad tradat, sine tamen praejudicio educilli, et macelli, et insuper eos assecurat, quod nihil ex bonis et pertinentiis oppidi ejus abalienabit, neque eadem bona desolari, aut permittet. Ea vero quae Domina vidua propriis pecuniis per se vel cum Domino marito suo coemisset, maneant eisdem successoribus Legatariisque integra.

Octavo. Ad benignam Majestatis suae caesariae et Regiae requisitionem Dominus Princeps Serenissimae Principissae Brandenburgicae omnes res ejus mobiles, et clenodia in arce Munkatsiensi et alibi existentia, statim post diplomatis permutationem restituet. De debitis vero, quae Principissa Domino Principi in pecunia parata mutuo dedit, vel de quibus obligationem habet, sicuti et de summa Inscriptionis pro Arce Fogarasiensi, defalcatis tamen ex ea, si quae principissa aliis inscripsisset, et de proventibus ejus Arcisque Munkatsiensis hactenus perceptis, acceptatis necessariis sumptibus, qui interea ibi facti sunt, intra spatium decem Mensium eam contentabit. Si quae autem ex rebus argenteis vel aureis materiisque per Dominum Principem ablata fuissent, de iis etiam statim principissae sub eodem termino satisfaciet.

Nono. Magnificorum Sigismundi Praepostvari, et Stephani Csaki bona universa restituet, respectu auctoritatis et Interpositionis suae Majestatis.

Decimo. De Bonis Episcopatus Váradiensis cum in tractatu Caroliensi ita conclusum sit; ut quando quidem usus praefatorum bonorum ex utraque parte sit sufficienter comprobatus, ideo manere debere utramque partem in usu hactenus observato. Itaque Articulus ille maneat in posterum etiam in suo vigore: Ita tamen ut utraque pars ab antiquo usu non recedat, De Pago Beregh Joannes Bogdany procedat, secundum Jura et Constitutiones Regni. De Pago vero Czolii procedat secundum Jura Transsylvaniae et Articulos breves de Violentiis edictos. Uti etiam haeredes Magnifici quondam Casparis Horvath de Vegh, quibus Judicium et Justitia a Parte Domini Principis impendetur. Privilegia autem Domini Comitatus Ioannis Drugeth de Homonna, per Dominum Principem quaecumque prae manibus ejus sunt integrae restituantur. In negotio inaeae Hétszölő dictae in Promontorio Tokaiensi existentis quod Juris et Justitiae ordo dictaverit Domina Principissa Brandenburgica hoc faciet.

Undecimo. Bonorum Domini Principis in Hungaria existentium

condigna ratio habeatur, ne damnis ab insolenti milite afficiatur. Salvo tamen septimo Articulo Pacificationis Cassoviensis.

Duodecimo His omnibus per Dominum Principem acceptatis, et effectuatibus confirmatur per suam Majestatem de Amnistia Articulo decimus nonus Pacificationis Cassoviensis, comprehensus in eo, et Munkatsiensis ad verbum in omnibus suis punctis et clausulis.

Denique conclusum est, ut prioris Articuli puncta, et Clausulae de quibus hic vel mentio facta non est, vel specialis aliqua in hoc diplomate immutatio eorum non habetur, omnes et singulae, omniaque et singula in iis contenta in suovigore, salva et integra permansisse et permanere debere intelligantur, defactoque permaneant: Imo virtute hujus Transactionis denuo renovata sint, habeantque et in futurum robur suae firmitatis. Prout praefati commissarii nostri, cum itidem antefatis sacrae caesareae Regiaeque Majestatis ablegatis commissariis concluderunt, concordarunt, in unionemque pacis stabiliendae deveniunt. Nos igitur quibus nihil charius potiusque publicae quietis gentisque nostrae tranquillitatis studio fuit, praescriptos universos Articulos singulaque in eisdem contenta, ex certa nostra scientia animoque bene deliberato acceptamus, approbamus, ratificamus et confirmamus assecurantes saepe fatam caesaream Regiamque Majestatem in verbo nostro Principali, et bona fide Christiana, quod praemissos universos singulos Articulos in omnibus punctis et clausulis juxta tamen praedecларationem praedictorum Dominorum Sacrae Caesariae Regiaeque Majestatis Commissariorum, super quibusdam ex praenotatis Articulis nobis factam et juxta Recognitionales literas eorundem Dominorum commissariorum, nobis una cum diplomate suae Majestatis Caesariae et Regiae transmissas tam nos ipsi observabimus, quam etiam per alios subditos nostros cujuscunque status et conditionis sint, observari faciemus, ad quod observandum etiam successores nostros legitimos Transsylvaniae Principes, videlicet Transactio ista concernere dignoscitur, obligatos esse volumus. Harum nostrarum manus nostrae subscriptione et sigilli authentici appositione roboratarum vigore et Testimonio literarum mediante. Datum in Civitate nostra Alba Iulia etc.

II.

Nos N. N. Adjuk emlékezetül és recognoscaljuk ez levelünkben hogy a mely diplomat csináltunk ez mostani Eperjesi tractaban, mind két részről az erdélyi Fejedelem ő Nagysága Követeivel annak némely Articulusiban való értelmünket kívánván világosabban declaraltatni az ő Nagysága követi, azokrol ilyen declaratiot és magyarázatot tészünk.

In secundo. Hogy Onod várából, soluta obsidione et insultu ő Felsége a maga praesidiumát mindenkor kivitesse, és a vár olyan állapotban maradjon az után is, a mint mostan cum Capiteano et Praesidio suae Majestatis onodiensis per suos officiales bonorum, semper

in omnibus ad Patriae permansionem et conservationem, defensionem-
que Arcis spectantibus correspondentiam habebit.

In quarto Articulo. Hogy mivel Székelyhidnak városa a Diploma után elpusztítatott és per hoc in effectum ment az Articulus, hogy azok a jobbágyok ott nincsenek, csak azokat tartozzanak onnan visszaidni a kik még ott fogságban és tartoztatásban vagynak.

In septimo Articulo. Hogy Madnak tavalyi proventusa in Amnestiam értessék menni. Ez idei szürete, s következő minden jóvedelme is vita durante Alaghine Asszonyomé.

In octavo Articulo. A fejedelem asszony, ugy mint a jó emlékezetü Bethlen Gábor fejedelem özvegye Plenipotentiarissimi által valamit végezet privatim az Fejedelemmel ő Nagyságával követi által, a megmarad, és ha azt praestálja a Fejedelem effectualtatik az Octavus Articulus. Ha mi dolgok pedig mostan in contraversia maradnának ő Nagysága a Fejedelem és ő Felsege a Fejedelem asszony között, melyek a Fejedelem asszony Plenipotentiarissimi, és az ő Nagysága a Fejedelem commissariusi között költ végzésekből kitetszenek, azok mivel privatumok, complanaltasanak másuton egymás között, melylyel a publicum diploma és Békesség megsértetik és felbomlott ne legyen hanem az in sua firmitate épen megmaradjon, és azok a privatus dolgok semmit ne praedjudicaljanak se derogaljanak Császár Urunkkal ő Felsegével lött közönséges Pacificationak.

In nono Articulo. Mivel ő Nagysága az Erdélyi Fejedelem praetendálja, hogy jussa van ő Nagyságának a Fejedelem asszonynak az P. portiohoz és Törvénynyel való megláttatását igéri: azzal mi is contentusok vagyunk, ugy hogy mentől hamarébb ő Nagysága in uno et brevi termino megláttassa, ha a Fejedelem asszonynak ő Nagyságának vagyon-e nagyobb igazsága hozzája, vagy Praepostvári Sigmond úrnak, ha Praepostvári urnak lészen restitualja neki.

In decimo Articulo. Meg vagyon hogy procedatur juxta Articulos Transylvaniae de violentiis editos, most is ugy értjük és nem más extraordinarium Judiciumot. Ibidem az Hetzölő nevü Tokai szőlőről is a mint végezett Plenipotentiarissimi által az Fejedelem asszony azzal szabad. Homonnai János is tartozzék sufficienter quietalni ő Hatalmasságát megadatván levelei.

Végezetre az ammistiát per omnia ugy értjük, valamint a kassai végezésben vagyon, Articulo decimo quinto, et Decimo Nono, és valamint az, hogy a Posonira mutat, hoc addito, hogy ez mostaniban includálatnak a Munkátsiak.

Prout bona fide recognoscimus, harum nostrarum vigore et testimonio Literarum mediante. Actum Eperjesini.

III.

Paria Assecuratoriarum ex parte commissariorum Caesaris.

Nos Stephanus Sennyei etc. memoriae commendamus per praesentes. Quod cum hocce diuturno tractatu inter Sacratissimam

Caesaream Regiamque Majestatem, atque illustrissimum Principem Transylvaniae Dominum Georgium Rákoczi etc. in Libera et Regia Civitate hac Eperjesiensi, quidam Articuli et conditiones conclusi fuissent, easque Majestas sua Caesarea et Regia benigne ratas habuisset, atque diplomate confirmandas clementer voluisset, tamen cum dicti Illustrissimi Principis Transylvaniae in hunc tractatum Ablegati commissarii eo Majestatis suae diplomate contenti haud essent quod in confirmationem ejus bona fides nomine ejus Majestatis inserta nequaquam fuisset; Ideo ut hac etiam re Dominus Princeps contentus reddi posset, Eundem dictum Illustrissimum Principem Transylvaniae bona fide cristiana assecurandum et certificandum duximus, quod aliud diploma a sua Majestate Caesarea et Regia impetrabimus, in quo ita uti in Cassoviensis Pacificationis Diplomate Viennae legatis Domini Principis tradito insertum est, Majestas sua in verbo, caesareo et Regio, ac bona fide Dominum Principem assecurabit, diplomaque illud eo pacto benigne confirmabit, atque ad minus duorum Mensium spatio a discessu nostro hinc computando manibus Illustris Magnifici Domini Generalis cassoviensis Nicolai Forgáts per certum nostrum hominem manibus dicti Illustrissimi Domini Principis illud diploma assignandum transmittimus. Prout assecuramus affidamus, et certificamus, harum nostrarum vigore et testimonio Literarum mediante.

Igazítások.

213. lapon 10. sorban Ennek helyett olvasd: Énnem.
214. " 18. " második " " maradék
215. " 4. " noha az is után kimaradt: proponálják
221. " 6. " pecsételtésse helyett olvasd pecseteltetése
223. " 4. sorb. alúlról redditae " " reddita
233. " 3. sorban a helyett en- " " a helyött en-
gedtünk " " gedtük
237. " 10. sorb. alúlról nyomán " " ujonnan